

ပထမအကြိမ်နှိပ်
ပုံနှိပ်
အုပ်စု

ရွှေကြာ ဦးစိုးမြင့်

ပေမာန်လင်း

စာပေဝါသနာရှင်လူငယ်များ ပြုစုပျိုးထောင်သော

••••• ဦးစာပေဖြန့်ချိရေး

ဘာသာရေး စာမူ ကြိုတင်ခွင့်ပြုချက် အမှတ် (၀၁၂၀)
မျက်နှာဖုံး ကြိုတင်ခွင့်ပြုချက် အမှတ် (၁၂၄၀).
ခွင့်ပြုချက်အရ ထုတ်ဝေသည်။

ရွှေစကြာ ဦးစိုးမြင့်
(စာရေးသူ၏မူပိုင်)

ပြည်လုံးကျွတ်ဖြန့်ချိရာဌာန

ပပယ်ဦးစာပေဖြန့်ချိရေး
အမှတ် ၁၄၀/၁၅၀၊ ၃၃-လမ်း၊ ရန်ကုန်မြို့။
(ဖုန်း-၇၆၀၀၅)

ရွှေကြာ-ဦးစိုးမြင့်

အိမ်ထောင်ရေးနှင့်
ဆက်ဆံရေး

ပထမအကြိမ်၊
၁၉၈၃-ခုနှစ်၊ ဧပြီလ
အုပ်စု (၂၀၀၀)

ပျက်စွာပုံးပန်းချီ
ပန်းချီ ဝေမွန်လင်း

ကာလာဖလင်
ဦးလှစိန် (ဇမ္ဗူအေး)

စာအုပ်ချုပ်
မောင်မြင့်နှင့်အဖွဲ့

ပုံနှိပ်သူ (ပျက်စွာပုံး/အတွင်း)
ဒေါ်သန်းသန်း (၀၂၆၀၇) စပယ်ဦးပုံနှိပ်တိုက်
အမှတ် ၁၄၈/၁၅၀၊ ၃၃-လမ်း၊
ရန်ကုန်မြို့။

ထုတ်ဝေသူ
ဒေါ်ခင်မျိုးညွန့် (၀၃၀၁၄) မြစပယ်စာပေ
အခန်း အမှတ် ၅၊ အိမ်အမှတ် ၃၊ အရိုးကုန်းလမ်း
ကျောက်မြောင်း၊ ရန်ကုန်မြို့။

မာတိကာ

အမှတ်စဉ်		စာမျက်နှာ
၁။	နမော အဒ္ဓေဇ္ဈံဝစနဿ ဝိဘဇ္ဇံဝါဒိနော	၁
၂။	တကောင်းခေတ်သာသနာ ပထမတကောင်းဆက်	၄
၃။	ဒုတိယတကောင်းဆက်	၅
၄။	သတိုးဇမ္ဗုဒီပ ဓဇရာဇာ၏ နန်းတက်ချိန်	၈
၅။	သာသနာဝင်ကျမ်းများအဆို	၈
၆။	သရေခေတ္တရာခေတ်သာသနာ	၁၄
၇။	ဒုတ္တပေင်္ဂိမင်း လက်ထက်	၁၆
၈။	သာသနာရေး	၁၆
၉။	သာသနာ မှုခင်း	၁၉
၁၀။	ဒုတ္တရန်မင်း	၂၁

၁၁။	ရန်ပေါင်မင်း	၂၁
၁၂။	အာသောက မင်းတရားကြီးနှင့် နန်းပြိုင်ပုံ	၂၁
၁၃။	ရန်ပေါင်မင်းနှင့် အသောကမင်းတရားကြီး တတိယ သင်္ဂါယနာတို့အတွက် သက္ကရာဇ် စိစစ်ချက်	၂၂
၁၄။	အမှန်စင်စစ် သက္ကရာဇ်	၂၅
၁၅။	ရန်ပေါင်မင်းလက်ထက် သာသနာ	၂၅
၁၆။	ပစ္စန္ဒဇနပုဒ် သို့မဟုတ် ပစ္စန္ဒရစ်ဟူသည် အဘယ်နည်း	၂၆
၁၇။	ပစ္စန္ဒဇနပုဒ် သို့မဟုတ် ပစ္စန္ဒရစ် ကိုးတိုင်း ကိုးဌာနသို့ သာသနာပြုလွှတ်ခြင်း၊ သာသနာပြုမထေရ်များနှင့် ကြံသွားရာ တိုင်းများ	၂၈
၁၈။	ရန်မန်မင်းမှ သီရိခနမင်းအထိ မင်းငါးဆက်လက်ထက် သာသနာရေး	၃၆
၁၉။	သီရိရာဇ်မင်းလက်ထက် သာသနာရေး	၃၇
၂၀။	ငတပါးမင်းလက်ထက် သာသနာရေး	၃၈
၂၁။	စတုတ္ထ သင်္ဂါယနာ	၃၉
၂၂။	ပိပိရန် မင်းလက်ထက်	၄၀
၂၃။	မိလိန္ဒမင်းနှင့် အရှင်နာဂသိန်	၄၁
၂၄။	ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရား၏ ဗျာဒိတ်တော်	၄၁
၂၅။	မိလိန္ဒဗုဒ္ဓကျမ်းကြီး	၄၂
၂၆။	မိလိန္ဒမင်းကြီးလက်ထက် ရဟန္တာများ	၄၂
၂၇။	သက္ကရာဇ် ရှင်းချက်	၄၃

၂၀။	သရေခေတ္တရာခေတ် နောက်ဆုံးသာသနာရေး	၄၄
၂၉။	သက္ကရာဇ်ဖြိုခြင်း၊ ဂေါစာခေါ် သက္ကရာဇ်အသစ်	၄၅
၃၀။	သရေခေတ္တရာပြည်၏ နောက်ဆုံး ရှင်ဘုရင်	၄၇
၃၁။	သုပညာနဂရဆိန္ဒမင်း ဘုရားကြည်ညိုပုံ	၄၈
၃၂။	စကောဇတချုပ်အတွက် သရေခေတ္တရာပြည် ပျက်ခြင်း	၅၁
၃၃။	ပျူအစုနှင့် ကမ်းယံအစု စစ်ဖြစ်ခြင်း	၅၃
၃၄။	ပျူချင်း ကွဲကြဲပြန်ခြင်း	၅၄
၃၅။	သရေခေတ္တရာခေတ် သာသနာဝေဖန်ချက်	၅၄
၃၆။	ပါဠိဘာသာနှင့် သရေခေတ္တရာ	၅၆
၃၇။	ပုဂံခေတ်သာသနာရေး	၆၁
၃၈။	သမုဒ္ဒရာဇ်မင်းလက်ထက်	၆၃
၃၉။	သမုဒ္ဒရာဇ်မင်းလက်ထက် ရန်သူကြီးလေးမျိုး	၆၄
၄၀။	ပျူစောထီး ပေါ်လာခြင်း	၆၅
၄၁။	ငှက်ကြီး၏ ပမာဏ	၆၆
၄၂။	ရသေ့ကြောင်မင်း	၆၈
၄၃။	ပျူစောထီး သို့မဟုတ် ပျူမင်းထီး	၆၉
၄၄။	ပျူစောထီး၏ ဘုန်းသမ္ဘာ	၆၉
၄၅။	ပျူစောထီးမင်းလက်ထက် သာသနာရေး	၇၀
၄၆။	ထီးမင်းယဉ်မင်း	၇၂
၄၇။	ယဉ်မင်းပိုက်မင်း	၇၂
၄၈။	သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ လက်ဝဲအောက် ဓာတ်စွယ် တော်မြတ် ရောက်လာပုံ	၇၃

၄၉။	စွယ်တော်ရောက်သောနှစ် သက္ကရာဇ်ဝိဝါဒ	၇၄
၅၀။	ပိုက်သေဥလည်မင်း	၇၅
၅၁။	သေဥလည်ကြောင်မင်း	၇၆
၅၂။	မဟာဂီရိနတ်မောင်နှမ ရောက်လာခြင်း	၇၇
၅၃။	သီရိပစ္စယာမြို့တော်	၇၇
၅၄။	ကြောင်ဒူရစ်မင်း	၇၈
၅၅။	အရှင်မဟာ ဗုဒ္ဓဃောသ ပိဋကတ်တော်ကို ကူးယူဆောင်ယူရန် သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ သွားရောက်ခြင်း	၇၈
၅၆။	အရှင်မဟာဗုဒ္ဓဃောသအကြောင်း	၇၉
၅၇။	အဋ္ဌကထာဆိုတာဘာလဲ	၈၂
၅၈။	သာသနာရေးအတွက် အားနည်းချက်	၈၆
၅၉။	ပုပ္ဖားစောရဟန်ခေါ် သင်္ဃရာဇာမင်း သက္ကရာဇ် ဖြိုပြန်ခြင်း	၈၆
၆၀။	ဆပဉ္စအဓိပ္ပာယ်	၈၈
၆၁။	ပုဂံမြို့ဟုသောအမည်	၈၉
၆၂။	တောင်သူကြီးမင်းလက်ထက် အရည်းကြီးဝါဒ ထွန်းကားပုံ	၈၉
၆၃။	အရည်းကြီးတို့၏ အယူဝါဒ	၉၀
၆၄။	အရည်းကြီးဂိုဏ်း ဆရာကြီးများနှင့် တပည့်များ	၉၁
၆၅။	အရည်းကြီးဝါဒ၏ အစမူလ	၉၁
၆၆။	တောင်သူကြီးမင်းလက်ထက် အရည်းကြီးဝါဒ အပြည်လုံး ထွန်းကားခြင်း	၉၂

၆၇။ ပုဂံပြည်၌ သာသနာအလုံးစုံ မကွယ်သေး ၉၃

၆၈။ သာသနာဒါယကာ အနော်ရထာမင်းစော ၉၅

၆၉။ အနော်ရထာမင်းစောနှင့် အရည်းကြီးများ ၆၅

၇၀။ သထုံပြည်မှ ပုဂံပြည်သို့ အရှင်အရဟံ
ရောက်လာကြောင်း ၉၇

၇၁။ ရာဇဝင်၌လာသော ရှင်အရဟံ၏
ထေရုပ္ပတ္တိ(ထေရာပဒါန်) ၉၈

၇၂။ အနော်ရထာ မင်းစော ယူကျုံးမရ
တောင့်တခြင်းနှင့် သံဝေဂ ဖြစ်ရပုံ ၁၀၂

၇၃။ ပရိတ္တဒါနိုး၌လာသော ရှင်အရဟံ၏
ထေရုပ္ပတ္တိ (ထေရာပဒါန်) ၁၀၃

၇၄။ စူဠဝံသကျမ်းမှလာသော ဂါထာ ၁၀၄

၇၅။ လှည့်ပတ်ပုံကား ၁၀၆

၇၆။ (၃) သာသနာဆက်စာတမ်း၌လာသော
ရှင်အရဟံ၏ ထေရုပ္ပတ္တိ(ထေရာပဒါန်) ၁၀၇

၇၇။ သာသနာလင်္ကာရ စာတမ်း၌ပါသော
မဟာဓမ္မသင်္ကြံ၏ မှတ်ချက် ၁၀၈

၇၈။ အရည်းကြီးတို့၏ ကျမ်းစာများကို
မီးတိုက်ခြင်း ၁၀၉

၇၉။ အရှင်အရဟံ ကြွရောက်လာခြင်း ၁၁၀

၈၀။ ရှင်အရဟံ၏ ထေရာပဒါန် ၁၁၄

၈၁။ ရှင်အရဟံ ပုဂံပြည်သို့ရောက်သော သက္ကရာဇ် ၁၁၅

၈၂။ သထုံပြည်ကို တိုက်သိမ်းအောင်မြင်သော
သက္ကရာဇ် ၁၁၆

၈၃။	ရဟန်းလူထွက် (ဘုန်းကြီးလူထွက်) ကျန်စစ်သား	၁၁၇
၈၄။	စိစစ်ချက်	၁၁၉
၈၅။	ရှင်အရဟံ ကြွလာခဲ့ရာ ဌာနမှ သာသနာရေး	၁၂၁
၈၆။	သုဓမ္မပုရ သထုံပြည်မှ ပိဋကတ်တော်များကို ဆောင်ယူခြင်း	၁၂၂
၈၇။	မန္တဟာဘုရား	၁၃၀
၈၈။	အနော်ရထာမင်းစော တရုတ်ပြည်သွား၍ စွယ်တော်ပင်ခြင်း	၁၃၁
၈၉။	တောင်ပြုံး ဆုတောင်းပြည့် ဘုရား	၁၃၃
၉၀။	တောင်ပြုံးညီနောင် မင်းကြီး မင်းကလေး	၁၃၃
၉၁။	မန္တလေးတောင်ထိပ်၌ ဘုရားတဆူနှင့် ရွှေကြက်ယက် ရွှေကြက်ကျတောင်နှစ်လုံး၌ ဘုရားနှစ်ဆူ တည်တော်မူခဲ့ခြင်း	၁၃၄
၉၂။	ရွှေစာရံဘုရား	၁၃၇
၉၃။	မင်းအဆက်ဆက် ဆက်လက် လှူဒါန်းကြခြင်း	၁၄၀
၉၄။	ရွှေစည်းခုံ စေတီတော်	၁၄၁
၉၅။	သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ သံတမန် စေလွှတ်၍ စွယ်တော်ပွား တောင်းယူ ရရှိခြင်း	၁၄၃
၉၆။	ပိဋကတ်တော်များကို မြန်မာအက္ခရာသို့ တင်ခြင်း	၁၄၅

၉၇။	အနော်ရထာမင်းစော လက်ထက် သာသနာရေး	၁၄၆
၉၈	ရဟန်းဟူသော ဝေါဟာရ	၁၄၇
၉၉။	ပါဠိဘာသာ ထွန်းကားစ ပြုလာခြင်း	၁၄၉
၁၀၀။	အနော်ရထာ မင်းစော၏ အမည်တော်ရင်း	၁၅၁
၁၀၁။	သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ သာသနာရေးအတွက် အကူအညီပေးခြင်း	၁၅၃
၁၀၂။	ဘုရင်အနော်ရထာမင်းစော နတ်ရွာစံခြင်း	၁၅၅
၁၀၃။	ထီးလှိုင်ရှင် ကျန်စစ်သားမင်း	၁၅၆
၁၀၄။	မှန်နန်းမဟာရာဇဝင်တော်နှင့် မြစေတီ ကျောက်စာ	၁၅၆
၁၀၅။	ကျောက်စာရှိတိုင်း အမှန်လော ကျောက်စာသည် ဘုရားစကားလော	၁၅၈
၁၀၆။	ရွှေစည်းခုံစေတီတော်ကို ပြီးစီးအောင် ဆက်လက် တည်တော်မူခြင်း	၁၆၁
၁၀၇။	ဟိမဝန္တာ ဂန္ဓမာဒနတောင်မှ ရဟန္တာများ ကြွလာခြင်း	၁၆၂
၁၀၈။	အာနန္ဒဘုရား	၁၆၃
၁၀၉။	မင်းတိုင်ပင်အမတ်ကြီး မဟာဓမ္မသင်္ကြံ၏ မှတ်ချက်	၁၆၄
၁၁၀။	ရှင်းချက်	၁၆၄
၁၁၁။	ဂူပြောက်ကြီးဘုရားအတွင်းမှ မင်စာ	၁၆၅

၁၁၂။ ရွှေကျင်သာသနာပိုင် ဆရာတော်
အရှင် အဂ္ဂဓမ္မာဘိဝံသ၏ အဘိဓာန် နိဿယ ၁၆၆

၁၁၃။ နတ်ဘီလူး စစ်သူကြီး နှစ်ကျိပ်
ရှစ်ယောက်သရုပ် ၁၆၆

၁၁၄။ ‘ကာရိကာ’ခေါ် သဒ္ဒါငယ်ကျမ်း ၁၆၇

၁၁၅။ ကျန်စစ်သားမင်းလက်ထက် သာသနာ ၁၆၇

၁၁၆။ အလောင်းစည်သူမင်း ၁၆၈

၁၁၇။ အလောင်းစည်သူမင်းလက်ထက်
သာသနာရေး ၁၆၉

၁၁၈။ ရွှေဂူကြီးဘုရား ၁၇၀

၁၁၉။ ရှင်အရဟံ ပရိနိဗ္ဗာန်စံခြင်း ၁၇၀

၁၂၀။ သဗ္ဗညုဘုရား ၁၇၃

၁၂၁။ သာသနာ လွန်စွာ တောက်ပခြင်း ၁၇၄

၁၂၂။ အလောင်းစည်သူမင်းတရား
ပြစ်မှားမိခြင်း ၁၇၅

၁၂၃။ ကုလားကျခေါ် နရသူမင်း ၁၇၇

၁၂၄။ ပံသုကူ မဟာထေရ် ၁၇၈

၁၂၅။ နရသူမင်းလက်ထက် သာသနာရေးအတွက်
ဘေးအန္တရာယ် ဖြစ်လာခြင်း ၁၈၂

၁၂၆။ မင်းယဉ်နရသိင်္ခ ၁၈၅

၁၂၇။ နရပတိစည်သူ ၁၈၆

၁၂၈။ အနန္တ သူရိယ၏ စာလေးပုဒ် ၁၈၆

၁၂၉။ စာ ၄ ပုဒ်ကား ၁၈၆

၁၃၀။	နရပတိစည်သူလက်ထက် သာသနာရေး အရှင်ဥတ္တရာဇီဝနှင့် အရှင်ဆပုဒ အရှင်ဥတ္တရာဇီဝ မဟာထေရ် သီဟိုဠ်သို့ ကြွခြင်း	၁၈၈
၁၃၁။	ဤအထက်ပါ ကလျာဏိကျောက်စာ၏ မြန်မာ ဘာသာပြန်ကား	၁၈၈
၁၃၂။	ပြာဏဒဿိမထေရ် လောကီဈာန်ရပုံကို သိခြင်း	၁၈၉
၁၃၃။	ဥတ္တရာဇီဝ မထေရ် သီဟိုဠ်သို့ ကူးခြင်း	၁၉၁
၁၃၄။	နရပတိစည်သူမင်း၏ ကြည်ညိုမှု	၁၉၇
၁၃၅။	ထိုကျောက်စာ၏ မြန်မာဘာသာပြန်ကား	၁၉၇
၁၃၆။	ရောဝတီနဒီသိမ်	၁၉၈
၁၃၇။	အရှင်ရာဟုလာနှင့် ဘုရင်မင်းမြတ်၏ အလှူတော်ပွဲသဘင်ကြီး	၁၉၉
၁၃၈။	သီဟိုဠ်ဂိုဏ်းသံဃာတော် စုတို့၏ ပဓာန နာယကဖြစ်သော မြန်မာပြည်သား ပုသိမ် မြို့နယ် ဆပုဒရွာဇာတိ အရှင်ဆပုဒမထေရ် မြတ် ပြုစုတော်မူခဲ့သော ကျန်းဂနဲများ	၂၀၅
၁၃၉။	သာသနာလင်္ကာရ စာတမ်း၏ အဆို	၂၀၆
၁၄၀။	ပိဋကတ်သမိုင်း စာတမ်း၏ အဆို	၂၀၇
၁၄၁။	စောဒကပြဿနာ ဝင်လာပုံအချက်	၂၀၈
၁၄၂။	ဒုတိယ ဆပုဒ ပြုစုကြောင်း ဖော်ပြသော သာသနာဝင်ကျမ်းများ အဆို	၂၁၃
၁၄၃။	မဟာဒွါရနိကာယ သာသနာဝံသ ဒီပနီ၏အဆို	၂၁၄

၁၄၄။	တိပိဋကပါဠိ မြန်မာအဘိဓာန် နိဒါန်း၏အဆို	၂၁၅
၁၄၅။	သီဟိုဠ်ကျွန်းသား ဆရာတော် အရှင်ဗုဒ္ဓဒတ္တ မထေရ်မြတ်၏အဆို	၂၁၅
၁၄၆။	ဒုတိယဆပုဒမထေရ်အကြောင်း	၂၁၆
၁၄၇။	ညှိနှိုင်းဆင်ခြင်ရန် အချက်များ	၂၁၈
၁၄၈။	နာမည်ကျော် ကျမ်းနှစ်ကျမ်း	၂၂၁
၁၄၉။	ရွှေကျင်သာသနာပိုင် မဟာဝိသုဒ္ဓါရုံ	
၁၅၀။	ဆရာတော် ဘုရားကြီး၏ရေးသားချက်	၂၂၃
၁၅၁။	ပထမဆပုဒ မဖြစ်စေချင်	၂၂၅
၁၅၂။	ငစွယ်ရှင် ပံသုကုမထေရ်	၂၂၆
၁၅၃။	နရပတိစည်သူ မင်းတရားနှင့် ငစွယ်ရှင် ပံသုကုမထေရ်	၂၂၈
၁၅၄။	ပေါင်လောင် ရှင်ကဿပနှင့် အရှင်သုမေဓာ မထေရ်	၃၂၃
၁၅၅။	ပေါင်လောင် ရှင်ကဿပပြုသောကျမ်း	၂၃၃
၁၅၆။	ခုဒ္ဒသိက္ခာ အဋ္ဌကထာ နိဿယဟောင်း	၂၃၄
၁၅၇။	ပိဋကတ်တတ် ရဟန်းပျိုနှင့် မင်းသမီး	၂၃၇
၁၅၈။	သံပျင်ဋီကာ၏အကြောင်း	၂၄၀
၁၅၉။	နျာသခေါ် မုခမတ္တဒီပနီကျမ်း	၂၄၂
၁၆၀။	သံပျင်ဋီကာကျမ်း	၂၄၃
၁၆၁။	ဓမ္မဝိလာသ ဘွဲ့တံဆိပ်	၂၄၄
၁၆၂။	ဓမ္မဝိလာသ ဓမ္မသတ်ကျမ်း	၂၄၆

၁၆၃။	ကန်တော့ပလ္လင်(ကော်တော့ ပလ္လင်လည်း ခေါ်၏) စေတီတော်နှင့် ဓမ္မရာဇိက စေတီတော်	၂၄၇
၁၆၄။	ဇေယျသိင်္ခနန်းဘောင်းမည်း(ထီးလို့ မင်းလို့မင်းဟုလည်း ခေါ်ဝေါ်ကြ၏	၂၄၈
၁၆၅။	ကျစွာမင်း	၂၄၈
၁၆၆။	ကျစွာမင်းလက်ထက် သာသနာရေး	၂၄၉
၁၆၇။	ကျစွာမင်းတရား၏ မှာထားချက်မိန့်ခွန်း	၂၅၁
၁၆၈။	သီဟိုဠ်သားတို့ လက်ဖျားခါရသော သဒ္ဒန်တိကျမ်း	၂၅၂
၁၆၉။	သဒ္ဒန်တိသုံးကျမ်း	၂၅၃
၁၇၀။	ပုဂံနှင့် သီဟိုဠ်သဒ္ဒါ တတ်ပြိုင်ခြင်း	၂၅၆
၁၇၁။	သဒ္ဒန်တိနှင့်နမောဗုဒ္ဓါယသိဒ္ဓိ	၂၅၆
၂၇၂။	ပြဿဒါးစေတီ	၂၆၀
၂၇၃။	သဒ္ဒါငယ်ကျမ်းပြု-စုဖုရား	၂၆၁
၂၇၄။	အနော်ရထာမင်းစော ဝင်စားသူ	၂၆၂
၂၇၅။	ဥဇနာမင်း	၂၆၃
၂၇၆။	မင်းခွေးချေးခေါ် တရုတ်ပြေးမင်းလည်းခေါ် နရသီဟပတေ့မင်း	၂၆၄
၁၇၇။	နရသီဟပတေ့ မင်းလက်ထက် သာသနာရေး ဦးကျည်ပွေ့ခေါ် ဒိသာပါမောက္ခ ဆရာတော်	၂၆၄
၂၇၈။	နရသီဟပတေ့ (တရုတ်ပြေးမင်း)လက်ထက် သာသနာရေးဘက်မှ ပျက်စီးချက်	၂၆၇

၂၇၉။	နရသီဟပတေ့ (တရုတ်ပြေးမင်း)၏ ထူးခြားချက်	၂၆၈
၂၈၀။	မင်္ဂလာစေတီကျောက်စာမှ ကောက်နုတ်ချက်	၂၆၈
၂၈၁။	ဒလစား ကျော်စွာမင်း	၂၆၉
၂၈၂။	စောနစ်မင်း	၂၇၀
၂၈၃။	စောမွန်နစ်မင်း	၂၇၀
၂၈၄။	ပုဂံရာဇဝင်ပြီးဆုံးခြင်း	၂၇၀
၂၈၅။	ပုဂံခေတ်သာသနာရေးအကျဉ်းချုပ်	၂၇၁
၂၈၆။	ပုဂံတပြည်လုံး ပိဋကတ်တော်များဖုံးအုပ် နေခြင်း	၂၇၂
၂၈၇။	ဆွမ်းခံကြွလာသော ရဟန်းတော်နှင့် (၁၂)နှစ် ရွယ် သတို့သမီးငယ်	၂၇၃
၂၈၈။	သာသန ဘာသာဖြစ်သော ပါဠိဘာသာ စည်ကားပြန့်ပွားခြင်း	၂၇၅
၂၈၉။	ကျမ်းပြီးနိဂုံး	၂၇၅
၂၉၀။	ကျမ်းဆရာ၏ဆုတောင်း	၂၇၆

နမော အဒေဇျဝံစနဿ ဝိဘဇ္ဇဝါဒိနော

အကျွန်ုပ်တို့ကိုးကွယ်ရာ ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ ကတ္တာ သာသနာသင်
ဖြစ်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည် လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း
၂၅၂၀ က ပရိနိဗ္ဗာန်စံလွန်တော်မူခဲ့၏။ ထိုဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ဘုရား၏
သာသနာကို ဤမြန်မာနိုင်ငံမှ မြန်မာဟူသော အမည်မပေါ်
ပေါက်မီ အထက်ကျော်ကာရီ ပဝေဏီကစပြီး ကိုးကွယ်
ဆည်းကပ်လာခဲ့ကြ၏။ မြန်မာဟူသော အမည်မှာ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ
ဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီးနောက် နှစ်ပေါင်း ၆၃၈ နှစ်ရောက်မှ
ပေါ်ပေါက်လာ၏။ ထိုစကားမှန်၏။ မြန်မာရာဇဝင် သရေ
ခေတ္တရာ ပြည်ပျက်သောအခါ ပျူတစု၊ ကမ်းယံတစု၊ မြန်မာ
တစု ဟူ၍ သုံးစုကွဲကြောင်း ပါရှိ၏။ မြန်မာဟူသော အမည်ကို
ထိုအခါမှစ၍ တွေ့ရ၏။ လူမျိုးကား ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ဘုရားမပွင့်မီ
တကောင်းရာဇဝင် စတင်ကတည်းက ပေါ်ပေါက်ခဲ့၏။ မိမိတို့
ကိုးကွယ်ရာ ဗုဒ္ဓသာသနာနှင့် ပတ်သက်သော အချက်အဆစ်

၂ * ရှုစကြာ ဦးစိုးမြင့်

အနှစ်သာရ ဗဟုသုတအဖြာဖြာနှင့် ဗုဒ္ဓသာသနာ ဤမြန်မာ နိုင်ငံသို့ မည်သည့်အခါက ရောက်လာသည်၊ မည်သို့သော နည်းဖြင့် ရောက်လာသည်တို့ကို ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တိုင်း သိသင့် ကြပေ၏။ ဤဖော်ပြပါ အချက်တို့နှင့် ပတ်သက်၍ သာသနာဝင် အဆက်ဆက်၊ ရာဇဝင် အဆက်ဆက်မှစပြီး ရေးသားထားခဲ့ကြ သော သာသနာဝင် ကျမ်းများ အတော်အသင့်ရှိခဲ့ကြ၏။ ယခု လက်ထက် ၌ ဆက်လက်ရေးသားကြသော သာသနာဝင် ကျမ်းများလည်း အတော်အသင့်ရှိခဲ့ကြ၏။ သို့ရာတွင် ထိုဆိုခဲ့ ပြီးသော ကျမ်းစာတို့မှာ ရှေးမှရှေးဟန်နှင့် ရှေးဆန်ဆန် ရေးထားကြသဖြင့် တကြောင်း၊ အချို့နေရာများတွင် ယနေ့ အထိ တွေ့ရှိရသော သုတေသန အချက်များနှင့် ကင်းကွာ ကွဲလွဲနေသဖြင့် တကြောင်း၊ သိပ္ပံနည်းအရ၊ သိပ္ပံနည်းကျကျ သဘာဝအစစ်ကို နှစ်သက်သော ယခုခေတ် လူတို့အတွက် အားရတင်းတိုမ်ခြင်း မဖြစ်နိုင်ကြပေ။ သို့ဖြစ်၍ နောက်ဆုံး သုတေသန ပြုချက်အရ ယထာဘူတ သဘာဝ အစစ်ဖြစ်သော သာသနာ ဗဟုသုတများကို ဤယနေ့ခေတ်သစ်ကြီးနှင့် လျော်ညီ စွာ ခေတ်သုံးဝေ ဟာရ၊ ခေတ်သုံးအရေးအသားတို့ဖြင့် တခမ်း တနား ကျမ်းတစောင်တဖွဲ့ ရေးသားထားရန် လိုအပ်ကြောင်း စဉ်းစားမိရာမှ ဤကျမ်းစာ ဖြစ်ပေါ်လာရခြင်း ဖြစ်ပေ၏။

သာသနာ၏ အကြောင်းကို ရေးလျှင် ဒါယကာ၏ အကြောင်းမပါပဲ မဖြစ်ပေ။ ဒါယကာကား အခြားမဟုတ်၊ ရှင်ဘုရင်များပင် ဖြစ်၏။ အကြောင်းကား—

“သာသနံနာမ ရာဇာနံ နိဿာယ တိဋ္ဌတေ ဣဓ=
သာသနာ မည်သည်ကား မင်း(အစိုးရ)ကို အမှီပြု၍
တည်ရ၏”

ဟူသော ဇရူးဆရာမြတ်တို့ အမိန့်စကားအတိုင်း မင်းအစိုးရကို
အမှီပြုရာ သာသနာလျှင်၊ မင်းအစိုးရက ချီးမြှောက်မှုသာလျှင် တည်တံ့
ထွန်းကားနိုင်သောကြောင့် ဖြစ်၏။ သို့ဖြစ်၍ ဤကျမ်းစာတွင်
သာသနာ ဒါယကာ ဘုရင်များ၏ အကြောင်းကိုလည်း ဆိုင်ရာ
ဆိုင်ရာ အချက်တို့တွင် အမြက်မျှ ဖော်ပြသွားရလိမ့်မည်ဖြစ်၏။

ဤကျမ်းစာအတွက် မှီငြမ်းပြုသော အရာများမှာ ဗုဒ္ဓ
မြတ်စွာ ဒေသနာတော် ပိဋကတ်များနှင့် ဗုဒ္ဓါနုလောမ၊ ဗုဒ္ဓါနု
ရူပ၊ ဗုဒ္ဓါနုကူလ၊ သုတ္တာနုလောမ၊ သုတ္တာနုရူပ၊ သုတ္တာနုကူလ
ဖြစ်သည့် ဂန္ထန္တရကျမ်းစာများ၊ သာသနာဝင် ကျမ်းစာများ၊
ရာဇဝင်များ၊ မော်ကွန်းများ၊ ကျောက်စာများ၊ အုတ်ခွက်
စာများ၊ စည့်ကွင်းစာများ၊ ပုဂံခေတ်ကရိုသော ရှေးမင်စာ
ဟောင်းများ၊ နန်းတွင်းမှတ်တမ်းများ၊ လွှတ်တော် အမိန့်တော်
ပြန်တမ်းများ၊ ရွှေနန်းစဉ်ဆက် ဆင်းသက်၍ မှတ်သားလာခဲ့
ကြသော ရွှေနန်းစဉ် မှတ်တမ်းများ၊ နိုင်ငံခြားသားတို့၏
မှတ်တမ်းများ၊ မုံရွေးဇေတဝန် ဆရာတော် အရိယာဝံသ
အာဒိစ္စရံသီ မထေရ်မြတ်နှင့် နော်ရထာကျော်ထင်ဘွဲ့ရ ပုဂံ
ဦးတင်စသော ယုံကြည်ကိုးစားလောက်သည့် ရှေးသူဟောင်း
ပညာရှိတို့၏ မှတ်စုများ၊ ခိုင်မာသော သမိုင်းများ၊ ပျိုကဗျာ
လင်္ကာ ဇေးချင်းများ ဖြစ်ပေ၏။ ရာဇဝင်နှင့် ပတ်သက်၍ ဖော်ပြ
ရာ၌ ဘကြီးတော်ဘုရား လက်ထက်က ပြုစုသော မှန်နန်းမဟာ

ရာဇဝင်တော်ကြီးကို အများဆုံး ကိုးကား ဖော်ပြသွားမည် ဖြစ်၏။ အကြောင်းကား မှန်နန်းမဟာရာဇဝင်တော်ကြီးမှာ ဘုရင်၏ အမိနှင့် ရဟန်းပညာရှိ၊ မှူးမတ်ပညာရှိ၊ ပုဏ္ဏားပညာ ရှိတို့ စုပေါင်း ရေးသားထားသော ရာဇဝင်ကြီး ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။

တကောင်းခေတ် သာသနာ
ပထမ တကောင်းဆက်

တကောင်းရာဇဝင်မှာ အကျွန်ုပ်တို့ ကိုးကွယ်ရာ ဗုဒ္ဓဂေါတမ မြတ်စွာဘုရား မပွင့်မီ အထက်ကျော်ကာရီ ပဝေဏီကတည်းက တည်ရှိနေနှင့်၏။ အဘိရာဇာမည်သော သာကီဝင်မင်းသည် မဇ္ဈိမဒေသ ကပိလဝတ္ထုပြည်မှ နောက်လိုက်စစ်သည် ဗိုလ်ပါ အလုံးအရင်းနှင့်တကောင်းပြည်တည်ရာ အရပ်သို့ ရောက်လာပြီး သင်္ဃာဓိရာဇ်မည်သော တကောင်းပြည်ကြီးကို တည်ထောင် စံနေ၏။

မှတ်ချက်။ ။ ကပိလဝတ္ထုပြည်မှာ နီပေါ (Nepal) ပြည် အတွင်း၌ ရှိ၏။ နဂရခါဆ် (Nagarkhas) ခေါ် ဌာန ဟောင်းသည်ပင် ကပိလဝတ္ထုဖြစ်ကြောင်း ကျောက်စာ ပညာရှင်တို့က ဖော်ပြကြ၏။

အဘိရာဇာမင်းကစ၍ မင်းလောင်းသုံးကျိပ် သုံးယောက် အထိ ရှိခဲ့၏။ နောက်ဆုံးဖြစ်သော ဘိန္ဒုကရာဇာ လက်ထက် တကောင်းပြည်ကြီး ပျက်စီး၍ ဖရိုဖရဲ ဖြစ်သွား၏။ ထိုအချိန်တွင်

မဇ္ဈိမဒေသခေါ် အိန္ဒိယပြည် ဗုဒ္ဓဂယာအရပ်၌ ဂေါတမ မြတ်စွာဘုရားသည် ဘုရားအဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူ၏။

မှတ်ချက်။ ။ဗုဒ္ဓ စတင် ပွင့်တော်မူရာဌာန (မဟာဗောဓိပင် ကြီး) မှာ အိန္ဒိယနိုင်ငံ ဗီဟာ (Bihar) နယ် ဂယာ (Gaya) အကြိတ်အတွင်း၌ ရှိ၏။

ဤကား ပထမ တကောင်းဆက်တည်း။ ထိုပထမ တကောင်းဆက်တွင် ဗုဒ္ဓသာသနာနှင့် ပတ်သက်၍ အရိပ် အမြက် တစုံတရာ ဘာမျှမတွေ့ရပေ။

ဒုတိယတကောင်းဆက်

ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ဘုရားပွင့်တော်မူပြီးနောက် ဝိဇ္ဇင်္ဂူဘတေး ကြောင့် သာကီဝင်မင်းများ ထွက်ပြေးလာကြ၏။ ထိုအခါ တွင် 'ဓဇရာဇာ' မည်သော သာကီဝင်မင်းသည် မိမိ၏စစ် သည်ဗိုလ်ပါ အလုံးအရင်းနှင့် ထွက်လာခဲ့ရာ မောရိယပြည်၊ သင်းတုံပြည်၊ အညာပုဂံပြည်တို့ကို ခေတ္တမျှ တည်ထောင်စံနေပြီး နောက် အဘိရာဇာ တည်ထောင်သော သဗ္ဗဿရဋ္ဌတကောင်း ပြည်သို့ ရောက်လာခဲ့၏။ ပျက်စီးနေသော တကောင်း ပြည် ကြီးကို 'ပဉ္စာလရာဇ်' ဟူသော အမည်နှင့် အသစ်တဖန် တည်ထောင်စံနေ၏။ ထိုပြည်မှာ နောက်အခါ ပဉ္စာတကောင်း ဟု တွင်၏။ ဓဇရာဇာမင်းသည် အလွန်ကြီးကျယ်စွာ ထီးဆောင်း မင်္ဂလာ မဟာဥကသ် ပွင့်တော်မူ၏။ 'သတိုးဇမ္ဗုဒီပဓဇရာဇာ'

ဟူသော တံဆိပ်နာမံကိုလည်း ခံတော်မူ၏။ တခမ်းတနား
နန်းတော်ကြီး ဆောက်တော်မူ၏။ နန်းတော်ဆောက်ရာ၌—

“ရဟန္တာနှစ်ပါး ပရိတ်မေတ္တာ ပြုရ၏။ (၈) လေး
မျက်နှာ၌ နံဂြိုဟ်သင့် ဘုရား အတွင်းနှစ်ဆူ ပြင်နှစ်ဆူ
ထား၏။”

ဟု မှန်နန်း မဟာရာဇဝင်တော်၌ ဖော်ပြပါရှိ၏။ ဤသည်ကို
ထောက်၍ ဒုတိယ တကောင်းဆက် ဖြစ်သော ထိုအချိန်တွင်
မြန်မာပြည်သို့ သာသနာရောက်နေကြောင်း ထင်ရှားသိရ၏။
ထိုရဟန္တာများသည် မည်သည့်ဒေသ၊ မည်သည့်တိုင်းပြည်က
ကြွလာကြောင်းမူ မပါရှိပေ။ သာသနာဝင် ကျမ်းများတွင်
လည်း ထိုအကြောင်း မဖော်ပြကြပေ။ သို့ဖြစ်၍ ရဟန္တာရှိနိုင်
သော နေရာများကို ကြည့်ရှုရန် ဖော်ပြဖို့ အခွင့်ဆိုက်လာ၏။

ထိုအချိန်တွင် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားသည် ပရိနိဗ္ဗာန် စံလှခါနီး၊
သို့မဟုတ် ပရိနိဗ္ဗာန် စံပြီးခါစဖြစ်၍ ရာဇဂြိုဟ်၊ သာဝတ္ထိ
စသော မဇ္ဈိမဒေသ (အိန္ဒိယနိုင်ငံ)၌ ရဟန္တာအမြောက်အမြား
ရှိကြောင်း ပိဋကတ်တော်၌ အထင်အရှား ပါရှိ၏။

ထို့ထက်တဆင့် အနီးကပ်ဆုံးဒေသကို ကြည့်ရှုသော်— ဗုဒ္ဓ
မြတ်စွာ ဝါတော် ၂၀ ကျော်တွင် သုနာပရန္တ တိုင်းသား
ရဟန္တာ အရှင်ပုဏ္ဏမထေရ် ပင့်လျှောက်၍ သုနာပရန္တတိုင်းခေါ်
မြန်မာနိုင်ငံတော် မင်းဘူးစက်တော်ရာ တည်ရာသို့ ကြွလာ၏။
ကြွလာပြီးနောက် လယ်ကိုင်းကျောင်းတော်ရာတွင် စန္ဒကူး

နံ့သာကျောင်းတော်ကိုအလှူခံ၍ တရားဓမ္မစက်ဟောမြှောက်တော်
 မူရာ ရှစ်သောင်း လေးထောင်သော သတ္တဝါများ တရားထူး
 ရကြောင်း ထိုအရပ်တွင် မြတ်စွာဘုရား ခုနစ်ရက် သီတင်းသုံး
 နေတော်မူကြောင်း၊ ထို့နောက် 'ထိုခရီးအကြား အနီးနားရှိ
 နမ္မဒါမည်သောမြစ်သို့ ကြွဆော်မူ၏။ ထိုအခါ နမ္မဒါနဂါး
 မင်းက နဂါးပြည်သို့ပင့်၍ ပူဇော်၏။ ထိုသို့ပူဇော်ပြီးနောက်
 နမ္မဒါနဂါးမင်း တောင်းပန်၍ နမ္မဒါမြစ်ကမ်း၌ ခြေတော်ရာ
 တဆူ ချထားခဲ့ကြောင်း၊ သစ္စပန္နတောင်တွင် သစ္စပန္နရသေ့ကို
 ချွတ်၍ အကျွတ်တရား ရကာ ရဟန္တာဖြစ်ကြောင်း၊ သစ္စပန္န
 မထေရ် တောင်းပန်၍ ခြေတော်ရာတဆူ ချထားခဲ့ကြောင်း
 သံယုတ္တနိကာယ် သဠာယတန သံယုတ်ပါဠိတော်နှင့်အဋ္ဌကထာ
 တွင် အထင်အရှား ပါရှိ၏။ သို့သော် ရှင်ပုဏ္ဏမထေရ်နှင့် သစ္စ
 ပန္နမထေရ်တို့ ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီးနောက် ထိုဌာနတွင် ဆက်လက်၍
 ရဟန္တာအပါအဝင် ရဟန်းသံဃာတော်များရှိကြောင်းမူ မပြု
 ဆိုခဲ့ပေ။ ဘိုးတော်ဘုရားလက်ထက် မဲထီးဆရာတော် စီရင်
 ရေးသားသော ဝံသဒီပနိဋ္ဌိကား ထိုအချိန်ကစ၍ ထိုဌာနတွင်
 ရဟန္တာအပါအဝင် ရဟန်းသံဃာတော်များ အဆက်မပြတ်
 ရှိနေသည့် အနေမျိုး ဖော်ပြထား၏။

သာသနာဝင်ကျမ်းများအရ ဖော်ပြရသော် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ
 ဘုရား ဝါတော် ၈ ဝါတွင် အရှင်ဂဝံပတိရဟန္တာ ငလျှောက်
 ထား၍ မြန်မာနိုင်ငံ ရာမညတိုင်း သုဓမ္မပုရမည်သော သထုံ
 ပြည်သို့ ကြွလာကြောင်း၊ ကြွလာပြီးနောက် တရားဓမ္မစက်
 ဟောမြှောက်တော်မူ၍ သတ္တဝါအများ အကျွတ်တရားရကြောင်း

ဆံတော်ဓာတ် ခြောက်ဆူကိုလည်း ပေးသနားခဲ့ကြောင်း၊
ထို့နောက် မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန် စံပြီး နောက်လည်း
မြတ်စွာဘုရား၏ ဗျာဒိတ်တော်အရ အရှင်ဂဝံပတိ မထေရ်သည်
မြတ်စွာဘုရား၏ သွားတော် သုံးဆယ့်သုံးချောင်းကို ယူ၍
သထုံပြည်၌ စေတီတည်ကာ သာသနာ ဆက်လက် ပြုစုနေ
ကြောင်း၊ ထိုအခါကစ၍ မြန်မာနိုင်ငံ သထုံမြို့တွင် ရဟန္တာ
အပါအဝင် ရဟန်းသံဃာတော်များ အဆန်မပြတ်ရှိခဲ့ကြောင်း
ဖော်ပြကြ၏။ သို့သော် ပါဠိတော်နှင့် အဋ္ဌကထာများတွင်မူ
မပါရှိခဲ့ပေ။ အရှင်ဂဝံပတိမထေရ်နှင့် ပတ်သက်သော ဂဝံပတိ
အပဒါန ပါဠိတော်နှင့် အဋ္ဌကထာ၊ ဂဝံပတိ ထေရဂါထာ
ပါဠိတော်နှင့် အဋ္ဌကထာ များတွင်လည်း အရိပ်အမြှက်မျှ
မပါရှိခဲ့ပေ။

ဤကား ရဟန္တာများ ရှိနိုင်သော ဒေသများကို ဖော်ပြ
ခြင်းတည်း။

သတိုးဇမ္ဗုဒီပ ဓဇရာဇာ၏ နန်းတက်ချိန်

ဤနေရာ၌ သတိုးဇမ္ဗုဒီပ ဓဇရာဇာမင်း၏ နန်းတက်ချိန်ကို
မည်သည့် အချိန်အခါ သက္ကရာဇ်၌ဖြစ်ကြောင်း စိစစ်ကြည့်ရှုဖို့
လို၏။

သာသနာဝင် ကျမ်းများအဆို

“ပထမ သင်္ဂါယနာ တင်ချိန်၌ အဇာတသတ်မင်း
နန်းစံရှစ်နှစ်၊ တကောင်းသင်းတို့ပြည်မှ သတိုးဇမ္ဗုဒီပဓဇ

ရာဇာမင်းနန်းစံ ငါးနှစ်ကျော် ဖြစ်သည်။ အဇာတသတ်
မင်းနှင့်သတိုးဇမ္ဗူဒီပဇရာဇာမင်းနန်းပြိုင်၏”
ဟု သာသနာဝင် ကျမ်းများ၌ဖော်ပြထားကြ၏။

စိစစ်ချက်

ပထမ သင်္ခါယနာ တင်ချိန်မှာ မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်
စံပြီးနောက် သုံးလနှင့် ငါးရက်မြောက်တွင်ဖြစ်၏။ မြတ်စွာ
ဘုရားသည် သက်တော်ရှစ်ဆယ်တွင် ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူ၏။
သတိုးဇမ္ဗူဒီပဇရာဇာသည် မဇ္ဈိမဒေသ ကပိလဝတ္ထုပြည်မှ
ဝိဋ္ဌဋ္ဌူဘဘေးကြောင့် ထွက်ပြေးလာသော သာကီဝင်မင်းဖြစ်
၏။ ဝိဋ္ဌဋ္ဌူဘဘေးသည် မည်သည့်အချိန်အခါက ဖြစ်ခဲ့သနည်း။
စိစစ်ကြည့်ဖို့လို၏။ စိစစ်ကြစို့။

မဇ္ဈိမနိကာယ် ဓမ္မစေတီယသုတ်ပါဠိတော်၌ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ
ဘုရား သက္ကတိုင်း ‘မေဒါဋ္ဌပ’ မည်သော သာကီဝင်တို့၏
နိဂုံး၌ သီတင်းသုံးနေတော်မူစဉ် ပဿေနဒီကောသလမင်းကြီး
ရောက်လာ၏။ မင်းကြီးသည် မြတ်စွာဘုရား၏ ခြေလက်တို့ကို
ဦးခေါင်းဖြင့်တိုက်၍ ခြေလက်တို့ကို နှမ်းစုပ်ခြင်း၊ လက်ဖဝါး
တို့ဖြင့် ခြေတော်တို့ကို ဆုပ်နယ်ခြင်းပြုကာ အလွန်အလွန် ရိုသေ
သမှု ဝရုဂါရဝပြုလေ၏။ ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားက—

“ဒကာတော် မင်းကြီး၊ ဤခန္ဓာကိုယ်ကို အဘယ့်ကြောင့်
ဤမျှလောက် အရိုအသေ ပြုရသနည်း”ဟု မေးတော်မူ၏။
ပဿေနဒီ ကောသလမင်းကြီးက အရိုအသေ ပြုခြင်း ၏

အကြောင်းအချက် မြောက်မြားစွာတို့ကို တခုစီတခုစီ အသေးစိတ် စိတ်၍ လျှောက်ထား၏။ ထိုသို့ လျှောက်ထားရာ၌ အောက်ပါ အကြောင်းလည်း အချက်တခု အဖြစ်နှင့် ရှိဝင်ခဲ့လေသည်။ ထိုအချက်ကား အခြားမဟုတ်။

“မြတ်စွာဘုရားလည်း သက်တော် ရှစ်ဆယ်ရှိ၍ တပည့်တော်လည်း သက်တော် ရှစ်ဆယ်ရှိသဖြင့် ရှိခေမာမြတ်နိုးရခြင်း ဖြစ်ပါသည်” ဟူသော အချက်ပင်ဖြစ်ပေ၏။

ဤသည်ကို ထောက်၍ ထိုအချိန်တွင် မြတ်စွာဘုရား၏ အသက်တော် ရှစ်ဆယ်ရှိနေပြီဖြစ်ကြောင်း သိရ၏။ ပသေနေဒီကောသလမင်းကြီးသည် မြတ်စွာဘုရားထံ ထိုသို့ ဝင်ရောက်စကား နေစဉ် ဝိဇ္ဇုဇ္ဈဘက အာဏာသိမ်း၍ နန်းလုယူသဖြင့် ရာဇဂြိုဟ်ဘက် သို့ထွက်ပြေးခဲ့ရ၏။ ထိုအချိန်တွင်မှ ဝိဇ္ဇုဇ္ဈဘ ရှင်ဘုရင်ဖြစ်၏။ ဝိဇ္ဇုဇ္ဈဘလည်း ရှင်ဘုရင်ဖြစ်ပြီးချက်ချင်းပင် ယခင်က ရန်ငြိုးအတွက် လက်စားချေကာ သာကီဝင်များကို သတ်ရန် ကပိလဝတ္ထုပြည်သို့ စစ်ချီလာခဲ့၏။ ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားသည် ဆွေတော် မျိုးတော် သာကီဝင်တို့၏ အသက်ဘေးအတွက် ကာကွယ်ရန် ကပိလဝတ္ထုနှင့် သာဝတ္ထိနယ်သို့ ကြွလာ၏။ ကြွလာပြီးနောက် ကပိလဝတ္ထု၊ နယ်ခြားဘက်၌ ရှိသော အခက်အရှက် ကျိုးတိုးကျဲထဲ ပြောက်တိ ပြောက်ကျားနှင့် အရိပ်ကောင်းစွာ မရသော သစ်ပင်ရင်း၌ သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏။ ထိုသစ်ပင်နှင့် နီးကပ်နေသော သာဝတ္ထိနယ်ဘက်တွင်မှ အရိပ်အာဝါသ ကောင်းစွာရသော ညောင်ပင်ကြီးတပင်ရှိ၏။ ဝိဇ္ဇုဇ္ဈဘသည် မြတ်စွာဘုရားရှိရာ ရောက်လာ၍ ရှိခိုးဝတ်ချပြီးနောက်—

“မြတ်စွာဘုရား၊ ဤလို နေပူချိန်တွင် အရိပ်မရတဲ့ သစ်ပင် ရင်းမှာ အဘယ့်ကြောင့် သီတင်း သုံးတော် မူပါ သနည်း။ ဟိုဘက်မှာ အရိပ်ရတဲ့ ညောင်ပင်ကြီးအောက်မှာ သီတင်းသုံး တော်မူပါ” ဟု လျှောက်ထား၏။ ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားက—

“ဒကာတော် မင်းမြတ်၊ ဆွေမျိုးတို့၏ အရိပ်သည် အေးမြ သည်” ဟု မိန့်မြွက်တော်မူလိုက်၏။

ဝိဋ္ဌဋ္ဌူဘလည်း မြတ်စွာဘုရားသည် ဆွေတော်မျိုးတော်တို့ အတွက် စောင့်ရှောက်ခြင်းငှာ ကြွလာခြင်း ဖြစ်လိမ့်မည်ဟု တွေးကြံသိရှိပြီး တပ်ကို ရုပ်သိမ်းကာ ပြန်သွားလေ၏။ ထိုနည်း တူစွာပင် ဝိဋ္ဌဋ္ဌူဘသည် သုံးကြိမ်တိုင်တိုင် စစ်ချီလာရာ မြတ် ဘုရားကလည်း သုံးကြိမ်တိုင်တိုင် အထက်ပါ နည်းအတိုင်း သီတင်းသုံး နေထိုင်သဖြင့် ကပိလဝတ္ထုပြည်သို့ ချီတက်ခြင်း မပြုပဲ ပြန်သွားခဲ့၏။ ဝိဋ္ဌဋ္ဌူဘသည် လေးကြိမ်မြောက်စတုတ္ထ အကြိမ် ချီသွားပြန်ရာ ထိုအခါ၌ကား မြတ်စွာဘုရားသည် သာကီဝင်တို့၏ ဘဝသံသရာက မြစ်တွင်း၌ အဆိပ်ခတ်ခဲ့ဖူး သော အကုသိုလ်ကံအတွက် ကာကွယ်ချက် မပြုတော့ပဲ၊ မကြွ လာပဲ နေတော်မူခဲ့လေ၏။ ဝိဋ္ဌဋ္ဌူဘလည်း မိမိ၏အတိုးဖြစ်သူ မဟာနာမသာကီဝင် မင်းမှတစ်ပါး သာကီဝင် အားလုံးကို တမျိုးလုံး သုတ်သင်သတ်ဖြတ်၍ ကပိလဝတ္ထုပြည်ကြီးကို ဖျက် ဆီးလိုက်လေ၏။ ထိုအခါ သာကီဝင်များသည် အသက်ဘေး အတွက် ထွက်ပြေးသူပြေး၊ မပြေးနိုင်သူများလည်း အသေခံ၍ တနိုင်ငံလုံး အတုံးအရုံး ဖြစ်သွားကြလေ၏။

ဤကား ပါဠိ အဋ္ဌကထာ တို့၌ အခိုင်အမာ လာရှိချက် များတည်း။

သို့ဖြစ်၍ ဝိဇ္ဇဋ္ဌာတဘေးကြောင့် ဇေရာဇာ ပြေးလာချိန် တွင် မြတ်စွာဘုရား သက်တော် ရှစ်ဆယ် ရှိနေကြောင်း ထင်ရှားသိရ၏။ မြတ်စွာဘုရားသည် သက်တော် ရှစ်ဆယ်တွင်ပင် ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူ၏။ ဝိဇ္ဇဋ္ဌာတဘေးနှင့် သာကီဝင်မပျားအရေးတော်ပုံသည် မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန် စံသောနှစ်တွင်ပင် ဖြစ်၏။ ဇေရာဇာ ကပိလဝတ္ထုပြည်မှ ထွက်ပြေးချိန်၌ မြတ်စွာဘုရား သက်တော်ထင်ရှား ရှိနိုင်သေး၏။ ဇေရာဇာသည် မဇ္ဈိမဒေသ ကပိလဝတ္ထုပြည်မှ တကောင်းသင်းတဲပြည်သို့ တိုက်ရိုက်လာသည်မဟုတ်ပေ။ ရှေးဦးစွာ မောရိယမြို့ကို တည်ထောင်စံနေကြောင်း၊ ယင်းကမ္ဘာဖန် ပြောင်းခဲ့၍ သင်းတဲပြည်ကို တည်ထောင် စံနေကြောင်း မှန်နန်းရာဇဝင်တော်ကြီး၌ အတိအလင်း ဖော်ပြထား၏။ ဤအထက်ပါ ဖော်ပြချက်တို့အရ ဇေရာဇာမင်း ကပိလဝတ္ထုပြည်က ထွက်လာသည်မှ တကောင်းသင်းတဲပြည်ကို တည်ထောင်စံနေသည်အထိ အချိန်အားဖြင့် အနည်းဆုံး တနှစ်ခန့် ကြာနိုင်၏။ ထိုအချိန်တွင် မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်စံခဲ့လေပြီ။ အကြောင်းကား ဝိဇ္ဇဋ္ဌာတအရေးတော်ပုံ မဖြစ်မီကပင် မြတ်စွာဘုရား သက်တော်ရှစ်ဆယ် ရှိနေပြီ ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။

သို့ဖြစ်၍ ပထမ သင်္ဂါယနာ တင်ချိန်၌ တကောင်းသင်းတဲပြည်မှ သတိုးဇမ္ဗုဒီပ ဇေရာဇာမင်းနန်းစံ ငါးနှစ်ကျော် ရှိပြီဟူသော သာသနာဝင်ကျမ်းတို့၏ ဖော်ပြချက်မှာ မဖြစ်နိုင်ကြောင်း၊ ယုတ္တိမရှိကြောင်း သန့်ဋ္ဌာန်ကျ တထစ်ချသိအပ်ပေ၏။ ပထမသင်္ဂါယနာမှာ ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီးနောက် သုံးလနှင့်ခုနှစ်ကျော်

မြောက်တွင် တင်ခြင်းဖြစ်၏။ အမှန်စင်စစ် ဖြစ်မည်ဆိုက ဖြစ်နိုင် သည်မှာ မထမသင်္ဂါယနာတင်ချိန်၌ တကောင်းသင်းတံ့ပြည်မှ သတိုးဇမ္ဗူဒီပဇရာဇာမင်း နန်းစံ အလွန်ဆုံး ခြောက်လ လောက်သာ ဖြစ်နိုင်ပေ၏။

ဤကား သတိုးဇမ္ဗူဒီပ ဇရာဇာမင်း တကောင်းသင်းတံ့ ပြည်၌ စံနေခိုက်ကိုသာ ဆိုခြင်း ဖြစ်၏။ ဇရာဇာသည် တကောင်းသင်းတံ့ပြည်၌ ကြာရှည်မနေပဲ ထိုကတဖန်ပြောင်းခဲ့ ပြန်၍ 'မလည်' အရပ်တွင် အညာပုဂံပြည်ကို တည်ထောင်စံနေ ပြန်၏။ ထိုကမ္ဘာတဖန် ပြောင်းခဲ့ပြန်၍ ရှေးအဘိဓာဇာ စသော သာကီဝင်မင်းတို့နေရာ သဗ္ဗံသာရဋ္ဌမည်သော တကောင်း ပြည်ကြီးကို 'ပဉ္စာလရာဇ်' သမုတ်၍ ထီးနန်းမြို့ပြ တည်ထောင် စံနေ၏။ ထိုအခါ နန်းတော်ဆောက်ရာတွင်မှ 'ရဟန္တာနန္ဒပါး ပရိတ်မေတ္တာ ပြုရကြောင်း' ပါရှိ၏။ ဤအချိန်တွင် သုနာ ပရန္တတိုင်း လယ်ကိုင်းကျောင်းတော်ရာနှင့် သုဓမ္မပုရမည်သော သထုံပြည်တို့၌ ရှိနေသော ရဟန္တာများ ကြွလာမည်ဆိုကလည်း ကြွလာနိုင်၏။ အကယ်၍ လယ်ကိုင်း ကျောင်းတော်ရာနှင့် သထုံပြည်တို့၌ ရဟန္တာများ မရှိစေကာမူလည်း မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီးခါစဖြစ်၍ ရာဇဂြိုဟ်သာဝတ္ထိစသော မဇ္ဈိမဒေသ ၌ကား ရဟန္တာများ အမြောက်အမြား ထင်ရှားရှိနေသဖြင့် ထိုဒေသတို့မှ ကြွလာနိုင်ကြပေ၏။

သို့သော် သတိုးဇမ္ဗူဒီပ ဇရာဇာမင်းကံစ၍ သတိုးဆက် ဆုံးသည်အထိ 'ပဉ္စာတကောင်း' ခေါ် 'ပဉ္စာလရာဇ်' လည်းခေါ်

ဒုတိယတကောင်းဆက် ရာဇဝင်တခုလုံးတွင် အထက်ဖော်ပြပါ
'ရဟန္တာနှစ်ပါး ပရိတ်မေတ္တာပြုရ၏။' ဟူသော အချက်မှ
တပါး နောက်ထပ် သာသနာနှင့် စပ်လျဉ်း ပတ်သက်သော
အကြောင်းအရာ အရေးအခင်း အချက်အလက် အရိပ်အမြှက်
ဘာမျှ မတွေ့ရတော့ပေ။

သရေ ခေတ္တရာခေတ် သာသနာ

(ရဟန္တာများ ထင်ရှားရှိကြောင်း)

တကောင်းရာဇဝင်မှ ဆက်၍ ဆင်းသက်လာသော သရေ
ခေတ္တရာ ရာဇဝင်တွင် ပထမဆုံး မင်းပြုသော ရှင်ဘုရင်မှာ
မဟာသမ္ဘဝနှင့် စူဠသမ္ဘဝ ညီနောင်နှစ်ပါး ဖြစ်၏။ မဟာ
သမ္ဘဝသည် သာသနာ သက္ကရာဇ် အနှစ် ခြောက်ဆယ်တွင်
နန်းတက်၏။ ဤ၌ သာသနာသက္ကရာဇ် ဆိုသည်ကား အကျွန်ုပ်
တို့ ကိုးကွယ်ရာ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီးသည့်နှစ်မှစ၍
ရေတွက်သော သက္ကရာဇ် ဖြစ်၏။

မှတ်ချက်။ ။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီးနောက် သုံးလ
နှင့် ငါးရက်မြောက်တွင် ပထမ သင်္ဂါယနာ တင်၏။
ခုနစ်လကြာမှ ပြီး၏။ ထိုအခါတွင် လက်ရှိ သက္ကရာဇ်မှာ
၁၄၈ နှစ် ရှိနေပြီ။ ထိုလက်ရှိ သက္ကရာဇ်မှာ မြတ်စွာဘုရား၏
ဘိုးတော် အဥနမင်းကြီး ထားခဲ့သော ကာဝစန္ဒေကိန်း
အရ သက္ကရာဇ်ဖြစ်၏။ အဇာတသတ်မင်း၏ လျှောက်ချက်
အရ အရှင် မဟာကဿပသည် လက်ရှိသက္ကရာဇ် ၁၄၈

နှစ်ကို အကုန်ဖြိုခွင်း ချေဖျက်၍ သက္ကရာဇ် အသစ်တခု ထားတော်မူခဲ့၏။ ထိုသက္ကရာဇ်ကို 'သာသနာသက္ကရာဇ်' ဟု ခေါ်၏။ ဤကျမ်းစာတစောင်လုံးတွင် သာသနာ သက္ကရာဇ် ဟု ရေးလျှင် ထိုသက္ကရာဇ် ဖြစ်ကြောင်း မှတ်သား ထား အပ်ပေ၏။

မဟာသမ္ဘဝမင်းသည် သက်တော်နှစ်ဆယ်တွင် ရှင်ဘုရင် ဖြစ်၍ ခြောက်နှစ်နန်းစံပြီး နတ်ရွာစံသွား၏။ မဟာသမ္ဘဝ နတ်ရွာစံလျှင် သက်တော် ၂၆ နှစ်ရှိ ညီတော် စူဠသမ္ဘဝက ဆက်ခံ၍ နန်းတက်၏။ စူဠသမ္ဘဝမင်းသည် ၃၅ နှစ် နန်းစံပြီး နတ်ရွာစံသွား၏။ ထိုအခါ ထိုမင်းနှစ်ပါး၏ သားတော်ဖြစ်သူ ဒုတ္တပေါင်က ဆက်ခံ၍ နန်းတက်၏။ ထိုမင်းနှစ်ပါး၏ သား တော်ဆိုသည်ကား မဟာသမ္ဘဝသည် ရှင်ရသေ့၏ သက်ရည် ပါသော ကျင်ငယ်ရေကို သောက်၍ သမင်မက မွေးသည် ဆိုသော 'ဘေဒါရီ'ကို မိဖုရားမြောက်ရာ ဒုတ္တပေါင်ကို ပဋိ သန္ဓေရှိ၍ သုံးလရသောအခါ မဟာသမ္ဘဝနတ်ရွာ စံသွား၏။ ညီတော် စူဠသမ္ဘဝက မရီးတော် ဘေဒါရီကို ဆက်၍ မိဖုရား မြောက်ရာတွင်မှ ဒုတ္တပေါင်ကို ဖွားမြင်လာသဖြင့် ထိုမင်း နှစ်ပါး၏ သားတော်ဟု ဆိုခြင်းဖြစ်၏။ မဟာသမ္ဘဝနှင့် စူဠ သမ္ဘဝလက်ထက် နှစ်ပေါင်း ၄၀ ကျော်ပတ်လုံး ဗုဒ္ဓသာသနာ နှင့် ပတ်သက်သောအချက် အချိန်မြက်မျှ မတွေ့ရှိရပေ။

ဒုတ္တပေါင်မင်း လက်ထက်

ဒုတ္တပေါင်မင်းသည် အလွန် ခမ်းနားကြီးကျယ်စွာ သရေ
ခေတ္တရာ ရွှေမြို့တော်ကြီးကို တည်မတင်မူကြောင်း၊ ဘုန်း
တန်ခိုးလည်း အလွန်ကြီး၍ နတ်တို့သခင် ဘုရင်ဖြစ်သော
သိကြားမင်းကိုယ်တိုင် လက်တော်ကိုင်မ၍ ရွှေနန်းတင်ကြောင်း၊
ဇမ္ဗူဒီပါ တကျွန်းလုံးကို အစိုးရကြောင်း၊ ဇမ္ဗူဒီပါ တကျွန်း
လုံးရှိ တရာသောမင်းအပေါင်းတို့က သမီးကညာ ရတနာမူစ၍
ရတနာမျိုးစုံ နှစ်စဉ် လာရောက်ဆက်သကြရကြောင်း ရာဇဝင်
အစောင်စောင်တို့၌ တခမ်းတနား ဖော်ပြထားကြ၏။

သာသနာရေး

ဒုတ္တပေါင်မင်းကြီး လက်ထက်တွင် သရေခေတ္တရာပြည်ကြီး
၌ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသာသနာတော် တည်ရှိထွန်းကား၏။ ရဟန္တာ
ပေါင်းပင်လျှင် သုံးထောင်ရှိ၏။ ဒုတ္တပေါင်မင်းကြီး ကိုယ်တိုင်
ကလည်းသာသနာကိုကြည်ညိုချီးမြှောက်တော်မူ၏။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ
ဘုရား၏ သရီရဓာတ်ဘော်များကိုလည်းစေတီတည်၍ ကိုးကွယ်
ဆည်းကပ်ဘော်မူ၏။ ဒုတ္တပေါင်မင်းကြီးသည် လောကီကြောင်း
ဆိုင်ရာ လူမှုရေးအတွက်လည်း ရဟန္တာ သုံးထောင်တို့နှင့် တိုင်
ပင်၍ ‘အပါယဂတိမုပါယံ’ ဟူသော ဂါထာအစချီသည့် မေဓ
သတ်ကျမ်းကို စီရင်ပြုစုတော်မူခဲ့၏။ ဤအကြောင်းများကို

မုန်နုနုန်း မဟာရာဇဝင်တော်ကြီး ဒုတ္တပေါင်မင်း အခန်းတွင်
အောက်ပါအဟိုင်း-ရေသား ဖော်ပြထားခဲ့၏။

“ဘုရားသားတော် ရဟန္တာမြတ် သုံးထောင်အားလည်း
နေ့တိုင်းမပြတ်လျှင် ပစ္စည်းလေးပါး ထောက်ပံ့၍ ဆရာပြု
တော်မူ၏။ ခပ်သိမ်းသော ပြည်သူတကာ အပေါင်းတို့
ကိုးကွယ်စိမ့်သောငှာ ဘုရားရှင် သရီရဓာတ်တော်ကို စေတီ
ပုထိုး တည်တော်မူသည်။ ထိုစေတီတို့၏ အမည်ကား
‘သောကြာမ္မာ’ ဟူသော ကောင်းမှုတော်တဆူ။ ‘ညည်း
ညည်း’ ဟူသော ကောင်းမှုတော်တဆူ။ ‘စည်စည်’ ဟူသော
ကောင်းမှုတော်တဆူ။ ‘ပေါပေါ’ ဟူသော ကောင်းမှုတော်
တဆူ။ ‘လျောလျော’ ဟူသော ကောင်းမှုတော်တဆူ။ ‘မြေသိ
ထင်’ ဟူသော ကောင်းမှုတော်တဆူ။ ‘ဘုရားတောင်’ ဟူ
သော ကောင်းမှုတော်တဆူ။ ‘ဆုတောင်းပြည့်’ ဟူသော
ကောင်းမှုတော်နှစ်ဆူ။ ထိုမှတစ်ပါးလည်း ဘုရားရှင် လက်
ရိုးတော်ဓာတ်ကို ဌာပနပြု၍ ‘မြင်ဗာဟု’ ဟူသော ကောင်းမှု
တော်တဆူ။ ဘုရားရှင် နဖူးသင်းကျစ်တော် ဓာတ်တော်တို့
ကို ကမ်းယံပြည်မှယူ၍ တည်သော ပုထိုးကြီးတဆူ။ ပေါင်း
တဆယ့်တဆူတည်း။”

ဟူ၍လည်းကောင်း၊

“ထိုမင်း လက်ထက်၌ ဘုရားရှင် သာသနာတော်ကား
ထင်ရှားစွာဖြစ်၏။ ထိုမင်းကား နောင်လာလတ္တံ့သော
မင်းတို့အား မှတ်သားစိမ့်သောငှာ ရဟန္တာ သုံးထောင်

တို့နှင့် တိုင်ပင်တော်မူ၍ ခပ်သိမ်းသော သတ္တဝါအပေါင်း
တို့၏ စီးပွားအလို့ငှာ 'အပါယဂတိမုပါယံ' ဂါထာဦးတပ်
သော ဓမ္မသတ်ကျမ်းကို ပြုတော်မူ၏။

ဟူ၍လည်းကောင်း ရေးသား ဖော်ပြထားခဲ့၏။

ဒုတ္တပေါင်မင်းကြီးသည် သာသနာသံက္ကရာဇ် ၁၀၁ နှစ်
မြောက်တွင် ရှင်ဘုရင်အဖြစ်သို့ရောက်၏။ 'သက်တော် ၃၅ နှစ်
တွင် နန်းတက်၍ ရှင်ဘုရင်အဖြစ်နှင့် နှစ်ပေါင်း ၇၀ နေရ၏။
ဒုတ္တပေါင်မင်းကြီး နန်းတက်ချိန်မှာ—

ဇေဗ္ဗိမဒေသ ဝေသာလီပြည် ဝါလိကာရုံ ကျောင်းတော်၌
အရှင်မဟာယသ အမှူးရှိသော ရဟန္တာ ခုနစ်ရာတို့သည် ပါဠိလိ
ပုတ်ပြည်မှ ကာလာသောကမင်းကို အမိပြု၍ ရှစ်လတိုင်တိုင်
ဒုတိယသင်္ဂါယနာ တင်ပြီးစအချိန် ဖြစ်ပေ၏။ ဒုတိယသင်္ဂါ
ယနာမှာ သာသနာ သက္ကရာဇ် ၁၀၀ တွင် တင်ခြင်းဖြစ်၍
ဒုတ္တပေါင်မင်းကြီးနန်းမတက်မီ တနှစ်တွင် ဖြစ်ပေ၏။ ဒုတ္တပေါင်
မင်းကြီးနှင့် ကာလာသောကမင်း နန်းပြိုင်၏။

ဒုတ္တပေါင်မင်းကြီး ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်သော ရဟန္တာမြတ်
သုံးထောင်မှာ ထိုအချိန်တွင် ဒုတိယ သင်္ဂါယနာ တင်ပြီးစဖြစ်၍
သာဝတ္ထိ၊ ဝေသာလီ၊ ရာဇဂြိုဟ် စသော ဇေဗ္ဗိမဒေသ၌ ရဟန္တာ
များ အမြောက်အမြား ရှိနေသောကြောင့် ထိုဒေသတို့မှ ကြွလာ
ကြသော ရဟန္တာများ ဖြစ် နိုင် ၏။ လယ်ကိုင်ကျောင်း
တော်ရာနှင့် သုဓမ္မပုရ သထုံပြည်တို့၌ ရဟန္တာများ ရှိနေသေး
ပါလျှင်လည်း ထိုငှာနုတို့မှ ကြွလာနိုင်သည်ပင်ဖြစ်၏။

သာသနာ မှုခင်း

ဒုတ္တပေါင်မင်းကြီးလက်ထက် သာသနာရေးနှင့် ပတ်သက်
သော မှုခင်းတခုဖြစ်ပုံကို မှန်နန်း မဟာရာဇဝင်တော်ကြီး၌
အောက်ပါအတိုင်း ရေးသားဖော်ပြထား၏။

“ထိုသို့ ဘုန်းလက်ရုံး အာဏာနှင့် ပြည့်စုံတော်မူသော
ဒုတ္တပေါင် မင်းကြီးသည် တရံသောအခါ မုန့်သည်မ
တသယာန်သည် ဆရာရဟန်းအား လှူသော ကျောင်းဝတ်
မြေလယ်ငါးပယ်မျှကို သိမ်းယူတော်မူမိချေသောအားဖြင့်
သိကြားပေးသော လှံပုံသည်လည်း မသွားပဲရှိ၏။ ခေါင်း
လောင်း ကြီးစည်ကြီးတို့သည်လည်း တီး၍မမြည် ရှိ၏။
ထိုသို့သောအခါ မင်းကြီးသည် ရဟန္တာမြတ်တို့အား ထို
အကြောင်းကို နားတော်လျှောက်လေ၏။ ရဟန္တာမြတ်တို့
သည်လည်း ဉာဏ်ဖြင့် ဆင်ခြင်တော်မူသည်ရှိသော် မုန့်သည်
မငယ် ဆရာ ရဟန်းအား လှူသော ကျောင်းဝတ်လယ်
ငါးပယ်ကို သိမ်းယူတော် မူသောကြောင့် ဖြစ်သည့်
အကြောင်းကို မြင်တော်မူလေ၏။ ရဟန္တာမြတ်တို့လည်း
မင်းကြီးကို ဤသို့ မိန့်တော်မူ၏။ ‘မင်းကြီး ခပ်သိမ်း
သော လောက၌ ရတနာသုံးပါးနှင့်စပ်သော ပစ္စည်းပစ္စယံ
တို့သည် အဆိပ်ထန်သော မြေပွေး မြေဟောက်နှင့်တူ၏။
ထိုမြေတို့၏ သဘောသည်ကား ထိခိုက်မိချေသည် ရှိသော်
ပြန်၍ ခွပ်မြဲတည်း။ ထိုသို့ ခွပ်သည်ရှိသော် ခပ်သိမ်းသော
သတ္တဝါအပေါင်းတို့သည် ကြီးစွာသော ဘေးဘုယသို့

ရောက်ကြလေသကဲ့သို့ ရတနာသုံးပါးနှင့်စပ်သော ငဇည်း ပစ္စယံတို့ကို မအပ်သော သိမ်းဆည်းယူငင်ခြင်းဖြင့် သိမ်းယူ မိချေသော် မြတ်သော စည်းစိမ်မှလည်း ရွှေပျောလေ ရာ၏။ ဘေးအန္တရာယ်တို့သည် ရောက်သည်ဖြစ်၍ အသက် သော်လည်း ယုတ်လေရာ၏။ မင်းကြီးသည် မအပ်သော ဝတ္ထု ပစ္စည်းတို့ကို သိမ်းယူတော် မှမိချေသောကြောင့် ဤအကြောင်းတို့သည်ဖြစ်ချေသည်ဟု မိန့်တော်မူကုန်၏။ မင်းကြီးလည်း ထိုလယ်ငါးပယ်ကို မုန့်သည်မ ဆရာအား လှူတော်မူလေ၏။”

ဟု ပါရှိ၏။

ဤသည်ကို ထောက်၍ ထိုအချိန်တွင် သရေဇေတ္တရာ ပြည်ကြီး၌ သာသနာတော် အတော်စည်ကားနေကြောင်း သိရ၏။ မုန့်ရောင်းသော မုန့်သည်မကပင်လျှင် ဝတ်မိုးဝတ်မြေ လယ်မြေးများ လှူဒါန်းနိုင်ကြောင်း ထောက်ချင့်ကာ တိုင်းသူ ပြည်သား ဆင်းရဲသား လူထုံအထိ သာသနာရေး အားပေး၍ အလေးပြုနေကြပုံ သိနိုင်၏။ ဒုတ္တပေါင်မင်းကြီးကိုယ်တိုင်လည်း အရေးကိစ္စရှိလျှင် ရဟန္တာမြတ်တို့အား လျှောက်ထား မေး မြန်း၍ ရဟန္တာများစကား နာယူလိုက်နာကြောင်း သိနိုင်၍ သာသနာတော်၏ အရှိန်အဝါ သြဇာအာဏာ အဘယ်မျှ လောက် ရှိနေပုံ သိရ၏။

(ဤနေရာ၌ ဗောဗောကြီးဘုရား၏ အုတ်ခွက်စာများ၊ ပျူဘာသာရေးစာများနှင့် စပ်ဆိုင်ရာ ကျောက်စာများ ဖော်ပြ ရန် ဥစ်၏။)

ဒုတ္တရန်မင်း

ဒုတ္တပေါင်မင်းကြီး မရှိသည့်နောက် သက်တော် ၅၉ နှစ်ရှိ သားတော် ဒုတ္တရန်သည် သာသနာ သက္ကရာဇ် ၁၇၁ ခုနှစ်တွင် နန်းတက်၏။ ဘုရင်အဖြစ်နှင့် ၂၂ နှစ်နေရ၏။ သက်တော် ၈၁ နှစ်တွင် နတ်ရွာစံ၏။ ထိုမင်းလက်ထက် သာသနာရေးနှင့် ပတ်သက်၍ အထူးအထွေ မတွေ့ရပေ။

ရန်ပေါင်မင်း

(တတိယသင်္ဂါယနာတင် အသောကမင်းတရားနှင့် နန်းပြိုင်)

ဒုတ္တရန်မင်း နတ်ရွာစံလျှင် သက်တော် ၄၀ ရှိ သားတော် ရန်ပေါင်သည် သာသနာသက္ကရာဇ် ၁၉၃ ခုနှစ်တွင် နန်းတက် ၏။ ရှင်ဘုရင် သက်နှင့် နှစ်ပေါင်း ၅၀ နေ၍ သက်တော် ကိုးဆယ်တွင် နတ်ရွာစံ၏။ ထိုမင်းကား အလှူဒါနကောင်းမှု၌ မွေ့လျော်၏။ ရသေ့၊ ပုဏ္ဏား၊ ရဟန်းပညာရှိတို့နှင့် ပေါင်း ဖက်၍ ဉာဏ်ပညာ ကြီး ၏။ မင်းကျင့် တရား ဆယ်ပါးနှင့် ပြည့်စုံ၏။

အသောက မင်းတရားကြီးနှင့် နန်းပြိုင်ပုံ

ရန်ပေါင်မင်း နန်းတက်၍ နန်းစံသက် (ရှင်ဘုရင်သက်) ၄၁ နှစ်ရှိသောအခါ မဇ္ဈိမဒေသ ပါဠိလိပုတ်ပြည်အသောကရာဇ်

စပယ်ဦးစာပေ

၁၉၀၀၆

ကျောင်းတော်ကြီး၌ အရှင်ဟောမောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿ မထေရ်
သည် ရဟန္တာပေါင်း တထောင်နှင့် အသောကမင်းတရားကြီးကို
အမှီပြု၍ တတိယသင်္ဂါယနာတင်တော်မူ၏။ တတိယ သင်္ဂါ
ယနာကို သာသနာသက္ကရာဇ် ၂၃၄ ခုနှစ် ပြာသိုသပြည့်နေ့မှ
စ၍ တင်ရာ ၂၃၅ ခုနှစ် သီတင်းကျွတ် လပြည့်နေ့မှ ပြီး၏။
ကိုးလဘိုင်တိုင်ကြာ၏။ ရန်ပေါင်းမင်းနှင့် သီရိဓမ္မာသောက
ခေါ် အသောက မင်းတရား နှစ် ပြိုင်၏။ ရန်ပေါင်းမင်းသည်
အသောက မင်းတရားကို အခွန်ဆက်ရကြောင်း၊ ဘိုးတော်
ဘုရားလက်ထက် မဲသီးဆရာတော်ရေးသော ဝံသဒီပနီ၌ ဖော်ပြ
ထား၏။

ရန်ပေါင်းမင်းနှင့် အသောက မင်းတရားကြီး၊
တတိယသင်္ဂါယနာတို့အတွက် သက္ကရာဇ် ဝိစစ်ချက်

ဘကြီးတော်ဘုရားလက်ထက် သာသနာပိုင်လူထွက် မင်းတိုင်
ပင် အမတ်ကြီး မဟာဓမ္မသင်္ကြံဘွဲ့ခံ မောင်းထောင်ဆရာကြီး
ဦးမြတ်နေ ရေးသော သာသနာ လက်ခံရ စာတမ်းတွင်—

“အသောကာရုံ ကျောင်း၌ ရဟန္တာကြီး တထောင်
စည်းဝေး၍ ကိုးလပတ်လုံး သင်္ဂါယနာ တင်တော်မူ၏။
ထိုအခါ မန္တမဒေသ ပါဠိလိပုတ်ပြည်၌ သီရိဓမ္မာသောက
မင်း နန်းငံတဆယ့်ရှစ်နှစ်၊ ငါတို့မြန်မာတိုင်း သရေခေတ္တရာ
ရသေ့ပြည်တွင် ရန်ပေါင်းမင်း နန်းစံ နှစ်ဆယ့်တနှစ်တည်း။
သီရိဓမ္မာသောကနှင့် ရန်ပေါင်းမင်းပြိုင်၏”

ဟု ဖော်ပြထား၏။

စိစစ်ချက်။ ။ တတိယသင်္ဂါယနာမှတ် သာသနာသက္ကရာဇ် ၂၃၄ ခုနှစ်၌ တင်၏။ ရန်ပေါင်းမင်းသည် သာသနာသက္ကရာဇ် ၁၉၃ ခုနှစ်တွင် နန်းတက်၏။ ရန်ပေါင်းမင်း နန်းစံ ၂၁ နှစ်တွင် သာသနာသက္ကရာဇ် ၂၁၄ နှစ်သာ ရှိသေး၍ နှစ်ပေါင်း ၂၀ တိုင်တိုင် ကွာနေ၏။ သို့ဖြစ်၍ မှားယွင်းနေကြောင်း သိရ၏။

မိုင်းခိုင်းမြို့စား ပိဋကတ်တော်အုပ် အတွင်းဝန် မဟာသေဓနာပတိ မင်းကြီး မဟာသီရိဇေယသုတ္တံခံ ဦးရန်ရေးသော ပိဋကတ်သမိုင်း စာတမ်း၌—

“သီရိဓမ္မာသောက မင်းကို အမှီပြု၍ အရှင်မဟာမောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿ ရဟန္တာအမှူးရှိသော၊ တထောင် မျှလောက်ကုန်သော ရဟန္တာ အရှင်မြတ်တို့သည် ကိုးလတို့ပတ်လုံး ပိဋကတ်သုံးပုံကို တတိယသင်္ဂါယနာ တင်တော်မူကုန်သည်။ ထိုအခါ မဇ္ဈိမဒေသ ပါဠိလိပုတ်ပြည် သီရိဓမ္မာသောမကမင်း နန်းစံ ၁၅ နှစ်၊ ငါတို့မြန်မာတိုင်း သီရိဇေတ္တရာ ရသေ့ပြည်၌ သက္ကရာဇ် ၁၉၃ ခုနှစ်၊ နန်းတက်သော ရန်ပေါင်းမင်း နန်းစံ ၁၂ နှစ်တည်း၊ သီရိဓမ္မာ သောကမင်းနှင့် ရန်ပေါင်းမင်းပြိုင်၏”

ဟု ဖော်ပြထား၏။

စိစစ်ချက်။ ။ တတိယ သင်္ဂါယနာမှာ သာသနာသက္ကရာဇ် ၂၃၄ ခုနှစ်၌ တင်၏။ ရန်ပေါင်းမင်းသည် သာသနာသက္ကရာဇ် ၁၉၃ ခုနှစ်တွင် နန်းတက်၏။ ရန်ပေါင်းမင်း နန်းစံ ၁၂

နှစ်တွင် သာသနာ သက္ကရာဇ် ၂၀၅ နှစ်သာ ရှိသေး၍
နှစ်ပေါင်း ၂၉ နှစ်တိုင်တိုင် ကွာနေ၏။ သို့ဖြစ်၍ မှားယွင်း
နေကြောင်း သိရ၏။

မဟာဗုဒ္ဓါရနိကာယ ဒုတိယ မဟာနာယက ဟင်္သာတမြို့ အဂ္ဂ
မဟာပဏ္ဍိတ ဘွဲ့တံဆိပ်တော်ရ ‘သပြေပင်ဆရာတော် သီရိသော
ဘနမထေရ်မြတ် စီရင်အပ်သော ‘မဟာဗုဒ္ဓါရနိကာယ သာသန
ဝံသဒီပနီ’ ကျမ်းတွင်—

“အသောကာရံ ကျောင်း၌ ရဟန္တာကြီးတထောင်
စည်းဝေး၍ သင်္ဂါယနာလည်း တင်တော်မူ၏။ ၂၃၅ ခုနှစ်
မှာ တတိယ သင်္ဂါယနာတင်ပြီးသည်။ (လ) ထိုအခါ မဇ္ဈိမ
ဒေသ ပါဠိလိပုတ်ပြည် သီရိဓမ္မာသောက နန်းစံ ၁၇ နှစ်၊
ငါတို့မြို့မာတိုင်း သရေခေတ္တရာရသေ့ပြည်၌ ရန်ပေါင်မင်း
နန်းစံ ၃၂ နှစ်တည်း။ သီရိဓမ္မာသောကမင်းနှင့် ရန်ပေါင်
မင်းပြိုင်၏” ဟု ဖော်ပြထား၏။

ဝိင်္ဂဝျက်။ ။ တတိယသင်္ဂါယနာမှာ သာသနာ သက္ကရာဇ်
၂၃၄ ခုနှစ်၌ တင်၏။ ရန်ပေါင်မင်းသည် သာသနာ သက္က
ရာဇ် ၁၉၃ ခုနှစ်တွင် နန်းတက်၏။ ရန်ပေါင်မင်း နန်းစံ
၃၂ နှစ်တွင် သာသနာ သက္ကရာဇ် ၂၂၅ နှစ်သာ ရှိသေး
သဖြင့် ၉ နှစ် ကွာနေ၏။ သို့ဖြစ်၍ မှားယွင်းနေကြောင်း
သိရ၏။

အမှန်စင်စစ် သက္ကရာဇ်

အမှန်စင်စစ် သက္ကရာဇ်မှာ အောက်၌ ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ရန်ပေါင်မင်း နန်းစံ ၄၁ နှစ်တွင် ပါဠိလိပုတ်ပြည်၌ အရှင်မဟာမောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿ မထေရ်အမှူးရှိသော ရဟန္တာမြတ်တထောင် တို့ တတိယသင်္ဂါယနာတင်ခြင်း ဖြစ်၏။ အကြောင်းကား တတိယ သင်္ဂါယနာမှာ သာသနာသက္ကရာဇ် ၂၃၄ ခုနှစ်တွင် တင်ခြင်း ဖြစ်ရာ။ ရန်ပေါင်မင်းမှာ သာသနာသက္ကရာဇ် ၁၉၃ ခုနှစ် တွင် နန်းတက်၍ ဘုရင်အဖြစ်သို့ ရောက်ခဲ့သောကြောင့်တည်း။ ရန်ပေါင်မင်းသည် နှစ်ပေါင်း ၆၁ ဆယ်တိုင်တိုင် နန်းစံရသော ဘုရင်ဖြစ်၏။

ရန်ပေါင်မင်းလက်ထက် သာသနာ

တတိယ သင်္ဂါယနာ တင်ပြီးသည့်နောက် သင်္ဂါယနာ၏ အကြီးအမှူးဖြစ်ခဲ့သော အရှင် မဟာမောဂ္ဂလိပုတ္တ တိဿမထေရ် မြတ်သည် နောင်သောအခါ အဘယ်အရပ်၌ သာသနာတော် ကောင်းစွာ တည်လတ္တံ့နည်းဟု ဆင်ခြင်တော်မူ၏။ မဇ္ဈိမဒေသမှ တပါးသော ပစ္စန္ဓ ဇနပုဒ်တိုင်းတို့၌ သာသနာတော် ကောင်းစွာ တည်လတ္တံ့သည်ကို မြင်တော်မူ၏။ သို့ဖြစ်၍ ပစ္စန္ဓ ဇနပုဒ်ဖြစ်သော ကိုးတိုင်းကိုးဌာနတို့သို့ သာသနပြုရန် ရဟန္တာ မထေရ်များကို အသီးသီး တာဝန်ပေးအပ်၍ စေလွှတ်တော် မူ၏။

ပစ္စန္ဒ ဇနပုဒ် သို့မဟုတ် ပစ္စန္ဒရစ်ဟူသည် အဘယ်နည်း

ဇမ္ဗူဒီပါကျွန်း၏ အလယ်ဗဟိုချက် ကျရာအရပ်ကို မဇ္ဈိမ
ဒေသဟု ခေါ်၏။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရား ပွင့်တော်မူရာဌာန
(မဟာဓောမိညောင်ပင်ကြီး တည်ရှိရာ အရပ်သည်) ဇမ္ဗူဒီပါ
ကျွန်း၏ အလယ်ဗဟိုတည့်တည့် ဖြစ်၏။ အပိုင်းအခြား ကား
အလျားအားဖြင့် တောင်နှင့်မြောက် ယူဇနာသုံးရာရှိ၏။ အနံ
အားဖြင့် အရှေ့နှင့်အနောက် ယူဇနာ နှစ်ရာ့ငါးဆယ်ရှိ၏။
အားလုံးပေါင်း အဝန်းအဝိုင်းအားဖြင့် ယူဇနာ ကိုးရာရှိ၏။
ပုံစံအားဖြင့် အလယ်ခေါင်ကကြီး၍ အဖျားနှစ်ဘက်က သေး
ငယ်နေသဖြင့် မုရိုးစည်သဏ္ဍာန်ရှိကြောင်း ပိဋကတ်တော်များ၌
ဖော်ပြထား၏။ ဦးကုလား၏ မဟာရာဇဝင်ကြီး၌ကား မဇ္ဈိမ
ဒေသ၏ အနေအထားပုံသဏ္ဍာန်သည် ဇမ္ဗူဒီပါကျွန်း၏ ပုံစံ
ကဲ့သို့ ရှိသည်ဟု ဖော်ပြ၏။ ဇမ္ဗူဒီပါကျွန်း၏ ပုံသဏ္ဍာန်မှာ
မြောက်ဘက်၌ ကျယ်၍ တောင်ဘက်၌ လှည်းဦးသဏ္ဍာန်ရှိ
ကြောင်း ဒီယနိကာယ် မဟာဝဂ္ဂ မဟာဂေါဝိန္ဒသုတ် ပါဠိ
တော်၌လာရှိ၏။ သို့ဖြစ်၍ မဇ္ဈိမဒေသဟူသည် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရား
ပွင့်တော်မူရာဌာန (ယခု ဗုဒ္ဓဂယာ)၏ အနီးတဝိုက် ဖြစ်သော
အထက်ဖော်ပြပါ အပိုင်းအခြားဒေသပင် ဖြစ်ကြောင်း သိအပ်
၏။ ဤဖော်ပြရာပါ မဇ္ဈိမဒေသမှတစ်ပါး ကျန်ရှိသမျှ ဒေသ
အားလုံးကို ပစ္စန္ဒ ဇနပုဒ် သို့မဟုတ် ပစ္စန္ဒရစ်ဟု ခေါ်ခြင်းဖြစ်၏။

မှတ်ချက်။ ။ ဤ၌ ယူဇနာဟူ၍ပါရှိရာ ယူဇနာယူပုံကို အမြက်
မျှ ဖော်ပြပေအံ့။ ယူဇနာယူပုံမှာ နည်းအမျိုးမျိုးရှိ၏။

မြင်းမိုရ်တောင်ကို တိုင်းလျှင် တယူဇနာလျှင် ၁၂.၇၃
(၁၂ မိုင်နှင့် ဒသမ ၇၃) နှင့် ညီမျှသော ယူဇနာမျိုးဖြင့်
တိုင်းရမည်။ ဒသမ ၇၃ ကို ဖာလုံဖွဲ့သော် ၆ ဖာလုံခန့်
ရှိ၏။ ၁၂ မိုင်နှင့် ၆ ဖာလုံခန့်ကို တယူဇနာယူရမည်ဆို
သော ဤနည်းမှာ သမ္မောဟဝိနောဒနီမည်သော အဘိ
ဓမ္မာ အဋ္ဌကထာကြီး၏ စျာနဝိဘင်းအဖွင့်၌ လာသော
နည်းဖြစ်၏။ တရုတ်ရဟန်းတော် ဖာဟိယန်၏ မှတ်တမ်း၌-

- ၈ မိုင် တယူဇနာ။
- ၇၅ မိုင် တယူဇနာ။
- ၇ မိုင် တယူဇနာ။
- ၆၅ မိုင် တယူဇနာ, ဟူ၍-

ယူဇနာယူပုံ လေးမျိုးပြထားပြီး အရာဌာနအားလျော်စွာ
ယူရကြောင်း ဖော်ပြထား၏။ ထိုဖော်ပြချက်ကို သီဟိုဠ်နှင့်
အိန္ဒိယတိုင်းသား ပညာရှိတို့က လက်ခံကြ၏။ အထက်ပါ
လေးနည်းတွင် နောက်ဆုံးဖြစ်သော ၆၅ မိုင် တယူဇနာ
ယူနည်းကို ယခုခေတ်တွင် သုတေသနပြုနေကြသူ ကျောက်
စာ ပညာရှင်တို့က အများဆုံး အသုံးပြုနေကြ၏။ သို့ဖြစ်၍
ဇေယျမဒေသ အပိုင်းအခြားကို တိုင်းထွာရာ၌ ၆၅ မိုင် တယူ
ဇနာ ယူသောနည်းဖြင့် တိုင်းသင့်သည်ဟု ထင်မြင်မိပေ
၏။ ယူဇနာယူပုံနှင့် ပတ်သက်၍ ပိဋကတ်နှင့်တကွ သက္ကဋ
ဘာသာတို့၌ ပါရဂူဖြစ်ရုံမက ဒေသန္တရ ဗဟုသုတလည်း

လက်တွေ့ စုံလင်စွာရှိသော မော်လမြိုင်မှ တောင်ပေါက်
ဆရာတော် အရှင်ကြွယ်ပီလ မထေရ်မြတ်ကြီး၏ ဗုဒ္ဓသာသနာ
က ပထဝီဝင် ကျမ်းကြီးတွင် တခမ်းတနား ဖော်ပြထား
ချက် ရှိပေ၏။

ပစ္စန္ဓဇနပုဒ် သို့မဟုတ် ပစ္စန္ဓရစ် ကိုးတိုင်းကိုးဌာနသို့
သာသနာပြုလွှတ်ခြင်း

သာသနာပြုမထေရ်များနှင့် ကြွသွားရာတိုင်းများ

- (၁) မဇ္ဈိကမထေရ်ကို ကသ္မိရဂန္ဓာရတိုင်း။
- (၂) မဟာရေဝတမထေရ်ကို မဟိံသကတိုင်း။
- (၃) ရက္ခိတမထေရ်ကို ဝနဝါသီတိုင်း။
- (၄) ယောနကဓမ္မရက္ခိတမထေရ်ကို အပရန္တတိုင်း။
- (၅) မဟာဓမ္မရက္ခိတမထေရ်ကို မဟာရေဝတတိုင်း။
- (၆) မဟာရက္ခိတမထေရ်ကို ယောနကတိုင်း။
- (၇) မဇ္ဈိမ မထေရ်ကို ဟိမဝန္တာအနီးဖြစ်သော စိန့်တိုင်း
ငါးရပ်။
- (၈) သောဏမထေရ်နှင့် ဥတ္တရမထေရ်တို့ကို သုဝဏ္ဏ
ဘူမိတိုင်း။
- (၉) အသောကမင်းတရားကြီး၏သားတော် မဟိန္ဒမထေရ်
ကို သီဟိုဠ်ကျွန်းတို့သို့ အသီးအသီး စေလွှတ်တော်မူ
ခဲ့၏။

အထက်ပါ ကိုးတိုင်း ကိုးဌာနတို့တွင် အပရန္တတိုင်း ဟူသည် ကား ရှေ့စက်တော်တည်ရာ လယ်ကိုင်း ကျောင်းတော်ရာဒေသ တဝိုက်နှင့် သရေခေတ္တရာပြည်ပင်ဖြစ်ကြောင်း။ ရာဇဝင်အစဉ် အဆက်၊ ဆရာစဉ် အစဉ်အဆက်၊ သာသနာဝင် အစဉ်အဆက် က ဆင်းသက် မှတ်သားလေ့ရှိကြ၏။ ဤ၌ ခြေတော်ရာနှစ်ဆူ နှင့် လယ်ကိုင်း ကျောင်းတော်ရာကို ဖော်ပြခဲ့စဉ် သုနာပရန္တ တိုင်းဟု ဖော်ပြခဲ့၏။ ယခုတဖန် အပရန္တတိုင်းဟု ဖော်ပြပြန် သဖြင့် ရှေ့နောက် စကားမညီညွတ်ဟု မှတ်ထင်ရန်ရှိ၏။ အဖြေ ကား အပရန္တတိုင်းနှင့် သုနာပရန္တတိုင်း အမည်သက္ကရာဇ် တခု တည်း ဖြစ်ကြောင်း မှတ်သားအပ်ပေ၏။ ပါဠိတော် အဋ္ဌ ကထာတို့တွင် အချို့နေရာ၌ သုနာပရန္တဟူသောအမည်နှင့် ဖော် ပြ၍ အချို့နေရာ၌ အပရန္တဟူသောအမည်နှင့် ဖော်ပြသော် လည်း နေရာဌာနမှာ တခုတည်းဖြစ်ကြောင်း အဋ္ဌကထာဆရာ မြတ်တို့က အသေအချာ မှတ်ချက် ရေးသားထားခဲ့ကြ၏။

ယောနကဓမ္မရက္ခိတမထေရ်သည် နောက်ပါ ရဟန်းတော် လေးပါးနှင့် အပရန္တတိုင်းသို့ကြွ၍ အဂ္ဂိခန္ဓာပမသုတ်ကို ဟော တော်မူ၏။ ခုနစ်သောင်းမျှလောက်သောသူတို့သည် အကျွတ် တရားရကြ၏။ တိုင်းသူ တိုင်းသားတို့လည်း များစွာ ရဟန်း ပြုကြ၏။ မင်းမျိုးထဲကပင် တထောင်မျှလောက် ရဟန်းပြုကြ ကုန်၏။ အမျိုးသမီးပေါင်း ခြောက်ထောင်ကျော် တို့လည်း ဘိက္ခုနီမ (ရဟန်းမ) ပြုကြကုန်၏ ဟူ၍ ပိဋကတ်တော်တို့၌ အထင်အရှား ပါရှိ၏။ ယောနကဓမ္မရက္ခိတမထေရ် သာသနာ ပြုရာ အပရန္တတိုင်းသည် မြန်မာပြည် သရေခေတ္တရာပင် ဖြစ်

နိုင်၏။ သရေဆေတ္တရာဖြစ်ပါကလည်း ရန်ပေါင်မင်းလက်ထက် ပင်ဖြစ်၍ ရန်ပေါင်မင်းအမှူးရှိသောပရိသတ်တို့အား အင်္ဂါခန္ဓောပမသုတ်၊ ဒေသနာတော်ကို ဟောတော်မူခြင်းပင် ဖြစ်၏။ ဒုတ္တပေါင်မင်းကြီး လက်ထက်က ရဟန္တာ သုံးထောင် ရှိ၍ သာသနာ တည်ထွန်းခဲ့သော်လည်း သားတော် ဒုတ္တရန်မင်းနှင့် မြေးတော်ဖြစ်သူ ယခု ရန်ပေါင်မင်းတို့ လက်ထက် နှစ်ပေါင်း ၆၀ အတွင်း သာသနာ ညှိုးနွမ်းနေပုံရ၏။ သာသနာ ညှိုးနွမ်း၍ အကျင့်တရားပျက်ပြားနေသော ရဟန်းတော်များ ရှိနေပုံရ၏။ ထိုစကား ထင်ရှားစေဦးအံ့။ ယောနုက ဓမ္မရက္ခိတ မသေရံသည် အင်္ဂါခန္ဓောပမသုတ်ကို ဟော၍ တရာ ရေအေးတိုက်ကျွေးကြောင်း အဋ္ဌကထာ၌ လာရှိ၏။ အင်္ဂါခန္ဓောပမသုတ်သည် ရဟန်းတို့၏ အမှုအကျင့် ကောင်းသည်၊ မကောင်းသည် ၌ အကျိုးအပြစ်ကို ဟောတော်မူသောသုတ်ဖြစ်၏။ ရဟန်းတို့ အားသာ ထိုသုတ်ကိုဟောသင့်၏။ သို့ဖြစ်လျက်နှင့် လူပရိသတ်တို့အား ဟောသည့်အလိုမှာ ထိုဌာန၌ရှိနေသော အကျင့်ပျက်ပြားနေသည့် ရဟန်းအချို့ကို ထိပါးလို၍၊ သိစေလို၍ လည်းကောင်း၊ ယခုကြာလာသော ရဟန်းတော်တို့မှာ (မိမိကိုမှာ) အကျင့်သီလ စင်ကြယ် သန့်ရှင်းသော အဖြစ်ကို သိစေလို၍ လည်းကောင်း အင်္ဂါခန္ဓောပမသုတ်ကို ဟောခြင်းဖြစ်သည်ဟု ယူဆနိုင်၏။ ဤယူဆချက်မှာ အကျွန်ုပ်တို့၏ အတ္တနာမတိ မဟုတ်ပေ။ မာဂဓ၊ သက္ကဋ္ဌ ပါရဂိုဘဖြစ်၍ လောက၊ ဓမ္မ၊ ရာဇသုံးပါးလုံး၌ ကျွမ်းကျင်သူ၊ ဉာဏာဘိဝံသ ဓမ္မသေနာပတိ မောင်းထောင် သာသနာပိုင် လူထွက်၊ သီလကွန်ဋီ ကာသစ် ကျမ်းပြု မင်းတိုင်ပင်အမတ်ကြီး မဟာဓမ္မသင်္ကြံဘွဲ့ခံ မောင်း

ထောင်ဆရာကြီးရေးသော သာသနာလင်္ကာရစာတမ်း၌ ယူဆချက် ဖြစ်ပေ၏။

ဤသို့အားဖြင့် ဒုတ္တပေါင်မင်းကြီးလက်ထက်ကစ၍ တည်ရှိခဲ့သော ဗုဒ္ဓသာသနာတော်သည် ယခု မြေးတော်ရန်ပေါင်မင်းလက်ထက်တွင် သာသနာပြုမထေရ် ယောနကဓမ္မရက္ခိတမထေရ်မြတ်အတွက် ဆက်လက် ထွန်းကားခဲ့လေ၏။

ဤ ကိုးတိုင်း ကိုးဌာနသို့ သာသနာပြု စေလွှတ်ရာတွင် သုဝဏ္ဏဘူမိတိုင်း သို့ သောဏမထေရ် နှင့် ဥတ္တရ မထေရ်တို့ သာသနာပြုကြကြောင်း ပါရှိ၏။ ထိုအချက်နှင့် ပတ်သက်၍ ဤကျမ်းစာတွင် နောက်၌ အကျယ်တဝင့်လာလတ္တံ့။

မှတ်ချက်။ ။ အပရန္တ သို့မဟုတ် သုနာပရန္တတိုင်းသည် မြန်မာပြည်၌မဟုတ်။ အိန္ဒိယပြည် ဘုံဘနယ်ထဲ၌ ဖြစ်ကြောင်း မော်လမြိုင် တောင်ပေါက် ဆရာတော် အရှင် စက္ကပါလ မထေရ်ကြီး၏ ဗုဒ္ဓသာသနိကပထဝီဝင်ကျမ်းကြီးတွင် ဖော်ပြထား၏။ အခိုင်မာဆုံး သာဓက ကိုးကားချက်ကား သံယုတ္တနိကာယ်သဠာယတနသုတ်နှင့် ဥပရိပဏ္ဏာသ ပုဏ္ဏောဝါဒသုတ်လာ အရှင်ပုဏ္ဏမထေရ်၏ ဇာတိဖြစ်သော အပရန္တ (သုနာပရန္တ)တိုင်းသို့ မြတ်စွာဘုရား ကြွလာတော်မူ၏။ ထိုအခါတွင် အပရန္တ(သုနာပရန္တ)တိုင်း အတွင်းရှိ နမ္မဒါ မြစ်နား၌ မြတ်စွာဘုရား ခြေတော်ရာ ချထားခဲ့၏။

နမ္မဒါမြစ်သည် အဘယ်မှာရှိသနည်း။ အိန္ဒိယပြည်ဘုံဘနယ်ထဲ၌ရှိ၏။ သို့ဖြစ်၍ နမ္မဒါမြစ်ရှိရာအရပ်သည် အပရန္တ

(သုနာပရန္တ)ဖြစ်ရမည် ဟူပေ၏။ (ဘုံဘေဒနယ်ထဲရှိ နမ္မဒါ မြစ်ကား အိန္ဒိယနိုင်ငံ မြောက်ပိုင်းနှင့် တောင်ပိုင်းတို့၏ အလယ်၌ အရှေ့မှ အနောက်သို့ စီးဆင်း၏။ အမရကဏ္ဍက တောင်မှ အမှန်အစဖြစ်၍ အိန္ဒိယအလယ်ပိုင်းကို ဖြတ်ပြီး လျှင် ဘုံဘေဒနယ် ဗရီးချ် (Broach.) ဒို့ကြိုက်ထဲသို့ စီး လာ၍ အနောက်ဘက် ပင်လယ်ထဲသို့ဝင်၏။)

ဤသို့ဆိုလျှင် ကျွန်ုပ်တို့၏ မြန်မာနိုင်ငံမှ နမ္မဒါမြစ်သည် လည်း 'နမ္မဒါ' ဟူသော အမည်ပင်ဖြစ်၍ အပရန္တ (သုနာ ပရန္တ) မဖြစ်နိုင်ဘူးလား။ အိန္ဒိယ နမ္မဒါမှသာလျှင် နမ္မဒါ အစစ်ဖြစ်နိုင်သည်မဟုတ်။ မြန်မာပြည်ကနမ္မဒါလည်း နမ္မဒါ အစစ် ဖြစ်နိုင်လေ၏။ အိန္ဒိယ နမ္မဒါသည်သာလျှင် အပရန္တ (သုနာပရန္တ) တိုင်းအတွင်းရှိ နမ္မဒါဖြစ်ကြောင်း အစဉ် အဆက် သက်သေ အထောက်အထား ပြောပလောက် အောင် ဘာမျှမရှိပေ။ စင်စစ် ထင်မြင်သူတို့၏ ထင်မြင် ချက်သက်သက်သာဖြစ်၏။

ဤတွင် ဆင်ခြင်ရန် အချက်နှစ်ချက်ရှိပုံကို ဖော်ပြ ပေအံ့။

(၁) အချက်။ ဓာတ်တော်နှင့် ခြေရာတော်တို့ မည် သည် ပူဇော်သူရှိသောနေရာတို့၌သာလျှင် ပူဇော်သူတို့ရှိသမျှ ကာလပတ်လုံး ကိန်းဝပ် စံနေတည် နေတော်မူလေ့ရှိကြ ၏။ ပူဇော်သူတို့ မရှိသည့်အခါ ပူဇော်သူတို့ရှိသည့် ဒေသ

ဌာနများသို့ ပြောင်းရွှေ့စံနေ တည်နေတော် မူလေ့ ရှိကြ
၏။ ဘုံဘေဒနယ်ထဲရှိ နမ္မဒါမြစ်နား၌ ခြေတော်ရာ လိုက်လံ
စံစမ်းရှာဖွေသူများ ရှိပုံကို ဗုဒ္ဓသာသနိက ပထဝီဝင် ကျမ်း
ကြီး၌ “ခြေတော်ရာ ဖူးမြင်ရန် သွားရောက်လှည့်လည်စံစမ်း
ဖူးသောပုဂ္ဂိုလ်များထံမှ •ထိုအရပ်၌ခြေတော်ရာရှိကြောင်း၊
သို့သော်လည်း ခြေတော်ရာမှာ အခြား ဘာသာဝင်များ
က သူတို့၏ ဘုရားခြေတော်ရာများဟု ဆိုကာ သိမ်းဆည်း
ထားကြောင်း ကြားသိရဖူးသည်” ဟု တဆင့်စကား မထင်
မရှား၊ မသေမချာ မရေမရာ သာမညအားဖြင့် ဖော်ပြ
ထား၏။

စင်စစ် ခြေတော်ရာ အစစ်အမှန် တကယ်ရှိလျှင် ဤသို့
ဖုံးကွယ်ထား၍ မရနိုင်ပေ။ အုတ်အုတ်ကျက်ကျက် ကော
လာဟလဖြစ်ပြီး သက်တော်ထင်ရှား ဘုရားပွင့်သကဲ့သို့ ဝိုင်း
ဝန်းပူဇော်ကြမည်ဖြစ်၏။ မြန်မာနိုင်ငံက ခြေတော်ရာနှင့်ဆူ
ကဲ့သို့ပင် ပူဇော်သူတွေ အသင်္ချေ၊ အကဲ့ဇေ မရေမတွက်နိုင်
ဖြစ်နေပေလိမ့်မည်။ ယခုကား ဘုံဘေဒနယ်ထဲရှိ နမ္မဒါမြစ်
နားက ခြေတော်ရာမှာ ဤသို့ မဖြစ်လာပေ။ မဖြစ်ရုံမက
သိသူပင် မရှိသလောက် ဖြစ်နေ၏။

ဤအချက်တခုတည်းကို ထောက်၍ပင် ဘုံဘေဒနယ်ထဲရှိ
နမ္မဒါမြစ်နား၌ ခြေတော်ရာ မရှိကြောင်း ထင်ရှားနေ
ပေ၏။ ခြေတော်ရာ မရှိလျှင်လည်း ထိုနေရာ ထိုဒေသသည်
အပရန္တ (သုနာပရန္တ)တိုင်း မဖြစ်နိုင်တော့ပေ။

ဤ၌ တွေးတောကြံဆရန် အချက်တခု ပေါ်လာ၏။ ထိုအချက်မှာ အခြားမဟုတ်။ ဘုံဘေဒနထဲရှိ နမ္မဒါမြစ်နားတွင် ချထားသော ခြေတော်ရာနှစ်ဆူမှာ ပူဇော်သူမရှိ၍ ဤမြန်မာနိုင်ငံ လယ်ကိုင်းကျောင်းတော်ရာ တဝိုက်သို့ လာရောက်ပြောင်းရွှေ့ကာ တည်နေခြင်း ဖြစ်လိမ့်မည်ဟူသော အချက်ပင် ဖြစ်၏။ သို့သော် ဖော်ပြလတ္တံ့သော (၂) အချက်နှင့် ဆက်သွယ်စဉ်းစားပါမူ ထိုတွေးတောကြံဆချက်သည် ထင်မြင်ချက်သက်သက် အချည်းနှီးဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရပေလိမ့်မည်။

(၂) အချက်။ တတိယသင်္ဂါယနာ၏ အကြီးအမှူးဖြစ်ခဲ့သော အရှင်မဟာ မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿထေရ်သည် ပဋိသမ္ဘိဒါလေးပါး၊ အဘိညာဉ်ခြောက်ပါး၊ တန်ခိုးဣဒ္ဓိပါဒ်နှင့် ပြည့်စုံသော ရဟန္တာမြတ်ကြီးဖြစ်၏။ ထိုကဲ့သို့ တန်ခိုးဣဒ္ဓိပါဒ်နှင့် ပြည့်စုံသော ရဟန္တာမြတ်ကြီးက နောင်သော အခါ အဘယ်အရပ်၌ သာသနာ ကောင်းစွာတည်လတ္တံ့နည်းဟု ကြည့်ရှုဆင်ခြင်တော်မူ၏။ ကြည့်ရှုဆင်ခြင်သော အခါ ပစ္စန္ဒ ဇနပုဒ်ဖြစ်သော သာသနာပြု လွတ်မည့် ကိုးတိုင်းကိုးဌာနတို့၌ သာသနာ ကောင်းစွာတည်လိမ့်မည်ဟု မြင်တော်မူ၏။ ထိုသို့ ကြည့်ရှုဆင်ခြင်မြင်တော်မူပြီးမှ ပစ္စန္ဒ ဇနပုဒ်ဖြစ်သော ကိုးတိုင်းကိုးဌာနသို့ သာသနာပြုလွတ်ခြင်း ဖြစ်၏။

ဤ၌ နောင်အခါ အဘယ်အရပ်၌ သာသနာ ကောင်းစွာ တည်လိမ့်မည်နည်းဟု ကြည့် ရှု ခြင်း အချက်သည်

လိုရင်း ပဓာနအချက်ကြီးဖြစ်၏။ ထိုအချက်သည် အလွန် အရေးကြီး၏။ ထိုအချက်ကို လက်လှုပ်၍ မစဉ်းစား အပ်ပေ။

သာသနာသက္ကရာဇ် ၂၃၅ ခုနှစ်တွင် ကိုးတိုင်းကိုးဌာန တို့သို့ သာသနာပြု လှူတံခွဲ၏။ ထိုသို့လှူတံခွဲသည့် အချိန်မှ စ၍ ယခုအထိ ပြောပလောက်အောင် သာသနာ ကောင်း စွာ တည်ရာ အရပ်များကို ကြည့်လျှင် သီဟိုဠ်ကျွန်းကလဲ့၍ မြန်မာပြည်သည် သာသနာ ကောင်းစွာ အတည်ဆုံး၊ သာသနာသက် အရှည်ဆုံးဖြစ်ကြောင်း မည်သူမျှ မငြင်း နိုင်ပေ။ ပဉ္စမမြောက်သင်္ဂါယနာနှင့် ဆဋ္ဌမမြောက် သင်္ဂါ ယနာတည်းဟူသော သင်္ဂါယနာ နှစ်တန်ကို ဓမ္မက္ခန္ဓာနှင့် ညီစွာ အကြီးအကျယ် တခမ်းတနား တင်ခဲ့သော တိုင်းပြည် လည်း ဖြစ်၏။ ထိုမျှလောက် သာသနာကောင်းစွာ တည် ထွန်းမည့် နေရာကို အရှင်မဟာမောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿ မထေရ် ဆည် ကြည့်ရှုဆင်ခြင်တော် မမူဘူးလား။ အဖြေကား စင်စစ်ကေနိ မြင်တော်မူရမည်။ မြင်တော်မူလျှင် ဤမြန်မာ ပြည်သို့ အဘယ်ကြောင့် သာသနာပြု မလှူတံခွဲနည်း။ (အပရန္တ(သုနာပရန္တ)တိုင်းကို ဘုံဘေဒနယ်ထဲ၌ ရှိသည်ဟု ယူလျှင် ဤမြန်မာပြည်မှာ သာသနာပြု လှူတံခွဲ ဌာန စာရင်းတွင် မပါဝင်တော့ပေ။) ယနေ့အချိန်တွင် ကမ္ဘာ ပေါ်၌ ဗုဒ္ဓသာသနာ ကောင်းစွာ တည်ရှိသော နေရာကို ကြည့်လျှင် (၁) မြန်မာ၊ (၂) သီဟိုဠ်ကျွန်း၊ (၃) ယိုးဒယား၊ (၄) ကမ္ဘောဒီးယား၊ (၅) လာအိုဟု ဆိုအပ်သော တိုင်းပြည်

ငါးပြည်တို့ကိုသာ တွေ့ရ၏။ (မဟာယာန သို့မဟုတ် မြောက်ပိုင်း ဗုဒ္ဓဘာသာတည်ရှိရာ တိဘက်၊ တရုတ်၊ ဂျပန် စသည်တို့မှာ တကဲ့အစစ်အမှန် သာသနာမဟုတ်၍ သာသနာ ကောင်းစွာ တည်ရာစာရင်း၌ မသွင်းသင့်ပေ။) အဟင်္ဂါ ငါးဌာန ငါးဒေသဖြစ်သော နှိုင်းငံ ငါးခုတွင်လည်း အများ ဆုံးနှင့် အကောင်းဆုံး သာသနာတည်ရှိသော နေရာမှာ မြန်မာပြည်သာဖြစ်ကြောင်း သိဟိုင့်စသော ကျန်လေးဌာန ကပင် ဝန်ခံနေကြ၏။ ဤမျှလောက် သာသနာသက် ရှည်ရှည်နှင့် သာသနာစက် ကောင်းစွာ တည်မည့် နေရာကို အရှင်မဟာမောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿ မထေရ်မြတ်သည် သာသနာ ပြု လွှတ်ရာ၌ မည်သည့်နည်းနှင့်မျှ ချန်လှပ်ထားလိမ့်မည် မဟုတ်ပေ။ ဤဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော အကြောင်း များ ကို ထောက်၍ အပရန္တ(သုနာပရန္တ)တိုင်းဟူသည် မြန်မာပြည် ဖြစ်ကြောင်း တထစ်ချကေန္တ ယူဆထိုက်ပေသတည်း။

ရန်မန်မင်းမှ သီရိခန်မင်းအထိ
မင်းငါးဆက်လက်တက် သာသနာရေး

ရန်ပေါင်မင်း နတ်ရွာစံလျှင် သားတော် သက်တော် သုံးဆယ်ရှိ ရန်မန်နန်းတက်၏။ ရန်မန်မင်းကစ၍ သီရိခန်မင်း အထိ မင်းငါးဆက် နှစ်ပေါင်း ၁၀၁ နှစ်ပတ်လုံး သာသနာရေး သာသနာမှုနှင့် ပတ်သက်၍ တစုံတရာ ဘာမျှ မတွေ့ရပေ။ သို့သော် ရန်ပေါင်မင်းလက်ထက်က တည်ရှိထွန်းကား လာခဲ့ သော သာသနာသည် တိုးတက်၍ မထွန်းကားသည် တိုင်အောင်

အစဉ်အဆက် မပျက်ပဲ ဆက်လက်တည်ရှိကြောင်း မှန်းဆသိသာ နိုင်ပေ၏။ အကြောင်းကား ထိုမင်း ငါးဆက်နောက် နန်းတက် သော ‘သီရိရာဇ်’ မင်းလက်ထက်၌ သာသနာနှင့် ပတ်သက်သော အချက်များ တွေ့ရသောကြောင့်တည်း။

သီရိရာဇ်မင်းလက်ထက် သာသနာရေး

သာသနာသက္ကရာဇ် ၄၂၄ ခုနှစ်တွင် သီရိခန့်မင်း၏ သားတော် သက်တော် ၅၁ နှစ်ရှိ သီရိရာဇ်မင်း နန်းတက်၏။ ရှင်ဘုရင် သက်နှင့် ကိုးနှစ် နန်းစံ၍ သက်တော် ၆၀ တွင် နတ်ရွာ စံ၏။ သီရိရာဇ်မင်းလက်ထက် သာသနာရေးနှင့် ပတ်သက်၍ မှန်နန်း မဟာရာဇဝင်တော်ကြီး၌—

“ဘုရားသခင် သာသနာတော်ကိုလည်း သုတ်သင် စီရင်၏။ ဂူ၊ ကျောင်း၊ စရပ် ဆောက်သည်လည်းများ၏။ ဝတ္ထု ကံမိုးမြေတို့ကိုလည်း အစဉ်မပျက်စေရအောင် စောင် မတော်မူ၏”

ဟူ၍လည်းကောင်း။

“ထို့ပြင်တွင်နေသော သူတယောက်သည် မိမိသားကို ဆရာရဟန်းထံ အပ်၍ ငယ်က သာမဏေပြုစေ၏။ ဆရာ လည်း သနားတော်မူသည် ဖြစ်၍ ပိဋကတ်ဗေဒင်တို့ကိုလည်း တတ်အောင် သင်ပေ၏။ ထိုသာမဏေလည်း ဆရာ့အား သိမ်မွေ့စွာ လုပ်ကျွေးမွေးမြူ၏”

ဟူ၍လည်းကောင်း ဖော်ပြထား၏။

ဤသည်တို့ကို ထောက်၍ သီရိရာဇ်မင်းလက်ထက် သာသနာ
ကောင်းစွာ တည်ကြောင်း သိနိုင်ပေ၏။

သီရိရာဇ်မင်းတွင် သားတော်မရှိ၍ အထက်ဖော်ပြပါ
သာမဏေ(ကိုရင်)ကလေးကို လူထွက်လာသောအခါ သားတော်
အမှတ် မွေးစားထား၏။ နန်းလျှာထား၍ အိမ်ရှေ့ဥပရာဇာ
ခန့်ထား၏။ သီရိရာဇ်မင်း နတ်ရွာစံလျှင် အသက် ၁၅ နှစ်သာ
ရှိသေးသော ထိုသာမဏေလူထွက် နန်းတက်၍ ရှင်ဘုရင်ဖြစ်၏။
ဤတွင်ဒုတ္တပေါင်မင်းမှ စလာသော တကောင်းသတိုးဆက်
ပြတ်သွား၏။ အကြောင်းကား သာမဏေလူထွက်မှာ မင်းမျိုး
မဟုတ်ပဲ၊ လူသာမည ဆင်းရဲသားထဲက ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။

သို့ဖြစ်၍ ယင်းသာမဏေလူထွက်ဘုရင်ကို မင်းမျိုးမှ တပါး
အခြားတပါးမျိုး ဖြစ်သောကြောင့် 'ငတပါး'မင်းဟု ခေါ်
ကြ၏။

ငတပါးမင်းလက်ထက် သာသနာရေး

သာသနာ သက္ကရာဇ် ၄၃၃ ခုနှစ်တွင် သက်တော် ၁၅ နှစ်
ရှိ သာမဏေလူထွက် 'ငတပါး' နန်းတက်၏။ ရှင်ဘုရင်သက်နှင့်
၅၁ နှစ်နေ၍ သက်တော် ၆၆ တွင် နတ်ရွာစံ၏။ ထိုမင်း လက်
ထက် ရဟန္တာများရှိကြောင်းကို မှန်နန်း ရာဇဝင်တော်ကြီး၌—

“ထိုမင်းကား ရတနာသုံးပါး၌ ရှိသေ၏။ ပညာရှိ
ရဟန်း ပုဏ္ဏားတို့နှင့်ပေါင်းဖက်၍ ပဉ္စသီ၊ အဋ္ဌသီ၊ ဒသသီ
သီ ဘင်းကိုလည်း မပြတ် ဆောက်တည်တော်မူ၏”

ဟူ၍ လည်းကောင်း။

“ရဟန္တာမြတ် ငါးရာတို့ကိုလည်း ဆရာပြု၏။ သဒ္ဓါ၊ သီလ၊ သုတ၊ စာဂ၊ ဟိရီ၊ ဩတ္တပ္ပ၊ ပညာတည်း ဟူသော သူတော်ကောင်းတို့၏ တရား ခုနစ်ပါးနှင့်လည်း ပြည့်စုံ တော်မူ၏။ ထိုမင်းလက်ထက် ရတနာမိုး ခုနစ်ကြိမ် ရွာ၏။ ‘ရတနာပုထိုးကြီး’ ဘုရားကိုလည်း သိကြားကြပ်မေ့၍ တည် တော်မူ၏။ ထိုဘုရားကြီးပြီး၍ သာဓုခေါ်သောအခါ မြေ ကြီးလှုပ်၏”

ဟူ၍ လည်းကောင်း ဖော်ပြထား၏။

သို့ဖြစ်၍ ‘ငတပါး’ မင်းလက်ထက် ရဟန္တာများ အထင် အရှားရှိနေကြောင်း သိရ၏။ ဤမှ နောက်တွင် သရေဇေတ္တရာ ရာဇဝင်ဆုံးသည်အထိ မှန်နန်းမဟာရာဇဝင်တော်ကြီးနှင့်တကွ ရာဇဝင် အစောင်စောင်တို့၌ ရဟန္တာများရှိကြောင်း မပါရှိ တော့ပေ။ ဤသည်ကိုထောက်၍ ရဟန္တာ တကယ်ရှိ၍သာ ရှိ နေကြောင်း ဖော်ပြထားသည်ဟု ယူဆနိုင်၏။

စတုတ္ထ သင်္ဂါယနာ

ငတပါးမင်း နန်းတက်၍ ရှင်ဘုရင်သက် ၁၇ နှစ်မြောက် တွင် သီဟိုဠ်ကျွန်း ဝဇ္ဇဂါမဏိမင်း လက်ထက်၊ ဝဇ္ဇဂါမဏိမင်း နန်းသက်(ရှင်ဘုရင်)သက် ၆ နှစ်မြောက်၌ စတုတ္ထသင်္ဂါယနာ တင်၏။ တင်ပုံကား သီဟိုဠ်ကျွန်း မလယဇနပုဒ် အာလောက မည်သော လိုဏ်တော်ကြီး၌ မဟာဓမ္မရက္ခိတ မထေရ်အမှူး ရှိသော ရဟန္တာကြီး ငါးရာတို့သည် ဝဇ္ဇဂါမဏိမင်းကိုအမှီ

ပြု၍ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရား၏ ပိဋကတ်တော် သုံးပုံကို ပေထက်၌ ရေးသားတင်ထားသော ပေထက် အက္ခရာတင်ပုံကြီးကို အကြီး အကျယ် တခမ်းတနား ဆင်နွဲ့ကျင်းပတော်မူကြ၏။ ထိုသို့ ပေ ထက်အက္ခရာ တင်ထားခြင်းသည်ပင် စတုတ္ထသင်္ဂါယနာ တင် သည်မည်ကြောင်း သာဓကတ္ထ ဒီပနီဋီကာ၌ ဖော်ပြထား၏။ ဤသို့ ပေထက် အက္ခရာမတင်မီ ယခင် အဆက်ဆက် အထက်ကျော် ကာရိပဝေဏီကမူ သတိ၊ ပညာ၊ သမာဓိ ကောင်းစွာရှိကြ၍ ပိဋကတ်တော်များကို နှုတ်ဖြင့်သာ အာဂုံဆောင်လာခဲ့ကြ၏။ သို့သော် နောင်သောအခါတွင် သာသနာထမ်း ရဟန်းတော် တို့သည် သတိ၊ ပညာ၊ သမာဓိ ယုတ်လျော့ကြ၍ နှုတ်ဖြင့် အာဂုံဆောင်နိုင်ကြလိမ့်မည် မဟုတ်ဟု ရဟန္တာကြီးများက မြင်တော်မူသဖြင့် ဤသို့ ပေထက် အက္ခရာ တင်ထားတော်မူခဲ့ ကြခြင်းဖြစ်၏။

သဓကတ္ထရာပြည် ငတပါးမင်းနှင့် သီဟိုဠ်ကျွန်းဝဋ္ဋဂါမဏိ မင်း နန်းပြိုင်၏။

ပါပိရန် မင်းလက်ထက်

သာသနာ သက္ကရာဇ် ၄၈၄ ခုနှစ်တွင် ‘ငတပါး’ မင်း၏ သားတော် သက်တော် ၇၃ နှစ်ရှိ ပါပိရန် နန်းတက်၏။ နန်းစံ သက်(ရှင်ဘုရင်သက်)နှင့် ၆၆ နှစ် နန်းစံ၍ သက်တော် ၁၀၃ နှစ်တွင် နတ်ရွာစံ၏။ ထိုမင်း လက်ထက် သာသနာရေးနှင့် ပတ်သက်၍ တစုံတရာ မတွေ့ရပေ။

မိလိန္ဒမင်းနှင့် အရှင် နာဂသိန်

ပါပိရန်မင်းသရေခေတ္တရာပြည်၌နန်းစံနေစဉ်ယောနကတိုင်း သာဂလ်ပြည်၌ မိလိန္ဒမင်းကြီးနှင့် ရဟန္တာ အရှင်နာဂသေန မထေရ်မြတ်တို့ ဖြစ်ထွန်းစေပေါ်ပေါက်တော်မူကြ၏။

ဗုဒ္ဓ မြတ်စွာဘုရား၏ ပျာဒိတ်တော်

“ငါဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန် စံပြီးနောက် အနှစ် ငါးရာကျော် တွင် မိလိန္ဒမင်းနှင့် နာဂသေန ရဟန်းတို့သည် ငါဘုရား၏ သုတ်အဘိဓမ္မာ ဝိနည်းတရားတော်တို့ကို အမေးအဖြေ လုပ်၍ ငါဘုရား ဟောသောတရား၌ အမြှေးအယှက် အထုံးအဖွဲ့ မရှိ ရအောင် ဝေဖန်ခဲ့ခြင်းရစ်လတ္တံ့” ဟု တတိယ သင်္ဂါယနာတင် အရှင်မဟာ မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿမထေရ်ကို ပျာဒိတ်ထားသကဲ့သို့ ပျာဒိတ်ထားတော်မူခဲ့၏။

ထိုသို့ ထားခဲ့သော မြတ်ဘုရား၏ ပျာဒိတ်နှင့် အညီပင် မိလိန္ဒမင်းနှင့် ရဟန္တာ အရှင်နာဂသေန မထေရ်မြတ်တို့သည် မြတ်စွာဘုရား၏ စကားတော်၊ တရားတော်ဖြစ်သော ဓမ္မက္ခန္ဓာ ရှစ်သောင်း လေးထောင်တို့ကို အမေးအဖြေ ပြုလုပ်တော်မူကြ ၏။ နည်းအမျိုးမျိုး၊ ဥပမာအမျိုးမျိုးတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်၍ မြတ်စွာဘုရား၏ အလိုတော်ကျ၊ ဗုဒ္ဓါနုလောမ၊ ဗုဒ္ဓါနုရူပ၊ ဗုဒ္ဓါ နုစ္ဆဝိက၊ သုတ္တာနုလောမ၊ သုတ္တာနုရူပ၊ သုတ္တာနုစ္ဆဝိကဖြစ် အောင် ရွက်ဆောင်တော်မူခဲ့ကြ၏။

ထိုသို့ မိလိန္ဒနှင့် အရှင်နာဂသေနမထေရ်မြတ်တို့၏ အမေး အဖြေကို တမ်းတနားမှတ်တမ်းတင်ထားသော မှတ်တမ်းကြီး မှာ ယခုအခါ ထင်ရှားရှိနေသော မိလိန္ဒပဉ္စာကျမ်းကြီးပင် ဖြစ်ပေ၏။

မိလိန္ဒပဉ္စာ ကျမ်းကြီး

မိလိန္ဒပဉ္စာ ကျမ်းကြီးမှာ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရား ကိုယ်တိုင် ဟောထားသော ပါဠိတော်များက လွဲ၍ အခိုင်မာဆုံး၊ အမှန် ကန်ဆုံး အဖြစ်နှင့် သာဓက ပြုရသော ကျမ်းကြီးဖြစ်၏။ ‘ဗုဒ္ဓ မတည့်’ ခေါ် မြတ်စွာဘုရား၏ အလိုတော်သိ ကဝိရာဇာ ဓမ္မက္ခန္ဓာပါရဂူ သာသနသရဖူ ဖြစ်တော်မူသော အဋ္ဌကထာ ဆရာ အရှင် မဟာဗုဒ္ဓဇောသ ကိုယ်တိုင်က ကျောက်တိုင် (မဏ္ဍိုင်) ကြီးပမာ အားထား ကိုးစားရာ ကျမ်းကြီး ဖြစ်၏။ မြတ်စွာဘုရား ဟောသော ပါဠိတော်များနှင့်အတူ ပါဠိတော် စာရင်း၌ သွင်း၍ ထားရသော ကျမ်းကြီးဖြစ်၏။

မိလိန္ဒမင်းကြီး လက်ထက် ရဟန္တာများ

ယောနကတိုင်း သာဂလပြည် မိလိန္ဒမင်းကြီး လက်ထက် တွင် ရဟန္တာပေါင်း ကုဋေ တသောင်း ရှိကြောင်း မှန်နန်း မဟာရာဇဝင်တော်ကြီး၌ ဖော်ပြထား၏။ မိလိန္ဒပဉ္စာကျမ်းရင်း ၌ကား “ရဟန္တာပေါင်း ကုဋေတရာတို့သည် ဘုရားဗျာဒိတ် တော် ထားခဲ့သည့်အတိုင်း တာဝတိံသာသို့ တက်၍ အရှင်

နာဂသေနမထေရ်၏ အလောင်း မဟာသေန နတ်သားထံ
လှူပြည်သို့ လာပြီး သာသနာပြုရန် တောင်းပန်ကြောင်း”
ပါရှိ၏။

သက္ကရာဇ် ရှင်းချက်

ဤ၌ မိလိန္ဒမင်းနှင့် အရှင်နာဂသိန်တို့ ပေါ်ထွန်းသော
သက္ကရာဇ်အတွက် ဝါဒကဲ့များ ရှိနေ၏။

မှန်နန်း မဟာရာဇဝင်တော်ကြီးတွင်—

“ပါပိရန်မင်း နန်းတက်၍ နန်းသက် (ရှင်ဘုရင်သက်)
ခြောက်နှစ် ရှိသောအခါ သာဂလပြည်တွင် မိလိန္ဒမင်းနှင့်
အရှင်နာဂသိန် ကြီးစွာသော အမေး ပုစ္ဆာတို့ကို မေး၍
ဖြေ တင်တော်မူသော နှစ်တည်း”

ဟု ဖော်ပြထား၏။

စိစစ်ချက်။ ။ ပါပိရန်မင်းသည် သာသနာသက္ကရာဇ် ၄၈၄
ခုနှစ်၌ နန်းတက်၏။ နန်းသက် (ရှင်ဘုရင်သက်) ၆ နှစ်
ရှိသော အချိန်၌ သာသနာ သက္ကရာဇ် ၄၉၀ ဖြစ်၏။
သို့ဖြစ်၍ မိလိန္ဒမင်းနှင့် အရှင်နာဂသိန်သည် သာသနာ
သက္ကရာဇ် ၄၉၀ တွင် အမေးအဖြေ ပြုလုပ်သည်ဟု သိရ၏။

အိန္ဒိယရာဇဝင်မှတ်တမ်းများတွင် မိလိန္ဒမင်းသည် သာသနာ
သက္ကရာဇ် အနှစ်သုံးရာကျော်နှင့် လေးရာအတွင်း၌ ဖြစ်ထွန်း
ပေါ်ပေါက်ကြောင်း ဖော်ပြထား၏။

မိလိန္ဒပဉ္စာ ကျမ်းရင်းတွင်မူ သာသနာသက္ကရာဇ် အနှစ်
ငါးရာကျော်တွင် မိလိန္ဒမင်းနှင့် အရှင်နာဂသိန်တို့ ဖြစ်ထွန်း
ပေါ်ပေါက်ကြောင်း ဖော်ပြပါရှိ၏။

သရေခေတ္တရာပြည် ပါပိရန်မင်းနှင့် သာဂလပြည် မိလိန္ဒ
မင်း နန်းပြိုင်၏။

မှတ်ချက်။ ။ ဤ၌ နန်းပြိုင်ဆိုသည်ကား မိလိန္ဒမင်းသည်
သာသနာ သက္ကရာဇ် ၄၉၀ တွင် ပေါ်ထွန်းသည် ဖြစ်အံ့။
ပါပိရန်မင်းနှင့် နန်းပြိုင်နိုင်၏။ သာသနာသက္ကရာဇ် ငါးရာ
တွင် ပေါ်ထွန်းသည်ထားဦး။ ပါပိရန်မင်းနှင့် တနှစ်မျှ
နန်းပြိုင်နိုင်သေး၏။ အကြောင်းကား ပါပိရန် မင်းမှာ
နန်းစံသက် (ရှင်ဘုရင်သက်)နှင့် ၆၆ နှစ် နေရသူ ဖြစ်၍
သာသနာ သက္ကရာဇ် ငါးရာတွင်မှ နတ်ရွာစံသော ဘုရင်
ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။ သို့သော် သာသနာသက္ကရာဇ်
ငါးရာကျော်မှ မိလိန္ဒမင်း ပေါ်ထွန်းပါမူ ပါပိရန် မင်းနှင့်
နန်းမပြိုင်နိုင်တော့ပေ။ ပါပိရန်မင်းနှင့် မိလိန္ဒမင်း နန်း
ပြိုင်ကြောင်းကို မှန်နန်း မဟာ ရာဇဝင်တော်ကြီးနှင့်
သာသနာ လင်္ကာရစာတမ်း၌ ဖော်ပြထားသည့် အတိုက်
ဤကဲ့သို့ သက္ကရာဇ်ကို တွက်စစ်၍ ရှင်းပြခြင်း ဖြစ်ပေ၏။

သရေခေတ္တရာခေတ် နောက်ဆုံး သာသနာရေး

သာသနာ သက္ကရာဇ် ၅၅၀ ပြည့်နှစ်တွင် ပါပိရန်မင်း၏
သားတော် သက်တော် ၆၇ နှစ်ရှိ ရန်မုက္ခနန်းတက်၏။ ရန်မုက္ခ

မင်းကစ၍ သုပညာနဂရဆိန္ဒမင်းအထိ မင်းပေါင်း ၁၄ ဆက်
သရေခေတ္တရာပြည် ပျက်သည်တိုင်အောင် နှစ်ပေါင်း ၈၈ နှစ်
အတွင်း သာသနာရေးအတွက် အထူးအထွေ မရှိလှပေ။
ထိုနှစ်ပေါင်း ၈၈ နှစ်အတွင်း သာသနာရေးနှင့် ပတ်သက်၍
မှတ်သားချက် ပြုဖွယ်ရာများမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်၏။

သာသနာ သက္ကရာဇ် ၅၆၅ ခုနှစ် နန်းတက်၍ နန်းသက်
(ရှင်ဘုရင်သက်)နှင့် သုံးနှစ်နန်းစံရသော ရန်သိခံမင်းလက်ထက်
'ဘုရားရှင်သာသနာတော်ကို မချီးမြှောက်ကြောင်း၊ မိုးခေါင်
၍ ပြည်သူတို့ ငတ်မှုတ်ကြောင်း' တွေ့ရှိရ၏။

သာသနာ သက္ကရာဇ် ၅၆၈ ခုနှစ် နန်းတက်၍ နန်းသက်
(ရှင်ဘုရင်သက်) နှင့် ၁၅ နှစ် နန်းစံရသော ရန်မုညလိန္ဒမင်း
လက်ထက် ရှင်ဘုရင်ကိုယ်တိုင် သီလ သမာဓိ ပညာနှင့် ပြည့်စုံ၍
ရတနာသုံးပါးကို မပြတ်ဆည်းကပ်ကြောင်း၊ သာသနာတော်
ကိုလည်း ကောင်းစွာ ချီးမြှောက်ကြောင်း တွေ့ရှိရ၏။

သက္ကရာဇ်ဖြိုခြင်း
ဂေါစာ ခေါ် သက္ကရာဇ်အသစ်

သာသနာသက္ကရာဇ် ၆၁၇ ခုနှစ်တွင် သက်တော် ၂၄ နှစ်ရှိ
သုမုန္တရီ နန်းတက်၏။ နန်းသက် (ရှင်ဘုရင်သက်)နှင့် ခုနှစ်နှစ်
နန်းစံ၍ သက်တော် ၃၁ နှစ်တွင် နတ်ရွာစံ၏။ ထိုအခါ
သာသနာသက္ကရာဇ် ၆၂၄ နှစ်ရှိလေပြီ။ သုမုန္တရီ နတ်ရွာစံသော
နှစ်တွင် သာသနာသက္ကရာဇ် ၆၂၄ နှစ် ရှိသည့်အနက် ၆၂၂

နှစ်ကို ဖြို၍ သက္ကရာဇ် အသစ် ၂ ခု စတင်ထား၏။ ယင်းသို့ ဖြိုခြင်းကို ဗေဒင်ဝေါဟာရအားဖြင့် ‘ဒေါဒေါရသ’ ကိန်းအရ ဖြိုခြင်း ဟု ခေါ်၏။ ဒေါဒေါရသ ဆိုသည်ကား အခြားမဟုတ်၊ ၆၂၂ ကို ပါဠိသင်္ကေတသင်္ချာနည်းဖြင့် စပ်ဟပ်ခေါ်ထားခြင်း ပင်ဖြစ်၏။ ‘ဒေါ’ဆိုသည်ကား ‘၂’ ဝဏန်း၊ ‘ရသ’ဆိုသည်ကား ‘၆’ ဝဏန်းဖြစ်၏။ ‘ဒေါဒေါရသ’ကို နောက်ပြန်ချ၍ ရေးလျှင် ၆၂၂ ဖြစ်၏။ ရသကို ‘၆’ ဝဏန်းယူသည့်မှာ ‘ရသ’ဟု သော ပါဠိသည် အရသာခြောက်ပါးကို ဟောသဖြင့် ‘၆’ ဝဏန်းယူခြင်းဖြစ်၏။ ယင်းသို့ယူခြင်းကို သင်္ကေတ သင်္ချာဟု ခေါ်၏။ ဗေဒင်ကိန်းအရ သက္ကရာဇ်ဆိုသည်မှာ ၂ ခုက စ၍ တည် ထားရိုး ရှိသဖြင့် သက္ကရာဇ် အသစ်ကို ၂ က စပြီး ထားခြင်း ဖြစ်၏။ (ဘိုးတော်အဉ္စန မင်းကြီး၏ သက္ကရာဇ်ကို အရှင်မဟာဘကဿပဖြိုစဉ်က သက္ကရာဇ်အသစ်ကို ‘၂’ ခုမထားပဲ ‘၁’ ခုသာ ထားခြင်းကား ဗေဒင်နည်းကို အရေးမပြုပဲ၊ သာသနာရေးကို အလေးပြုသောအားဖြင့် ထားခြင်းဖြစ်၏။) ယခု ‘၂’ ခုကစ၍ အသစ်ထားသော သက္ကရာဇ်ကို ‘ဂေါစာ’ သက္ကရာဇ်ဟု ခေါ်ဝေါ် မှတ်သားထားရမည်။ ဤနေရာကစပြီး နောက်ကို သာသနာသက္ကရာဇ်ကို မသုံးတော့ပဲ ယခုအသစ် ထားသော ဂေါစာသက္ကရာဇ်ကို သုံးစွဲသွားပါအံ့။

မှတ်ချက်။ ။ ဂေါစာ သက္ကရာဇ် ဟူသော စကား၌ ဂေါစာကို ကောဇာဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ကောစာ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ဂေါဇာ ဟူ၍လည်းကောင်း အမျိုးမျိုးရေးကြ၏။ အမှန်ကား ‘ဂေါစာ’ ဟူ၍ ရေးမှန်ကန်၏။ အကြောင်းကား

‘ဂေါ’ဟူသည်မှာ နေ၊ လ၊ နက္ခတ်၊ တာရာကို ခေါ်၍ ‘စာ’
ဟူသည်မှာ သွားလာ လှည့်ပတ်ခြင်းကို ခေါ်ခြင်း ဖြစ်
သောကြောင့်ဟည်း။ ထိုစကားမှန်၏။ သက္ကဋ္ဌဘာသာ
ကပ္ပဒုမ အဘိဓာန်ကျမ်းကြီး၌ ‘ဂေါ’သဒ္ဒါ၏ အနက်စုကို
၁၅ ခု ဖော်ပြထားရာ ခုနစ်ခုမြောက်အနက်တွင် နေ၊ လ၊
နက္ခတ် တာရာနှင့် နတ်ပြည်ကို ဟောကြောင်း ပါရှိ၏။
‘စာ’ဟူသည်မှာ ‘စာရ’ဟူသော ပါဠိမှလာ၏။ ‘ရ’ဟူသော
နောက်စာလုံးကို ချေဖျက်ပြီး ခေါ်ဝေါ်ထားခြင်းဖြစ်၏။
ယင်းသို့နောက်စာလုံး ချေဖျက်ထားခြင်းကို ပါဠိ သဒ္ဒါ
နည်း အားဖြင့် ‘ဥတ္တရပဒလောပ’ဟု ခေါ်၏။ ‘စာ’ရ၏
အဓိပ္ပာယ်ကား လှည့်လည် သွားလာခြင်းဟူ၍ ဖြစ်၏။ ဂေါ
စာဟူသော တပုဒ်လုံးအတွက် နေ၊ လ၊ နက္ခတ် တာရာတို့၏
သွားလာလှည့်ပတ်ခြင်းကိုစွဲ၍ ဆင်းသက်ရောက်ရှိလာသော
အချိန်အခါဟု အဓိပ္ပာယ်ရ၏။ ဤယူနည်းမှာ မြန်မာဘုရင်
မင်းမြတ်တို့၏ လွတ်တော်၌ စာရေးတော် လုပ်ခဲ့ဖူးသော
နော်ရထာကျော်ထင်ဘွဲ့ရ ပုဂံဦးတင်၏ ယူနည်းဖြစ်၏။

သရေခေတ္တရာပြည်၏ နောက်ဆုံး ရှင်ဘုရင်

အထက်ဖော်ပြပါ ဂေါစာသက္ကရာဇ်၊ (သက္ကရာဇ်အသစ်)
၅ ခုနှစ်တွင် သက်တော် ၁၇ နှစ်၌ သုပညာ နန်းတက်၏။ နန်း
သက်(ရှင်ဘုရင်သက်) ၁၁ နှစ် နန်းစံ၍ သက်တော် ၂၈ နှစ်
တွင် နတ်ရွာစံ၏။ ထိုမင်းနတ်ရွာစံပြီးနောက် သရေခေတ္တရာ
ပြည်ကြီး ပျက်သွား၏။ မင်းဆက်ပြတ်သွား၏။ ထိုအခါမှ

တိုင်းပြည် မင်းဆက်ပြတ်သွားသည်ကို အစွဲပြုပြီး ‘နဂရဆိန္ဒ’ ဟူသော နောက်ဆက်တွဲနာမည်နှင့် သုပညာနဂရဆိန္ဒမင်းဟု ခေါ်ဝေါ်ကြ၏။ နဂရဆိန္ဒဟူသော ဝေါဟာရမှာ မာဂဓ ဘာသာခေါ် ပါဠိဘာသာအစစ် ဖြစ်၏။ အဓိပ္ပာယ်ကား တိုင်းပြည် မင်းဆက် ပြတ်ခြင်းဟု ဆိုလိုသည်။ ထိုမင်းလက်ထက် သာသနာကို ကောင်းစွာ ချီးမြှောက်ကြောင်း တွေ့ရ၏။ ထိုမင်း ကား သဒ္ဓါ၊ သီလ၊ သုတ၊ စာဂ၊ ပညာ၊ သိရီ၊ သြတ္တပု ဟူသော သူတော်ကောင်း ဥစ္စာ ရတနာ ခုနစ်ပါးနှင့် ပြည်စုံ၏။ တိုင်းသူပြည်သားတို့အားလည်း ရင်ဝယ်သားကဲ့သို့ ကြင်နာ တော်မူ၏။ စိတ်နှလုံးနှူးညွှ၍ ရတနာ သုံးပါးကို ကြည်ညို၏။

သုပညာနဂရဆိန္ဒမင်း ဘုရားကြည်ညိုပုံ

တကြိမ်က ကမ်းယံပြည် သောင်းကျန်း၍ စစ်အင်္ဂါလေးပါး နှင့် ချီတက်လုပ်ကြံရာ အောင်မြင်တော်မူ၏။ စစ်အောင်ပြီး နောက် ကမ်းယံပြည်တွင်ရှိသော ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရား၏ ရုပ်ပွား ကော် ရှေ့ဆင်းတုတဆူကို သွားရောက် ဖူးမြော်လေ၏။ ထိုရှေ့ ဆင်းတု ရုပ်ပွားတော်မှာ မဇ္ဈိမပုရိသ အတောင် နှင့်ရှစ်ဆယ်ရှစ် တောင် အတိုင်းအရှည်ပမာဏ ရှိ၏။ ပစ္စန္ဒဇနပုဒ် ဖြစ်သော မြန်မာပြည်သားတို့၏ အတောင်နှင့် ၁၇၆ (တရာခုနစ်ဆယ် ခြောက်)တောင် အတိုင်းအရှည် ပမာဏရှိ၏။ ရှေ့အစစ်ကို သွန်း၍ထားသော ‘ရှေ့သွန်းဘုရားကြီး’ ဖြစ်၏။ ပုံတော်မှာ အလွန်သပ္ပာယ်တင့်တယ်၍ ကြည်ညိုဖွယ်ကောင်း၏။ ဘုရင် မင်းမြတ်သည် သက်တော်ထင်ရှား မြတ်စွာဘုရားကို ဖူးတွေ့ရ

သကဲ့သို့ သဒ္ဒါတရား တဖွားဖွား ဖြစ်သွား၏။ နံနက်တိုင်း ညတိုင်း သွားရောက်ဖူးမြော်ဝတ်ပြု၏။ ထိုသို့အားဖြင့် ရှေ့ဆင်း တုတော်ကြီးကို ကြည်ညိုလွန်းသဖြင့် ဘုရားအနားမှ မခွာနိုင်ပဲ သုံးနှစ်တိုင်တိုင် ကြာရှည်သွားခဲ့လေ၏။

မှူးမတ်ဗိုလ်ပါတို့က—

“အရှင်မင်းမြတ်၊ ဆင်မြင်းဗိုလ်ပါ ညောင်းညာကြပါပြီ။ နေပြည်တော်သို့ အလျင်အမြန် ပြန်တော်မူပါလော့” ဟု လျှောက်ထားကြရာ ဘုရင်မင်းမြတ်က—

“ငါသည် ဤဘုရားရုပ်တုတော်ကို ခွာ၍ သွားအံ့သောငှါ မတတ်နိုင်၊ ဤဘုရားရှင် ရုပ်တုတော်ကို ရတနာဖောင် ကြီးစွာ စီရင်၍ ဖောင်တော်ပေါ်တင်ပြီး နဂါးရစ်တောင်ကို လှည့်ကာ မဟာသမုဒ္ဒရာခရီးဖြင့် သရေခေတ္တရာ နေပြည်တော်သို့ ဖင့်ဆောင်သွားမည်” ဟု မိန့်တော်မူလေ၏။

ထိုအခါ မှူးမတ်ဗိုလ်ပါတို့လည်း—

“ဘုရင်မင်းမြတ်သည် မဖြစ်နိုင်သော အကြံကို ကြံသည်။ သည်အကြံအတိုင်း ပြုလုပ်လျှင် ငါတို့တတွေ တသက်လုံး သားမယားနှင့် ပြန်တွေ့ကြရခဲတာမှာ မဟုတ်ဘူး” ဟု နှလုံးမသာ ယူကျိုးမချ ဖြစ်ကြရလေ၏။ သို့ဖြစ်၍ မှူးမတ်ဗိုလ်ပါတို့ သည် ဘုရင်မင်းမြတ်၏ အကြံတော်ပျက်စေရန် အချင်းချင်း တိုင်ပင်၍ ဉာဏ်ဘမျိုးထုတ်ပြီး ရှေ့ဆင်းတုတော်ကြီးအောက်မှ ရှင်ဘုရင်မသိအောင် ဥမင်လိုက်ခေါင်း တူးကြလေ၏။ ရှေ့ဆင်း

တုတော်ကြီးလည်း ရှေ့အတိ(ရှေ့အစစ်)ကို သွန်းလုပ်ထားသဖြင့် အလေးချိန်ကြီးမားလေးလံ လှရကား၊ ဥမင်လိုက်ခေါင်းထဲသို့ လဲကျသွားလေ၏။ ဘုရင်မင်းမြတ်လည်း ဆင်းတုတော်ကြီး လဲသွားသည်ကို မြင်တော်မူလျှင်—

“အဘယ့်ကြောင့် ဆင်းတုတော်ကြီး လဲသွားရသနည်း” ဟု မေးမြန်းတော်မူရာ မှူးမတ်ဗိုလ်ပါတို့က—

“အရှင်မင်းမြတ်၊ မြတ်စွာဘုရားပရိနိဗ္ဗာန်ပြုတော်ပါသည်” ဟု လျှောက်ထားကြလေ၏။

ဘုရင်မင်းမြတ်လည်း နှလုံးမသာ ဖြစ်တော်မူ၍ ဆက်လက် မိန့်မြတ်ခြင်း မပြုတော့ပဲ၊ တုတော်ဘဝေ ဆိတ်ဆိတ်ပင် စံနေ တော်မူလေ၏။ ထိုအခါ မှူးမတ်ဗိုလ်ပါတို့သည် ထင်း-တယောက် တချောင်း၊ မီးသွေး-တယောက်တဆုပ်စီ ယူငင်၍ ရှေ့ဆင်းတု တော်ကြီးကို မီးတိုက်ကြလေသည်။ မီးတိုက်သည်ကို ဘုရင် မင်းမြတ်မြင်လျှင်—

“အဘယ့်ကြောင့် ဘုရား ရုပ်တုတော်ကို မီးတိုက်ကြ သနည်း” ဟု မေးတော်မူရာ—

“ဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန် ဝင်တော်မူ၍ နတ်တို့က သင်္ဂြိုဟ်ကြခြင်း ဖြစ်ပါသည်” ဟု လျှောက်ထားကြလေ၏။

ဘုရင်မင်းမြတ်လည်း—

“မဟုတ်သောစကားကို ပြောဆိုလျှောက်ထား ကြသည်” ဟု အမိန့်ရှိပြီး ရှေ့စိတ်တော် မချမ်းမသာနှင့် ငေးမှိုင့်ကာ စံနေ တော်မူလေ၏။ မှူးမတ်ဗိုလ်ပါတို့လည်း ဘုရင်မင်းမြတ် ရာဇမာန်

ရှုမည်ကို စိုးရိမ်သဖြင့် ရွှေဆင်းတုတော်ကြီးမှရသော ရွှေအချို
ဖြင့် ထက်ဝယ်တော် (တင်ပျဉ်ခွေ) တတောင်ပြည့် ရှိသော
(တထောင်တိတိရှိသော) နှစ်ကျိပ်ရှစ်ဆူ ရုပ်ပွားတော် ဆင်းတု
များကို သွန်းလုပ်ပြီး ဘုရင်မင်းမြတ်အား ဆက်သကြလေ၏။
ထို့အပြင် ရွှေလျက်လည်း သွန်းလုပ်၍ ဆက်ကြလေ၏။ ကျန်
ဆင်းတုတော်ကြီးမှ ရွှေများကို မှူးမတ်ဗိုလ်ပါတို့ ကိုယ်စီကိုယ်ငှ
ယူငင်ကြလေ၏။ ဘုရင်မင်းမြတ်လည်း ရွှေဆင်းတုတော်ကြီး
မရှိသဖြင့် မှူးမတ်ဗိုလ်ပါတို့ အလိုအတိုင်း သရေခေတ္တရာ နေ
ပြည်တော်သို့ ပြန်လာခဲ့လေ၏။ နေပြည်တော်သို့ ရောက်သော
အခါ မှူးမတ်ဗိုလ်ပါတို့သည် မိမိတို့ ကိုယ်စီကိုယ်ငှ ယူငင်လာ
ခဲ့ကြသော ရွှေဆင်းတုတော်ကြီးမှ ရွှေများကို အသီးသီးသုံးစွဲ
ကြလေရာ တပြည်လုံး ပျံ့နှံ့၍ အနှံ့အပြား ဖြစ်သွားလေ၏။
မသုံးထိုက် မသုံးအပ်သော မြတ်စွာဘုရား၏ ဗုဒ္ဓသန္တက ဘုရား
ပစ္စည်းကို သုံးစားမိကြသဖြင့် တပြည်လုံး စနောင်စနင်းဖြစ်
ကာ ခိုးသား ဒမြ ထကြုထူထပ်လျက် ကွပ်ညှပ်၍ မနိုင်။ အုပ်
မနိုင် ထိန်းမရ ဖြစ်သွားလေ၏။

စကောတချုပ်အတွက် သရေခေတ္တရာပြည်ပျက်ခြင်း

တနေ့သ၌ လေပွေ့ကြီးလာ၍ အိမ်တအိမ်မှ 'စကော'တချုပ်
လေထဲပါကာ လွင့်သွားရာ စကောရှင် မိန်းမက 'ငါ့-စကော
ငါ့-စကော ဟု အော်ယင်း စကောကို လိုက်၍ ကောက်ယူရန်
ပြေးလွှားသည်ကို လူအများ အထင်မှားလျက် အုတ်အုတ်

ကျက်ကျက် ဖြစ်သွားလေ၏။ ‘ငါ့-စကော’ဟု အော်ဟစ်သော မိန်းမ၏ အသံအတွက်—

‘ငစကော စစ်လာသည်’၊ ‘ငစကော စစ်ကြီးချီလာသည်’ ဟု အထင်မှား အကြားလွဲကာ ဖားယာက်ကုစ တရာ ကောလ ဟလဖြစ်ပြီး တပြည်လုံး အထိတ်တလန့်ဖြစ်၍ ဗရုံးသုံးကားနှင့် ပြေးလွှားဆူပူက် သွားလေ၏။ ထိုအချိန်တွင် ဘုရင်မင်းမြတ် လည်း ရောဂါဝေဒနာ စွဲကပ်၍ နတ်ရွာစံလေ၏။ တိုင်းပြည် တခုလုံး အထိတ်တလန့်နှင့် တုန်လှုပ်ချောက်ချားနေစဉ် ရှင် ဘုရင်ကလည်း နတ်ရွာစံ၍ အုပ်ချုပ်ရေး ပျက်ပြားကာ မင်းမဲ့ တိုင်းပြည်ကဲ့သို့ ထိန်းမရ သိမ်းမရ ဖြစ်သွားလေ၏။ အုပ်ချုပ် ကွပ်ကဲသူ မရှိသဖြင့် ပြည်သူလူထုများလည်း အားကိုးရာမဲ့ဖြစ် ၍ အချင်းချင်း အစုအငန်းဖွဲ့ကာ ကိုယ်အစုနှင့်ကိုယ် ဖြစ်သွား ကြလေ၏။ ပျူတစု၊ ကမ်းယံတစု၊ မြန်မာတစုဟူ၍ သုံးစုကဲ့သွား ၏။ ထိုအချိန်တွင် သက္ကရာဇ်အသစ်ဖြစ်သော ဂေါစာသက္ကရာဇ် မှာ ၁၆ နှစ် ရှိခဲ့လေပြီ။

မှတ်ချက်။ ။ ‘မြန်မာ’ ဟူသောအမည်ကို ရာဇဝင်တွင် ဤ အချိန်ကျမှ တွေ့ရ၏။ အစုသုံးစု ကဲ့သွားစဉ် ‘မြန်မာတစု’ ဟူ၍ ပါရှိလာသည်တွင်မှ မြန်မာဟူသော အမည်ကို တွေ့ ရခြင်းဖြစ်၏။ သို့ဖြစ်၍ မြန်မာအစ ခေတ္တရာက သို့မဟုတ် မြန်မာအစ ရသေ့ကဟု ရာဇဝင် သင်္ကေတဆောင်ပုဒ် လုပ် ထိုက်ပေ၏။ အကြောင်းကား သရေခေတ္တရာပြည်ကို ‘ရသေ့ ပြည်’ဟူ၍လည်း ခေါ်ဝေါ်ကြသောကြောင့် ဖြစ်၏။

ပျူအစုနှင့် ကမ်းယံအစု စစ်ဖြစ်ခြင်း

အထက်ပါ ကဲ့သွားသောသုံးစုကွင် ပျူအစုနှင့် ကမ်းယံအစု စစ်တိုက်ကြပြန်လေ၏။ စစ်တိုက်ရာ၌ လက်နက်ဖြင့် ပစ်ခတ် တိုက်ခိုက်ခြင်း မပြုပဲ ဘုရားစေတီ အပြိုင်တည်သော ကုသိုလ် စစ်ထိုးနည်းဖြင့် တိုက်ကြ၏။ ဘုရားစေတီ အပြိုင်တည်ကြမည်။ အလျင်ပြီးသူက နိုင်စတမ်းဟု ကတိသစ္စာ ပြုထားကြ၏။ ပျူ အစုက သရေခေတ္တရာပြည်၏ အနောက်ဘက်တွင် ပုထိုး(စေတီ တော်ကြီး)ကို တည်၏။ ကမ်းယံအစုက သရေခေတ္တရာပြည်၏ မြောက်ဘက်တွင် ပုထိုး(စေတီတော်ကြီး)ကို တည်၏။ ထိုအခါ ကမ်းယံတို့က ထုံးစံအတိုင်း အုတ်ဖြင့် စေတီတည်လေရာ ရုတ် တရက် ချက်ချင်းမပြီးနိုင်ပဲ ရှိလေ၏။ ပျူတို့ကမူ ဉာဏ်တမျိုး ထုတ်၍ ဝါးကို စေတီတော်ပုံ လုပ်ပြီးလျှင် အပေါ်က ပုဆိုးဖြူ (အဝတ်)လှမ်းပြီး ထီးတင်သဖြင့် အလျင်ပြီးသွားလေ၏။ ပျူ တို့၏ ပုထိုး(စေတီတော်ကြီး)ပြီးသည်ကို ကမ်းယံတို့ မြင်လေ သော် ငါတို့ ရှုံးချေပြီဟူ၍ ပြေးကြလေ၏။

မှတ်ချက်။ ။ ဤကုသိုလ် စစ်ထိုးနည်းမှာ တကောင်းပြည်က လာသောနည်းကို ယူငင်ပြုလုပ်ခြင်း ဖြစ်ပုံရ၏။ တကောင်း ပထမဆက် အဘိရာဇာလက်ထက် အဘိရာဇာ နတ်ရွာစံ သောအခါ သားတော် ကံရာဇာကြီးနှင့် ကံရာဇာငယ်တို့ နန်းလှကြ၏။ ထိုအခါ အမတ်ပညာရှိတို့၏ အကြံပေးချက် အရ လက်နက်နှင့် မတိုက်ပဲ ကုသိုလ် စစ်ထိုးကြ၏။ ကုသိုလ်

စစ်ထိုးပုံကား အလှူမဏ္ဍပ်ကြီး တယောက် တဆောင်စီ
ညတွင်းချင်းပြီးအောင် ဆောက်လုပ်ကြမည်။ အလျင်ပြီး
သုက္ခိ နိုင်သုက္ခိ မှတ်ယူရမည်ဟူ၍ စည်းကမ်းသတ်မှတ်ပြီး
မဏ္ဍပ်ကြီး တယောက် တဆောင်စီ ဆောက်လုပ်ကာ
ကုသိုလ် စစ်ထိုးကြခြင်းဖြစ်၏။ ထိုအခါတွင် ကံရာဇာကြီးက
ထုံးစံအတိုင်း သစ်ကြီး ဝါးကြီးများဖြင့် ဆောက်လုပ်၍
မပြီးစီးနိုင်ပဲ ရှိ၏။ ကံရာဇာငယ်ကမူ ဘုရားငယ်ဝါးငယ်ဖြင့်
ပြီးစလွယ်လုပ်ပြီး ပုဆိုးဖြူ (အဝတ်ဖြူ) လှမ်းလျက် ထုံးဖွေး
ဖွေးသုတ်လိမ်း၍ အလျင်ပြီးကာ အနိုင်ရခဲ့၏။

ပျူချင်း ကဲ့ကြပြန်ခြင်း

ကမ်းယံတို့ စစ်ရှုံး၍ ပြေးကြပြီးနောက် ပျူအချင်းချင်း
စစ်ဖြစ်ပြန်၍ သုံးစုကဲ့ပြန်၏။ တိုင်းပြည်ကြီးကား ဖရိုဖရဲ ဖြစ်ချင်
တိုင်းဖြစ်ကာ ကဲ့မဆုံး ပြဲမဆုံး ဖြစ်သွားလေ၏။ ထိုသို့ ဖရိုဖရဲ
ကဲ့ပြဲပြီးနောက် ၁၃ နှစ်ကြာမှ သုပညာနဂရဆိန္ဒမင်း၏ တူဖြစ်
သူ သက်တော် ၃၂ နှစ်ရှိ သမုဒ္ဒရာဇ်သည် ယုန်လွတ်ကျွန်း၌
ဂေါစာသက္ကရာဇ် ၂၉ ခုနှစ်တွင် ပုဂံပြည်ကို စတင် တည်ထောင်
၍ ပထမဆုံး ပုဂံပြည်၏ ရှင်ကုရင်အဖြစ်နှင့် အုပ်စိုးခဲ့လေ
သတည်း။

သရေခေတ္တရာခေတ် သာသနာဝေဖန်ချက်

သရေခေတ္တရာ ရာဇဝင်တစ်စောင်လုံးကို ခြုံ၍ ကြည့်လျှင်
သာသနာရေးအတွက် သာသနာစက် တပြောင်ပြောင် တလက်

လက်နှင့် အမည်းကွက်မပါ စင်ကြယ်စွာ သာသနာတည် ထွန်း
သောတိုင်းပြည်ဟုဆိုနိုင်၏။ ဒုတ္တပေါင်မင်းကြီး တည်ထားသည့်
ပေါပေါကြီး(ဗောဗောကြီး)ပုထိုးတော်ကြီး(စေတီတော်ကြီး)
စသော နာဂရ သာသနာအဆောက်အအုံကြီးများသည် သရေ
ခေတ္တရာ သာသနာ၏ သာဓကကျောက်တိုင်ကြီးများပင် ဖြစ်ပေ
၏။ ထို့ပြင် ယခုအခါ တူးဖော်ရရှိသော ဗောဗောကြီးဘုရား၏
အုတ်ခွက်စာ(ပျူဘာသာ ကျောက်စာ)မှော်ဇာဇမောင်ခင်ဘ၏
ဘုရားပြုအုတ်ပုံအတွင်းမှရသော ရွှေပေချပ် ၂၀ နှင့် မှော်ဇာ
ပျိုးခင်းကြီးကုန်း အုတ်ခွက်စာ စသည်တို့တွင် ပါရှိသည့် ဗုဒ္ဓ
မြတ်စွာဘုရား၏ ပိဋကတ်တော် ပါဠိတော် အက္ခရာများမှာ
လည်း သရေခေတ္တရာ သာသနာ၏ သာဓက မှတ်ကျောက်များ
ပင် ဖြစ်၏။

(ဤနေရာတွင် အုတ်ခွက်စာ၊ ကျောက်စာများကို မူရင်း
အတိုင်း ဖော်ပြရန်။)

သရေခေတ္တရာ သာသနာကား ဖော်ပြလတ္တံ့သော ပုဂံ
သာသနာထက် သာသနာစက် အထက်တန်းကျ၍ ရဟန္တာ
သာသနာ ဆိုလောက်သော သာသနာဖြစ်၏။ ဒုတ္တပေါင်မင်း
လက်ထက်တွင် ရဟန္တာသုံးထောင်ရှိကြောင်း၊ ငတပါးမင်း
လက်ထက်တွင် ရဟန္တာငါးရာရှိကြောင်း အထင်အရှားပါရှိ၏။
ယခုလက်ရှိ မြန်မာပြည် သာသနာ၏ ပင်ရင်းမူလ အစအမူန်
ဖြစ်၍နေရောင်လရောင် အထောင်မက သာသနာရောင်တောက်
ပလှသော ပုဂံပြည်၏သာသနာဝင်၌ပင် ပထမဆုံး ပုဂံသာသနာ
ပြု အရှင်အရဟံနှင့် ကျန်စစ်သားမင်းလက်ထက် ဂန္ဓမာဒန

တောင်မှ ကြွလာသော ရဟန္တာရှစ်ပါးမှတစ်ပါး အထင်အရှား အားဖြင့် ရဟန္တာများရှိကြောင်း သာသနာဝင်၊ ရာဇဝင်တို့၌ မတွေ့ရပေ။ မပါရှိပေ။ မဖော်ပြကြပေ။ မဖော်ပြခြင်းမှာ မရှိ၍ မဖော်ပြခြင်းပင် ဖြစ်ပေမည်။ သရေခေတ္တရာတွင် သာသနာ စက်ရိပ် လှမ်းမိုးပုံမှာ တအံ့တဩ ပြောမဆုံး ဥဒါန်းမတုံးအောင် ဖြစ်ခဲ့သော သာဓိကတရပ် တွေ့ရ၏။ ထိုသဘဝကံမှာ အခြား မဟုတ် စစ်တိုက်ရာ၌ပင် လက်နက်နှင့် မတိုက်ခိုက်ပဲ ဘုရားစေတီ အပြိုင်တည်သော ကုသိုလ်စစ်ထိုးနည်းဖြင့် တိုက်ခိုက်ခြင်းဖြစ်၏။

ပါဠိဘာသာနှင့် သရေခေတ္တရာ

ပါဠိဘာသာကို 'မဂဓ' တိုင်းသားတို့ စတင် သုံးစွဲသော ဘာသာဖြစ်ကြောင်း မဂဓဘာသာ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ မဂဓဘာသာဟူ၍လည်းကောင်း ခေါ်ကြသေး၏။ ထိုမဂဓလည်းခေါ်၊ မဂဓလည်း ခေါ်သော ပါဠိဘာသာသည် အချုပ်အားဖြင့်—

- (၁) ဗုဒ္ဓသုံးပါဠိဘာသာ (မြတ်စွာဘုရားသုံးပါဠိဘာသာ)
- (၂) အရပ်သုံးပါဠိဘာသာဟူ၍ နှစ်မျိုးရှိ၏။

ထိုတွင်—

(၁) ဗုဒ္ဓသုံး (မြတ်စွာဘုရားသုံး) ပါဠိဘာသာဟူသည် ကား ယခုလက်ရှိ ပိဋကတ်သုံးပုံကို အကွာရာတင်ထားသော ပါဠိဘာသာပင်ဖြစ်၏။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားသည် တရားဒေသနာ အနေအားဖြင့် ဟောလေသမျှ ပါဠိဘာသာနှင့်ချည်း ဟော၏။

ဟောလေလမျှ ပါဠိဘာသာများမှာလည်း ဘုရားစကားပီပီ
လိင် ဝုစ် ကံ ကတ္တား သဒ္ဓါအနေအထား ကျန၍၊ အာဒိ
ကလျာဏ၊ မဇ္ဈေကလျာဏ၊ ပရိယောသာန ကလျာဏဟု
ဆိုအပ်သော ကောင်းခြင်း သုံးပါးနှင့် ပြည့်စုံ၏။ ပါဠိဘာသာ
သည် ဘုရားသုံးဘာသာဖြစ်၏။ ဗုဒ္ဓသုံးဘာသာဖြစ်၏။ သာသန
ဘာသာဖြစ်၏။ ထိုမြတ်စွာဘုရားသုံး ပါဠိဘာသာကို တန္တု
ရောပိတ ပါဠိဘာသာဟူ၍ လည်းကောင်း၊ တန္တုရောပိတ
မာဂဓာဘာသာဟူ၍ လည်းကောင်း၊ တန္တုရောပိတမာဂဓီ
ဘာသာဟူ၍လည်းကောင်း ခေါ်၏။

(၂) အရပ်သုံး ပါဠိဘာသာ ဟူသည်ကား မဂဓတိုင်းနှင့်
တကွ ထိုထိုအရပ်ဒေသတို့၌ ပြောဆို သုံးစွဲနေကြသော ပါဠိ
ဘာသာ ဖြစ်၏။ ထိုအရပ်သုံးပါဠိဘာသာဟူသည်ကား ဝိဘတ်၊
လိင်၊ ဝုစ်၊ ကံ၊ ကတ္တား၊ သဒ္ဓါအနေအထားကျေ၊ သက္ကဋ၊
ပရာကရိတ၊ ဟိန္ဒူစသော ဆင်တူရိုးများ ဘာသာများနှင့်လည်း
ရောပြွမ်း၍ ဖြစ်ကတတ်ဆန်း ဖြစ်နေ၏။ ထိုအရပ်သုံးပါဠိ
ဘာသာကို ဒေသိယပါဠိဘာသာဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဒေသိယ
မာဂဓာဘာသာဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ဒေသိယမာဂဓီဘာသာ
ဟူ၍လည်းကောင်း ခေါ်၏။ ပုံစံအားဖြင့် အမြောက်မျှ ပြရလျှင်
ယခု မြန်မာနိုင်ငံ၌ နေထိုင်ကြသော အိန္ဒိယတိုင်းသား ဟိန္ဒူ
လူမျိုးတို့၏ စကားထဲ၌ပင် ကဟံ၊ ကိတရက်၊ ပါနီ၊ နာဟံ၊
ဗဟုတ်ဒူရေ၊ တံမာရာ၊ ဟံမာရာ၊ ဘဂဝံ စသော ပါဠိပျက်
ဒေသိယပါဠိ ဘာသာစကားများ ထင်ရှား တွေ့နေရခြင်းပင်
ဖြစ်၏။

သရေခေတ္တရာ သာသနာတွင် သာသနာနှင့် အတူပင် သာသနာသာသာဖြစ်သော ပါဠိဘာသာလည်း အတော်အသင့် ခေတ်စားလာကြောင်း တွေ့ရ၏။ ဒုတ္တပေါင်မင်း လက်ထက် ရဟန္တာသုံးထောင်နှင့် တိုင်ပင်၍ ဒုတ္တပေါင်မင်း ပြုစုသော ဓမ္မသတ်ကျမ်းမှာ ‘အပါယဂတိမုပါယံ’ ဂါထာ အစချီကာ ပါဠိဘာသာနှင့် ပြုစုသွား၏။ ရှင်ဘုရင်တို့၏ဘွဲ့ နာမံများတွင် လည်း သီရိခန့်၊ သီရိရာဇ်၊ ရန်သိခံ၊ ရန်မုဉ္ဇလိန္ဒ၊ ဇောရိန္ဒ၊ မုဉ္ဇလ၊ ပုဏ္ဏ၊ သာခ၊ သုမုန္ဒရီ သုပညာနဂရဆိန္ဒ စသည်ဖြင့် ပါဠိနှင့် ပါဠိသက် ပါဠိပျက် အမည်များ တွေ့ရ၏။ သာသနာသာသာ ခေါ် ပါဠိဘာသာနှင့်အတူ ပါဠိဘာသာ၏ အတွင်းရန်သူ သဘွယ်ဖြစ်၍ ဆင်တူရိုးများဖြစ်သော သက္ကဋဘာသာလည်း နောက်ဆက်တွဲက တဆက်တည်းကပ်ပါလာသည်ကို တွေ့ရ၏။ တွေ့ရပုံကား မှော်လာခင်ဘကုန်းမှ ပျူအက္ခရာ ရှေ့ပေချပ် များတွင်—

‘သိဒ္ဓံ-အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ။ သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏံ။

‘သိဒ္ဓံ-စတ္တာရောသတိပဋ္ဌာနာ။ စတ္တာရော သမ္မပ္ပဓာနာ။

စတ္တာရော ဣဒ္ဓိပါဒါ’ ဟူ၍ ပါရှိ၏။

အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ စသော ဘုရားဟော ပါဠိတော်၏ ထိပ်က စာခေါင်းတွင် ‘သိဒ္ဓံ’ ဟု ပါရှိနေ၏။ သိဒ္ဓံဟူသည်မှာ ပြီးစီး ခြင်းဟု အဓိပ္ပာယ်ရ၏။ ဤသိဒ္ဓံဟူသောစကားလုံး အသုံးအနှုန်း မှာ ‘တန္တုာရောပိတ’ ခေါ် ဗုဒ္ဓသုံးပါဠိဘာသာ၌ သုံးစွဲရိုး မရှိ။ သက္ကဋဘာသာ သက္ကဋကျမ်းစာတို့တွင် သုံးလေ့ရှိသော

စကားလုံးဖြစ်၏။ သက္ကဋ္ဌဘာသာ သက္ကဋ္ဌကျမ်းစာတို့တွင်မူ ထိုစကားလုံးမှာ မပါလျှင် မပြီးသလောက် အရေးပါ အရာ ရောက်သော လိုရင်းပဓာန စကားလုံး ဖြစ်၏။ စာတပုဒ် ရေးလျှင် မရေးမီထိပ်ဆုံးက ထိုစကားလုံးကို တပ်လေ့ရှိ၏။ ယခုအခါ မြန်မာပြည်၌ နမောတဿကို တပ်လေ့ရှိသကဲ့သို့ သိဒ္ဓိမဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ‘သိဒ္ဓိရတ္ထု’ ဟူ၍ လည်းကောင်း စာခေါင်း၏ထိပ်တွင် အစဉ်အမြဲ ထည့်ထားလေ့ ရှိကြ၏။ ထို‘သိဒ္ဓိ’ဟူသော စကားလုံးကို တွေ့ရသဖြင့် ထိုအချိန် ထိုအခါ တွင် သရေခေတ္တရာသာသနာ၌ တန္တုာရောပိတ မာဂဓိခေါ် ဗုဒ္ဓသုံးပါဠိဘာသာ၏ နောက်က သက္ကဋ္ဌဘာသာ နှောဆက်တွဲ ကပ်ပါလာကြောင်း သိရခြင်း ဖြစ်ပေ၏။

ဤသို့ သာသနာ ဘာသာခေါ် တန္တုာရောပိတ ပါဠိ ဘာသာ၏ နောက်ဆက်တွဲမှ သက္ကဋ္ဌဘာသာ ကပ်ပါလာခြင်း ကြောင့် သာသနာရေးအတွက် အားနည်းချက် တခု ဖြစ် ကြောင်း ပုဂံသာသနာဝင် ရောက်သောအခါ အကျယ်တဝင့် ဖော်ပြလတ္တံ့။

သရေခေတ္တရာ သာသနာတွင် ရဟန်း သာမဏေနှင့်တကွ ကျောင်းကံဘုရားများ ရှိကြောင်း၊ ဝတ်မိုး ဝတ်မြေ လှူဒါန်း ကြောင်းများလည်း အထင်အရှား ဧွေ့ရ၏။ သို့သော် ပရိယတ္တိ သာသနာသည် ဖော်ပြလတ္တံ့သော ပုဂံပြည်သာသနာ စည် ကားချိန်ကဲ့သို့ အဆက်မပြတ် ထွန်းကားပုံ မရပေ။ အကြောင်း ကား အချို့သော မင်းများလက်ထက်၌ သာသနာ စက်ရောင် ပျက်သယောင်ယောင် ဖြစ်နေသည်ကို တွေ့ရသောကြောင့် တည်း။ ပရိယတ္တိ သာသနာ ဆိုသည်ကား နိကာယ်ငါးရပ်

ပိဋကတ်သုံးပုံဟု ဆိုအပ်သော စာပေ ပိဋကတ်များပင် ဖြစ်၏။
ပရိယတ္တိဟု ဆိုအပ်သော ပိဋကတ်စာပေများ အဆက်မပြတ်
အသက်ဓာတ် ဝင်နေမှသာလျှင် ဗုဒ္ဓ၏ အကြောင်း၊ ဓမ္မ၏
အကြောင်း၊ သံဃာ၏အကြောင်း၊ မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်၏ အကြောင်း၊
သာသနာ၏ အကြောင်းများ ကောင်းစွာ သိနိုင်ပေ၏။ ထိုသို့
သိနိုင်မှသာလျှင် သာသနာစက်သည် အဆက်မပြတ် တည်ထွန်း
နိုင်ပေ၏။ ဥပမာအားဖြင့် ရွှေအိုးကြီးများကို မြေကြီးထဲ၌
မြှုပ်နှံထားရာ အညွှန်းစာမရှိလျှင် ရွှေအိုးကြီးများရှိမှန်း သိနိုင်
သကဲ့သို့တည်း။ အညွှန်းစာနှင့် ပရိယတ္တိသာသနာတူ၏။ ရွှေအိုး
ကြီးများနှင့် ပဋိပတ္တိသာသနာ၊ ပဋိဝေဓသာသနာများ တူ၏။

သို့ရာတွင် သရေခေတ္တရာ ပြည်မှာ မြန်မာနိုင်ငံအတွက်
သာသနာစက် ပထမဆုံးအုတ်မြစ်ချရာ ဖြစ်သည့်ပြင် ရဟန္တာ
များလည်း အမြောက်အမြားထင်ရှားရှိသဖြင့် သာသနာတော်၏
အခြေခိုက်ရာ သာသနာကရ၊ သာသနဇောတိ ပါတုဘဝ
ဌာနဟု ဆိုထိုက်ပေ၏။

သရေခေတ္တရာခေတ်မှာ နှစ်ပေါင်း ၅၇၈ နှစ်ကြာရှိရာ
မဟာသမ္ဘဝနှင့် စူဠသမ္ဘဝညီနောင် နှစ်ယောက်တို့ လက်ထက်
သာသနာရေးနှင့် ပတ်သက်၍ တစုံတရာ ဘာမျှ မတွေ့ရပေ။
ဒုတ္တပေါင်းမင်းမှစ၍ သရေခေတ္တရာ ခေတ်ဆုံးသည် အထိ
မင်းပေါင်း ၂၅ ယောက်၊ နှစ်ပေါင်း ၅၃၇ နှစ်အတွင်း ဗုဒ္ဓ
သာသနာတော် ကောင်းစွာ တည်ထွန်းသည်ကို တွေ့ရရှိပေ
သတည်း။

သရေခေတ္တရာခေတ်သာသနာခန်းပြီး၏။

ပုဂံခေတ်သာသနာရေး

ပုဂံပြည်ကို ပထမဆုံးစတင်တည်ထောင်သော သမုဒ္ဒရာဇ် မင်းလက်ထက် တိုင်းပြည်၏ နာမည်ကို ‘ပေါက္က’ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ‘ပုဂါမ’ ဟူ၍လည်းကောင်း အမည်ပေး၏။ ‘ပေါက္က’ ဟု အမည်ပေးခြင်းမှာ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရား သက်တော် ထင်ရှား ရှိစဉ် ဤပြည်တည်ရာ အရပ်သို့ ကြွလာဖူးကြောင်း၊ ထိုအခါ ပေါက်ပင်တပင်၏ အဖျား၌ ဗျိုင်းတကောင်နှင့် ကျီးတကောင် နားနေ၍ ပေါက်ပင်ခွံတွင် ဖွတ်ပြိုတ္တာလျှာနှစ်ခုနှင့် နေသည်ကို လည်းကောင်း၊ ပေါက်ပင်ရင်း၌ ဖားငယ်တကောင် ဝပ်နေ သည်ကိုလည်းကောင်း မြင်တော်မူ၍ မြတ်စွာဘုရားက ဗျာဒိတ် ပေးသွားကြောင်း—

“ငါ-ဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီးနောက် နှစ်ပေါင်း ၆၅၁ နှစ် ရောက်သောအခါ ဤအရပ်၌ ပြည်ကြီးဖြစ်လတ္တံ့။ ။ ဗျိုင်းနှင့်

ကျီးနားသည့်အလို သီလရှိသူနှင့် မရှိသူ နှစ်မျိုးလုံး ပေါ်များ
လတ္တံ့။ ဖုတ်ပြိတ္တာလျှာနှင့်ခွဲနှင့်နေသည့်အလို သစ္စာချွတ်ယွင်း
၍ မုသားစကားသုံးကြလတ္တံ့။ ဖားငယ် ဝပ်သည့်အလို
အစာရေစာ ပေါ်များ၍ သာယာစွာ မွေ့လျော်နေထိုင်
ကြရလတ္တံ့။ တိုင်းပြည်ကို စတင်တည်ထောင်သော မင်း
လက်ထက် ငှက်ကြီး၊ ဝက်ကြီး၊ ကျားကြီး၊ ရှူးပျံကြီးတို့
မင်းမူလတ္တံ့။ ထိုငှက်ကြီး၊ ဝက်ကြီး၊ ကျားကြီး၊ ရှူးပျံကြီး
တို့ကို ဘုန်း၊ လက်ရုံး၊ အာဏာနှင့် ပြည့်စုံသော မင်းသည်
ခွင်းလတ္တံ့။”

ဟု ဗျာဒိတ်ထားတော်မူခဲ့ကြောင်း ရှေးသိုက်ဟောင်း၊ သမိုင်း
ဟောင်းတို့၌ အဆိုရှိသည်ဟူ၏။ ထိုအဆိုကို အစွဲပြု၍ ‘ပေါ်ကြွ’
ဟု မှည့်ထားခြင်းဖြစ်၏။

ထို့ကြောင့် ပုဂံရွှေစည်းခုံ ဘုရားသမိုင်းလင်္ကာတွင်—

“ပေါက်ပင်နှင့်ကန်၊ ရှိသည်ဟန်ကြောင့်၊ ပေါ်ကြွ ခေါ်တွင်”

ဟု စပ်ဆိုထားပေ၏။

မှတ်ချက်။ ။ အထက်ဖော်ပြပါ မြတ်စွာဘုရား ကြွလှမ်း
ကြောင်း၊ ဗျာဒိတ်ပေးကြောင်းကို နိကာယ်ငါးရပ် ပိဋကတ်
သုံးပုံနှင့်တကွ ခိုင်မာသော အဋ္ဌကထာ ဋီကာကျမ်းဂန်များ
တွင် အရိပ်အမြွက်မျှ မတွေ့ရပေ။

ပုဂံမဟု အမည်ပေးခြင်းကား သမုဒ္ဒရာဇ်မင်းမှာ ဇာတိ
အားဖြင့် ပျူလူမျိုးဖြစ်၍ ‘ပျူဂါမ’ဟူသော ဝေါဟာရမှ

ဆင်းသက်လာသော 'ပုဂါမ' နာမည်ကို ပေးလိုက်ခြင်းဖြစ်၏။ ဆင်းသက်လာပုံကား ပျူဂါမမှ ပုဂါမ ဖြစ်လာ၍ ပုဂါမမှ ပုဂါမ ဖြစ်လာခြင်းပေတည်း။ 'ပျူဂါမ' ၏ အဓိပ္ပာယ်ကား၊ 'ပျူလူမျိုးတို့၏ ရပ်ရွာ' ဟု ဆိုလို၏။ ပျူလူမျိုးတို့၏ အမျိုးအရိုး တန်းခိုးမတိမ်စေရန်နှင့် ထိုအခါက ခေတ်စားနေသော ပါဠိ ဘာသာလည်းပါစေရန် ပါဠိဆန်ဆန် ပါဠိသံရောပြီး 'ပုဂါမ' ဟူသောဝေါဟာရကို စီမံဖန်တီးလိုက်ခြင်း ဖြစ်ပုံရ၏။

သမုဒ္ဒရာဇ်မင်း လက်ထက်

သမုဒ္ဒရာဇ်မင်းသည် ဂေါစာ သက္ကရာဇ် ၂၉ ခုနှစ်တွင် ပေကြံပြည်၊ သို့မဟုတ် ပုဂါမကို တည်ထောင်၍ ဘုရင်လုပ် ကာ အုပ်စိုးခဲ့၏။ နန်းသက် (ရှင်ဘုရင်သက်) နှင့် ၄၅ နှစ် နန်းစံ ပြီး သက်သော် ၇၇ နှစ်တွင် နတ်ရွာစံ၏။ ထိုမင်းလက်ထက် သာသနာရေးနှင့် ပတ်သက်၍ ဘာမျှ မတွေ့ရပေ။ သို့သော် သရေခေတ္တရာ သာသနာစက်ရိပ်အောက်မှ ပေါက်ဖွားဖြစ် ပေါ်လာသော နိုင်ငံသစ်(ဘုရင်နှင့် တိုင်းသူပြည်သားများ) ဖြစ်၍ သာသနာရေးကို အခြေအနေအရ အားပေးအားမြှောက် ထွန်းတောက် မပြုနိုင်သည့်တိုင်အောင် အစဉ်အဆက် မပျက်ပဲ ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်မြဲ ဆည်းကပ်လျက် သာသနာစက် တည်ရှိ နေကြောင်းမှ မှန်းဆသိသာနိုင်ပေ၏။ အကြောင်းကား ထို မင်း၏ နောက်တဆက်ခြားဖြစ်သော ပျူစေးထီးမင်း လက် ထက်၌ သာသနာရေးနှင့် ပတ်သက်သော အချက်များ တွေ့ရ သောကြောင့်တည်း။ သမုဒ္ဒရာဇ်မင်း လက်ထက်တွင် တိုင်းပြည်

ကလည်း တည်ထောင်ခါစ ဖြစ်၍ အရာရာတွင် ဗာဟီရ ကိစ္စများလျက် နေရေး ထိုင်ရေး စားဝတ်ရေးအတွက် လက် မလည်အောင် ဖြစ်နေကြရ၏။ ထို့ပြင် ဖော်ပြလှတ္တံ့သော ငှက်ကြီး၊ ဝက်ကြီး စသည့် ဘေးရန်အန္တရာယ်တို့ကလည်း ၁၂ နှစ်တိုင်တိုင် ဒုက္ခပေးနေသဖြင့် သာသနာရေးကို အလေးပေး ကာ အရေးတယူ ပြုမူခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်ကြခြင်း ဖြစ်ပုံရ၏။

သမုဒ္ဒရာဇ်မင်း လက်ထက် ရန်သူကြီး လေးမျိုး

သမုဒ္ဒရာဇ်မင်း လက်ထက် တိုင်းပြည်တွင် (၁) ငှက်ကြီး၊ (၂) ဝက်ကြီး၊ (၃) ကျားကြီး၊ (၄) ရှူးပုံကြီး ဟူသောဘေး ရန်ကြီး (ရန်သူကြီး) လေးမျိုး ပေါ်ပေါက်၍ အကြီးအကျယ် အန္တရာယ်ပြုနေ၏။ ရှင်ဘုရင်ကိုယ်တိုင်ပင် မနှိမ်နင်းနိုင်ပဲ ယင်း သတ္တဝါကြီး လေးကောင်ကို အညံ့ ခံကာ ၁၂ နှစ်တိုင်တိုင် အစာ ကျွေးနေရ၏။ ငှက်ကြီးအတွက် အစာမှာ ခုနစ်ရက်တကြိမ် သမီး ကညာခုနစ်ယောက် ပေးရ၏။ ငှက်စာကျွေးရန်အတွက် လိုက်လံ ဆော်သြရသော အမှုထမ်းများပင် သီးခြား ထားရှိရ၏။ ယင်းအမှုထမ်း၏ ရာထူးမှာမည်မှာ 'ငှက်စာဆော်'ဟု ခေါ် ၏။ ဝက်ကြီးအတွက် အစာမှာ နေ့စဉ်ထမင်းအိုးအလုံးခြောက် ဆယ်၊ ဖရုံသီးလှည်းပေါင်း ကိုးစီး၊ ဖွဲ့လှည်းပေါင်းကိုးစီး ပေးရ၏။

ပျူစောထီး ပေါ်လာခြင်း

ဒုတိယ တနင်္ဂနာင်းဆက်၏ နောက်ဆုံးဖြစ်သော သတိုး
မဟာရာဇာမင်းမှ အနွယ်တော်မှပျက် ဆင်းသက်လာခဲ့သော
‘သတိုးအာဒိစ္စရာဇာ’ မည်သော သာကီဝင်မင်း တယောက်
သည် အညာ ‘မုလည်’ အရပ်တွင် ပြည်ရွာ မြင့်မောက်သဖြင့်
မြောက်သားတော်(ကြိုင်ရာတော်)နှင့်အတူ ထွက်ခွာလာခဲ့၏။
ထွက်ခွာလာပြီးနောက် မထင်မရှား ဆင်းရဲစား အထွတ်ဖြင့်
ဥယျာဉ်တောင်ယာ လှုပ်ကိုင် စားသောက် နေထိုင်ခဲ့၏။ ထိုသို့
နေထိုင်စဉ် သားတယောက် ဖွားမြင်၍ ‘စောထီး’ဟု မှည့်
ထား၏။ ခုနစ်နှစ်သား ရှိလျှင် ထိုအရပ်တွင် ရှိသော ရေထဲ
တပါးထံ၌ အပ်နှံ၍ ပညာသင်စေ၏။ ထိုပညာမှာ ဗေဒနှင့်
တက္က အဋ္ဌာရသ (တဆယ့်ရှစ်ရပ်သော) အတတ်မျိုး တို့ကိုတတ်
၏။ အထူးအားဖြင့် လေးအတတ်တွင် ပါရဂူဘိလေခတ်အောင်
တတ်မြောက်၏။ ရသေ့က စောထီး၏ မျိုးရိုးရုပ်လက္ခဏာကို
ကြည့်ကာ မင်းဖြစ်မည့်သူဟု ပြောပြီး စောထီးဟူသောအမည်
မှ မင်းထီးဟူသော အမည်သို့ ပြောင်းပေးလိုက်၏။ လေး
အတတ်နှင့်တက္က အဋ္ဌာရသ (တဆယ့်ရှစ်ရပ်သော) အတတ်တို့ကို
လည်း အပြီးတိုင်တတ်မြောက်အောင် သင်ကြားပေးလိုက်၏။
စောထီး(မင်းထီး) ၁၆ နှစ်သားတွင် မိမိခန့်ရပ်မှ ပေါ်ကြွ ပြည်
ပုဂါမ သို့ ထွက်လာခဲ့၏။ ထိုအခါ ခမည်းတော်က ရတနာ
အတိပြီးသော လေးကိုပေးလိုက်၏။ စောထီးကား အရပ်
အမောင်း ထွားကျောင်းသန်မာ၍ ကာယဗသနှင့်လည်း ပြည့်

စုံ၏။ အရပ်အမြင့် ငါးတောင်ရှိ၏။ ကိုယ်ကာယ လုံးပတ် သုံးတောင်ရှိ၏။ စောထီးသည် ပေါက်ပြည်သို့ ရောက်သော အခါ ပျူလူမျိုး အဘိုးအို လင်းမယားနှစ်ယောက်ထံ တည်းခို နေထိုင်၏။ ပျူအဘိုးအို လင်းမယား နှစ်ယောက်လည်း သား သမီးမရှိသဖြင့် စောထီးကို သားအမှတ်ဖြင့် ချစ်ကြည်လေး မြတ်စွာ ကျွေးမွေး ပြုစုထား၏။ စောထီးသည် မကြာမီ ပေါက်ပြည် တခုလုံး၏ ရန်သူဖြစ်သော ငှက်ကြီး၊ ဝက်ကြီး၊ ကျားကြီး၊ ရူးပုံကြီးတို့ကို မိမိခမည်းတော်ပေးလိုက်သော လေးကြီးဖြင့် ဖြိုခွင်းသတ်ဖြတ်လိုက်လေ၏။ ထိုအကြောင်းကို သမုဒ္ဒရာဇ်မင်း သိလျှင် စောထီး၏ အမျိုးအရိုးကို မေးမြန်းပြီး သမီးတော် ‘သီရိစန္ဒာဒေဝီ’ နှင့် စုံဖက်၍ အိမ်ရှေ့မင်း ခန့်ထားလိုက်လေ၏။

ငှက်ကြီး၏ ပမာဏ

စောထီး(မင်းထီး) ပစ်ခွင်းသော ရန်သူကြီး လေးကောင် အနက် ငှက်ကြီးမှာ မည်မျှလောက် ကြီးပါသနည်းဆိုသော် ငှက်တောင်တချောင်းကို မိန်းမခုနှစ်ယောက် အနိုင်နိုင်ရှက်ရ၏။ ငှက်တောင်ကိုရှက်ပြီး နန်းတော်သို့ လာခဲ့ရာ လေးလာသဖြင့် မရှက်နိုင်တော့၍ လမ်းရိုး အကြားတွင် ပစ်ထားခဲ့ရ၏။ ထိုအရပ်ကို ‘ငှက်တောင်ပစ်’ ဟု အစဉ်အဆက် ခေါ်ဝေါ်ကြ ၏။ ငှက်ကြီးကို ပစ်သတ်သော အရပ်ကိုကား ‘ငှက်ပစ်တောင်’ ဟု ယခုတိုင် ခေါ်ဝေါ်ကြ၏။ အသေကောင်ကို မြေကြီးပေါ်၌ ချထားရာ အငယ်စား တောင်ကလေးလောက် ရှိကြောင်း တွေ့ကြရ၏။

စောထီး (မင်းထီး)ကား အိမ်ရွှေမင်း ဖြစ်သောအခါ
 အသက် ၁၆ နှစ်သာ ရှိသေး၏။ စောထီး အိမ်ရွှေမင်းဖြစ်ပြီး
 သုံးနှစ်ကြာသောအခါ သမုဒ္ဒရာဇ်မင်းကြီး နတ်ရွာစံလေ၏။
 အိမ်ရွှေမင်းဖြစ်သူ စောထီး နန်းတက်ရန် အခွင့်ဆိုက်လာ၏။
 သို့သော် စောထီးသည် နန်းတက်၍ ရှင်ဘုရင် မလုပ်သေးပဲ
 ကျေးဇူးရှင်ဖြစ်သူ အရာရသို့ကို ပင့်ခေါ်ကာ လူထွက်ခိုင်းပြီး
 ထီးနန်းကိုအပ်၍ ရှင်ဘုရင်လုပ်စေ၏။ ဤသည်ကိုထောက်၍
 စောထီးကား သူတော်ကောင်း ဖြစ်ကြောင်း သိရ၏။
 အကြောင်းကား ကတညူဘ ကတဝေဒီရှိသူ (သူတပါး၏
 ကျေးဇူးကို သိဘတ်သူ။ သူတပါး၏ ကျေးဇူးကို ပြန်လည်
 ဆပ်တတ်သူ။)သည် သူတော်ကောင်း မည်ကြောင်း၊ သူတော်
 ကောင်း ဖြစ်ကြောင်း အင်္ဂုတ္တရနိကာယ် ဒုကနိပါတ ပါဠိ
 တော်၌ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူခဲ့သောကြောင့်တည်း။
 ပုဂ္ဂိုလ်တိုင်း တဿာန်၏ သန္တာန်၌ အခြား မကောင်းသော
 တရားများ မည်မျှကိန်းဝပ်နေစေကာမူ ကတညူဘ ကတဝေဒီ
 ရှိလျှင် ထိုပုဂ္ဂိုလ်မျိုးကို 'သပ္ပရိသ' (သူတော်ကောင်း) ဟု
 ခေါ်ဆိုနိုင်ကြောင်း ဖြစ်ပေ၏။ ထိုကဲ့သို့ ကတညူဘ ကတဝေဒီ
 နှင့် ပြည့်စုံသောပုဂ္ဂိုလ်မျိုးကို ရခဲကြောင်း၊ ဒုလ္လဘဖြစ်ကြောင်း
 အင်္ဂုတ္တရနိကာယ် တိကနိပါတ်ပါဠိတော်၌ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားက
 ဒုလ္လဘစာရင်းထဲ၌ ထည့်သွင်း၍ ဟောထားတော်မူခဲ့၏။

မှတ်ချက်။ ။ ကတညူဘ ကတဝေဒီ ဟူရာ၌ (၁) ကတညူဘ
 တပုဒ်၊ (၂) ကတဝေဒီတပုဒ် နှစ်ပုဒ်ဖြစ်၏။ ပုဒ်နှစ်ပုဒ်ကို
 ပေါင်းစပ်ပြီး 'ကတညူဘ ကတဝေဒီ' ဟု တွဲလျက် သုံးစွဲ

နေကြ၏။ ဤတွင် အချို့တို့က ထင်နေကြသည်မှာ စတင်၍
 ကျေးဇူးပြုခြင်းကို ကတညုတ၊ ပြန်၍ ကျေးဇူးသိခြင်းကို
 ကတဝေဒီဟုထင်နေကြ၏။ အမှန်ကား ထိုသို့မဟုတ်ပေ။
 ကတညုတ ဆိုသည်မှာလည်း ပြန်၍ ကျေးဇူးသိခြင်းကိုပင်
 ခေါ်၏။ ကတဝေဒီ ဆိုသည်မှာလည်း ပြန်၍ ကျေးဇူး
 သိခြင်းကိုပင်ခေါ်၏။ ကတညုတနှင့်ကတဝေဒီသည် အတူတူ
 ပင် ဖြစ်၏။ အနည်းငယ် ထူးသည်ကား သူတပါး၏ကျေးဇူး
 ကို သိရုံသိခြင်းသည် ကတညုတမည်၏။ ထင်ရှားစွာ ပြန်၍
 ဆပ်ခြင်းသည် ကတဝေဒီမည်၏။ ဤမျှသာ ထူး၏။ စတင်၍
 ကျေးဇူးပြုသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ‘ပုဗ္ဗကာရီ’ခေါ်၏။ ကတညုတ
 ဟူသောစကား၌ မူလပုဒ်ရင်းအစဉ်မှာ ‘ကတညု’ ဖြစ်၏။
 တ အက္ခရာ မပါပေ။ သို့ဖြစ်၍ ကတညုတ ကတဝေဒီ
 ခေါ်ခြင်းထက် ကတညု ကတဝေဒီဟု ခေါ်လျှင် ပို၍
 မှန်ပေ၏။

ရသေ့ကြောင်မင်း

ရသေ့လူထွက်ဖြစ်၍ ရသေ့ကြောင်ဟု ခေါ်ခြင်း ဖြစ်၏။
 ဂေါစာသက္ကရာဇ် ၇၄ ခုနှစ်တွင် သက်တော် ၉၁ နှစ်ရှိ ရသေ့
 ကြောင် နန်းတက်၏။ နန်းသက် (ရှင်ဘုရင်သက်)နှင့် ၁၅ နှစ်
 နန်းစံ၍ သက်တော် ၁၀၆ နှစ်တွင် နတ်ရွာစံ၏။ ထိုမင်း လက်
 ထက် သာသနာရေးနှင့် ပတ်သက်၍ တစုံတရာ မတွေ့ရပေ။

ပျူစောထီး သို့မဟုတ် ပျူမင်းထီး

ဂေါစာသက္ကရာဇ် ၈၉ ခုနှစ်တွင် သက်တော် ၃၅ နှစ်ရှိ ပျူစောထီး(ပျူမင်းထီး) နန်းတက်၏။ နန်းသက် (ရှင်ဘုရင် သက်)နှင့် ၇၅ နှစ် နန်းစံ၍ သက်တော် ၁၁၀ တွင် နတ်ရွာ စံ၏။ ပေါက္က မြည်(ပုဂံ မ)သို့ အရောက်တွင် ပျူလူမျိုး အဘိုး အို လင်မယားထံ မှီခိုနေထိုင်၍ ပျူအဘိုးအို လင်မယားက သားအမှတ် ကျွေးမွေးပြုစုထားသည်ကို အကြောင်းပြုပြီး ပျူ စောထီး(ပျူမင်းထီး)ဟု ခေါ်ဝေါ်ကြ၏။ ပျူစောထီးလက် ထက်တွင် တိုင်းပြည်၏ နာမည်ကို 'အရိမဒ္ဒနာ'ဟု သမုတ်ခေါ် တွင်စေ၏။ အရိမဒ္ဒနာဟူသော ပါဠိမှာ ရန်သူတို့ကို နှိမ်နင်း ခြင်းဟူ၍ အဓိပ္ပာယ်ရ၏။ ငှက်ကြီးစသော ရန်သူကြီးတို့ကို နှိမ်နင်းနိုင်သော တိုင်းပြည်ဟု ဆိုလို၏။ ပျူစောထီးမှာ အမိ ဘက်၊ အဖဘက် နှစ်ဘက်စလုံး တကောင်းနန်းရိုး သတိုးနွယ် မြစ် သာကီဝင် အစစ်ဖြစ်၏။ သမုဒ္ဒရာဇ်မင်းမှာ သရေခေတ္တရာ သုပညာနဂရဆိန္ဒမင်း၏ တူဖြစ်၍ 'ငတပါး' မင်းမျိုးဖြစ်၏။ ယခုသော် သာကီဝင်အစစ်ဖြစ်သော ပျူစောထီးမှစ၍ သား စဉ်မြေးဆက် ဆင်းသက်တော့မည်ဖြစ်၍ ပုဂံရာဇဝင်တခုလုံး သာကီဝင်မင်းမျိုး ဖြစ်သွားပေတော့အံ့။

ပျူစောထီး၏ ဘုန်းသမ္ဘာ

ပျူစောထီးမင်းကားလက်ရုံး စက်ဘုန်းနှစ်ဘက်လုံးပြည့်စုံ၍ ဇမ္ဗူဒီပါကျွန်းလုံးရှိ မင်းများက လေးစားကြရ၏။ သမီး

ကညာ ရတနာ ဆင်မြင်းများ လာရောက်ဆက်သကြရ၏။ နန်း
တက်၍ ရာဇကိုသိက်ခံသောအခါ နတ်သိကြားဗြဟ္မာတို့ လာ
ရောက်၍ လက်တော်ကို မကာ နန်းတင်ပေးရကြောင်း၊ အမတ်
ကြီး (ဝန်ကြီး) လေးယောက်၊ အမတ်ငယ်ရှစ်ထောင် အမှု
ပေါင်း တသောင်းခြောက်ထောင်၊ ခြေသည်သူရဲပေါင်း ကုဋေ
တရာ၊ မြင်းသည်ပေါင်း သုံးကုဋေ ခြောက်သောင်း၊ တိုက်ဆင်
ပေါင်း ခြောက်သန်းရှိကြောင်း ရာဇဝင် အစောင်စောင်တို့၌
တမ်းတနား ဖော်ပြထားကြ၏။

ပျူစောထီးမင်းလက်ထက် သာသနာရေး

ပျူစောထီး (ပျူမင်းထီး) မင်းလက်ထက် သာသနာ ရေး
နှင့် ပတ်သက်၍ မှန်နန်းမဟာရာဇဝင်တော်ကြီး၌—

“ထိုခင်းကားသဒ္ဓါ သီလ ဟိရိ သြတ္တပ္ပစသော သူတော်
တရား ခုနစ်ပါး၊ မင်းကျင့်တရား ဆယ်ပါးနှင့်လည်း ပြည့်
စုံတော်မူ၏။ ဘုရားသခင် သာသနာတော်၌ ကောင်းစွာ
ချီးမြှောက်တော် မူ၏။ နောင်လာလတ္တံ့သော မင်းတို့
အစိုးအပွား အလို့ငှာ ဂဝံပတေ ရသေ့ သိကြားတို့နှင့် တိုင်
ပင်တော်မူ၍ ‘အဒတ္တသုဓမ္မသဒတ္တသု’ ဂါထာဦးတပ် သော
ဓမ္မသတ်ကျမ်းကိုလည်း ပြုတော်မူ၏။ ငှက်ကြီး ဦးခုံ (အုတ်
ခုံ) မြုပ်ရာအရပ်၌လည်း ဥမင်နှင့် ဘုရား တည်တော် မူ၏။
ငှက်ကြီးကို ခွင်းသောအရပ်၌လည်း ဥမင်နှင့်ဘုရား တည်

တော်မူ၏။ ထိုမှ တပါးလည်း ဘုရားဂူကျောင်း လိုက်ခေါင်း ဥမင် ပြုစုတော်မူသည်ကား များ၏”

ဟူ၍ အထင်အရှား ဖော်ပြထား၏။

မှတ်ချက်။ ။ ပျူစောထီး (ပျူမင်းထီး) ပြုသော ဓမ္မသတ် ကျမ်းကို ‘ပျူမင်းထီး ဓမ္မသတ်ကျမ်း’ ဟု ခေါ်၏။ ပိဋကတ် တော်အုပ်’ မင်းကြီးမဟာသီရိဇယျသုဘွဲ့ခံ ဦးရန်ရေးသော ပိဋကတ်သမိုင်းစာတမ်း၌ ပျူမင်းထီး ဓမ္မသတ်ကို ပုဂံ ပျူ မင်းထီးလက်ထက် ဆရာငါးယောက် ပြုစုကြောင်း၊ ‘မနော သာရ ဓမ္မသတ်အကျယ်’ ဟုလည်း ခေါ်ဝေါ်ကြောင်း ဖော်ပြထား၏။

ဤအထက်ပါ မှန်နန်းမဟာ ရာဇဝင်တော်ကြီး၏ ဖော်ပြ ချက်အရပျူမင်းထီးလက်ထက် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသာသနာတည်ထွန်း ကြောင်း သိရ၏။ သာသနာနှင့်အတူပင် သာသနာဘာသာဖြစ် သော ပါဠိဘာသာလည်း ကပ်လျက် ပါလာ၍ တန်းခိုးရှိန်ဝါ ထွက်ပြုစ ပြုလာကြောင်း တွေ့ရ၏။ အကြောင်းကား အထစ် မှည့်ခေါ်သမုတ်သည့် ‘အရိမဒ္ဒနာ’ ဟူသော တိုင်းပြည်၏ ဘွဲ့နာ မည်ကမည်းမှာ ပါဠိအစစ် ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။ နှိုင်းယှဉ် ချက် ဖော်ပြရလျှင် သရေခေတ္တရာဟူသော အမည်မှာ ပါဠိမှ ဆင်းသက်လာသော ပါဠိပျက်မျှဖြစ်၏။ ပါဠိစစ် မဟုတ်ပေ။ ဤယခု ‘အရိမဒ္ဒနာ’ ဟူသော အမည်မှာ ‘တန္တရောရာပိကမာဂ ဂ’ ခေါ် ပါဠိဘာသာအစစ်ဖြစ်နေ၏။ ‘အရိ’ ဆိုသည်ကား ရန်သူ ‘မဒ္ဒနာ’ ဆိုသည်ကား နှိမ်နင်းခြင်းဟု အနက်ထွက်ရာ နှစ်ခု

၇၂ * ရှေ့ကြော ဦးစိုးမြင့်

ပေါင်းလျှင် ရန်သူကိုနှိမ်နင်းခြင်း နှိမ်နင်းနိုင်သော တိုင်းပြည်ဟု
အဓိပ္ပာယ်ရ၏။ ဤကား အရိမဒ္ဒနာမည်သော ပုဂံပြည်၏ သာ
သနာဝင်တွင် ပါဠိဘာသာ ထွန်းကားလာမည့် နိမိတ်တခုပင်
ဖြစ်ပေ၏။

ထီးမင်းယဉ်မင်း

ဂေါတမသက္ကရာဇ် ၁၆၄ ခုနှစ်တွင် ပျူစောထီး၊ (ပျူမင်း
ထီး)မင်း၏ သားတော် သက်တော် ၅၀ ရှိ၊ ထီးမင်းယဉ်
နန်းဟက်၏။ နန်းသက်(ရှင်ဘုရင်သက်)နှင့် ၅၇ နှစ် နန်းစံ၍
သက်တော် ၁၀၇ နှစ်တွင် နတ်ရွာစံ၏။ ထိုမင်းလက်ထက်
သာသနာရေးနှင့် ပတ်သက်၍ တစုံတရာ မတွေ့ရပေ။

ယဉ်မင်းပိုက်မင်း

ဂေါတမသက္ကရာဇ် ၂၂၁ ခုနှစ်တွင် ထီးမင်းယဉ် မင်း၏
သားတော် သက်တော် ၅၀ ရှိ ယဉ်မင်းပိုက် နန်းတက်၏။
နန်းသက် (ရှင်ဘုရင်သက်)နှင့် ၂၅ နှစ် နန်းစံ၍ သက်တော်
၇၅ နှစ်တွင် နတ်ရွာစံ၏။ ထိုမင်းလက်ထက်လည်း သာသနာ
ရေးနှင့် ပတ်သက်၍ ဘာမျှ မတွေ့ရပေ။

သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ လက်ဝဲအောက်တော်စွယ်တော်မြတ်
ရောက်လာပုံ

ယဉ်မင်းပိုက်မင်း နန်းတက်၍ နန်းသက် (ရှင်ဘုရင်သက်)
လေးနှစ်ရှိသောအခါ သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ ဗုဒ္ဓ မြတ်စွာဘုရား၏
လက်ဝဲ အောက်တော်စွယ်တော်မြတ် ရောက်လာ၏။ ထိုအချိန်တွင်
သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ ကိတ္တိသီရိမေဃဝဏ္ဏမင်း နန်းတက်၍ နန်းသက်
(ရှင်ဘုရင်သက်)ကိုးနှစ်မြောက် ရှိလေပြီ။ အရိမဒ္ဒနာ ပုဂံပြည်မှ
ယဉ်မင်းပိုက်မင်းနှင့် သီဟိုဠ်ကျွန်းမှ ကိတ္တိသီရိမေဃဝဏ္ဏမင်း
နန်းပြိုင်၏။

စွယ်တော်မြတ်ရောက်ပုံကား ကလိင်္ဂတိုင်း ဒန္တပုရပြည်မှ
ဂုဟသီဝမင်း၏ သမီးတော် ဟေမမာလာနှင့် မြောက်သားတော်
(ကြင်ယာတော်) ဒန္တကုမာရ မင်းသားတို့သည် ဒန္တပုရပြည်ရှင်
ဂုဟသီဝမင်း စစ်တိုက်ရာ၌ နတ်ရွာစံသဖြင့် ဗြာဟ္မဏ (ပုဏ္ဏား)
ဇေယျာန်ဆောင်ကာ သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ ထွက်ပြေး လာခဲ့ကြ၏။
ထိုသို့ ထွက်ပြေး လာရာတွင် ဒန္တပုရပြည်၌ မင်းစဉ်မင်းဆက်
ကိုးကွယ်လာခဲ့သော ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရား၏ လက်ဝဲ အောက်တော်
မြတ်ကို ပင့်ဆောင်လာခဲ့ကြ၏။ ထိုအခါ သီဟိုဠ်ဘုရင်
ကိတ္တိသီရိမေဃဝဏ္ဏမင်းလည်း စွယ်တော်စစ် မစစ် ယုံမှား
သံသယ ကုက္ကုစွ ဖြစ်နေသဖြင့် နည်းအမျိုးမျိုးနှင့်စမ်းသပ်ကြည့်
ရှုလေ၏။ စွယ်တော်မြတ်သည် သုံးကြိမ်တိုင်တိုင် အံ့ဩဖွယ်ရာ
တန်ခိုးပြုခဲ့ဟော ပြသတော်မူလေ၏။ ထိုအခါမှ စွယ်တော်အစစ်

ဖြစ်ကြောင်း ယုံကြည်၍ ကိုးသိန်းသော အသပြာနှင့်တကွ သီဟိုဠ် တကျွန်းလုံးကို စွယ်တော်မြတ်အား လှူဒါန်းပူဇော် သေ၏။

ဤသို့အားဖြင့် ကိတ္တိသီရိမေဃဝဏ္ဏမင်း လက်ထက်မှ စ၍ သီဟိုဠ်မင်း အဆက်ဆက် အသက်အပ်ကာ အမြတ်တနိုးကိုးကွယ် လာခဲ့ကြ၏။

ဤ စွယ်တော်မြတ်ကား အခြားမဟုတ်၊ ယခု သီဟိုဠ်ကျွန်း ကနီမြို့၌ ထင်ရှားရှိနေသော စွယ်တော်မြတ်ပင် ဖြစ်၏။

စွယ်တော် ရောက်သောနှစ် သက္ကရာဇ် ဝိဝါဒ

မှန်နန်း မဟာရာဇဝင်တော်ကြီးတွင် သာသနာ သက္ကရာဇ် ၈၄၇ ခုနှစ်တွင် သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ လက်ဝဲ အောက်စွယ်တော် မြတ်ရောက်ကြောင်း ဖော်ပြထား၏။ မော်လမြိုင်တောင်ပေါက် ဆရာတော် အရှင်စက္ကပါလမထေရ်ကြီး၏ ဗုဒ္ဓသာသနိဏပထဝီ ကျမ်းကြီး၌ သာသနာသက္ကရာဇ် ၈၅၅ ခုနှစ် ရောက်လာ ကြောင်း ဖော်ပြထား၏။ ထိုသို့ကွဲလွဲချက် ဝိဝါဒဖြစ်ရပုံမှာ သီဟိုဠ်ဘုရင် ကိတ္တိသီရိမေဃဝဏ္ဏမင်း နန်းတက် သက္ကရာဇ်ကို မှတ်သားရာ၌ ကွဲလွဲသည့်အတွက် ဖြစ်ပေ၏။

မှန်နန်းမဟာရာဇဝင်တော်က (၁) ဒီပဝံသကျမ်း၊ (၂) စူဠ ဝံသကျမ်း၊ (၃) ဒါဌာဓာတုဝံသကျမ်း၊ (၄) သာဓုဇနာနန္ဒ ဝိဂေါသနီဋီကာခေါ် ဒါဌာဓာတုဝံသဋီကာကျမ်း၊ (၅) နုလဘူ ဓာတုဝံသကျမ်း။ (ဤကျမ်း များကား သီဟိုဠ်ကျွန်းဖြစ် ပါဠိ

ဘာသာနှင့်ရှိသော ကျမ်းများဖြစ်၏။) (၆) ကလျာဏီ
ကျောက်စာတို့ကို ကိုးကားပြီး ကိတ္တိသီရိမေဃဝဏ္ဏမင်းသည်
သာသနာသက္ကရာဇ် ၈၃၈ ခုနှစ်တွင် နန်းတက်ကြောင်း၊
နန်းသက် (ရှင်ဘုရင်သက်) ကိုးနှစ်ရှိသောအခါ သာသနာ
သက္ကရာဇ် ၈၄၇ ခုနှစ်တွင် စွယ်တော် ရောက်လာကြောင်း
ဖော်ပြခြင်း ဖြစ်၏။

ဗုဒ္ဓသာသနိဏ ပထဝီဝင်ကျမ်းက သီဟိုဠ်မှ ရဟန်းပညာရှိ
များနှင့် လူပညာရှိများ သုတ်သင်တည်းဖြတ်ပုံနှိပ်ထားသော
သီဟိုဠ်ဘာသာ မဟာဝံသကျမ်းကို ကိုးကားပြီး ကိတ္တိသီရိမေဃ
ဝဏ္ဏမင်းသည် သာသနာသက္ကရာဇ် ၈၄၆ ခုနှစ်တွင် နန်းတက်
ကြောင်း၊ နန်းသက် (ရှင်ဘုရင်သက်) ကိုးနှစ် ရှိသောအခါ
သာသနာသက္ကရာဇ် ၈၅၅ ခုနှစ်တွင် စွယ်တော်ဖြတ် ရောက်လာ
ကြောင်း ဖော်ပြခြင်း ဖြစ်၏။

ပိုက်သေဉ်လည်မင်း

ဂေါစာသက္ကရာဇ် ၂၄၆ ခုနှစ်တွင် ယဉ်မင်းပိုက်မင်း၏
သားတော် သက်တော် ၄၁ နှစ်ရှိ၊ ပိုက်သေဉ်လည် နန်းတက်၏။
နန်းသက်(ရှင်ဘုရင်သက်)နှင့် နှစ်ပေါင်း ၂၀ နန်းစံ၍သက်တော်
၆၁ နှစ်တွင် နတ်ရွာစံ၏။ ထိုမင်းလက်ထက်လည်း သာသနာ
ရေးနှင့် ပတ်သက်၍ ဘာမျှ မတွေ့ရပေ။

မှတ်ချက်။ ။ပိုက်သေဉ်လည်၌ သေဉ်ကို 'သင်' ဟု အသံထွက်၍
ဖတ်ရ၏။ မြန်မာစာစစ်စစ်နှင့် ရေးသော် 'သေဉ်' ဟု မရေး

ရပေ။ ‘သေည်’ဟု ရေးရ၏။ ဖတ်သောအခါ င သတ်သံနှင့် ‘သင်’ဟု ပင် ဖတ်ရ၏။ မြန်မာစာတွင် ‘ည’သတ်၌ ဖွင့်ရွတ်၊ ပိတ်ရွတ်ဟု နှစ်မျိုးရှိ၏။ အထက်ပါ ရေးနည်းမှာ ပိတ်ရွတ် ဖြစ်၏။ ပိတ်ရွတ်သံမှာ င သတ်နှင့်ဆင်၏။ ဆင်ရုံသာဆင်၏။ တကယ်တမ်းကား မတူပေ။ အင်္ဂလိပ်စာ ‘Im’ကို ဖတ် သကဲ့သို့ ပါးစပ်ကို ပိတ်၍ ဖတ်ရ၏။ ပုဂံခေတ်တွင် ‘ဥ’မီးတို့ ဟူ၍ မရှိ၊ ပိတ်ရွတ် ‘ည’ ကြီးသတ်သာ ရှိ၏။ ပုဂံရှေ့စည်းခုံ ဘုရားတွင် အတွင်း ၃၇ မင်း၊ အပြင် ၃၇ မင်း နတ်များ ရှိရာ အတွင်း ၃၇ မင်းတို့တွင် ‘ငညို့ သေည်’ နတ်၊ ‘ငဆဲ့ သေည်’ နတ်ဟု နတ်နှစ်ယောက် အမည်ကို ပိတ်ရွတ် ညသတ်နှင့် ရေးသား၏။ ရှေ့စည်းခုံဘုရားတွင် အဘထက် သားတလကြီး နတ်ရုပ်၏ အုတ်ဂူနံရံ၌ မင်စာဖြင့် ရေးထား ခြင်း ဖြစ်၏။ ‘ဥ’ မီးတို့မှာ အင်းဝခေတ် အစလောက်တွင်မှ ပေါ်လာပုံရ၏။ အကြောင်းကား ကုန်းဘောင်ဆင်ဖြူရှင် ခေါ် မြေဒူးမင်းလက်ထက် ဒုတိယကျော်အောင် စံထား ဆရာတော်စီရင်သော ဝေါဟာရတ္ထ ပကာသနီကျမ်း၌ ‘ဥ’ မီးတို့ သို့မဟုတ် ‘ည’ တခြမ်းပဲ့နှင့် ရေးသော ရှေးစာများ ရှိသည် ဟု ဖော်ပြထားသောကြောင့်တည်း။ ဤကား နော်ရထာကျော်ထင်ဘွဲ့ရ ပုဂံဦးတင်၏ မှတ်စုမှ ကူးယူ ဖော်ပြချက်တည်း။

သေည်လည်ကြောင်မင်း

ဂေါစာသက္ကရာဇ် ၂၆၆ ခုနှစ်တွင် ပိုက်သေည်လည်မင်း၏ သားတော် သက်တော် ၅၃ နှစ်ရှိ သေည်လည်ကြောင် နန်း

တက်၏။ နန်းသက် (ရှင်ဘုရင်သက်)နှင့် ၄၃ နှစ် နန်းစံ၍ သက်
တော် ၉၆ နှစ်တွင် နတ်ရွာစံ၏။ ထိုမင်းလက်ထက်လည်း သာ
သနာရေးနှင့် ပတ်သက်၍ ဘာမျှ မတွေ့ရ။

မဟာဂီရိနတ်မောင်နှမ ရောက်လာခြင်း

ထိုမင်းလက်ထက် တကောင်းပြည်မှ အမြစ်ပုဒ်တူး၍ ရောဝတီ
မြစ်တွင် မျှောလိုက်သော စကားပင်ကြီး ပုဂံပြည်သို့ ရောက်
လာ၏။ ထိုစကားပင်တွင် တကောင်းမှ ပန်းပဲ တင့်တယ်
နတ်မောင်နှမ နှစ်ယောက် ပါလာသည်ဆိုပြီး နတ်မောင်နှမ
ရုပ်နှစ်ခုထူကာ ပုပ္ဖါးတောင်တွင် ထားလေ၏။ ရှင်ဘုရင်နှင့်တကွ
တိုင်းသူ ပြည်သားများ တနှစ်တကြိမ် သွားရောက် ပူဇော်
ကြ၏။ ဤသည်ကိုထောက်၍ ဤအချိန်တွင် သာသနာစက်
အားနည်းနေကြောင်း၊ သို့ဟုတ် မရှိသလောက် ဖြစ်နေ
ကြောင်း မှန်းဆနိုင်ပေ၏။ အကြောင်းမူကား နတ်ကို အမြတ်
တနိုး ကိုးကွယ်မှု ပြုနေကြသောကြောင့်တည်း။

သီရိပစ္စယာမြို့တော်

ထိုမင်းလက်ထက် သမုဒ္ဒရာဇ်မင်း စတင်တည်ထောင်ခဲ့သော
ယုန်လှတ်ကျွန်းမှ မြို့ရွာများကို ဖျက်၍ 'လောကနန္ဒာ' အရပ်၌
မြို့သစ်တည်လေ၏။ မြို့သစ်ကို 'သီရိပစ္စယာ' ဟု ဘွဲ့နာမံ ကမည်း
တပ်၏။

ကြောင်ဒူရစ်မင်း

ဂေါစာသက္ကရာဇ် ၃၀၉ ခုနှစ်တွင် သေဥ်လည်ကြောင်မင်း၏ သားတော် သက်တော် ၅၅ နှစ်ရှိ ကြောင်ဒူရစ် နန်းတက်၏။ နန်းသက် (ရှင်ဘုရင်သက်)နှင့် ၂၅ နှစ် နန်းစံ၍ သက်တော် ၈၀ တွင် နတ်ရွာစံ၏။ ထိုခင်းလက်ထက်လည်း သာသနာရေးနှင့် ပတ်သက်၍ ဘုရား မတွေ့ရပေ။

အရှင်မဟာ ဗုဒ္ဓဃောသ ပိဋကတ်တော်ကို ကူးယူဆောင်ယူရန် သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ သွားရောက်ခြင်း

ကြောင်ဒူရစ်မင်း နန်းတက်၍ နန်းသက် (ရှင်ဘုရင်သက်) ၁၅ နှစ်ရှိသောအခါ ဇမ္ဗူဒီပါကျွန်းမှ အရှင်မဟာဗုဒ္ဓ ဃောသ သည် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရား၏ စကားတော်ဖြစ်သော ပိဋကတ်တော် များကို ကူးယူဆောင်ကျဉ်းရန် သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ ကြွတော်မူ၏။ ထိုအချိန်မှာ သီဟိုဠ်ကျွန်းတွင် မဟာနာမမင်း နန်းတက်စနစ် ဖြစ်၏။ သာသနာ သက္ကရာဇ်အားဖြင့် ၉၄၆ ခုနှစ်ဖြစ်၏။ အရိမဒ္ဒနာ ပုဂံပြည်မှ ကြောင်ဒူရစ်မင်းနှင့် သီဟိုဠ်မဟာနာမမင်း နန်းပြိုင်၏။

အရှင်မဟာဗုဒ္ဓဃောသအကြောင်း

အရှင် မဟာဗုဒ္ဓဃောသ၏ အကြောင်းမှာ အချုပ်အားဖြင့် ဗုဒ္ဓဃော သုပ္ပတ္တိကျမ်းတွင် လာရိချက်နှင့် စူဠဝံသကျမ်းတွင်

လာရိုချက်ဟု နှင်မျိုးရှိ၏။ ဗုဒ္ဓဇောင့်သုပုတ္တိတွင် မဇ္ဈိမဒေသ ဘုရားပွင့်ရာ မဟာဗောဓိပင်အနီး ဇောင့်သရွာသား ပြာဟ္မဏ (ပုဏ္ဏား)ဟု ပါရှိ၏။ စူဠဝံသကျမ်းတွင် မဇ္ဈိမဒေသ ဘုရားပွင့်ရာ မဟာဗောဓိပင်အနီး တခုသော ပြာဟ္မဏ (ပုဏ္ဏား) ရွာသား ပြာဟ္မဏ(ပုဏ္ဏား)ဟုပါရှိ၏။ ဆက်လက်ဖော်ပြသောအကြောင်း အရာများတွင်လည်း အနည်းငယ်စီ အနည်းငယ်စီ ကဲ့လဲ့ချက် များ ရှိခဲ့၏။ မော်လမြိုင် တောင်ပေါက် ဆရာတော် အရှင် စက္ကပါလ မထေရ်ကြီး၏ ဗုဒ္ဓသာသနိက ပထဝီဝင်ကျမ်းကြီး တွင်မူ အိန္ဒိယတောင်ပိုင်း ဒက္ခိဏပထမှ အဓက တိုင်းသား အဓက ပြာဟ္မဏ(အဓကပုဏ္ဏား)မျိုး ဖြစ်သည်ဟု ဆို၏။ အရှင် မဟာဗုဒ္ဓဇောင့်သမ္ဘာ ကမ္ဘာကျော် ကျမ်းပြု ဆရာကြီး တဦး ဖြစ်၍ ကမ္ဘာအရပ်ရပ်၊ နိုင်ငံအရပ်ရပ်မှ မိမိတို့တိုင်းသား မိမိတို့ နိုင်ငံသား၊ မိမိတို့ အမျိုးသား ဖြစ်ကြောင်း လိုရာကိုဆွဲ၍ အမျိုးမျိုး ရေးသားထားကြကုန်၏။ ပုံစံဥပမာအားဖြင့် ပြရ လျှင် ဘင်္ဂါလီများက အရှင်မဟာဗုဒ္ဓဇောင့်သသည် ၎င်းတို့၏ အနွယ်ဖြစ်ကြောင်း၊ ဇောင့် သို့မဟုတ် ဘိုသ၊ ဘိုသျှအနွယ်မှာ ယခုအထိ ထင်ရှားရှိကြောင်း၊ သို့ဖြစ်၍ ယခုထက်တိုင် 'ရဝိန္ဒရာ နာထ ဘိုသ' စသည်ဖြင့် ထင်ရှားသော ၎င်း၏အနွယ်ဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်များ ရှိသေးကြောင်း ရေးသားထားကြ၏။ အမရပူရ ပထမမြို့တည် ဘိုးတော်ဘုရားလက်ထက် မဲထီး ဆရာတော် ရေးသော ဝံသဒီပနီကျမ်း၌ မြန်မာနိုင်ငံ သုဝဏ္ဏဘူမိ သထုံ ပြည်မှ ဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြထား၏။ ယိုးဒယားပြည်ကလည်း အရှင်မဟာဗုဒ္ဓဇောင့်သကို ယိုးဒယားပြည်သား ဖြစ်ကြောင်း၊ သီဟိုဠ်ကျွန်းမှ အချို့ သီဟိုဠ် ပညာရှင်တို့ကလည်း သီဟိုဠ်

ကျွန်းသားဖြစ်ကြောင်း ပြောဆိုရေးသားကြ၏။ ဤသို့ဖြစ်ရခြင်းမှာ ကာယကံရှင်ဖြစ်သူ အရှင်မဟာဗုဒ္ဓသောသ ကိုယ်တိုင် အသေအချာ အတိအကျ ရေးသားသော အတ္ထုပ္ပတ္တိ မရှိခြင်းကြောင့် ဖြစ်ရ၏။ အရှင်မဟာဗုဒ္ဓသောသရေးသော အဋ္ဌကထာကျမ်းများ၏ နိဂုံးများတွင် ပါရှိသည့် အချက်များ အရ မည်သည့်ဒေသ၊ မည်သည့်အရပ်၌၊ မည်သို့သော မထေရ်များနှင့် အတူတကွနေခဲ့ဖူးပုံ စသည့် အချက်ကလေးများသာ သိရှိရ၏။

သို့သော် မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ နိကာယ်ငါးရပ် ပိဋကတ်သုံးပုံကို သိဟိုဠ်ဘာသာမှ မာဂဓဘာသာသို့ ကူးယူပြီး ယခုလက်ရှိ အဋ္ဌကထာသစ်များကို ရေးသားစီရင်သွားကြောင်းမှ မည်သို့ကမ္ပ သံသယမရှိ၊ ဝိဝါဒမရှိ အားလုံးသဘောတူ ဝန်ခံနိုင်ကြပေ၏။

အရှင်မဟာဗုဒ္ဓသောသ သည်ဗြာဟ္မဏ(ပုဏ္ဏား)တို့၏အတတ်ဖြစ်သော ဗေဒင်သုံးပုံကို ရဟန်းမပြုမီ ငယ်ရွယ်စဉ်ကပင် ပါရဂူမြောက်အောင် တဘက်ကမ်းခပ် တတ်မြောက်တော်မူခဲ့၏။ ရဟန်းအဖြစ်သို့ ရောက်သောအခါ ဆရာဖြစ်သူ အရှင်ရေဝတထံ၌ ပိဋကတ်သုံးပုံ အလုံးစုံကို အကုန်သင်ယူ တတ်မြောက်ခဲ့၏။ ဆရာဖြစ်သူ အရှင်ရေဝတ၏ စေခိုင်းတိုက်တွန်းချက် အရ သိဟိုဠ်ကျွန်းသို့ သွား၍ အနုရာဓမ္မိ မဟာဝိဟာရကျောင်းတိုက်ကြီးသို့ ဝင်ပြီးလျှင် သံဃာပါလမထေရ်ကြီးထံ၌ သိဟိုဠ် အဋ္ဌကထာနှင့်တကွ ထေရဝါဒ အလုံးစုံကို နာယူ၏။ ထိုသို့နာယူပြီးမှ ပိဋကတ်တော်များကို ကူးယူ၍ အဋ္ဌကထာသစ်

ပြုရန် အခွင့်တောင်း၏။ ထိုအခါ သံဃပါလ မထေရ်ကြီး အမှူးရှိသော သံဃာများက သံယုတ္တနိကာယ် သဂါထာဝဂ္ဂ သံယုတ်ပါဠိတော် ဒေဝတာသံယုတ်၌ပါရှိသော—

သီလေ ပတိဋ္ဌာယံ နုရော၊ သပညော စိတ္တံ ပညဉ္စ ဘာဝယံ။
အာတာပီ နိပကော ဘိက္ခု၊ ကော ဣမံ ဝိဇဋ္ဌယေ ဇဋ္ဌံ။ ။

ဟူသော ဂါထာကိုပေး၍ ဤဂါထာ၌ သင်၏အစွမ်းကို ပြပါလော့။ သင်၏အစွမ်းကိုမြင်ရလျှင် အလုံးစုံသော ပိဋကတ်တော်တို့ကို ပေးပါအံ့ဟု မိန့်ဆိုကြကုန်၏။ ထိုအခါ အရှင်မဟာဗုဒ္ဓဇောသသည် အထက်ပါဂါထာ တခုတည်းကို မူတည်၍ ဓမ္မက္ခန္ဓာရှစ်သောင်းလေးထောင်ကို မွေ့နှောက် ချောက်ချားကာ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂ အဋ္ဌကထာကျမ်းကြီးကို ပြုစီရင်လျက် အစွမ်းပြလိုက်၏။ သံဃပါလမထေရ်ကြီးနှင့်တကွ သံဃာတော်များက ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂ အဋ္ဌကထာကျမ်းကြီးကို ကြည့်ရှုပြီး ကျေနပ်နှစ်သက်ကာ ချီးမွမ်းထောပနာ၍ သီဟိုဠ်ဘာသာနှင့်ရှိသော အဋ္ဌကထာများနှင့်တကွ ပိဋကတ်တော်များကို ပေးတော်မူလိုက်လေ၏။ အရှင်မဟာဗုဒ္ဓဇောသသည် သီဟိုဠ်ဘာသာနှင့် ရှိသော အဋ္ဌကထာများကို တန္တှာရောပိတ မာဂဓဘာသာဖြင့် ပြန်ဆို၍ လိုသည်ထက်ပိုကာ စကားအထပ်ထပ်ဆိုသည်များကို အကျဉ်းချုံးပြီး သွတ်သွင်းသင့်သည့် ထေရဝါဒများ သွတ်သွင်းကာ ယခုလက်ရှိ အဋ္ဌကထာသစ်များကို ရေးသား စီရင်တော်မူလေ၏။

အဋ္ဌကထာဆိုတာ ဘာလဲ

အဋ္ဌကထာဆိုသည်ကား မြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူသော ပါဠိတော်၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို တကျယ်တဝင့် နားလည်အောင် ဖွင့်ဆိုချက်ပင်ဖြစ်၏။ ထိုအဋ္ဌကထာကို မည်သည့်ပုဂ္ဂိုလ်က စတင် ရောကြားပြုစုသနည်းဟု မေးရန်ရှိ၏။ အဖြေကား ထိုအဋ္ဌကထာကို ဟောကြား ပြုစုသူမှာ အခြားမဟုတ်။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားပင်ဖြစ်၏။ ထိုစကား ထင်ရှားစေဦးအံ့။ မြတ်စွာဘုရားသည် ဆွမ်းကျွေးသော ဒါယကာအိမ်၌ ဆွမ်းစားပြီး ဆွမ်းအနုမောဒနာ တရားဟောရာတွင်ပင် ဒီကနိကာယ်နှင့် မဇ္ဈိမနိကာယ် ပမာဏလောက်ရှိအောင် ဟော်ကြားတော်မူ၏။ ထိုသို့ဟောကြားသော အချက်များကို ပကိဏ္ဍကဒေသနာ ခေါ်၏။ ပကိဏ္ဍက ဒေသနာဟူသည်ကား အဋ္ဌကထာပင် ဖြစ်၏။ အဋ္ဌကထာနှင့် ပကိဏ္ဍက ဒေသနာသည် အတူတူပင် ဖြစ်၏။ ထိုပကိဏ္ဍက ဒေသနာခေါ်သော အဋ္ဌကထာကို မူလအဋ္ဌကထာ ဟူ၍လည်း ခေါ်၏။ ပုံစံအားဖြင့် ပြရလျှင် တကြိမ်က ကပိသဝတ္ထုပြည် သာကီဝင်မင်းတို့က ဆောက်လုပ်ထားသော ‘သန္ဓာဂါရ’ခေါ် မင်းကွန်းဇရပ်ကြီးပြီးခါစ ဇရပ်ဖွင့် အခမ်းအနားပြုရာတွင် မြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူပုံဖြစ်၏။ မြတ်စွာဘုရားသည် ထိုမင်းကွန်းဇရပ်ဖွင့် အခမ်းအနား၌ တညလုံးလုံး လိုလို (ညဉ့်၏ သုံးပုံနှစ်ပုံ) အာဝါသဒါန (ဇရပ်အလှူ၏အကျိုး) ကို ဟောတော်မူ၏။ သို့သော် အရှင်မဟာကဿပတို့ ပထမ သင်္ဂါယနာတင်သောအခါ အာဝါသဒါန၏ အကျိုးကို ‘သိတံ

ဥက္ကံပဋိဟန္တိ၊ တဏှာဝါဠမိဂါနိစ'စသော ငါးဂါထာကိုသာ သင်္ဂါယနာ တင်နိုင်ကြ၏။ တင်ထားကြ၏။ မြတ်စွာဘုရား တညလုံး ဟောကြားချက်များ သင်္ဂါယနာ မတင်နိုင်ကြ၊ တင် မထားခဲ့ကြပေ။ ထိုတညလုံး ဟောချက်များသည် ပကိဏ္ဍက ဒေသနာ (အဋ္ဌကထာ)ပင် ဖြစ်၏။ သင်္ဂါယနာတင်ရာ၌ လိုရင်း ကို အတိုချုပ်နိုင်သမျှ ချုပ်ထားသော ပုဒ်မျှသာ တင်ထား ခြင်းဖြစ်၏။ အထက်ပါ အဋ္ဌကထာခေါ် ပကိဏ္ဍက ဒေသနာ များကို အရှင်အာနန္ဒာနှင့်တကွ ထိုတရားပွဲတွင်ပါသော ဆဋ္ဌာ ဘိည ပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တ ဟောန္တာကြီးများက နှုတ်ငုံ အာဂုံဆောင် ပြီး မိမိတို့၏ တပည့် အစဉ်အဆက်များကို သင်ကြားပို့ချ ဟော ပြောပြသလာခဲ့ကြ၏။ ထိုသို့ နှုတ်ငုံဆောင်ကာ သင်ကြားပို့ချ လာခဲ့ခြင်းမှာ သီဟိုဠ်ကျွန်း သာသနာသို့ အထိဖြစ်၏။ သီ ဟိုဠ်ကျွန်း ရောက်သောအခါတွင် ဆောင်လာသမျှ မှတ်မိသမျှ ပကိဏ္ဍက ဒေသနာခေါ် အဋ္ဌကထာများကို ပေထက်အက္ခရာ တင်ထားကြ၏။ ထို့နောက် သီဟိုဠ်ကျွန်းသား မထေရ်ကြီးများ ကိုယ်တိုင် အထက်ပါ ပကိဏ္ဍက ဒေသနာကိုမှီ၍ ပကိဏ္ဍက ဒေသနာ၌ ပါရှိချက် အသိခက်သော အနက်အဓိပ္ပာယ်တို့ကို ထင်မိဖွင့်ဆိုသော အဋ္ဌကထာကျမ်းများကို ပြုစီရင်ကြပြန်၏။

ထိုအဋ္ဌကထာများမှာ—

- (၁) မဟာအဋ္ဌကထာ။
- (၂) ကုရုန္ဒီ အဋ္ဌကထာ။
- (၃) မဟာပစ္စရိ အဋ္ဌကထာ။

- (၄) စုဠပစ္စရိ အဋ္ဌကထာ။
- (၅) သင်္ခေပ အဋ္ဌကထာ။
- (၆) အန္ဓက အဋ္ဌကထာတို့ ဖြစ်ပေ၏။

အရှင်မဟာဗုဒ္ဓဃောသသည်အဋ္ဌကထာသစ်များကိုရေးရာ၌ မိမိဉာဏ်စွမ်းအားသက် အတ္တနောမတိနှင့် ရေးသည်မဟုတ်။ အထက်ဖော်ပြပါ ပကိဏ္ဍက ဒေသနာခေါ် မူလအဋ္ဌကထာ လည်းခေါ်သော မြတ်စွာဘုရား၏ ဟောကြားချက်များမှ အနှစ်သာရများကိုယူ၍ သီဟိုဠ်ကျန်းဖြစ် မဟာအဋ္ဌကထာကြီး ကို ကိုယ်ထည်ပြုကာ (အခြေလုပ်ကာ) ရေးသားစီရင်ခြင်း ဖြစ်ကြောင်း မိမိရေးစီရင်သောထိုထိုအဋ္ဌကထာများ၏ နိဒါန်း နိဂုံးတို့၌ အထင်အရှား ဖော်ပြထား၏။ ဖော်ပြထားပုံကား—

ဝိနည်းပိဋကတ်၏အဖွင့် သမန္တပါသာဒိကခေါ် ပါရာဇိက ကဏ္ဍ အဋ္ဌကထာ ပဏာမ၌—

‘တဿာ မဟာအဋ္ဌကထံ သရီရံ ကတော မဟာပစ္စရိယံ တထေဝ’ စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း။

သုမင်္ဂလ ဝိလာသိနီခေါ် ဒီသနိကာယ် အဋ္ဌကထာနှင့် ပပဉ္စသုဒ္ဓနီခေါ် မဇ္ဈိမနိကာယ် အဋ္ဌကထာတို့၏ နိဂုံး၌—

‘သာဟိ မဟာအဋ္ဌကထာယ၊ သာရမာဒါယ နိဋ္ဌိတာ’ ဟူ၍ လည်းကောင်း။

‘မူလဋ္ဌကထာသာရံ အာဒါယ၊ မယာ ဣမံ ကရောန္တေန’ ဟူ၍ လည်းကောင်း။

သာရတ္ထပ္ပကာသနီခေါ် သံယုတ္တနိကာယ် အဋ္ဌကထာ၏ နိဂုံး၌—

‘သဘာဝိ မဟာအဋ္ဌကထာယ၊ သာရမာဒါယ နိဋ္ဌိတာ သော’
ဟူ၍လည်းကောင်း။

‘မူလဋ္ဌကထာယ သာရ မာဒါယ ယော ဣမံ ကရောန္တေန’
ဟူ၍လည်းကောင်း။

မနောရထ ပူရဏီခေါ် အင်္ဂုတ္တရနိကာယ် အဋ္ဌကထာ၏
နိဂုံး၌—

‘သဘာဝိ မဟာအဋ္ဌကထာယ သာရမာဒါယ နိဋ္ဌိတာ သော’
ဟူ၍လည်းကောင်း။

‘မူလဋ္ဌကထာသာရံ အာဒါယ မယော ဣမံ ကရောန္တေန’
ဟူ၍လည်းကောင်း အသီးသီး ဖော်ပြထားပေ၏။

အရှင်မဟာဗုဒ္ဓဂေါတမသည် ပိဋကတ်တော်များကို ကူးယူ
ကာ အဋ္ဌကထာသစ်များကို စီရင်ပြီးနောက်၊ နောင်သော
အခါ သာသနာ တည်ထွန်းမည့် ဇမ္ဗူဒီပါကျွန်း သုဝဏ္ဏဘူမိ
တိုင်း သုဓမ္မဝတီ၊ သုဓမ္မပူရနှစ်မည်ရသော သထုံပြည်၌ ပိဋ
ကတ်တော်များနှင့်တကွ ကြွလာခဲ့လေ၏။ ထိုအခါ ရာမညတိုင်း
အလုံး အုတ်အုတ်ကျက်ကျက် တပြိုင်နက် ကြွေးကျော်ကာ မင်း
မိဖုရား၊ ပြည်သား ပြည်သူ ရှင် လူအပေါင်းတို့ အထူးထူး
သော သဘင်ပွဲလမ်း ပူဇော်လှူဒါန်းခြင်းတို့ဖြင့် ပိဋကတ်တော်
များကို ကြိုယူပူဇော်ကြကုန်၏။ ထိုအချိန်တွင် သုဝဏ္ဏဘူမိ
တိုင်း သုဓမ္မပူရ၊ သုဓမ္မဝတီ နှစ်မည်ရသော သထုံပြည်၌
ဓမ္မပီလမင်း နန်းစံခိုက်ဖြစ်၏။

ဤကား အရှင်မဟာဗုဒ္ဓသောသ၏ အကြောင်း အကျဉ်း
ချုပ် အတ္ထုပ္ပတ္တိတည်း။

သာသနာရေးအတွက် အားနည်းချက်

ဂေါစာ သက္ကရာဇ် ၃၃၄ ခုနှစ်တွင် ကြောင်ဒူရစ်မင်း နတ်ရွာစံပြီးနောက် ကြောင်ဒူရစ် မင်းသားတော် သည်းထန် မင်း နန်းတက်၏။ သည်းထန်မင်းမှစ၍ ဆွန်ချစ်မင်း အထိ မင်းပေါင်း ဆယ်နှစ်ယောက်၊ နှစ်ပေါင်း ၂၀၈ နှစ် အတွင်း သာသနာရေးနှင့်စပ်၍ တစုံတရာ ဘာမျှ မှုတွေ့ရပေ။ ထိုမင်း ဆယ်နှစ်ယောက်အနက် ဂေါစာသက္ကရာဇ် ၄၃၈ ခုနှစ်တွင် နန်းတက်သော သိုက်တိုင်မင်း လက်ထက်တွင် သေဥ်လည် ကြောင်မင်း တည်ခဲ့သော သီရိပစ္စယာမြို့ကို ပယ်စွန့်၍ သထေး အရပ်၌ မြို့သစ်တည်လေ၏။ မြို့သစ်ကို 'တမ္ပဝတီ' ဟု ချွဲနားမံ ကမ္ပည်းတပ်၏။ ဤသိုက်တိုင်မင်း လက်ထက်မှစ၍ သာသနာ တော် တရွေ့ရွေ့ အားနည်းလာရာ ဖော်ပြလတ္တံ့ သောသက္ကရာဇ် အသစ် ၂၉၃ ခုနှစ်တွင် နန်းတက်သည့် တောင်သူကြီးမင်းလက် ထက်အထိ နှစ်ပေါင်း လေးရာကျော်မျှ ဖြစ်၏။ တောင်သူကြီး မင်း လက်ထက်တွင်ကား သာသနာမရှိသလောက် ဖြစ်သွား ၏။ ဤအကြောင်းနှင့် ပတ်သက်၍ နောင်တွင် အကျယ်တဝင့် လာလတ္တံ့။

ပုပ္ပားစောရဟန်ခေါ် သင်္ဃရာဇာမင်း
 သက္ကရာဇ်ဖြိုပြန်ခြင်း

ဂေါစာသက္ကရာဇ် ၅၃၅ ခုနှစ်တွင် နတ်ရွာစံထွန်ချစ် မင်း၏ မိဖုရားဆရာဖြစ်သော သက်တော် ၃၇ နှစ်ရှိ ပုပ္ပား စောရ

ဟန်ခေါ်၊ သင်္ဃာရာဇာလည်း ခေါ်သောမင်း နန်းတက်၏။ နန်းသက် (ရှင်ဘုရင်သက်) နှင့် ၂၇ နှစ် နန်းစံ၍ သက်တော် ၆၄ နှစ်တွင် နတ်ရွာစံ၏။ ထိုမင်းလက်ထက်လည်း သာသနာရေးနှင့်ပတ်သက်၍ ဘာမျှ မတွေ့ရ။ ထိုမင်းကား ပိဋကတ်ပေဒင်အလွန်တတ်၏။ သဒ္ဓါသီလစသော သူတော်ကောင်းတရားနှင့်လည်း ပြည့်စုံ၏။

ပုပ္ဖား စောရဟန်မင်း နန်းတက်၍ နန်းသက် (ရှင်ဘုရင်သက်) ၂၇ နှစ်ရှိသောအခါ 'ခဆပဉ္စ' ကိန်း ကြုံကြိုက်၍ သက္ကရာဇ် နှစ်ပေါင်း ၅၆၀ (ငါးရာ့ခြောက်ဆယ်) ကို ဖြိုပြီး သက္ကရာဇ် အသစ် ၂ ခု စတင်ထားလိုက်၏။ ထိုစကား ထင်ရှား ဖွင့်ဆိုဦးအံ့။ ပုပ္ဖားစောရဟန်သည် ဂေါစာသက္ကရာဇ် ၅၃၅ ခုနှစ် နန်းတက်၏။ နန်းသက် (ရှင်ဘုရင်သက်) နှင့် ၂၇ နှစ်ရှိသောအခါ ဂေါစာသက္ကရာဇ် ၅၆၂ ဖြစ်လာ၏။ ထို ၅၆၂ နှစ် ဖြစ်လာသော ဂေါစာ သက္ကရာဇ်တွင် ၅၆၀ ကို ဖြိုပြီး အစွန်းထွက် ၂ ခုကို သက္ကရာဇ် အသစ်အဖြစ်နှင့် ထားလိုက်ခြင်းဖြစ်၏။ ယနေ့ (ယခု) မြန်မာနိုင်ငံ၌ သုံးစွဲနေသော ဂေါစာသက္ကရာဇ်မှာ ဤပုပ္ဖား စောရဟန်မင်းက ၅၆၀ ကို ဖြိုပြီး သက္ကရာဇ် ၂ ခု ထားရာမှ ပွားလာသော သက္ကရာဇ် ဖြစ်၏။ (ယခု မြန်မာနိုင်ငံသုံး မြန်မာသက္ကရာဇ်မှာ ပုပ္ဖားစောရဟန်မင်း ထားခဲ့သော သက္ကရာဇ်ဖြစ်သည်ဟု ဆိုလို၏။)

ခဆပဉ္စအဓိပ္ပာယ်

ခဆပဉ္စ၏(ခဆပဉ္စလည်း ခေါ်၏။)အဓိပ္ပာယ်ကား ဗေဒင် သုံး သင်္ချာနည်းအားဖြင့် ‘၅၆၀ကို’ကို ခေါ်ခြင်းပင်ဖြစ်၏။ ‘ခ’ ဆိုသည်မှာ သုည၊ ‘ဆ’ဆိုသည်မှာ ‘၆’ ဂဏန်း၊ ‘ပဉ္စ’ဆို သည်မှာ ‘၅’ ဂဏန်းဖြစ်၏။ ခဆပဉ္စကို နှောက်ပြန်ချလျှင် ၅၆၀ ဖြစ်၏။ ဤ၌ ‘ခ’ကိုသုည ယူခြင်းကား ‘မ’သည် ‘ခံ’ဟူသော ပါဠိမှလာ၏။ ‘ခံ’ဆိုသည်ကား ကောင်းတင်ဖြစ်၏။ ကောင်း ကင် ဆိုသည်မှာ ဘာမျှ မရှိ၍ သုညယူ၏။ ဤသို့ ယူခြင်းကား သင်္ကေတ သင်္ချာယူနည်းဖြစ်၏။ သရေခေတ္တရာခေတ် သုမုဒ္ဒရီ မင်းလက်ထက်ဖြိုခဲ့သော ဒေါဒေါရသ ၆၂၂ နှင့် ပုဂံခေတ် ပုပ္ဖားစောရဟန်မင်းဖြိုသော ခဆပဉ္စ ၅၆၀ ကို ပေါင်းလျှင် ၁၁၈၂ ဖြစ်၏။ သာသနာ သက္ကရာဇ်ကို သိလိုလျှင် ယခု လက်ရှိ မြန်မာသက္ကရာဇ်တွင် ၁၁၈၂ ကို ရော၍ပေါင်းလိုက်က သာသနာ သက္ကရာဇ်ဖြစ်လာ၏။ ယခုလက်ရှိ မြန်မာသက္ကရာဇ် ကား ဤပုပ္ဖား စောရဟန်မင်း ထားခဲ့သော သက္ကရာဇ်ပင် ဖြစ် ၏။ ထို့ကြောင့် ဗေဒင်ဆိုင်ရာ ဗိုလ်ပြေးလက်၌-

‘ရောက်သော ဂေါစာ၊ တည်ပြီးခါမှ၊ ဒွေအဋ္ဌနှင့်
 ကေကော၊ နှောတုံပါက၊ သာသနာနှစ်၊ အတိတ်ဖြစ်၏’
 ဟု စပ်ဆိုထားခဲ့၏။

သတိပြုရန်မှာထားချက်။ ။ ယ ခု က စ၍ ဤ ကျမ်းစာ တစောင်လုံး ဆုံးသည်အထိ ဤယခု ပုပ္ဖားစောရဟန်မင်း

ထားခဲ့သော သက္ကရာဇ်ကို ဂေါစာ သက္ကရာဇ်အဖြစ် သုံးစွဲ
သွားမည်ဖြစ်၏။

ပုဂံမြို့ဟူသောအမည်

ပုပ္ဖားစောရဟန် ထားခဲ့သော ဂေါစာသက္ကရာဇ် ၂၀၈
ခုနှစ်တွင် သက်တော် ၄၅ နှစ်ရှိ ပျဉ်ပြား ရွာစား မင်းသား
နန်းတက်၏။ နန်းသက် (ရှင်ဘုရင်သက်)နှင့် ၃၂ နှစ်နန်းစံ၍
သက်တော် ၇၇ နှစ်တွင် နတ်ရွာစံ၏။ ထိုမင်း သက်ထက်တွင်
'ပုဂံမြို့'ကို တည်၏။ 'ပုဂံ'ဟူသော အတိအကျ နာမည်ကမ္မည်း
ကို ဤမင်းလက်ထက်ကျမှ တွေ့ရ၏။ ပုဂံမြို့ကို တည်သည်ဟူ
ရာ၌ မူလ ပထမ သမုဒ္ဒရာဇ်မင်း တည်သောပေါက္ကံခေါ်ပုဂါမ
မြို့မှ အခြားတပါး ဝေးကွာသောဌာနတခုသို့ပြောင်းရွှေ့ တည်
ခြင်း မဟုတ်ပေ။ အနီးအပါး သို့မဟုတ် မူလတည်ရင်းနေရာ
၌ပင် ပြန်လည်တည်ကာ နာမည်ကို အသစ် မှည့်ခေါ်စေခြင်း
သာဖြစ်၏။ ထိုမင်းလက်ထက်တွင်မူ ဗုဒ္ဓသာသနာမှာ လုံးဝ
မကွယ်ရုံလောက်သာ ရှိတော့၏။

တောင်သူကြီးမင်း လက်ထက် အရည်းကြီးဝါဒ ထွန်းကားပုံ

ဂေါစာ သက္ကရာဇ် (ပုပ္ဖားစောရဟန်၏ သက္ကရာဇ်) ၂၉၃
ခုနှစ်တွင် သက်တော် ၄၅ နှစ်ရှိ တောင်သူကြီး နန်းတက်၏။
နန်းသက် (ရှင်ဘုရင်သက်)နှင့် ၃၂ နှစ် နန်းစံ၍ သက်တော်
၇၈ နှစ်တွင် နတ်ရွာစံ၏။ ဤတောင်သူကြီးမင်းကို 'ညောင်ဦး

စောရဟန်'မင်းဟုလည်း ခေါ်၏။ သက္ကရာဇ်ဖြို၍ အသစ်ထား
ခဲ့သော သင်္ဃာဇာ ခေါ်၊ ပုပ္ဖားစောရဟန်းမင်းနှင့် နာမည်
ချင်းဆင်နေ၏။ အမှတ်မလွဲရန် သတိပြုအပ်ပေ၏။

ဤမင်းလက်ထက်တွင် ဗုဒ္ဓသာသနာမှာ ကွယ်သလောက်
ဖြစ်သွားပေ၏။ အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း လွန်ခဲ့သော
နှစ်ပေါင်း လေးရာကျော် သိုက်တိုင်မင်း လက်ထက်မှ စ၍
သာသနာတော် တရွေ့ရွေ့ အားနည်းလာရာမှ တစထက်
တစ ကွယ်ပလာခဲ့ခြင်းဖြစ်၏။

အရည်းကြီးတို့၏ အယူဝါဒ

အထက်ဖော်ပြပါ နှစ်ပေါင်းလေးရာကျော်အတွင်း မြန်မာ
နိုင်ငံတော် အရိမဒ္ဒနာ ပုဂံပြည်ထဲသို့အရည်းကြီးဝါဒ ရောက်
လာ၏။ အရည်းကြီးဝါဒမှာ သူ့အသက်ကို သတ်မိလျှင် ဤ
ပရိတ်ကိုရွတ်၊ မိဘကိုသတ်မိလျှင် ဤပရိတ်ကိုရွတ်၊ သူ့ဥစ္စာကို
ခိုးယူမိလျှင် ဤပရိတ်ကိုရွတ် အပြစ်မှကင်းလွတ်၏ စသည်ဖြင့်
ရွတ်ရန်ပရိတ်များကို စီမံညွှန်ကြားပေး၏။ ထိုမှတစ်ပါး အထူး
အားဖြင့် မိမိတို့ အယူဝါဒကို ယူသူ မည်သူမဆို အာဝါဟ၊
ဝိဝါဟခေါ် ထိမ်းမြား မင်္ဂလာပြုလုပ်သောအခါ မထိမ်းမြားမီ
ညဦးတွင် သတို့သမီးကို အရည်းကြီးတို့ထံ လွှတ်ပေးရ၏။ နံနက်
လင်း၍ အရည်းကြီးတို့၏ထံက ပြန်လွှတ်လိုက်မှ ထိမ်းမြားရ၏။
ဤကဲ့သို့ သတို့သမီးကို လွှတ်ပေးရသည်ကို 'ပန်းဦးလွှတ်သည်' ဟု
ခေါ်၏။ ထိုသို့ ပန်းဦးမလွှတ်ပဲ ထိမ်းမြားမင်္ဂလာပြုလျှင် အစဉ်

အလာကို ဖျက်သည်ဆိုပြီး ကြီးစွာသော မင်းပြစ် မင်းဒဏ်ကို ခံရ၏။ (ရှင်ဘုရင်များကိုယ်တိုင်က အရည်းကြီးတို့၏ ဝါဒကို လိုက်နာယုံကြည် ကျင့်သုံးနေကြ၏။) သည်ကဲ့သို့ ပန်းဦးလွတ် ရခြင်းမှာ တိုင်းသူပြည်သား ဆင်းရဲသားတို့သာမဟုတ် ရှင်ဘုရင် ၏ သွေးသားဖြစ်သူ မဟာမုနိ၊ မဟာနန္ဒယ်များနှင့်တကွ မှူးကြီး မတ်ရာ သေနာပတိမှစ၍ အရာရှိ အရာခံမကျန် တတိုင်းပြည်လုံး ဖြစ်၏။

အရည်းကြီးဂိုဏ်း ဆရာကြီးများနှင့် တပည့်များ

အရည်းကြီးဂိုဏ်း ဆရာကြီးများမှာ သုံးကျိပ်ရှိ၏။ တပည့် ပေါင်းကား ခြောက်သောင်း ရှိ၏။ အရည်းကြီးများသည် ပုဂံပြည် 'သမထီး'အရပ်၌ သီတင်းသုံး နေထိုင်ကြ၏။ ယင်းတို့ ၏ အဝတ်အရုံများမှာ အနက်ရောင်၊ အပြာရောင် အဝတ် များကို ဝတ်ရုံကြ၏။ ဆံပင်ကို လက်လေးသစ်၊ လက်တဝါး ထားကြ၏။ အရည်းကြီးတို့၏ ရုပ်ပုံများကို မင်းနန်သူခေါ် အနန္တသူရိယတည်သော ဘုရားများ၏ လိုက်မုခ်များအတွင်း၌ ရေးခြယ်ထားသည်ကို တွေ့နိုင်၏။ အရည်းကြီးတို့ နေသော 'သမထီး'အရပ်မှာ ယခုအခါ ပုဂံမြို့ဟောင်းအရှေ့တောင်ယွန်း မြန်မာတတိုင်ကွာလောက်၌ တည်ရှိ၏။

အရည်းကြီးဝါဒ၏ အစမူလ

အရည်းကြီးဝါဒ၏အစမူလမှာ မြောက်ပိုင်းသာသနာခေါ် မဟာယာန အယူဝါဒ အနှယ်များမှ အဆင့်ဆင့် ပျက်စီး

လာသောသူတို့က စတင် တည်ထောင်ခြင်း ဖြစ်ပုံရကြောင်း သာသနဝံသ သုတေသန ပညာရှင်များက ယူဆကြ၏။ ထို ယူဆချက်မှာ သဘာဝကျ၍ ယုတ္တိရှိသည်ဟု ယုံကြည်လောက် ပေ၏။ အကြောင်းကား ပရိတ်တရားစီမံပုံ၊ အပြာရောင်အဝတ် ရုံများ ဝတ်ပုံမှာ မဟာယာန၏ ဓလေ့ထုံးစံ အဋ္ဌေအသက်များ ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။

တောင်သူကြီးမင်းလက်ထက်
အရည်းကြီးဝါဒ တပြည်လုံး ထွန်းကားခြင်း

တောင်သူကြီးမင်းခေတ်၊ ညောင်ဦး စောရဟန်လည်း ခေတ် သော ဤမင်းလက်ထက်တွင် မင်းနှင့်တကွ တပြည်လုံးအရည်း ကြီးတို့ကို ကိုးကွယ်ကာ အရည်းကြီးဝါဒကို လိုက်နာကျင့်သုံး ကြကုန်၏။ တောင်သူကြီးမင်းကား ဘုန်းတန်ခိုး အာနုဘော် ကြီး၏။ ရှင်ဘုရင်မဖြစ်မီ တောင်သူကြီးလုပ်နေစဉ်က မိမိပိုင် သခွားယာခင်းထဲ၌ ဥယျာဉ်ကြီး စိုက်ပျိုး၍ ဥယျာဉ်ထဲတွင် နဂါးရုပ်ကြီး စိုက်ထူထား၏။ အကြောင်းကား နဂါးသည် လူတို့ထက်မြတ်၍ တန်ခိုးကြီးသည်၊ နဂါးကို ကိုးကွယ်လျှင် အကျိုးကြီးသည်ဟု ယုံကြည် မှတ်ထင်သောကြောင့်တည်း။

ထိုမှတစ်ပါး ဆရာဖြစ်သူ အရှင်အရည်းကြီးတို့နှင့် တိုင်ပင်၍ သရေခေတ္တရာပြည်၊ သုဓမ္မပုရ သထုံပြည်တို့၌ ရှိသော စည်းခုံ၊ ပုထိုး၊ စေတီတော်တို့ကို အတုခိုး နည်းယူကာ -

- (၁) ပုထိုးကြီးတလုံး။
- (၂) ပုထိုးငယ်တလုံး။

- (၃) ပုထိုးသားများတလုံး။
- (၄) သင်္ဃလည်ပုထိုးတလုံး။
- (၅) စိတ်တည်ပုထိုးတလုံး ဟူသော ပုထိုးငါးလုံးတို့ကို လည်း ဖာညီတော်မူလေ၏။ ထို ပုထိုး ငါးလုံးတို့တွင် နတ်ရုပ် လည်း မမည်၊ ဘုရား ရုပ် စု လည်း မမည် လုပ်၍ နံနက်တိုင်း၊ ညတိုင်း ထမင်း၊ ဟင်းလျာ၊ အရက်သေစာများ တင်လှူ ပသ ကိုးကွယ်လေ၏။

ပုဂံပြည်၌ သာသနာအလုံးစုံ မကွယ်သေး

တောင်သူကြီးမင်းလက်ထက်၌ အထက် ဖော်ပြပါအတိုင်း အရည်းကြီးဝါဒ လုံးဝလှမ်းမိုးကာ အရည်းကြီးတို့ကို မင်းနှင့် တကွ တပြည်လုံး ကိုးကွယ်နေကြ၏။ သို့သော် ထိုအချိန်တွင် တောင်သူကြီးမင်းနောက် ထီးနန်းကို ဆက် လက် စိုးအုပ်၍ ရှင်ဘုရင်လုပ်မည့်သူ ဖြစ်သော ‘ကွမ်းဆော် ကြောင်းဖြူ’ ခေါ် ကွမ်းဆော်အမှုထမ်းအား စောင်ချမ်းပင်စောင့်နတ်က ကိုယ် ထင်ပြုကာ ပြောဆိုသောစကားအတွက် ပုဂံပြည်တွင် သာသနာ အလုံးစုံ မကွယ်သေးဟု မှန်နန်း မဟာ ရာဇဝင်တော်ကြီးက မှတ်ချက်ချကာ အမှာစကား ရေးသားထားခဲ့၏။

အဖြစ်အပျက်ကား ဤသို့တည်း။ ကွမ်းဆော်ကြောင်းဖြူ ခေါ် ကွမ်းဆော်အမှုထမ်းသည် တောင်သူကြီးမင်းထံ၌ ခစား ကာ မထင်မရှား ဆင်းရဲသား အသွင်နှင့် အမှုထမ်းနေ၏။ (ကွမ်းဆော်ကြောင်းဖြူကား စလေခွေးမင်း၏ ရန်ကိုကြောက်၍

ထွက်ပြေး လာသော ‘တန်နက်မင်း’၏ သားတော် ဖြစ်၏။) ကွမ်းဆော်ကြောင်းဖြူသည် ကွမ်းဆော်လုပ်ငန်း အမှုထမ်းဖြစ်၍ နေ့စဉ် အလုပ်သွားရရာ မိခင် (မယ်တော်)က အလုပ်လုပ်ယင်း စားရန် စားမြိန်စာထုပ် (ထမင်း ဟင်းကို ထုပ် ထား သော ထမင်းထုပ်) ကို ပေးလိုက်၏။ ကွမ်းဆော် ကြောင်းဖြူသည် စောင်ချမ်းပင်ကြီးတပင်၏ အောက်၌ နေ့စဉ် စားမြိန်စာထုပ်ကို ဖြေ၍ စားလေ့ရှိ၏။ စားတိုင်းစားတိုင်း စားဦး စားဖျားကို စောင်ချမ်းပင်စောင့်နတ်အား အမြဲပင် တင်လေ၏။ စောင်ချမ်းပင်စောင့်နတ်လည်း ဤသူသည် နေ့စဉ် စားဦး စားဖျားကို ငါ့အား တင်ထားပသ၏။ ဤသူသည် ရှေ့ကို ဘယ်လိုဖြစ်လိမ့် မည်နည်းဟု နတ်မျက်စိနှင့် ကြည့်ရှုဆင်ခြင်သောအခါ ရှင်ဘုရင် ဖြစ်မည့်သူဖြစ်ကြောင်း မြင်လေ၏။ သို့ဖြစ်၍ တနေ့သ၌ ကိုယ် ထင်ရှားပြုကာ -

“သင် - ဘုန်းကြီးလိုသော် သရဏဂုံပဉ္စသီကို မြဲစွာ ဆောက်တည်လေ။ သစ္စာစကားကို မှန်အောင် သုံးလေ။ အနုဿတိဆယ်ပါးကို တနေ့နှစ်ထောင်ရအောင် စီးဖြန်းလေ”

ဟု ပြောပြလေ၏။

ကွမ်းဆော်ကြောင်းဖြူလည်း ထို သို့ စောင်ချမ်းပင်နတ် ပြောသည့်အတိုင်း အမြဲဆောက်တည်လေ၏။

မှန်နန်းမဟာရာဇဝင်တော်ကြီးက ဤအထက်ပါ စောင်ချမ်းပင်စောင့် နတ်၏ စကားကို ကိုးကားပြီး ဤအချိန်တွင် ပုဂံပြည်၌ သာသနာအလုံးစုံ မကွယ်သေးဟု မှတ်ချက်ချခဲ့ခြင်း ဖြစ်၏။ ကွမ်းဆော်ကြောင်းဖြူမင်းဟူသည်ကား အခြားမဟုတ်။

ရှေ့တွင် ဖော်ပြလတ္တံ့သော တိုင်းကျော်ပြည်ကျော် သာသနာပြု အကျော် သာသနာတော်၏ ဒါယကာတော်အစစ် ဖြစ်ကြီး ဖြစ်သော 'အနော်ရထာမင်းစော'၏ ခမည်းတော်ပင် ဖြစ်၏။ တောင်သူကြီးမင်းနောက်၊ ကြောင်းဖြူကွမ်းဆော်မင်း နန်းတက် ၏။ ကြောင်းဖြူကွမ်းဆော် မင်းနောက် ကျည်းစိုမင်းနှင့် စုက္ကတေးမင်း အစဉ်လိုက် နန်းတက်ကြ၏။ ထိုမင်းသုံးဆက် လက်ထက်လည်း သာသနာရေး တစုံတရာမရှိ အရည်းကြီးဝါဒ ပင် လှမ်းမိုးလျက်ရှိ၏။

သာသန ဒါယကာ အနော်ရထာမင်းစော

ဂေါစာသက္ကရာဇ် (ပုပ္ဖားစောရဟန်၏သက္ကရာဇ်) ၃၇၉ ခု ပြာသိုလပြည့်ကျော် ၈ ရက် တနင်းလာနေ့တွင် ကွမ်းဆော် ကြောင်းဖြူမင်း၏ သားတော် သက်တော် ၃၃ နှစ်ရှိ အနော်ရထာမင်းစော နန်းတက်၏။ နန်းသက် (ရှင်ဘုရင်သက်) နှင့် ၄၂ နှစ် နန်းစံ၍ သက်တော် ၇၅ နှစ်တွင် နတ်ရွာစံ၏။

အနော်ရထာမင်းစော လက်ထက်ရောက်မှ ပုဂံပြည်သည် ပုဂါရာမ'ဟု နာမအသစ် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ သို့သော် မူလ မှည့်ခေါ်ခဲ့သော 'အရိမဒ္ဒနာ' ဟူသော အမည်မှာမူ တည်မြဲပင် တည်လျက် ခေါ်မြဲပင် ခေါ်လျက်ရှိခဲ့ပေ၏။

အနော်ရထာမင်းစောနှင့် အရည်းကြီးများ

အနော်ရထာမင်းစော နန်းတက်ချိန်၌ အရိမဒ္ဒနာမည်သော ပုဂါရာမပြည်တွင် အရည်းကြီး တို့ ကိုပင် ကိုး ကွယ် လျက်

ရှိကြပေ၏။ တောင်သူကြီးမင်း လက်ထက်တွင် မင်းနှင့်တကွ တပြည်လုံး ကိုးကွယ်၍ စည်ပင်ပြန့်ပွားခဲ့သော အရည်းကြီး ဝါဒသည် တောင်သူကြီးမင်းနောက် ဆက်လက်နန်းတက်ကြ သော (၁) ကွမ်းဆော်ကြောင်းဖြူမင်း၊ (၂) ကျည်စိုမင်း၊ (၃) စုက္ကတေးမင်းတို့ လက်ထက်အထိ အစဉ်မပျက် တည်ရှိ စည်ကားလာခဲ့၏။ သို့ဖြစ်၍ ယခုဘုရင်အနော်ရထာမင်းစော၏ လက်ထက်တွင်လည်း ဆက်လက်တည်မြဲ စည်ကားနေပေ၏။

အနော်ရထာမင်းစောသည် ရင့်သန်သော ပါရမီဓာတ် နှင့် မြင့်မြတ်သော အဇ္ဈာသဒ္ဓါသုဖြစ်၍ အရည်းကြီးတို့၏ ဝါဒနှင့် 'ပန်းဦးလွတ်' ပြုမှုခြင်းစသော မတော်မတရား လောကီဘုံသား တို့ကဲ့သို့ ကာမဂုဏ်ခံစားခြင်း လုပ်ငန်းများကို စက်ဆုပ်ရွံရှာ တော်မူခဲ့လေ၏။ သို့ စက်ဆုပ်ရွံရှာခဲ့သော်လည်း မှန်ကန်သော အယူဝါဒတခုကို ညွှန်ပြမည့် ဆရာသမားလည်းမရှိ၊ မိမိ ကိုယ်တော်တိုင်ကလည်း အရည်းကြီးတို့ ဝါဒကို တွန်းလှန်နိုင် သော ဘာသာရေး၊ သာသနာရေး အရည်အချင်းမရှိသည့်ပြင် မိမိအယင် ဘုရင်ပြုလုပ် စိုးမိုးသွားကြသော မင်းအဆက်ဆက်တို့ လက်ထက်မှ ဆင်းသက်လာခဲ့သော ဝါဒ ဖြစ်သောကြောင့် ရုတ်တရက် ပယ်ဖျက်ရန် မစွမ်းနိုင်ပဲ ရှိခဲ့လေ၏။

သို့ဖြစ်ရာ ရှေ့စိတ်တော် မကြည်မသာနှင့်ပင် ထိုအရေး အတွက် ဆုံးဖြတ်ချက် မချနိုင်ပဲ ရှိခဲ့ရလေ၏။ သို့ရာတွင် အရည်း ကြီးတို့အား လှူဒါန်းပူဇော်ခြင်း၊ မြတ်နိုးတနာပြုခြင်းတို့ကိုမူ ယခင်အထက်ထက် မင်းအဆက်ဆက်တို့ လက်ထက်က ကဲ့သို့

မပြုမူနိုင်တော့ပဲ ဥပေက္ခာသဘောနှင့် လျစ်လျူရှုကာ မလှူ
မတန်း မပေးမကမ်း နေခဲ့ပေ၏။ နေရာတကာတွင် ရာဇာပဓာန
ကမ္ဘာ့သဘာဝဖြစ်သည့်အတိုင်း ပြည်သူပြည်သား လူအများ
တို့လည်း မူးကြီးမတ်ရာသေနာပတိမှ စ၍ ဆင်းရဲသားများအထိ
အရည်းကြီးတို့အပေါ်၌ လေးစားမှု ပေါ့လျော့ကာ လှူဒါန်း
ပေးကမ်းမှုလည်း လျော့ပါးလာလေ၏။

သထုံပြည်မှပုဂံပြည်သို့ အရှင်အရဟံရောက်လာကြောင်း

ဘုရင် အခန့်ရထားမင်းစောမှာ အရည်းကြီးတို့၏ ဝါဒ
အတွက်နှစ်လည်း မနှစ်သက်၊ ပယ်လည်း မပယ်ဖျက်နိုင်သေးပဲ
ကိုးကွယ်မှု ဘာသာရေးအတွက် အခက်အခဲဖြစ်နေစဉ် သုဓမ္မပုရ၊
သုဓမ္မဝတီ နှစ်မည်ရ သထုံပြည်မှ ဓမ္မဒဿိသည်သော ရဟန္တာ
အရှင်အရဟံ ပုဂံပြည်သို့ ကြွလာတော်မူလာလေ၏။ ရှင်အရဟံ
မှာ မြန်မာပြည်၏ သာသနာရေးအတွက် အရေးအကြီးဆုံး၊
ပဓာနအကျဆုံးဖြစ်သဖြင့် ရှင်အရဟံ၏ ထေရုပ္ပတ္တိခေါ် 'ထေရာ
ပဒါန်' ကို အပြည့်အစုံ တခမ်းတနားဖော်ပြရန် တာဝန်
ရှိပေ၏။ ရှင်အရဟံ၏ အကြောင်းအရာ ထေရုပ္ပတ္တိခေါ် ထေရာ
ပဒါန်မှာ—

- (၁) ရာဇဝင်၌လာသော ထေရုပ္ပတ္တိ (ထေရာပဒါန်)၊
- (၂) ပရိတ္တနိဒါန်း၌လာသော ထေရုပ္ပတ္တိ (ထေရာပဒါန်)၊
- (၃) သာသနာဆက် စာတမ်းများ၌လာသော ထေရုပ္ပတ္တိ
(ထေရာပဒါန်)၊

ဟူ၍ သုံးမျိုးရှိ၏။ ထိုသုံးမျိုးလုံးကို သိသာရန် ဖော်ပြပေအံ့။

(၁) ရာဇဝင်၌လာသောရှင်အရဟံ၏
ထေရုပုတ္တိ(ထေရာပဒါနံ)၊

သုနာပရန္တတိုင်း၊ တမ္ပဒီပတိုင်းတို့၌ သာသနာတော် မထွန်း
ကားသေး။ ထိုတိုင်းတို့၌ သာသနာ ထွန်းကားစေရန် ရဟန္တာ
အရှင်မြတ်တို့ ကြံစည်ဟော်မူပြီးလျှင် တာဝတိံသာ နတ်ပြည်
သိကြားမင်းထံသွား၍ သာသနာပြုနိုင်မည့်သူကို ကူညီတောင်း
ပန်ပေးရန် မိန့်မြှောက်တော်မူကြလေ၏။

သိကြားမင်းလည်း တာဝတိံသာ နတ်ပြည်၌ရှိသော
နတ်သားတယောက်အား တောင်းပန်၍ လူ့ပြည်၌ တယောက်
သော ပုဏ္ဏားမှဝမ်း၌ ပဋိသန္ဓေနေစေ၏။ နေ့လစေ့၍ ဖွားသည်
ရှိသော် သီလဗုဒ္ဓိအမည်ရှိသော ရဟန္တာမြတ်က စောင့်ကြပ်
မစ၍ အရှယ်ရောက်လျှင် ရဟန်းပြုပေး၏။ ရဟန်းဖြစ်ပြီးနောက်
ပိဋကတ်ကျမ်းဂန် သင်ကြားတတ်မြောက်၍ ရဟန်းတရားအား
ထုတ်ကာ ရဟန္တာအဖြစ်သို့ ရောက်သွား၏။ 'အရဟံ' ဟူသော
အမည်ဖြင့် ဇမ္ဗူဒိပ်မြေအပြင်လုံး ကျော်စောထင်ရှား၏။

ထို ရှင်အရဟံသည် သုနာပရန္တတိုင်း၊ တမ္ပဒီပတိုင်းတို့၌
သာသနာတော် မတည်ချေသေးဟူ၍ ပုဂါရာမသို့ ကြွလာတော်
မူ၏။ ရောက်တော်မူလျှင် ပြည်နှင့် မနီးမခဝးသော တောအုပ်
တခု၌ နေတော်မူ၏။ သိကြားမင်းလည်း မုဆိုးတယောက်အား
လှည့်ပတ်၍ ရှင်အရဟံကို မြင်စေ၏။ မုဆိုးလည်း ရှင်အရဟံကို
မြင်လေသော် နှစ်သက်ကြည်ညိုဖွယ်သော ဣန္ဒြေရှိတော်မူသည်

ဖြစ်၍ ဤသူကား လူထူးလူမြတ်ဖြစ်ရာသည်။ မြို့တော် သို့ ယူဆော်၍ ဘုရင်မင်းမြတ်အား ဆက်မည်ဟု ကြံစည်ကာ ရှင်အရဟံကို ခေါ်ဆောင်သွားလေ၏။

ရှင်အရဟံသည် ပရိက္ခရာရှစ်ပါးကို ယူ၍ လိုက်တော် မူလေ၏။ မုဆိုးလည်း ဘုရင်မင်းမြတ်ထံရောက်လျှင် တောအုပ် တခုတွင် ဤသူကို တွေ့၍ ခေါ်ဆောင်ခဲ့ပါသည်ဟု လျှောက် ထား သံတော်ဦးတင်လေ၏။ ဘုရင်မင်းမြတ်လည်း မြတ်သော ဣန္ဒြေနှင့် ပြည့်စုံတော်မူသော ရှင်အရဟံကို မြင်လျှင် ဤသူကား သူယုတ်မဟုတ်၊ မြတ်သောသူတည်း။ ဤသူ ကိုယ်တွင်း၌ မြတ်သောတရား ရှိရာသည်ဟူ၍ ကြံတော်မူပြီးလျှင် ရှင်လန်း နှစ်သက်သော စိတ်မျိုး ဖြစ်သွားလေ၏။

ထိုနောက်တဖန်—

“ဤသူသည် မြတ်သောသူဖြစ်အံ့။ မြတ်သော နေရာ၌ နေလတ္တံ့။ ယုတ်သောသူဖြစ်အံ့။ ယုတ်သောနေရာ၌ နေလတ္တံ့။” ဟု ကြံကာ—

“လျှောက်ပတ်သောနေရာကိုကြည့်၍ နေပါလော့” ဟုပြော ဆိုမိန့်မြက်လိုက်လေ၏။ ရှင်အရဟံလည်း မြတ်သောအဖြစ်ကို သိစေလို၍ ရာဇပလ္လင်ထက်သို့ တက်၍ နေတော်မူ၏။ ဘုရင် မင်းမြတ်လည်း ထိုသို့ နေသည်ကို မြင်တော်မူလျှင်—

“ဤသူကား နေရာကြီးကျယ်လှသည်။ မြတ်သောသူ မှန် ပြီ” ဟုဆင်ခြင်၍ ဤသို့ မေးတော်မူ၏။

“ငါ့ရှင်ကား အဘယ်သူ၏ အမျိုးအနွယ် ဖြစ်တော်မူ သနည်း” အဘယ်အရပ်မှ ကြွလာသနည်း။ အဘယ်သူ၏ အဆုံး အမကို ခံသနည်း”

ထိုအခါ ရှင်အရဟံက—

“ငါ၏ အမျိုးအနွယ်ကား ဂုဏ်တော်ကိုးပါး၊ ဘုန်းတော်
ခြောက်ပါး၊ အစိန္တေယျလေးပါးနှင့်ပြည့်စုံတော်မူသော သမ္မာ
သမ္ဗုဒ္ဓ ဘုရား အမျိုးအနွယ်တည်း။ ငါ၏ ဆရာ ဥပဇ္ဈာယ်
အပေါင်းအဖော် သံဃာရိုရာ နေရာအရပ်မှ လာခဲ့သည်။ သမ္မာ
သမ္ဗုဒ္ဓ ဘုရားဟောကြားတော် မူသော အာဏာ ဒေသနာ
တော်မှ လာသော အဆုံးအမကို ခံယူသည်” ဟု မိန့်တော်မူ
လိုက်လေ၏။ ဘုရင်မင်းမြတ်လည်း အားရနှစ်သက်စွာ ဝမ်း
မြောက်ဝမ်းသာဖြစ်၍—

“သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ ဘုရားဟောကြားတော်မူသော တရားတော်
ကို တစိတ်တဒေသမျှ အကျွန်ုပ်အား ဟောပြောတော်မူပါ” ဟု
တောင်းပန်လေ၏။

ရှင်အရဟံလည်း သီရိဓမ္မာသောက မင်းကြီးအား နိဂြောဓ
သာမဏေ ဟောတော်မူသော ‘အပ္ပမာဒ’ တရားကို ဟော
တော်မူ၏။ ဘုရင်မင်းမြတ်လည်း ကြည်ညိုခြင်း သဒ္ဓါတရား
တဖွားဖွား ဖြစ်သွား၏။

ဘုရင်။ ။ “သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ အမည်တော်ရှိသော ဘုရားသခင်
သည် ယခု အဘယ်အရပ်မှာ ရှိတော်မူပါသနည်း။ ထို
ဘုရားသခင် ဟောတော်မူသော တရားတော်သည် အဘယ်
မျှလောက် အရေအတွက် ရှိပါသနည်း။ ဘုရားသခင်၏
တပည့်သားတော်ကား ငါ့ရှင်မှတစ်ပါး အခြား ရှိပါသေး
သလား”

ရှင်အရဟံ။ ။ “သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ ဘုရားသခင်သည် ပရိနိဗ္ဗာန် စံ
ဝင်တော် မူသွားပြီ။ ဓာတ်တော် မေ့တော်များသာ ယခု
ရှိတော့သည်။ ဘုရားသခင် ဟောကြားထားတော်မူသော
တရားတော်မှာ ပိဋကတ်အားဖြင့် သုံးပုံ၊ နိကာယ်အားဖြင့်
ငါးရပ်၊ ဓမ္မက္ခန္ဓာအားဖြင့် ရှစ်သောင်းလေးထောင် အရေ
အတွက်ရှိသည်။ သုဓမ္မဝတီ သထုံပြည်တွင် ပိတ်ဋကတ်သုံးပုံ
အစုံသုံးဆယ်ရှိသည်။ ဘုရားသခင် တပည့်သား သံဃာသည်
ငါ့မှတစ်ပါး ပရမတ္ထသံဃာ သမုတိသံဃာများစွာ ရှိသည်”

အထက်ပါ ရှင်အရဟံ၏ မိန့်မြောက်တော်မူချက်ကို ကြားရရာ
ဘုရင်မင်းမြတ်လည်း အတိုင်းထက်အလွန် သဒ္ဓါကြည်ညိုခြင်း
ပြင်းစွာ ဖြစ်၍—

“အကျွန်ုပ်အား ယခုမျက်မှောက်၌ အရှင်မှတစ်ပါး အခြား
ကိုးကွယ်ရာ မရှိပြီ။ ယနေ့မှစ၍ အကျွန်ုပ်၏ ကိုယ်အသက်ကို
အရှင်အား ဆောင်နှင်းတော့သည်။ အရှင်၏ အဆုံးအမကိုလည်း
အကျွန်ုပ် ခံတော့မည်” ဟု လျှောက်ထားလေ၏။ ထို့နောက်
အရညဝါသီ နေထိုင်ရန် အင်္ဂါနှင့် ပြည့်စုံသော တောအရပ်
တခု၌ သာယာလှစွာ ရတနာအတိဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော
ကျောင်းကိုဆောက်၍ လှူတော်မူလေ၏။ အရည်းကြီးတို့ အယူ
ကိုလည်း ပယ်တော်မူ၏။ တိုင်းသူပြည်သား အပေါင်းတို့အား
လည်း အရည်းကြီးတို့ အယူဝါဒကို ပယ်စေတော်မူ၏။

ထိုအခါ အရည်းကြီးတို့သည် လှူမည့်ဒါနုန်းမည့်သူမရှိလောက်
သပ္ပကာ ဆုတ်ယုတ်၍ ရှင်အရဟံအား ရန်ငြိုးကြီးစွာ ထား
လေ၏။ ဘုရင်မင်းမြတ်လည်း ထိုအကြောင်းကို ဆင်ခြင်မိ၍

ရှင်အရဟံအတွက် စိုးရိမ်သဖြင့် အရည်းကြီးတို့ကို နိုင်လောက်
 အောင် အစောင့်အနေ ခန့်ထားစောင့်ကြပ်စေ၏။ ထိုအခါ
 သထုံပြည်မှ ရဟန်းသဘာမဏေများလည်း ပုဂံပြည်ရှင်အရဟံရှိရာ
 သို့ ရောက်လာကြ၏။ ရှင်အရဟံလည်း ပုဂံပြည်မှ ရဟန်းပြုလို့
 သူ သဒ္ဓါကြည်ညိုသူတို့အား ရဟန်းခံပေးကာ သာသနာတော်
 မြတ်ကို တိုးပွားထွန်းကားစေ၏။ ဘုရင်မင်းမြတ်သည် မကြာမီ
 ပင် ဂိုဏ်းဆရာကြီးဖြစ်သူ အရည်းကြီး သုံးကျိပ်နှင့်တကွ တပည့်
 လက်သား ခြောက်သောင်းတို့ကိုလူဝတ်လဲစေ၍ အဲဒမောင်းကိုင်း၊
 လှံကိုင်း၊ ဆင်ချေးကျုံး၊ မြင်ချေးကျုံး လုပ်ငန်းတို့၌ အမှုထမ်း
 လုပ်ကိုင်စေ၏။ ဤတွင် အရည်းကြီး ၀၂၅ လက်စသတ်၍အဖြစ်
 ပြတ်သွားလေသတည်း။ သို့ရာတွင် အရည်းကြီးတို့၏ တပည့်
 လက်သား အလုပ်အကျွေး ဒါယကာများထဲမှ စဉ်ဆက်မပြတ်
 ဆင်းသက်လာခဲ့သော သူ့အချို့၏ ပြန်လည်ယူငင် ဆန်းသစ်မှု
 အတွက် အင်းဝခေတ်တွင် အရည်းကြီး ၀၂၅ ၏ အစိတ်အပိုင်း
 များ ပေါ်လာသေး၏။ ထိုအကြောင်း အင်းဝခေတ်ရောက်
 သောအခါ ထင်ရှားဖော်ပြလတ္တံ့။

အနော်ရထာ မင်းစော ယူကျုံးမရ
 တောင့်တခြင်းနှင့် သံဝေဂဖြစ်ရပုံ

ဘုရင် အနော်ရထာ မင်းစောသည် ရှင်အရဟံနှင့်တွေ့၍
 မဖောက်မပြန် မှန်ကန်သော 'သမ္မာဒိဋ္ဌိ' ဖြစ်ပြီးနောက် ယူကျုံး
 မရ တောင့်တခြင်း သံဝေဂ ဖြစ်တော်မူရလေ၏။

“ဤပုဂံပြည်ကြီးကို စည်ထီးခရိုင် နိုင်ငံအုပ်ချုပ်၍ မင်းလုပ်သွားကြကုန်သော ရှေးဘေးလောင်းတော်၊ ဘိုးလောင်းတော် အစဉ်အဆက်တို့သည် မှူးယှင်းသော အရည်းကြီးတို့ အယူကို ပူငင်ကိုးကွယ်သွားကြကုန်သည်။ ငါ့ကဲ့သို့ မှန်ကန်သော ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ သာသနာကို ကိုးကွယ်မသွားကြရရှာပေ။ ဘေးလောင်းတော်၊ ဘိုးလောင်းတော်တို့ကိုပြန်ပြီး ခေါ်ယူ၍ ရကောင်းလျှင် ခေါ်ယူချင်လှသည်” ဟု ယူကျုံးမရ၊ တောင့်တခြင်းနှင့်တကွ သံခဝဂဖြစ်တော်မူလေ၏။

ဤကား ရာဇဝင်၌လာသော ရှင်အရဟံ၏ ထေရုပ္ပတ္တိထေရာပဒါန် တည်း။

(၂) ပရိတ္တနိဒါန်း၌လာသောရှင်အရဟံ၏ ထေရုပ္ပတ္တိ (ထေရာပဒါန်)

သီဟိုဠ်ကျွန်းဝယ် ဝိပုဝါသီပြည်၌နေသော လုလင်ငယ်တဦးသည် ရဟန်းပဉ္စင်းခံ၍ ဒွါရာဝတီပြည်မှာ ပိဋကတ်စာပေသင်လာ၏။ ထို့နောက် သုဓမ္မပုရ သထုံပြည်သို့သွား၍ ပိဋကတ်စာပေ သင်ပြန်လေ၏။ ထိုအချိန်တွင် သရေခေတ္တရာပြည်၌ ‘သဒ္ဓတ်ပင်တွင် ကျမ်းစာရသည်’ ဟူသော စကားကို ကြား၍ သထုံပြည်က သရေခေတ္တရာပြည်သို့ သွားလေ၏။ ခရီးအကြား တောထဲ၌ ထိုအရှင်ကို ဘီလူးမှတ်ထင်၍ မုဆိုးတို့က ဖမ်းပြီးလျှင် အနော်ရထာမင်းစောအား ပြလေ၏။ ထိုသို့ ပြကြောင်းကို စူဠဝံသကျမ်းမှ ဂါထာကို သာဓကဆောင်ပြီး ဖော်ပြထား၏။

စူဠဝံသကျမ်းမှလာသော ဂါထာ

ရာဇာတိရာဇာ နုရုဒ္ဓ၊ ဒေဝေါ စက္ကိန္ဒ ရာဇာ ၀။
ရိသိနုဘောန္တော လုဒ္ဓေနာ၊ ဒါယာဂတ ထေရသေဋ္ဌံ။
ပုစ္ဆေဝံရဟန္တာနာမကံ။

ထို ဂါထာ၏ အနက်ကား—

ရာဇာတိရာဇာ-မင်းတကာတို့ထက် လွန်မြတ်သောမင်းဖြစ်
သော။ အနုရုဒ္ဓဒေဝေါ-အနော်ရထာ မင်းစောသည်။ စက္ကိန္ဒ
ရာဇာ၀-စကြာမင်းကဲ့သို့။ သိရိ -မင်း၏ စည်းစိမ်ကျက်သရေ
ကို။ အနုဘောန္တော-ခံစားတော်မူလျက်။ အရဟန္တာနာမကံ-
အရဟံအမည်ရှိသော။ လုဒ္ဓေန-မုဆိုးသည်။ အာဒါယ-ယူ
ဆောင်၍။ အာဂတထေရသေဋ္ဌံ-လာခဲ့သော မထေရ်မြတ်ကို။
ဝေ-ဤသို့။ ပုစ္ဆိ-မေးလေ၏။

မှတ်ချက်။ ။ စူဠ ဝံသ ကျမ်းမှာ သုံးခု ရှိ၏။ သီဟိုဠ်ဖြစ်
နှစ်ကျမ်း၊ မြန်မာအရိမဒ္ဓနာပုဂံပြည် နရပတိ စည်သူမင်း
လက်ထက်၊ သီဟိုဠ်ရောက် အရှင်သဒ္ဓမ္မဇောတိပါလနှင့်
သီဟိုဠ်ကျွန်းသား ရှင်ရာဟုလာ၊ ရှင်သီဝလိ၊ ရှင်တာမလိနှင့်
ရှင်အာနန္ဒာတို့ ဆက်လက် ရေးသားသော မြန်မာပြည်
စူဠဝံသကျမ်းဟု သုံးခုရှိရာ အထက်ဖော်ပြပါ စူဠဝံသ
ကျမ်းမှာ မြန်မာဖြစ် စူဠဝံသကျမ်းဖြစ်၏။

ဤအထက်ပါ သဘဏ္ဍာ ဂါထာ၌ လာရှိသည့် အတိုင်း ဘုရင် အနော်ရထာ မင်းစောက ရှင်အရဟံကို “သင်ကား အဘယ်သူနည်း” ဟု မေး၏။ ရှင်အရဟံက “ငါကား ဂေါတမ ဘုရားတပည့်သားတည်း။ ပါဏာတိပါတ်ကို ငါတို့ပယ်၏” ဟု မိန့်တော်မူ၏။

ထိုအခါ ဘုရင်က “ဘုရားအစရှိသော ရတနာသုံးပါးတို့ ဂုဏ်ကျေးဇူးကား အထူးဘယ်သို့ ရှိသနည်း” ဟု မေးပြန်၏။

ရှင်အရဟံက “ဘုရားကား မဟောသဘောကဲ့သို့၊ တရားတော် ကား ဥမင်လိုက်နန်းကဲ့သို့၊ သံဃာတော်ကား ဝိဒေဟရာဇ် မင်းကြီးစသော ဗိုလ်ပါကဲ့သို့တည်း။ နိဗ္ဗာန်ကား စန္ဒကူးဖြင့် လိမ်းသော် ငြိမ်းအေးသကဲ့သို့တည်း” ဟု ဥပမာဆောင်၍ မိန့် မြှောက်တော်မူ၏။

ထိုအချိန်တွင် ဘုရင်မင်းမြတ်က အရည်းကြီး ရဟန်းတို့ကို ရည်ညွှန်းပြသကာ—

“ဤသူတို့ကား ဘုရားဂေါတမ၏တပည့် ဟုတ်ပါသလား” ဟု မေးပြန်၏။

ရှင်အရဟံက “ဤသူတို့ကား ဘုရားဂေါတမ တပည့်မဟုတ်၊ ငါတို့နှင့် သဘောမတူ၊ တက္ကတုန်း ရဟန်းတွေ ဖြစ်သည်” ဟု မိန့်မြှောက်တော်မူလေလျှင် ထိုနေ့ကစ၍ အရည်းကြီးများကို ပစ် ပယ် လေ၏။ ရှင်အရဟံလည်း ဘုရင်မင်းမြတ်အား ဒသဝတ္ထု ဝိမာနဝတ္ထုများကို ဟောကြားပေ၏။ ဘုရင်မင်းမြတ်လည်း အလွန်ကြည်ညို၍ သရေခေတ္တရာက အပြန်တွင် ရှင်အရဟံကို

ပုဂံသို့ ပင့်ဆောင်လေ၏။ အနော်ရထာမင်းစော သရေခေတ္တ
ရာသို့ ရောက်နေခိုက် ရှင်အရဟံနှင့် တွေ့ရခြင်း ဖြစ်၏။ သရေ
ခေတ္တရာသို့ ဘုရင်အနော်ရထာ မင်းစော ရောက်ရခြင်းမှာ
အရည်းကြီးတို့၏ လှည့်ပတ်မှု တခုအတွက် ဖြစ်၏။

လှည့်ပတ်ပုံကား

အရည်းကြီးရဟန်းယောင်တို့တွင် အလှည့်အပတ်တတ်ကျမ်း
လိမ္မာသော အရည်းကြီးတယောက်သည် မိမိတို့ဝါဒအလျောက်
ကျမ်းစာပြုပြီးလျှင် သရေခေတ္တရာပြည်ရှိ သခွတ်ပင်ကြီး တပင်
ကို ထွင်း၍ သွင်းထားပြီးမှ မြေများလိမ်းကျံကာ ပကတိ
အသား တက်စေ၏။ ထိုသို့အသားတက်စေပြီးမှ ငါတို့အိပ်မက်
မက်သည်၊ အိပ်မက်ထဲတွင် သရေခေတ္တရာပြည် သခွတ်ပင်ထဲ၌
ကျမ်းစာရှိကြောင်း မြင်မက်သည်ဟု ထင်ထင်ရှားရှား ပြောဆို
ကုန်၏။ ထိုအကြောင်းကို အနော်ရထာမင်းစော ကြား၍
သရေခေတ္တရာသို့ ချီသွားပြီးလျှင် သခွတ်ပင်ကို ပေါက်ခွဲ၍
ရှာဖွေစေသော် ကျမ်းစာရလေ၏။ စာတွင်မူကား အရည်းကြီး
တို့၏ အယူအကျင့် ဝါဒသည် မှန်ကြောင်း၊ ဂေါတမဘုရား၏
တပည့် ဖြစ်ကြောင်းများ ပါလာ တွေ့မြင်ရလေ၏။

ထိုအခါ ဘုရင်အနော်ရထာမင်းစောမှာ ယုံမှားသံသယ
ဖြစ်သွားလေ၏။ အရည်းကြီးတို့ဝါဒ မှန်များနေလေမည်လား
ဟူသော သံသယမျိုး ဖြစ်၏။

ထိုသို့ဖြစ်နေစဉ် ရှင်အရဟံကို မုဆိုးက ပင့်ဆောင် ခေါ်ယူ
လာခြင်း ဖြစ်၏။ ပုဂံပြည်သို့ရောက်လျှင် ရှင်အရဟံ ကို မြို့ရှေ့၌

ဇေတဝန် အမည်ရှိသောကျောင်း ဆောက်၍ လှူတော်မူ၏။
'အရဟံမဟာထေရ်' ဟူသော အမည်ကိုလည်း တွင်စေ၏။ ဘုရင်
မင်းမြတ်ကိုတိုင် ရေထမ်း၍ မိဖုရားကို ဆွမ်းအုပ်ရှက်စေကာ
နေ့တိုင်းမပြတ် လုပ်ကျွေး၏။ အမေးပုစ္ဆာ မေးမြန်ဖွယ်ရှိလျှင်
လည်း မေးမြန်း၏။

ဤကား ပရိတ္တနိဒါန်း၌လာသော ရှင်အရဟံ၏ ထေရုပ္ပတ္တိ
(ထေရာပဒါန်) တည်း။

(၃) သာသနာဆက်စာတမ်းများ၌လာသော
ရှင်အရဟံ၏ ထေရုပ္ပတ္တိ(ထေရာပဒါန်)

သုဝဏ္ဏဘုမ္မိသထုံမြို့တွင် စျားန်သမာပတ်ရသော အနောမ
ဒဿီမထေရ်သည် အရှင်သောဏ၊ အရှင်ဥတ္တရတို့ ပြုစုသော
သာသနာ အနှယ်အဆက်ကို သံဃာငါးရာနှင့် ကောင်းစွာ
စောင့်ထိန်းလျက် နေ၏။ ထိုအရှင် အနောမဒဿီ၏ တပည့်
ရင်းကား အရှင်အဓိသီလတည်း။ ထိုအရှင်အဓိသီလ၏ တပည့်
ရင်းကား အရှင်ပြာဏဒဿီတည်း။ ထိုအရှင် ပြာဏဒဿီ၏
တပည့်ရင်းကား အရှင်ကာသတည်း။ ထိုအရှင်ကာသ၏ တပည့်
ရင်းကား အရှင်အရဟံတည်း။ ထိုအရှင်အရဟံ၏ တပည့်ရင်း
ကား အရှင်အရိယဝံသတည်း။

မှတ်ချက်။ ။ ဤနေရာတွင် ဘကြီးတော် ဘုရားလက်ထက်
မင်းတိုင်ပင်အမတ်ကြီး မဟာဓမ္မသင်္ကြံရေးသော သာသနာ
လင်္ကာရ စာတမ်း၌ အထက်ပါ သာသနာဆက် ဆရာစဉ်

စာတမ်း၌ ဖော်ပြချက်သည် ကလျာဏီကျောက်စာပါဌ်နှင့် မညီကြောင်း မှတ်ချက် ရေးထား၏။

သ သနာလင်္ကာရ စာတမ်း၌ပါသော
မဟာဓမ္မသင်္ကြံ၏မှတ်ချက်

“ဤသို့ သာသနာဆက်စာတမ်း ဆရာစဉ်တွင် ဆိုသော စကားသည် သထုံပြည်၌ လောကီစျားန် အဘိညာဉ် ရသော အရှင်ပြာဏဒဿီ။ ထိုအရှင်၏တပည့်ရင်း အရှင်မဟာကာလ။ ထိုအရှင်၏တပည့်ရင်း အရှင်အရိယဝံသ။ ထိုအရှင်၏တပည့်ရင်း အရှင်ဥတ္တရာဇီဝ” ဟူ၍—

“ကောပနေသ ဥတ္တရာဇီဝ မဟာထေရေတိ အယံဟိ ထေရော ရာမညဒေသိယ ပုတ္တော အရိယဝံသ ထေရဿ သိဿော။ အရိယဝံသတ္ထေရော ပန ကပ္ပုဂံ နဂရဝါသိ မဟာကာလထေရဿ သိဿော။ သောပန သုဓမ္မနဂရ ဝါသိနော ပြာဏဒဿီ မဟာထေရဿ သိဿော” ဟု ကလျာဏီကျောက်စာတွင် ပါဠိပါဌ်သားစီလျက်ဆိုသည် နှင့် မညီလေ။

ယင်းသို့ မညီသော်လည်း သဘောအဓိပ္ပာယ် မပျက် ပြီ။ မဟုတ်မမှန်ပဲ ဆိုချေလျှင် ဆိုသူမှာသာ အပြစ်ရှိသည်။ ရှင်အရဟံ အမည်ရင်းကား ဓမ္မဒဿီဟု တွင်၏။ သထုံမြို့ နေ ပုဏ္ဏားသားတည်း။ သီလဗုဒ္ဓိဆရာ၏ တပည့်ရင်း ပင်တည်း။

ဤကား မဟာဓမ္မသင်္ကြံ၏ မှတ်ချက်တည်း။

ထို အရှင်အရဟံသည် သာမဏေမပြုမီကပင် ဗေဒင်လေးပုံ တတ်မြောက်သတတ်။ သာမဏေ ပြုပြီးကား အဋ္ဌကထာနှင့် တကွ ပိဋကတ်သုံးပုံကို ဆောင်ရွက်၍ ကျော်စော ထင်ရှား သဖြင့် သောက္ခတဲမြို့ကပင်၍ ထိုမြို့တွင် ဆယ်နှစ်ကျော်နေပြီး သထုံမြို့သို့ပြန်ခဲ့၍ အရညဝါသီ တောရ ဆောက်တည်၏။

အရည်းကြီးတို့၏ ကျမ်းစာများကို မီးတိုက်ခြင်း

သာသနာ သက္ကရာဇ် ၁၅၆၁ ခုနှစ်၊ ဂေါင်္ဂါ သက္ကရာဇ် ၃၇၉ ခုနှစ်တွင် အနော်ရထာစော မင်းဖြစ်၏။ ထိုရောအခါ ပုဂံပြည်တွင်ရှင်ယောင်အရည်းတို့သည် သံဃာတော်ဟုသုံးဆယ် စီ အစုအသင်းဖွဲ့လျက် နေကြကုန်သည်။ အစုတထောင်ရှိသော ဟူ၏။ အနော်ရထာ မင်းစောလည်း ထို အရည်းကြီး တို့၏ အာဂါရိယ၊ အဗြဟ္မစရိယ အမှုအကျင့်များကို ကြားတော် မူ၍ ကြည်ဖြူတော်မမူ။ ပြည်သူပြည်သားများနှင့်တကွ မပေး ကမ်း မလှူဒါန်း နေသေး၏။

ထိုအခါ စဉ်းလဲ ဆန်းပြားသော အရည်းကြီးတယောက် သည် မိမိတို့ အပြုအမူနှင့် လျော်ညီအောင် ကျမ်းစာများလုပ် ပြီးလျှင် သရေခေတ္တရာ ရသေ့ပြည် အလယ်ခေါင်ရှိ သခွတ်ပင် ကြီးတပင်၏ အခေါင်း၌ ထိုကျမ်းစာများကို ထည့်သွင်းထား လေ၏။ သစ်ပင် အခွံ အသားစေ့ စပ်လွယ်အောင် စိုစို စုတ် စုတ် မြေမံထား၍ မသွေ့မခြောက်စေရအောင် လုံ့လပြု၏။ သုံးနှစ်ကြာ၍ သစ်ပင်အခွံ အသားစေ့စပ်သောအခါ ပုဂံပြည် သို့လာ၍ အနော်ရထာမင်းစောအား ဤသို့ ကြားလာ၏။

“အကျွန်ုပ်တို့မှာ ကျမ်းစာမရှိ၍ တောင့်တ ကြသည်တွင် ဘေးလောင်းတော် ဒုတ္တပေါင်မင်းကြီးမြို့တော်ဖြစ်သော သရေ ခေတ္တရာ ရသေ့ပြည် မြို့လယ်ခေါင်ရှိ သခွတ်ပင်ကြီး တပင် အတွင်း ကျမ်းစာများရှိသည်။ ထိုကျမ်းစာများကို ဖော်ထုတ် ယူငင် သင်ကြားကြရမည် ဟု နတ်များက အိပ်မက် ပေးလာ ပါသည်” ဟူ၍ အကြောင်းကြားလာလေ၏။

ဘုရင် အနော်ရထာမင်းစောလည်း အားရ ဝမ်းသာနှင့် သရေခေတ္တရာပြည်သို့ စစ်အင်္ဂါလေးပါးနှင့် ချီတက်မူလေ၏။ သရေခေတ္တရာပြည်သို့ရောက်သောအခါ မြို့လယ်ခေါင်၌ သခွတ် ပင်ကို ရှာဖွေစေရာ လုံးပတ် ၃၂ တောင်ရှိသော သခွတ်ပင် ကြီးကိုတွေ့၍ ဖောက်ထွင်းစေလေ၏။ သခွတ်ပင်ကြီး၏ သစ် ခေါင်းတွင်းမှ ကျမ်းစာများ တွေ့ရှိ၍ ဘုရင်မင်းမြတ်အား ဆက်သကြလေ၏။ ဘုရင်မင်းမြတ်သည်ကျမ်းစာများကို ကြည့်ရှု နှာခံတော်မူရာ သဘောသကန် မဟုတ်မှန်ကြောင်း သိတော် မူသဖြင့် ထိုကျမ်းစာများကို ထိုအရပ်တွင်ပင် မီးတိုက်စေ၏။ ထိုသို့ မီးတိုက်ရာအရပ်သည် ယနေ့ထက်တိုင်အောင် ‘မီးတိုက် ကုန်း’ ဟု အထင်အရှားတွင်လေ၏။

အရှင်အရဟံကြွရောက်လာခြင်း

အထက်ပါ အကြောင်းအရာ စကားများကို တဆင့်တက် ရှင်အရဟံကြားရသဖြင့် သထုံပြည် သရေခေတ္တရာပြည်သို့ကြွလာ ခဲ့လေသည်။ ထိုအခါ တောင်တွင်းမြို့ ရွှေကုန်းခေါင်တောင်ရိုး၌

လှည့်လည်ကျက်စားနေသော မုဆိုးတယောက်နှင့် တွေ့လေ၏။
မုဆိုးက ရှင်အရဟံကို လူရိုင်း တယောက်ဟု မှတ်ထင်၍
ဖမ်းဆီးပြီး ရှင်ဘုရင်ထံဆက်ရန် ရှင်အရဟံကို ဘုရင်မင်းမြတ်
ထံ ခေါ်ဆောင်လာခဲ့လေ၏။ ရှင်အရဟံလည်း မုဆိုးခေါ်ရာ
သို့ လိုက်ပါလာခဲ့လေ၏။

မှတ်ချက်။ ။မုဆိုးက လူရိုင်းဟုမှတ်ထင်ခြင်းမှာ အရည်းကြီး
တို့ကိုသာ မြင်မှူး၍ ရဟန်းအစစ်ကို မမြင်ဖူးသဖြင့် မှတ်ထင်
ခြင်းဖြစ်၏။ ရှင်ယောင် အရည်းကြီးတို့မှာ အပြာရောင်၊
အနက်ရောင် အဝတ်များ ဝတ်ရုံကြ၏။ ဆံပင်ကိုလည်း
လက်လေးသစ်၊ လက်တဝါးမျှ ထားကြ၏။ ယခု အရှင်
အရဟံမှာ ဖန်ရည်စွန်းသော အဝတ်ဝါကို ဝတ်၏။ ဆံပင်
ကလည်း လက်နှစ်သစ်ထက် မလွန်။ ပရိက္ခရာ ရှစ်ပါးနှင့်
စမ္မခဏ်များလည်းလွယ်လျက် ပါရှိနေ၏။ သို့ဖြစ်၍ တမူ
ထူးခြားကာ လူရိုင်းတမျိုးဟု မှတ်ထင်ခြင်း ဖြစ်ပုံရ၏။

ဘုရင်မင်းမြတ်သည် မုဆိုးခေါ်ဆောင်လာ၍ မြင်တော်မူ
လျှင် ဣန္ဒြေနှင့် ပြည့်စုံခြင်းကိုထောက်၍ -

“ဤသူကား လူရိုင်းလက္ခဏာမရှိ၊ သူမြတ်လက္ခဏာ ရှိပေ
သည်” ဟု ဆင်ခြင်လျက် နေရာမှထကာ-

“သင့်တော်လျှောက်ပတ်သောနေရာ၌နေပါ” ဟု မိန့်တော်
မူလိုက်လေ၏။ ရှင်အရဟံလည်း ဘုရင်မင်းမြတ်၏ လေညာ
ဘက်က မနီးမဝေးလွန်းသော အရပ်တွင် မိမိ၌ ပါလာသော

စမ္မဒဏ်ကိုခင်း၍ ထက်ဝယ် ဖွဲ့ခွေနေတော်မူလေ၏။ ထိုသို့ နေထိုင်ပုံ အခြင်းအရာကို ဘုရင်မင်းမြတ်မြင်လျှင် သဒ္ဓါကြည်ညိုသဖြင့် လက်ယှက်၍ -

“အဘယ် အမျိုးအနွယ်ပေနည်း” ဟု မေးတော်မူ၏။ ရှင်အရဟံက “ငါကား သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဘုရားအနွယ်” ဟု မိန့်မြက်ဖြေကြားတော်မူ၏။

“သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဘုရားဟူသည်ကား အဘယ်သို့သော ဂုဏ်၊ အဘယ်သို့သော အကျင့် ရှိပေသနည်း” ဟု ဘုရင်မင်းမြတ်က မေးပြန်၏။

ထိုအခါ ရှင်အရဟံက “သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဘုရားကား သစ္စာလေးပါး တရားအပေါင်းကို ဆရာမရှိပဲ မဒဗ္ဗာန်မပြန် သိတော်မူနိုင်၍ မင်းဆက်မင်း၊ နတ်ထက်နတ်၊ ဗြဟ္မာထက်ဗြဟ္မာ ဖြစ်သော ဂုဏ်ထူး ဝိသေသနှင့် ပြည့်စုံသည်။ သတ္တဝါခပ်သိမ်းတို့၏ ဆင်းရဲခြင်းကို ပယ်တတ်သောအကျင့် ရှိတော်မူ၏” ဟု မိန့်တော်မူလိုက်လေ၏။

ဘုရင်မင်းမြတ်လည်း ရှင်အရဟံ၏ မိန့်ကြားချက်ကိုကြားလျှင် ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာရှိ၍ မိမိကိုယ်ကို ဆောင်နှင်းလျက် (ကိုယ်ကိုအပ်၍) ဟောကြားပြ ဆုံးမတော်မူပါဟု လျှောက်ပြီး ဆရာအမှတ် ကိုးကွယ်တော်မူ၏။ သရေခေတ္တရာပြည်မှ ပုဂံပြည်သို့ ပြန်လည်သောအခါ ရှင်အဟံကိုပါ ပုဂံပြည်သို့ ပင့်ဆောင်ခဲ့၏။

ပုဂံနေပြည်တော်သို့ ရောက်လျှင် ရှင်အရဟံကို ညောင်ဦးဥယျာဉ်၏ အနောက်ဘက် ဥဒ္ဓံမုဒ္ဓော၏ အရှေ့မြောက်ယွန်းတွင် အရညဝါသီ တောကျောင်းဆောက်၍ သီတင်းသုံး နေစေ

တော်မူ၏။ ထိုသို့နေသောအခါ ရှင်ယောင် အရည်းကြီးတို့က
ငြူစူကြ၏။ ရှင်ယောင်အရည်းကြီးတို့အတွက် အန္တရာယ် မဖြစ်
စိမ့်သောငှာ အစောင့်အနေ လူပေါင်းတရာ လူထားတော်မူ
၏။ ရှင်အရဟံသည် ထို လူပေါင်းတရာကို ဝိနည်း မေ့ကွန်နှင့်
အညီ တော်လှန်စေ၍ ရှင်ရဟန်း ပြုလုပ်ပေးပြီးလျှင် ပိဋကတ်
တော်ကို တတ်မြောက်အောင် သင်ကြားစေတော်မူသည်။

ဤကား သာသနာဆက်စာတမ်းများ၌ လာသော အရှင်
အရဟံ၏ ထေရုပ္ပတ္တိ(ထေရာပဒါန)တည်း။

မှတ်ချက်။ ။ ‘ထေရာပဒါန’ ဟူသည်ကား ထေရာပဒါနဟူ
သော ပါဠိမှ ဆင်းသက်လာသော ‘ပါဠိသက်’ စကားဖြစ်
၏။ အဓိပ္ပာယ်ကား ထေရုပ္ပတ္တိနှင့် အတူပင်ဖြစ်၏။ ထေရာ
ပဒါနဟူသော ပါဠိကို ထေရ+အပဒါနဟု ပုဒ်ဖြတ်ပြီး
တဖန်ပြန်လည်၍ သန္တိစပ်ထားခြင်း ဖြစ်၏။ အပဒါနဟူ
သည်ကား အကြောင်းအရာ အတ္ထုပ္ပတ္တိပင် ဖြစ်၏။ မြတ်
စွာဘုရား၏ အကြောင်းအရာကို ဗုဒ္ဓါပဒါနဟု ခေါ်၏။
အရှင်သာရိပုတ္တရာစသော မထေရ်တို့၏ အကြောင်းကို ထေ
ရာပဒါနဟု ခေါ်၏။ ထေရုပ္ပတ္တိဟူ၍ ‘ဥပ္ပတ္တိ’ သဒ္ဓါနှင့် သုံး
စွဲခြင်းထက် အပဒါနသဒ္ဓါနှင့် သုံးစွဲခြင်းက ပါဠိနည်းတွင်
ပိုမိုခန့်ညား၏။

ပိဋကတ်သုံးပုံတွင် သုတ္တန်ပိဋကတ်၌ ‘အပဒါန ပါဠိ
တော်’ဟု တသီးတခြားရှိ၏။ မြတ်စွာဘုရားနှင့်တကွ ထေရ

ထေရီ အပေါင်းတို့၏ အကြောင်းအရာ အဖြစ်အပျက်ကို
ဟောမြှောက်ထားသော ပါဠိတော်ဖြစ်၏။

ရှင်အရဟံ၏ ထေရာပဒါန်

အထက်ဖော်ပြခဲ့သော ရှင်အရဟံ၏ အကြောင်းအရာ ထေ
ရပုတ္တိ (ထေရာပဒါန်) သုံးမျိုးလုံးကို သတ္တုချွန်ကြည့်လျှင် အချို့
နေရာ၌တူ၍ အချို့နေရာ၌ တမူထူးခြားကာ ကဲ့လဲ့ချက် ရှိနေ
စေကာမူ ရှင်အရဟံဟူသော ရဟန္တာမြတ် အမှန်ရှိကြောင်းနှင့်
ပုဂံပြည်၌ သာသနာပြုကြောင်းဟူသော အချက်တို့အားလုံး
သဘောတူကြ၏။ လိုရင်းပဓာနမှာ ဤအချက်ပင်ဖြစ်ရာ ဤ
အချက်တို့ မည်သည့် ထေရာပဒါန် (ထေရပုတ္တိ) တွင်မျှ ကဲ့လဲ့
ချက် မရှိခဲ့ပေ။

အထက်ပါ ရှင်အရဟံ၏ ထေရာပဒါန် သုံးမျိုးလုံးတွင် ရှင်
အရဟံ၏ ဖွားရာဇာတိ နေရပ် အတိအကျ မပါရှိခဲ့ပေ။ မင်း
တိုင်ပင်အမတ်ကြီး မဟာဓမ္မသင်္ကြံရေးသော သာသနာလင်္ကာရ
စာတမ်းတွင် မဟာဓမ္မသင်္ကြံက သူ၏ မှတ်ချက်အဖြစ်နှင့် ‘သထုံ
မြို့နေ-ပုဏ္ဏားသားတည်း’ ဟု သထုံမြို့သားဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြ
ချက် တွေ့ရ၏။

မဟာဓမ္မသင်္ကြံဆိုသည်ကား အမရပူရ ပထမမြို့တည် ဘိုး
တော်ဘုရားလက်ထက်က ဉာဏာဘိဝံသ ဓမ္မသေနာပတိ အမည်
ရ မောင်းထောင်သာသနာပိုင်ဖြစ်၍ လူထွက်သောအခါ မင်း
တိုင်ပင် အမတ်ကြီးအဖြစ် ခန့်ထားခြင်း ခံရသူဖြစ်၏။ သို့ဖြစ်
၍ သူ၏ ဖော်ပြချက် မှတ်ချက်ကို အလေးအနက် မှတ်ယူသင့်

ပေ၏။ ထိုဖော်ပြချက် မှတ်ချက်ထက် ခိုင်မာသော အကိုး
အကား သာဓက မတွေ့မီစပ်ကြား၌ ထိုဖော်ပြချက် မှတ်ချက်
ကိုပင် အတည်ပြုကာ မှတ်သားသင့်ကြပေသတည်း။

ရှင်အရဟံ ပုဂံပြည်သို့ရောက်သော သက္ကရာဇ်

အရိမဒ္ဒနာပုဂံပြည် ဘုရင်အနော်ရထာမင်းစော လက်ထက်
သုဓမ္မပုရ၊ သုဓမ္မဝတီ နှစ်မည်ရ သာထုံပြည် အရိမဒ္ဒနာ ပုဂံ
ပြည်သို့ ရှင်အရဟံ ကြွရောက်လာကြောင်း၊ ပုဂံပြည်၌ သာသနာ
ပြုစုကြောင်း သာသနာဝင်ကျမ်း၊ ရာဇဝင်ကျမ်း အစောင်
စောင်တို့၌ ဝိဝါဒ မကွဲပြား တသားတည်းဆိုကြ၏။ သို့သော်
ရှင်အရဟံ ပုဂံပြည်သို့ မည်သည့် သက္ကရာဇ်နှစ်တွင် ရောက်
ကြောင်းမူ မည်သည့် သာသနာဝင်ကျမ်း၊ ရာဇဝင်ကျမ်း၌မျှ
ဖော်ပြပါရှိခြင်း မရှိပေ။

ထိုအတွက် သုတေသနပြုလုပ်ကာ မရမကရှာဖွေသောအခါ
မူ ရှားရှားပါးပါး ထူးထူး ခြားခြားနှင့် ဝံသမေဒ ပကာသနီ
အမည်ရှိသော ကျမ်းကြီး၌ တွေ့ရ၏။ တွေ့ရပုံကား အနော်
ရထာမင်းစော နန်းစံ၍ နန်းသက် (ရှင်ဘုရင်သက်) ကိုးနှစ်
မြောက်တွင် ရှင်အရဟံ ပုဂံပြည်သို့ ရောက်သည်ဟု အတိအကျ
ဖော်ပြထား၏။ သို့ဖြစ်၍ ဂေါစာသက္ကရာဇ် (ပုပ္ဖါးစောရဟန်၏
သက္ကရာဇ်) ၃၀၈ ခုနှစ်တွင် ပုဂံပြည်သို့ ရှင်အရဟံ ရောက်
ကြောင်း သိရ၏။

ဝံသမေဒ ပကာသနီကျမ်းကား သာမညမဟုတ်။ ကျမ်းပြု
ဆရာတော်မှာ မန္တလေးရာဇဝင် ပဉ္စမ သင်္ဂါယနာတင် ဘုရင်

မင်းတုန်းမင်းတရားကြီးလက်ထက် ကျမ်းတတ်အကျော် ဒုတိယ
စံကျောင်းဆရာတော်၊ သုဒဿနဝရ ဓမ္မသင်္ဂဟိ မဟာဓမ္မရာဇာဓိ
ရာဇ ဂုရုနှင့် မန္တလေးမြို့ မဟာဝေယန်ဘုံကျော် မိုးကောင်း
ဆရာတော် နာဂိန္ဒာဘိ ကဝိဓဇ မဟာဓမ္မရာဇာဓိ ရာဇဂုရုတို့၏
တပည့်ရင်းဖြစ်သော ရန်ကုန်မြို့ ဒုတိယ သုရားဖြူဆရာတော်
အရှင်နန္ဒိယ မထေရ်မြတ်ဖြစ်၏။

ထို အရှင်နန္ဒိယ မထေရ်မြတ်သည် ၁၂၅၀-၁၂၈၀ ကဋီကာ သစ်ကို
စီရင်သော ဋီကာကျမ်းပြု ဆရာလည်းဖြစ်၏။ ဤအချက်နှင့်
ပတ်သက်၍ ခက်ရာခက်ဆစ် သက္ကရာဇ်အတွက် ဝံသမေဒ ပကာ
သနီ၏ ဖော်ပြချက်မှတစ်ပါး အခြားတစ်ပါး ကျမ်းစာတို့၌ မတွေ့
ရသဖြင့် နောက်ထပ် ခိုင်မာသော သာဓက မရမီစပ်ကြား ဝံသ
မေဒပကာသနီ၏ ဖော်ပြချက်ချက်ကိုပင် အတည်ပြုကာ မှတ်
သားအပ်ပေ၏။

သထုံပြည်ကို တိုက်သိမ်းအောင်မြင်သော သက္ကရာဇ်

အထက်ပါ ပုဂံပြည်သို့ ရှင်အရဟံရောက်သော သက္ကရာဇ်နှင့်
ပတ်သက်၍ ဆက်လက်ဖော်ပြရန် အချက်တစ်ခုမှာ ရှင်အရဟံ၏
မိန့်ကြားချက်အရ၊ သထုံပြည်မှ ပိဋကတ်တော်များကို
ယူဆောင်ရန် သထုံပြည်ကို တိုက်သိမ်းအောင်မြင်သော သက္ကရာဇ်
ဖြစ်၏။ ထိုသက္ကရာဇ် အတွက်ကား ကလျာဏိ ကျောက်စာတွင်
သာသနာ သက္ကရာဇ် ၁၆၀၁ ခုနှစ်၊ ပုပ္ဖားစောရဟန်၏
ဂေါစာသက္ကရာဇ် ၄၁၉ ခုနှစ်တွင် ဖြစ်ကြောင်း အခိုင်အမာ
ဖော်ပြထား၏။ ထိုအချိန်တွင် (၄၁၉ ခုနှစ်တွင်) အနော်ရထာ

မင်းစော၏ နန်းသက် (ရှင်ဘုရင်သက်)မှာ နှစ်ပေါင်း လေးဆယ် တိတိ ရှိနေပြီဖြစ်၏။ အနော်ရထာ မင်းစောကား နန်းသက် (ရှင်ဘုရင်သက်)နှင့် ၄၂ နှစ်သာ နေရ၏။ ပုပ္ဖားစောရဟန်း၏ ဂေါစာသက္ကရာဇ် ၄၂၁ ခုနှစ်တွင် နတ်ရွာစံ၏။

သို့ဖြစ်၍ အနော်ရထာမင်းစော နတ်ရွာမစံမီ နှစ်နှစ် အလို တွင်မှ သထုံကို တိုက်သိမ်းအောင်မြင်၍ ပိဋကတ်တော်များ ပုဂံပြည်သို့ ယူဆောင်ရခြင်း ဖြစ်ပေ၏။ ထိုသို့ဆိုလျှင် ပုဂံပြည်သို့ ရှင်အရဟံ့ရောက်ပြီးနောက် နှစ်ပေါင်း ၃၁ ကြာမှ သထုံပြည်ကို တိုက်သိမ်းအောင်မြင်၍ ပိဋကတ်တော်များ ဆောင်ယူရခြင်း ဖြစ်ကြောင်း သိရပေ၏။

ရဟန်းလူထွက်(ဘုန်းကြီးလူထွက်)ကျန်စစ်သား

ရှင်အရဟံ့ ပုဂံပြည်သို့ရောက်သော သက္ကရာဇ်နှင့် ပတ်သက်၍ ဆက်လက်စဉ်းစားရန် အချက်တခုမှာ ကျန်စစ်သားနှင့် စပ်လျဉ်း သော အချက်ဖြစ်၏။ ဘုရင်အနော်ရထာ မင်းစော၏ သားတော် ကျန်စစ်သားသည် ဂေါစာသက္ကရာဇ် ၃၈၂ ခုနှစ် တွင် ဖွားမြင်၏။ ဘုရင်အနော်ရထာ မင်းစောသည် အမတ် ရာဇတမန်၏ လိမ်လည်လှည့်ဖြားခြင်းကို ယုံကြည်၍ ကျန်စစ် သား ဖယ်တော်ကို နန်းတော်၌ မဲထားပဲ 'ငရိမ္မ' အရပ်သို့ ပို့လိုက်၏။ ထိုသို့ပို့လိုက်စဉ် ကျန်စစ်သား၏ ကိုယ်ဝန်ပါသွား၏။ ကိုယ်ဝန် အရင့်အမာ ဖြစ်လာသောအခါ မြေငလျင် ပြင်းစွာ လှုပ်၏။ မြေငလျင် လှုပ်ခြင်းအကြောင်းကို ဟူးရားဖြူ၊ ဟူးရား ညိုတို့အား မေးမြန်းရာ မင်းပြုမည့်သူ (မင်းလောင်း) မြောက်

အရပ်မှာ ဗဒ္ဓိသန္ဓေနေ၍ လှုပ်ကြောင်း လျှောက်ကြ၏။ မြေးက
အရပ်ရှိ ကိုယ်ဝန်ဆောင်မိန်းမ ခုနစ်ထောင်ကျော်တို့ကို စစ်
ကြော၍ သတ်လေ၏။ ကျန်စစ်သားမယ်တော်ကား သတ်သည့်
အထဲ မပါပဲ လွတ်သွားလေ၏။

ဘုရင်မင်းမြတ်က မင်းလောင်းသေပြီလော့ဟု မေးပြန်ရာ
ဟူးရားဖြူ၊ ဟူးရားညိုတို့က မသေသေးပါ၊ ယခုအမိဝမ်းမှပင်
ဖွားမြင်လာပြီဟု လျှောက်ကြ၏။ သူငယ်နှစ်စုံ ပုခက်တွင်း
ခြောက်ထောင်ကျော်ကို စစ်ကြော၍ သတ်ပြန်လေ၏။ ကျန်စစ်
သားကား သတ်သည့်အထဲ မပါ လွတ်သွားလေ၏။

ထို့နောက် နှစ်အတော်ကြာလျှင် မင်းလောင်းသေပြီလော့
ဟု မေးမြန်၏။ မသေသေးပါ၊ နွားကျောင်းသားအရွယ် ရှိနေ
ပြီဟု လျှောက်ကြသည်။ နွားကျောင်းသားအရွယ်ငါးထောင်
ကျော်ကို စစ်ကြော၍ သတ်ပြန်လေ၏။ ကျန်စစ်သားကား
သတ်သည့်အထဲ မပါပဲ လွတ်သွားပြန်လေ၏။ ထိုသို့ဖြင့် ကျန်စစ်
သားလည်း သေတွင်းထွက်ဖြစ်ကာ ကြီးပြင်းလာခဲ့ရလေ၏။

အထက်ဖော်ပြရာပါ အဖြစ်အပျက်များနှင့် တဆက်တည်း
ဖြစ်သော ကျန်စစ်သား၏ အကြောင်းတွင် မှန်နန်း မဟာရာဇဝင်
တော်ကြီးက အောက်ပါအတိုင်း ရေးသားဖော်ပြထား၏။

“ကျန်စစ်သားမယ်တော်လည်း သားတော်ကို မင်းကြီး
ဆရာတော်အထံဝယ် အပ်၍ ရဟန်းပြုလေ၏။ ဟူးရားဖြူ၊
ဟူးရားညိုတို့လည်း ရဟန်းပြုပြီဟု လျှောက်ပြန်၍ မင်းကြီး
လည်း အဘယ်အကြောင်းဖြင့် သိရအံ့နည်းဟု မေးတော်

မူ၏။ ‘ဆွမ်းပင်၍ ကျွေးတော်မူသည့် အဆုံး၌ ကရားနှင့် ရေတိုက်တော်မူလျှင် မင်းဖြစ်မည့်သူ(မင်းလောင်း)ခံတွင်းမှ စက်ပြောင်ပြောင် ထွက်လတ္တံ့။’ ဟု နားတော်လျှောက်၏။ မင်းကြီးလည်း ရဟန်းအပေါင်းတို့ကို အစဉ်အတိုင်းပင်၍ နေ့တိုင်းလျှင် ဆွမ်းလုပ်ကျွေးတော်မူ၏။ တနေ့သ၌ ကျန် စစ်သားကိုပင်၍ ဆွမ်းလုပ်ကျွေးတော်မူ၏။ ဆွမ်းဘုဉ်းပေး လျှင် ကရားနှင့် အစဉ်အတိုင်း ရေတိုက်တော်မူ၏။ ထိုအခါ ကျန်စစ်သားခံတွင်းမှ စက်ပြောင်ပြောင် ထွက်သည်ကို မင်းကြီးမြင်လေသော် လန့်တော်မူ၍ က ရား လံ လေ ၏။ မင်းကြီးလည်း ငါ့စည်းစိမ်ကို လုမည်လောဟု မေးတော်မူ ၏။ ဟူးရားဖြူ၊ ဟူးရားညိုတို့လည်း မင်းကြီးနောက်တဆက် လွန်မှ မင်းဖြစ်လတ္တံ့ ဟု နားတော်လျှောက်ပေ၏။ မင်းကြီး လည်း သင်တို့ သည်စကားကို ငါ့အား ယခုမှ လျှောက် သည်။ ငါ့ စည်းစိမ်ကို လုလတ္တံ့သည်ဟု များစွာသော သတ္တဝါတို့ကို ငါသတ်မိသည်ဟူ၍ အမိန့်တော်ရှိပြီးလျှင် ကျန်စစ်သားကို လူဖြစ်စေ၍ အပါးတော်ဝယ် ခစားရ၏။ သားတော်ရင်း ဖြစ်၍လည်း သနားတော်မူ၏။ ကျန်စစ်သား ဟူ၍လည်း အမည်သမုတ်၍ ခေါ်တော် မူ၏။”

စိစစ်ချက်

ဤအထက်ပါ ဖော်ပြချက်အရ ကျန်စစ်သား ရဟန်းပြု ကြောင်း သိရ၏။ သတိပြုရန်မှာ ရှင်ဟူ၍မဆို၊ ရဟန်းဟူ၍ ဆို ထား၏။ ရဟန်းဆိုသည်မှာ အနည်းဆုံးအားဖြင့် အသက် ၁၉

နှစ်ရှိရ၏။ အမိဝမ်းတွင်း၌ ပဋိသန္ဓေ တည်နေခဲ့သော လ၊ ရက် များနှင့် ပေါင်း၍ ယူလျှင် အသက် နှစ်ဆယ် ဖြစ်နိုင်၏။ သို့ဖြစ် ၍ ဆယ်ကိုးနှစ်နှင့် သုံးလရှိသော သူသည် ပဋိသန္ဓေနေသက် နှင့်ပေါင်းပြီး ရဟန်းခံခွင့်ရှိ၏။ ကျန်စစ်သားသည် ပုပ္ဖားစောရ ဟန်၏ ဂေါစာသက္ကရာဇ် ၃၀၂ ခုနှစ်တွင် ဖွားမြင်သူ ဖြစ်၏။ အနောက်ရထားမင်းစော နန်းတက်ပြီးနောက် (ရှင်ဘုရင်ဖြစ်ပြီး နောက်) သုံးနှစ်မြောက်တွင် မွေးဖွားခြင်းဖြစ်၏။ ကျန်စစ်သား သည် ဂေါစာသက္ကရာဇ် ၄၂၆ ခုနှစ်၊ အသက်တော် ၄၄ နှစ် တွင် နန်းတက်၍ ရှင်ဘုရင်ဖြစ်၏။ သို့ဖြစ်၍ အသက် ၁၉ နှစ်၊ ဂေါစာသက္ကရာဇ် ၄၀၁ ခုနှစ်၌ ရဟန်းပြုလုပ်နိုင်ကြောင်း သိရ ၏။ ဤသို့ ယူငင်လျှင် အဘက်ဘက်က သက္ကရာဇ်အတွက် ကိုက်ညီ နေသည်ကို တွေ့ရ၏။ ကျန်စစ်သား၏ အသက် ၁၉ နှစ်ရှိသော အခါ အနောက်ရထားမင်းစော၏ နန်းသက် (ရှင်ဘုရင်သက်) ၂၂ နှစ်ရှိသောပြီ။ ထိုအချိန်တွင် ဂေါစာသက္ကရာဇ်မှာ ၄၀၁ နှစ်ဖြစ်၏။ ထိုအချိန်တွင် ပုဂံပြည်၌ ဗုဒ္ဓသာသနာ တည်ထွန်း နေပြီဖြစ်ကြောင်း—

“ကျန်စစ်သား မယ်တော်လည်း သားတော်ကို မင်းကြီး ဆရာတော်အထံဝယ်အပ်၍ ရဟန်းပြုလေ၏” ဟူသော မှန်နန်း မဟာရာဇဝင်တော်ကြီး၏ ဖော်ပြချက်စကားအရ သိနိုင်၏။

ထိုသို့ သိရချက်အရ ထိုသက္ကရာဇ်၊ သို့နှစ် ၄၀၁ ခု မတိုင်မီ ပုဂံပြည်သို့ ရှင်အရဟံ ရောက်နေကြောင်းလည်း ထင်ရှားသိနိုင် ၏။ အကြောင်းကား အရှင်အရဟံ ရောက်ပြီးမှသာ ဗုဒ္ဓသာ သနာ တည်ထွန်းနိုင်သောကြောင့်တည်း။ သို့ဖြစ်၍ အနောက်

ရထား မင်းစော နန်းစံ၍ နန်းသက် (ရှင်ဘုရင်သက်) ကိုးနှစ်
မြောက်တွင် ပုဂံပြည်သို့ ရှင်အရဟံ ရောက်သည်ဆိုသော ဝံသ
ဒေဒပကာသနီကျမ်းလာစကားသည် အသင့်ယုတ္တိရှိပေ၏။

ဤကား ပုဂံပြည်သို့ ရှင်အရဟံရောက်သော သက္ကရာဇ်ကို
ရှင်းပြချက်တည်း။

ရှင်အရဟံ ကြွလာခဲ့ရာ ဌာနမှ သာသနာရေး

ရှင်အရဟံသည် သုဓမ္မပုရ၊ သုဓမ္မဝတီနှစ်မည်ရ သထုံပြည်မှ
ကြွလာခြင်း ဖြစ်ကြောင်း နောက်က ဆိုခဲ့ပြီ။ ထိုသထုံပြည်
တွင် မည်သည့်အချိန်က သာသနာရောက်နေသနည်းဟု မေးရန်
ရှိ၏။ အကျဉ်းချုပ်အမြောက်မျှ ဖော်ပြရလျှင် ဤကျမ်းစာအစ
တကြောင်းဆက် သာသနာရေးတွင် ဖော်ပြခဲ့သော အရှင်ဂဝံ
ပတိရဟန္တာ၏ ပြုစုချက်အရ သထုံ၌ သာသနာရောက်နေခြင်း
ဖြစ်ပေ၏။

ထိုမှနောက်လည်း တတိယ သင်္ဂါယနာ တင်ပြီးနောက်
ကိုးတိုင်း ကိုးဌာနသို့ သာသနာပြု စေလွှတ်ရာ၌ သောဏမထေရ်
နှင့် ဥတ္တရမထေရ်ကို သုဝဏ္ဏဘူမိတိုင်းသို့ သာသနာပြုစေလွှတ်
ခဲ့၏။ သုဝဏ္ဏဘူမိတိုင်း ဟူသည်ကား သထုံပြည်ကိုပင် ခေါ်
ခြင်းဖြစ်၏။ သို့ဖြစ်၍ သုဝဏ္ဏဘူမိတိုင်းလည်းခေါ်၊ သုဓမ္မပုရ၊
သုဓမ္မဝတီလည်းခေါ် သထုံပြည်၌ သာသနာ တည်ထွန်းနေ
ခြင်းဖြစ်ကြောင်း သိရပေ၏။ အရှင်သောဏမထေရ်နှင့် အရှင်
ဥတ္တမထေရ်တို့ သုဝဏ္ဏဘူမိ သထုံပြည်တွင် သာသနာပြု

ကြောင်း ဆိုင်ရာအပိုင်းကဏ္ဍသို့ ရောက်သောအခါ အကျယ် တဝင့်လာလတ္တံ့။

သုဓမ္မပုရ သထုံပြည်မှ ပိဋကတ်တော်များကို ဆောင်ယူခြင်း

ရှင်အရဟံသည် ပုဂံပြည်သို့ရောက်ပြီးနောက် ဘုရင်အနော်ရထာမင်းစောနှင့်တကွ တိုင်းသူ ပြည်သားများအား တရားရေအေး အမြှိုက်ဆေး တိုက်ကျွေးလျက် ရှင်သာမဏေ ပြုလိုသူ၊ ပဉ္စင်းခံလိုသူ တို့အားလည်း ရှင်ရဟန်း ပြုလုပ်ပေးကာ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသာသနာကို ထွန်းတောက်စေလေ၏။ ရှင်အရဟံကား မြန်မာနိုင်ငံတော်ဝယ်အရိမဒ္ဒနာပုဂံပြည်ကို ပထမဆုံးသာသနာတော်၌ ကြည်ညိုလာအောင် ဆောင်ရွက်ပေးသော သာသနာပြုပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်၏။ သို့ဖြစ်၍ သီဟိုဠ်ကျွန်းကို ပထမဆုံး သာသနာတော်၌ ကြည်ညိုလာအောင် ဆောင်ရွက်ပေးသော အရှင်မဟိန္ဒအား သီဟိုဠ်ကျွန်းသား ကျမ်းပြုဆရာ မထေရ်မြတ်တို့က ‘ဒီပပုသဒက’ ဟု ဘွဲ့ပုံကမ္ပည်းတပ်ကာ ဂုဏ်ပြုကြသကဲ့သို့ အရှင်အရဟံအား ‘ရဋ္ဌပုသဒက’ ဟု ဘွဲ့ပုံကမ္ပည်းတပ်ကာ ဂုဏ်ပြုအပ်ပေ၏။

ဒီပပုသဒက ဆိုသည်ကား ကျွန်းကို (သီဟိုဠ်ကျွန်းကို) သာသနာကြည်ညိုစေတတ်သော (သာသနာကိုကြည်ညိုအောင် ပြုလုပ်နိုင်သော) မထေရ်ဟု ဆိုလို၏။ ‘ရဋ္ဌပုသဒက’ ဆိုသည်ကား တိုင်းပြည်ကို (အရိမဒ္ဒနာပုဂံပြည်ကို) သာသနာကြည်ညိုစေတတ်သော (သာသနာကိုကြည်ညိုအောင် ပြုလုပ်နိုင်သော) မထေရ်ဟု ဆိုလို၏။

တနေ့သ၌ ရှင်အရဟံသည် ဘုရင်အနော်ရထာ မင်းစောအား သာသနာရေးအတွက် ဆောင်ရွက်ဖွယ် အချက်တရပ်ကို မိန့်ကြားတော်မူလေ၏။

“ဒဏ္ဍာတော်မင်းမြတ်၊ မြတ်စွာဘုရား၏ သာသနာတော်အရှည်သဖြင့် တည်ထွန်း စည်ကားနိုင်အောင် ဆောင်ရွက်ဖို့ မိန့်ကြားလိုတယ်။ မြတ်စွာဘုရား၏ သာသနာတော်သည် (၁) ပရိယတ္တိသာသနာ၊ (၂) ဗုဒ္ဓိပတ္တိသာသနာ၊ (၃) ပဋိဝေဓသာသနာဟု သုံးမျိုးရှိတယ်။

(၁) ပရိယတ္တိသာသနာဆိုတာ မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားတော်မူသော ပိဋကတ်သုံးပုံဖြစ်တယ်။ ပဋိပတ္တိသာသနာဆိုတာ ပရိယတ္တိသာသနာမှာပါတဲ့အတိုင်း သမထဝိပဿနာ ဘာဝနာ ကမ္မဋ္ဌာန်းစီးဖြန်းခြင်း၊ ရဟန်းတရား အားထုတ်ခြင်းများကို ခေါ်တယ်။ ပဋိဝေဓသာသနာဆိုတာ ဘာဝနာ ကမ္မဋ္ဌာန်းစီးဖြန်းခြင်း၊ ရဟန်းတရား အားထုတ်ခြင်းများကြောင့် ရရှိအပ်တဲ့ မဂ်လေးပါး၊ ဖိုလ်လေးပါး၊ မဂ်ဖိုလ်တရားများကို ခေါ်တယ်။ အဲဒီသာသနာသုံးရပ်မှာ ပရိယတ္တိသာသနာဆိုတဲ့ ပိဋကတ်စာပေရှိမှ ပဋိပတ္တိသာသနာ ဖြစ်ထွန်းနိုင်တယ်။ ဗုဒ္ဓိပတ္တိသာသနာရှိမှ ပဋိဝေဓသာသနာ ဖြစ်ထွန်းနိုင်တယ်။ သာသနာသုံးရပ်မှာ ပရိယတ္တိသာသနာက လိုရင်းပဓာန မူလပင်မ အခြေအမြစ် ဖြစ်တယ်။

ယခု ဤပုဂံပြည်မှာ ပရိယတ္တိဆိုတဲ့ ပိဋကတ်တော်သုံးပုံ မရှိသေးဘူး။ အမြဲထာဝရထားပြီး ကိုးကွယ်ဖို့ မြတ်စွာဘုရား သခင်ရဲ့ ဓာတ်တော်၊ မွေတော်များလည်း မရှိသေးဘူး။

သည်အတွက် ပိဋကတ်တော်များ၊ သရီရဓာတ်တော် မွေတော်များရှိတဲ့ တိုင်းပြည်နိုင်ငံတို့မှာ လက်ဆောင်ပဏ္ဏာများပေးပြီး တောင်းယူသင့်တယ်။ သည်လိုတောင်းယူပြီး ပိဋကတ်တော်တွေ၊ ဓာတ်တော်မွေတော်တွေ ရမှသာ သာသနာတော် အရှည်သဖြင့် အစဉ်မပြတ် တည်ထွန်းနိုင်ဖို့ အကြောင်းရှိသည်” ဟု မိန့်ကြော်တော်မူလေ၏။

ထိုအခါ ဘုရင်မင်းမြတ်က “အရှင်မြတ်အမိန့်ရှိသည့်အတိုင်း ဆောင်ရွက်ပါမည်။ ပိဋကတ်တော်တွေ၊ ဓာတ်တော် မွေတော်တွေ ဘယ်တိုင်းပြည်နိုင်ငံမှာ ရှိပါသလဲဘုရား” ဟု မေးလျှောက်လေရာ—

ရှင်အရဟံက ‘ဒကာတော်မင်းမြတ်၊ သုဓမ္မပုရသထုံပြည်မှာ ပိဋကတ်သုံးပုံ အစုံပေါင်း သုံးဆယ်ရှိတယ်။ အစုံပေါင်း သုံးဆယ် ဆိုတာက ပိဋကတ်သုံးပုံလုံးကို တစုံလို့ခေါ်ပြီး အစုံပေါင်း သုံးဆယ်ရှိတယ်လို့ ဆိုလိုတယ်။ သည့်ပြင် မြတ်စွာဘုရားသခင်ရဲ့ သရီရဓာတ်တော် မွေတော်များလည်း များစွာ ရှိတယ်’ ဟု မိန့်တော်မူလိုက်လေ၏။

ဘုရင်အနော်ရထာမင်းစောသည် အထက်ပါ ရှင်အရဟံ၏ ညွှန်ကြားမိန့်ဆိုချက်အတိုင်း လက်ဆောင်ပဏ္ဏာကာရ မြှောက်မြားစွာနှင့် မင်းရေးစိုးခွင့်တွင် ကျမ်းကျင်လိမ္မာသော အမတ်တယောက်ကို သုဓမ္မပုရ သထုံ ပြည်သို့ စေလွှတ်၍ သထုံဘုရင် မနုဟာမင်းထံ သာယာချေငံစွာ ပိဋကတ်တော်များနှင့် ဓာတ်တော် မွေတော်များကို တောင်းစေလေ၏။ ငယ်မည်တော် သူရိယကုမ္မာ ခေါ် မနောဟရီ မည်သော သထုံဘုရင် မနုဟာ

မင်းလည်း အနော်ရထာမင်းစောထံမှ အမတ်တမန်ရောက်လာ
၍ အကြောင်းအရာကိုသိရလျှင် ရာဇမာန်ရှုကာ မချေမငံသော
စကားဖြင့် မိန့်ကြား၍ ပိဋကတ်တော်နှင့် ဓာတ်တော်မေ့တော်
များကို မပေးလိုက်ပေ။

မှတ်ချက်။ ။မန္တဟာမင်းက ရာဇမာန်ရှုကာ မချေမငံသော
စကားဖြင့် မိန့်ကြားပုံကို ရာဇဝင်နှင့် သာသနာဝင်ကျမ်း
များ၌ မိန့်ကြားပုံ အခြင်းအရာကို တမျိုးစီ ဖော်ပြထား
ကြ၏။

ပုဂံရာဇဝင်တွင် ‘ပိဋကတ်တော်၊ ဓာတ်တော်၊ မေ့တော်
များသည် လူ့ရိုင်းတို့၏ အရာလော’ဟု ပြောဆို မိန့်မြှောက်
လိုက်ကြောင်း ဖော်ပြထား၏။

မန္တလေး ရတနာပုံမြို့တည် ပဉ္စမ သင်္ဂါယနာတင်
မင်းတုန်းမင်းတရား လက်ထက် ပညာသာမိ သီရိဏဝိဇယ
မဟာဓမ္မ ရာဇာဓိရာဇဂုရုဘွဲ့ခံ ဒုတိယမောင်းထောင် ဆရာ
တော် ပါဠိဘာသာနှင့် စီရင်ထားသည့် ‘သာသနာဝံသပုဒ်
ပိကာ’ခေါ် သာသနာဝင်ကျမ်းတွင် ‘သင်တို့ကဲ့သို့သော
မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတို့၏တိုင်းပြည်၌ မြတ်စွာဘုရားသခင်၏ ပိဋကတ်
တော်၊ ဓာတ်တော်၊ မေ့တော်များ မတင့်မလျော် မတော်
မတန်။ လောကသုံးပါးထက် မြတ်တော်မူသော ဘုရား
သခင်၏ သာသနာတော်သည် သမ္မာဒိဋ္ဌိတို့၏တိုင်းပြည်နိုင်ငံ
၌သာ တည်တော်မူသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ခြင်္သေ့ဆီသည်
ရွှေခွက်၌သာတည်။ မြေခွက် ကြေးခွက်တို့၌မတည်။ ထို့အတူ

ခြင်သောဆီနှင့်တူသော မြတ်စွာဘုရား၏သာသနာတော်သည်
မြေခွက် ကြေးခွက်နှင့်တူသော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတို့၏ နေရာဖြစ်သည့်
သင်တို့ ပုဂံပြည်မှာ တည်မည် မဟုတ်ဟု ပြောဆိုမိန့်မြက်
လိုက်ကြောင်း ဖော်ပြထား၏။

တမန်အဖြစ်ဖြင့် စေလွှတ်လိုက်သော အမတ် ပြန်ရောက်
လာ၍ သထုံဘုရင် မနုဟာမင်းက ပြောဆိုလိုက်ပုံ ကြားရသော
အခါ အနော်ရထာမင်းစောသည် ပြင်သန်ဆွာ ရာဇမာန် ရှက်
တော်မူလေ၏။ သို့ဖြစ်၍ နိုင်ငံတော်၌ရှိသော သူရဲ သူခက်
အပေါင်းတို့ကို ရုံးစုတော်မူ၍ သထုံပြည်ကို တိုက်သိမ်းရန်
ရေးကြောင်း၊ ကြည်းကြောင်း ချီတော်မူလေ၏။

ရေးကြောင်းတွင် လှေရှစ်သိန်း၊ သူရဲ ရှစ်ကုဋေ။ ကြည်း
ကြောင်မှာလည်း ကျန်စစ်သား၊ ငထွေးရူး၊ ငလုံးလက်ဖယ်၊
ညောင်ဦးဘီးဟူသော စစ်သူကြီး လေးယောက်တို့ကို ရှေ့ဖျား
ချီစေ၍ ဘုရင်မင်းမြတ်ကိုယ်တိုင် ကြပ်မကာ နောက်တပ်မ ပြု၍
ချီတော်မူလေ၏။ ကြည်းတပ်တွင် ဆင်ရှစ်သိန်း၊ မြင်းရှစ်သန်း၊
သူရဲကုဋေရှစ်သန်းပါ၏။ ရေးကြောင်းချီသောစစ်ဖျား ပဲခူးသို့
ရောက်သော အခါတိုင်အောင် ပုဂံရွှေမြို့တော်မှ လှေတပ်မကုန်
သေးပေ။ ကြည်းကြောင်းတွင်လည်း ရှေ့ချီသော စစ်ဖျား
သထုံကျေးစပ်သို့ ရောက်သည်တိုင်အောင် ပုဂံရွှေမြို့တော်က
ကြည်းတပ်ဖျား မကုန်သေးပေ။ ဤမျှသောက် မြောက်မြား
လှ၏။

ထိုသို့ ကြောက်မနိုးလိလိ အရိမဒ္ဒနာပုဂံပြည်ရှင် ဘုရင်
အနော်ရထာမင်းစော စစ်ချီလာကြောင်း သထုံဘုရင် မနုဟာ
မင်း ကြားသိလျှင် အလွန် ကြောက်ရွံ့ခြင်း ပြင်းစွာဖြစ်၍

မြို့တံခါးပိတ်ကာ မြို့ကို ခိုင်လုံအောင်လုပ်ပြီး ခံနှင့်လေ၏။ ရေ
ကြောင်း၊ ကြည်းကြောင်း တပ်မတော်များ အစုံအညီ ရောက်
လျှင် ကျန်စစ်သားအမှူးရှိသော စစ်သူကြီးလေးယောက်ကိုယ်
တိုင် ခေါင်းဆောင်၍ မြို့ကို ဖြိုဖျက် တိုက်ခိုက်ကြလေ၏။
သို့သော် သထုံမြို့မှာ ပယောဂစီရင်၍ ထားသဖြင့် ကြိမ်ဖန်များ
စွာ တိုက်ခိုက် ဖြိုဖျက်ပါသော်လည်း မြို့ကိုဖြိုဖျက်ရန်၊ ဖောက်
ထွင်းရန် မတတ်နိုင်ပဲရှိခဲ့လေ၏။

ထိုအခါ တပ်မတော်တွင်ပါလာသော ဟူးရားဖြူ၊ ဟူးရားညို
တို့ကို မေးမြန်းရာ ပယောဂစီရင်ထားသဖြင့် မဖောက်ထွင်းနိုင်
ကြောင်း လျှောက်ထားကြလေ၏။ ပယောဂမှာ ဇော်ဂျီ
အကောင်ကို ဖုတ်ကင်၍ စားထားသော ကုလားညီနောင် နှစ်
ယောက်အနက် အစ်ကိုဖြစ်သူ ‘ဗျတ်ဝိ’ ခေါ် ကုလားငယ်၏
ဦးခေါင်း၊ အပေါင်၊ အလက်တို့ကို မနုဟာမင်း၏ ဆရာတော်
ဖြစ်သော ဘုန်းတော်ကြီး၏ အစီအရင်နှင့် ဆေးဝါးမန္တရားတို့
ဖြင့် စီရင်မြုပ်နှံထားခြင်း ဖြစ်လေ၏။

ထိုအချိန်တွင် အစ်ကိုဖြစ်သူ ‘ဗျတ်ဝိ’ ကဲ့သို့ပင် ဇော်ဂျီ
အကောင်ကို ဖုတ်ကင်၍စားထားသော ‘ဗျတ္တ’ခေါ် ကုလား
ငယ်မှာ အနော်ရထာမင်းစေးထံ ခံစားလျက် ရှိနေ သဖြင့်
အရိမဒ္ဒနာ ပုဂံတပ်မတော်ကြီးထဲတွင် ပါလာလေ၏။ (ကုရင်
အနော်ရထာမင်းစောသည် ဗျတ္တကိုခေါ်ကာ သူ၏ အစ်ကိုဖြစ်
သူ ဗျတ်ဝိ၏ ဦးခေါင်း၊ အပေါင်၊ အလက်တို့ကို မြုပ်ထား
ရာမှ ထုတ်ယူပေးရန် မိန့်မြှောက်တော်မူလေ၏။ ဗျတ္တလည်း ည
အခါ သထုံမြို့တွင်းသို့ဝင်၍ မိမိ၏မရိုးဖြစ်သူ ဗျတ်ဝိ၏ မယား
အား မြုပ်ထားရာ အရပ်များ မေးမြန်းပြီး မြုပ်ထားသော

ဦးခေါင်း နှင့် အပေါင် အလက်များ တူးဖော် ထုတ်ယူကာ ဘုရင် အနော်ရထာ မင်းစောအား ဆက်သလေ၏။ အနော်ရထာမင်းစောလည်း ဟူးရားဖြူ၊ ဟူးရားညိုတို့နှင့် တိုင်ပင်ကာ ကုလားငယ်ဗျတ်ဝိ၏ ဦးခေါင်း၊ အပေါင်၊ အလက် များကို ပင်လယ် သမုဒ္ဒရာတွင်းသို့ ပစ်ချလိုက်လေ၏။ ထိုသို့ ပြုလုပ် ပြီးနောက်မှ ပုဂံတပ်မတော်များ သထုံမြို့တွင်းသို့ ထိုးဖောက် ဝင်ရောက်နိုင်၍ ဘုရင်လုပ်သူ မန္တဟာမင်းနှင့်တကွ တမြို့လုံး ကို ရတော်မူလေ၏။

သထုံမြို့ကိုရလျှင် သထုံပြည်၌ မင်းအဆက်ဆက် ကိုးကွယ် သော ရတနာပန်းတောင်းဖြင့်ထားသော မြတ်စွာဘုရားသခင် ၏ ဓာတ်တော်၊ မေ့တော်များနှင့် တကွ အစုံ သုံးဆယ်သော ပိဋကတ်တော်သုံးပုံများကို မန္တဟာမင်းပိုင် ဆင်ဖြူတော် ၃၂ စီးတွင်တင်၍ ပုဂံပြည်သို့ ယူဆောင်တော်မူခဲ့၏။ ပိဋကတ် ကျမ်းဂန်တတ်သော အရိယာ သံဃာတော်တထောင်ကိုလည်း ရှိသေလျောက်ပတ်စွာ တောင်းပန်၍ ပုဂံပြည်သို့ ပင့်ဆောင်ခဲ့ ၏။ ထိုမှတစ်ပါး သထုံပြည်ရှိ စစ်သည်ရဲမက် အလုံးအရင်းနှင့် ဆင် မြင်း ဗိုလ်ပါတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပန်းပု၊ ပန်းပွတ်၊ ပန်းချီ၊ ပန်းရန်၊ ပန်းထိမ် စသော ပန်းဆယ့်နှစ်မျိုး ကျွမ်းကျင်တတ် မြောက်သူများနှင့် အဘက်ဘက်က ကျွမ်းကျင်သူ ပညာသည် အပေါင်းတို့ကိုလည်းကောင်း ပုဂံပြည်သို့ ယူဆောင်လာခဲ့၏။

‘သီရိတြိဘဝနာဒိတျာပဝရဓမ္မရာဇာ’ ဘွဲ့မည်တော် ရှိသော သထုံဘုရင် မန္တဟာမင်းကိုလည်း မိဖုရား၊ သားသမီးများနှင့် တကွ ပုဂံပြည်သို့ ခေါ်ယူလာခဲ့လေ၏။ နေပြည်တော် ပုဂံ ရာမ (ပုဂံပြည်)သို့ရောက်သောအခါ သထုံပြည်က ပင့်ဆောင်

ခဲသော မြတ်စွာဘုရား သခင်၏ ဓာတ်တော် မွေတော်များ ကို ရတနာ အတိပြီးသော ပတ္တမြားကြုတ်တွင် ဌာပနာ၍ ခေါင်းရင်းတော်၌ အမြဲထားလျက် ကိုးကွယ်တော်မူ၏။ ပိဋကတ်တော်သုံးပုံ အစုံသုံးဆယ်ကိုလည်း ရတနာအတိပြီးသော ပြာသာဒ်၌ထား၍ အရိယာ သံဃာတော်တို့အား သင်ကြားပို့ချစေရ၏။ သထုံမှ ပင့်ဆောင်ခဲ့သော အရိယာ သံဃာတော်တို့ကိုလည်း ဆွမ်း၊ သင်္ကန်း၊ ကျောင်း၊ ဆေး ဟူသော ပစ္စည်းလေးပါးနှင့် ချီးမြှင့်ပူဇော်ကာ မြတ်စွာဘုရား၏ စကားတော်တရားတော်များ ပြန့်ပွားအောင် အားထုတ်ဖို့ သာသနာ့နဂ္ဂဟ၊ ပစ္စယာနဂ္ဂဟ အမှုပြုခဲ့လေ၏။ သထုံဘုရင် မန္တဟာမင်းကိုလည်း ‘မြင်းကပါ’အရပ်၌ အလုပ်အကျွေးနှင့်တကွ ကျနစွာ ထားရှိနေထိုင်စေရ၏။

မန္တဟာမင်းကား တန်ခိုးအာနုဘော် ရှိသူဖြစ်၏။ စကားပြောလျှင် ခံတွင်းမှ စက်ပြောင်ပြောင် အရောင်ထွက်၏။ ထိုအတွက် အနော်ရထာမင်းစောသည် မန္တဟာမင်း မိမိထံလာ၍ ဦးချသော အခါတိုင်း (ကန်တော့ ဝတ်ချသောအခါ တိုင်း) ကြက်သီး မွေးညင်း ထ၍ ထိတ်ထိတ် လန့်လန့် ဖြစ်တော်မူ၏။ သို့ဖြစ်၍ မန္တဟာမင်း တန်ခိုးအာနုဘော် ညံ့စေခြင်းငှာ ဘုရားဆွမ်းတော်တင်ကို မန္တဟာမင်းအားဆွမ်းတော်တင်မှန်းမသိစေပဲ ပြင်ဆင် ကျွေးမွေးလေ၏။

ကျွေးမွေးပုံကား မနောလင်ပန်းနှင့် တခမ်းတနားစားတော်ခေါ်ရန် ထမင်းဟင်းလျာများ ပြင်ဆင်ပြီး ဘုရားမှာတင်စေ၏။ ထို ဘုရားတင်ပြီးသော ထမင်းဟင်းလျာ စားတော်များကို

(ဘုရားဆွမ်းတော်တင်များကို) မနုဟာမင်းအား ကျွေးမွေးကာ စားတော် ခေါ်စေ၏။ မနုဟာမင်းလည်း မစုံစမ်း မဆင်ခြင်ပဲ စားတော်ခေါ်လေ၏။ ထိုသို့အားဖြင့် မပြတ် မပြတ် ဘုရားဆွမ်းတော်တင်များ စားတော်ခေါ်ခဲ့ရာ ကာလအတန် ကြာသောအခါ ခံတွင်းမှထွက်သော စက်ရောင်များ ကွယ်ခဲ့လေ၏။

မနုဟာဘုရား

မနုဟာမင်းလည်း မိမိ၏ခံတွင်းမှ ထွက်သော စက်ရောင်များကွယ်ခဲ့သဖြင့် ထိတ်လန့်ခြင်း ‘သံဝေဂ’ ဖြစ်သွားလေ၏။ သို့ဖြစ်၍ သံသရာဝယ် ကျင်လည်သမျှ ‘သုနိင်သည့်ကိုယ် မဖြစ်လို့’ ဟု ဆုတောင်းပြီးလျှင် မိမိနေထိုင်ရာ မြင်းကပါအရပ်၌ပင် (၁) ကြီးစွာသောဘုရားဆင်းတုတော်ထက်ဝယ်တော်တဆူနှင့် (၂) ကြီးစွာသော ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုဟန် ဆင်းတုတော်ကြီးတဆူ တည်တော်မူ၏။ ထို ဘုရားဆင်းတုတော်ကြီးနှစ်ဆူကို ‘မနုဟာဘုရား’ ဟူ၍ ခေါ်ဝေါ်ကြ၏။ (ယခုထက်ထိ မနုဟာဘုရား ဟူ၍ပင် ခေါ်နေကြ၏။)

မနုဟာမင်းသည် ထိုဘုရားနှစ်ဆူတည်ရန် မိမိတွင် ပါလာသော ‘မနောမယ’ ပတ္တမြားကို ပုဂံသဌေးအား ရောင်းချရာ လှည်းငါးစီးတိုက်ခန့် အဖိုးငွေရ၏။ ထိုငွေများဖြင့် ဘုရားနှစ်ဆူကို တည်ကြောင်း မနုဟာဘုရား ကျောက်စာတွင် ဖော်ပြထား၏။

(ဤရာနေတွင် မနုဟာဘုရားနှစ်ဆူပုံတော်နှင့် ကျောက်စာ ထည့်သွင်း ဖော်ပြရန်။)

အနော်ရထာမင်းစော
တရုတ်ပြည်သွား၍ စွယ်တော်ပင့်ခြင်း

အနော်ရထာ မင်းစောသည် သထုံပြည်မှ ဓာတ်ခတော်
မေ့တော်များနှင့် ပိဋကတ်တော်များ၊ အရိယာသံဃာတော်
များကို ပုဂံပြည်သို့ပင့်ဆောင်၍ ကိုးကွယ် ပူဇော်ရေ့သော်လည်း
သာသနာရေးအတွက်ဆက်သန်သောသဒ္ဓါပသန္နဆန္ဒဓာတ်အား
ကြီးသူဖြစ်သောကြောင့် အားရတင်းတိမ်ခြင်း မရှိပဲ နောက်ထပ်
ဓာတ်ခတော် မေ့တော်များကို ရှာဖွေ ပူဇော်ရန် ကြံစည်တော်
မူလျက်ရှိလေ၏။

ထိုသို့ ကြံစည်ယင်း တရုတ်ပြည်တွင် မြတ်စွာဘုရားစွယ်
တော်ရှိကြောင်း သတင်းကြားရလေ၏။ သို့ဖြစ်၍ တရုတ်ပြည်
ရှိ စွယ်တော်မြတ်ကို တောင်းယူပင့်ဆောင်ရန် တရုတ်ပြည်သို့
ရေအား၊ ကြည်းအား၊ စစ်အင်္ဂါလေးပါးနှင့် ချီသွားတော်
မူလေ၏။ တရုတ်ပြည်သို့ ရောက်သောအခါ တရုတ်ဘုရင်
'ဥတည်ဘွား' နှင့် မင်း နှစ်ပါး အကြည်အသာ ပြောဆို၍
နှုတ်ခွန်းဆက်ကြပြီးနောက် စွယ်တော်မြတ်ကို ကိုးကွယ်ရန်
တောင်းလေရာ တရုတ်ဘုရင် ဥတည်ဘွားက စွယ်တော်မြတ်
ကျိန်းဝပ်တော်မူလိုလျှင် ပင့်ဆောင်တော်မူပါဟု ပြောလေ၏။

အနော်ရထာမင်းစောသည် စွယ်တော်မြတ်ထားရာသို့ သွား
ရောက်၍ အမျိုးမျိုး ပူဇော်သက္ကာရ ပြုပြီးလျှင် ဦးခေါင်း
ထက်၌ ရတနာပန်းတောင်းကို ရွက်ပြီး စွယ်တော်မြတ်အား

ကျိန်းဝပ်တော်မူရန် ခယရိုသေစွာ လျှောက်ထား တောင်းပန်
လေ၏။ ထိုအခါ စွယ်တော်မြတ်သည် ယောက်ျားမြတ်တို့၏
လက္ခဏာတော်ကြီး သုံးဆယ့် နှစ်ပါး၊ လက္ခဏာတော်ငယ်
ရှစ်ဆယ်၊ ရောင်ခြည်တော် ခြောက်သွယ်တို့ဖြင့် အလွန်တင့်
တယ်စွာ တန်ဆာဆင်၍ ကောင်းကင်သို့ ပျံတက်ပြီး စင်္ကြံကြွ
ကာ နေတော်မူလေ၏။ အနော်ရထာမင်းစော၏ ဦးခေါင်း
ထက်ရှိ ရတနာပန်းတောင်းထဲသို့ မကြွလာပဲ ကောင်းကင်
ထက်မှာသာ တည်နေတော်မူလေ၏။ အနော်ရထာမင်းစော
လည်း ထိုအခြင်းအရာကိုမြင်လျှင် စိတ်မသက်မသာ ဖြစ်သွား
လေ၏။

ထိုသို့ဖြင့် စွယ်တော်မြတ်သည် ကောင်းကင်မှ မဆင်းသက်ပဲ
စင်္ကြံကြွနေစဉ် အနော်ရထာ မင်းစော၏ ဦးခေါင်းထက်ရှိ
ရတနာပန်းတောင်းထဲသို့ မြှုပ်ပွားတော် (ရုပ်ပွားတော်) တဆူ
ကောင်းကင်မှ ကျဆင်းကာ ကျိန်းဝပ်တော်မူလာလေ၏။
စွယ်တော်မြတ်ကား ကောင်းကင်၌ပင် စင်္ကြံကြွလျက်နေတော်
မူလေ၏။ ထိုအခါ အနော်ရထာမင်းစောလည်း စွယ်တော်
မြတ်ကိုပင် ပင့်၍ မရလင့်ကစား မြှုပ်ပွားတော် (ရုပ်ပွားတော်)
ကို ကိုးကွယ်ခွင့်ရသဖြင့် နှစ်သိမ့်ကျေနပ်သွားခဲ့လေ၏။

ထိုသို့ဖြင့် အနော်ရထာ မင်းစောသည် မြှုပ်ဆင်းတုကို
ပင့်ကာ တရုတ်မှပြန်လာခဲ့ရာ လမ်းခရီးတွင် မောကိုးပြည်
ထောင် (ရှမ်းကိုးပြည်ထောင်) ကို အစိုးရသော စော်ဘွားက
သမီးတော် 'စောမွန်လှ' ကို ဆက်သလိုက်လေ၏။

တောင်ပြုံး ဆုတောင်းပြည့် ဘုရား

အနော်ရထာမင်းစောလည်း စောမွန်လှကိုယူကာ ရေအား၊
ကြည်းအား၊ စစ်အင်္ဂါလေးစားနှင့် ချီလာခဲ့ရာ ကျော်စည်
တိုက်သို့ ရောက်တော်မူလျှင် တောင်ပြုံးအရပ်၌ တိုင်းသူ ပြည်
သား လူအများတို့ ဆိုးကွယ်ကြစေရန် ဂူတလုံး တည်တော်မူ
လေ၏။ ထိုဂူကို ဆုတောင်းပြည့်ဟု သမုတ်တော်မူ၏။ (ကျော်
စည်တိုက် ဆိုသည်ကား မန္တလေးအနီး မန္တလေးမြောက်ဘက်
မတ္တရာပတ်ဝန်းကျင်နယ်တစ်ခုပင်ဖြစ်၏။)

တောင်ပြုံး ညီနောင် မင်းကြီး မင်းကလေး

ကျော်စည်တိုက်တွင် ခေတ္တစခန်းချစဉ် ဇော်ဂျီအကောင်
ကို ဖုတ်ကင်၍ စားဖူးသော ကုလားဗျတ္တနှင့် ပုပ္ဖားတောင်မှ
ဘီလူးမတို့ ညား၍ ဖွားမြင်လာသည်ဆိုသော ရှေ့ဖျဉ်းကြီးနှင့်
ရှေ့ဖျဉ်းငယ် ကုလားကပြား သူရဲကောင်း နှစ်ယောက်တို့ကို
အယုံအကြည် မရှိသဖြင့် ကွပ်မျက်တော်မူလေ၏။ ကုလား
ကပြား သူရဲကောင်းနှစ်ယောက်တို့လည်း သေလျှင် နတ်မိစ္ဆာ
ဖြစ်နေကြလေ၏။

မန္တလေးတောင်ထိပ်၌ ဘုရားတဆူနှင့်
ရှေ့ကြက်ယက် ရှေ့ကြက်ကျတောင်နှစ်လုံး၌ ဘုရားနှစ်ဆူ
တည်ဖော်မှုခွဲခြင်း

ဘုရင် အနော်ရထာမင်းစောသည် ထိုအရပ်၌နေသူ ရဟန်း
ရှင်လူတို့အတွက် ထာဝရ ကိုးကွယ်နိုင်ရန် မန္တလေးတောင်ထိပ်
၌ (ယခု ရှိသော မန္တလေးမြို့က မန္တလေးတောင်ပင်ဖြစ်၏။)
စေတီတဆူ၊ ရှေ့ကြက်ယက်၊ ရှေ့ကြက်ကျ တောင်နှစ်လုံး၌
ဘုရားစေတီတော် တဆူစီ တည်ထားတော်မူခဲ့လေ၏။ (အမရ
ပူရ ဆိပ်ကမ်း ဘူတာအနီးတွင် ယခုရှိနေသော ရှေ့ကြက်ယက်၊
ရှေ့ကြက်ကျ ဘုရားများပင်ဖြစ်၏။)

ထိုသို့ ဘုရားစေတီတော်များ တည်ထားပြီးနောက် ရေ
အား၊ ကြည်းအားနှင့် ပုဂံနေပြည်တော်သို့ စုံတော်မူရာ ဘုရင်
မင်းမြတ်မှာ ရတနာရွှေဖောင်တော်စီး၍ ရေကြောင်းခရီးက
လိုက်တော်မူလေ၏။ တနေရာတွင် ဖောင်တော်မသွားနိုင်ပဲ
ရပ်တန့်နေသဖြင့် ဟူးရားဖြူ၊ ဟူးရားညိုတို့အား မေးမြန်းရာ
“ကျွန်တော်မျိုး ငဖျဉ်းညီနောင်တို့သည် သေပြီး နတ်မိစ္ဆာဖြစ်
နေကြပါသည်။ အမှုတော်ကို ထမ်း၍ ကျေးဇူးတော်ကို မခံ
စားရပါသဖြင့် ဖောင်တော်တက်မကို ကိုင်၍ ထားကြခြင်း
ဖြစ်ပါသည်” ဟု လျှောက်ကြလေ၏။

“သည်လိုဆိုလျှင် တောင်ပြုံးရွာတွင် တည်ထားခဲ့သော
ဆုတောင်းပြည့် စေတီတော်အနီးမှာ နတ်ကွန်းဆောက်ပေး

ထားလိုက်။ ကျော်စည်တတန်းမှာ နေသူတို့၏ ပူဇော်ရာဖြစ်စေ”
ဟု အမိန့်ဘော်မြတ် ချမှတ်လိုက်လေ၏။

မှတ်ချက်။ ။ ထိုအချိန်ကစ၍ တောင်ပြုံးနတ်ညီနောင် ပေါ်
လာခြင်း ဖြစ်၏။ မှန်နန်းမဟာရာဇဝင်တော်ကြီး၌ ‘နတ်
မိစ္ဆာ’ ဟူ၍ အတိအလင်းဆိုထား၏။ နတ်ကောင်း နတ်မြတ်
နတ်သမ္မာဟူ၍ မဆိုပေ။ နှစ်ပေါင်းလည်း ကိုးရာကျော်
ရှိခဲ့ပြီဖြစ်၏။ အသက်ထင်ရှား ရှိချင်မှလည်း ရှိတော့မည်။
စုတိစိတ်ကျကာ ဘဝပြောင်းသွားပြီလည်း မသိချေ။

ဤနေရာတွင် နတ်ကိုးကွယ်မှုနှင့် ပတ်သက်၍ ဗုဒ္ဓဝါဒ
အစစ်အမှန်ကို သိရန် ဖော်ပြဖို့ အခွင့်ဆိုက်၏။ ယခုအခါ
ဤမြန်မာနိုင်ငံတွင် ပုဂ္ဂိုလ်အချို့တို့ ကိုးကွယ်နေကြသော
နတ်များမှာ အထက်နတ်ပြည် ခြောက်ထပ်မှ နတ်များ
မဟုတ်ပေ။ နတ်ပြည်ခြောက်ထပ်တွင် အောက်ဆုံး နတ်ပြည်
ဖြစ်သော စတုမဟာရာဇ်နတ်ပြည် အပါအဝင် နတ်မိစ္ဆာ
နတ်ဘီလူး၊ နတ်သမ္မာ နတ်ဘီလူးစသည့် အောက်တန်းစား
နတ်များဖြစ်၏။

ဗုဒ္ဓဝါဒအယူရှိသူ၊ ရတနာသုံးပါးကို ကိုင်းရှိုင်းသူ ‘လူ’
ဟူသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား နတ်ကောင်းနတ်မြတ်တို့ကို အစိုး
ရသော တာဝတိံသာ သိကြားမင်းကပင် ရှိခိုးရ၏။

ထိုစကား ထင်ရှားစဉ်းအံ့။ တကြိမ်က တာဝတိံသာ
နတ်ပြည်မှ သိကြားမင်းသည် ဝေဇယန္တာ ပြာသာဒ်မှ
အဆင်းတွင် လက်အုပ်ချီကာ ကန့်တော့ခြင်းအမှုကို ပြုလေ
၏။ ထိုသို့သော အခြင်းအရာကို မြင်လျှင် သိကြားမင်း၏

ရထားထိန်း (ယာဉ်မောင်းသူ) မာတလိနတ်သားက “နတ်
မြတ်နတ်ကောင်း နတ်အပေါင်းတွေက ရှိခိုးပူဇော်ရတဲ့ နတ်
တို့သခင် နတ်ဘုရင်က ဘယ်သူ့များ လက်အုပ်ချီပြီး ကန်
တော့နေပါသလဲ။ မိမိကိုယ်တိုင်က အကန်တော့ခံ အပူဇော်
ခံ ဖြစ်နေပါလျက်နှင့် ဘယ်သူ့များ လက်အုပ်ချီနေရပါ
သလဲ အရှင်သိကြားမင်း” ဟု မေးမြန်းလေ၏။

ထိုအခါ သိကြားမင်းက—

ယေဂဟဋ္ဌာ ပုညကရာ၊ သီလဝန္တော ဥပါသကာ။
ဓမ္မေန ဒါရံ ပေါသေန္တိ၊ တေ နမဿာမိ မာတလိ။

(သဂါထာဝဂ္ဂသံယုတ်ပါဠိတော်)

“လူ့ဘုံမှာ ငါးပါးသီလ စောင့်ထိန်းပြီး ကုသိုလ်
ကောင်းမှုပြုကာ ရတနာသုံးပါးကို ဆည်းကပ်၍ တရား
သဖြင့် သားမယားကို လုပ်ကျွေးနေတဲ့ လူတွေရှိတယ်။ အဲဒီ
လူတွေကို ငါလက်အုပ်ချီပြီး ကန်တော့ခြင်းဖြစ်တယ်” ဟု
မိန့်တော်မူလိုက်ရာ မာတလိက—

“သည်လိုဆိုလျှင် ကြည်ညိုစရာကောင်းတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်တွေ
ကို ကျွန်တော်လဲ အရှင် သိကြားမင်းလိုပဲ လက်အုပ်ချီကာ
ကန်တော့ပါတယ်” ဟု လျှောက်ထားလိုက်လေ၏။ ဤကား
မြတ်စွာဘုရားကိုယ်တိုင် ဟောတော်မူခဲ့သော ‘အာဟစ္စဘာ
သိတ’ခေါ် ဘုရားစကားတော် အစစ်ဖြစ်ပေ၏။

ဘုရင်အနော်ရထာမင်းစောသည် နေပြည်တော် ပုဂံရာမ သို့ရောက်လျှင် တရုတ်ပြည်မှ ပင့်ဆောင်ရယူခဲ့သော မြရှင် ဆင်း တုတော်ကို ရွှေနန်းတော်ထဲ၌ ထား၍ ကိုးကွယ်တော်မူ၏။

ရွှေဇာရံဘုရား

အနော်ရထာ မင်းစောသည် မောပြည်မှ ဆက်လိုက်သော စော်ဘွားသမီး စောမွန်လှကိုလည်း အပါးတော်တွင် ထား၍ ခစားစေ၏။ စောမွန်လှကား ရတနာသုံးပါးကို ဆည်းကပ် သော ဗုဒ္ဓဘာသာ သမ္မာဒိဋ္ဌိအယူ ဖြစ်စင်သော အကျင့်သီလနှင့် ပြည်စုံသည့် အမျိုးသမီးဖြစ်၏။ သို့ဖြစ်၍ စောမွန်လှ၏ နား ညောင်းတွင် မြတ်စွာဘုရား၏ မေ့တော်မြတ် ကိန်းဝပ်တော်မူ၍ အရောင်အဝါ တောက်ထွန်းနေလေ၏။ ထိုသို့ အရောင်အဝါ တောက်ထွန်းသည်ကို အခြား မိဖုရားများ၊ မောင်းမှများ မြင် လျှင် စောမွန်လှအား ဇော်ဂနီ စုန်းဖြစ်ကြောင်းနှင့် ဘုရင်မင်း မြတ်အား လျှောက်ထား သံတော်ဦး တင်ကြလေ၏။

ဘုရင်အနော်ရထာ ငင်းစောလည်း နားညောင်းမှ အရောင် အဝါ တောက်သည်ကို မြင်တော်မူ၍ ဇော်ဂနီစုန်း အမွန်ပင် ဖြစ်သည်ဟု အယူတော်ရှိကာ “စောမွန်လှသည် ငါ၏ ရွှေနန်း တော်နှင့်မတန် နေရင်းမြို့ရွာသို့ ပြန်စေ” ဟု အမိန့်တော် ချလိုက် လေ၏။ စောမွန်လှလည်း မိမိ၏ အခြေအရံ ငယ်ကျွန်တို့ကို ခေါ်ယူကာ ပြန်သွားလေရာ သွားခါနီး၌ ဘုရင်မင်းမြတ်နှင့် တကွ ပြည်စောင့်နတ် နန်းစောင့်နတ်တို့အား ရှိခိုးပူဇော် သွား လေ၏။

မိမိ၏ အခြေအရံများနှင့်တကွ ဇာတိမူလ မောပြည်လောက သို့ ပြန်လာခဲ့ရာ ရှေ့စာရံဘုရားတည်ရာ အရပ်သို့ ရောက်သော အခါ နားညောင်း ကျွတ်သွားလေ၏။ နားညောင်းကျွတ်သော နေရာအနီးတွင် ချောင်းတခုရှိရာ ချောင်းရေထဲတွင် နားညောင်း အရောင်ထင်နေသဖြင့် ရေငုပ်ပြီး နှမ်းစေ့သော်လည်း နားညောင်း ကို မတွေ့ရပေ။ တခဏအတွင်း ကောင်းကျင့်၌ စောသုဇယံ အပေါင်း မေသာသောရုတ်ရုတ် ဝန်းရံ၍ နားညောင်းနှင့်တကွ မေ့တော်ဓာတ်မှ တန်းခိုးပြာဠိဟာ ပြနေသည်ကို မြင်ရလေ၏။ ထို ချောင်းကို 'နားညောင်းကျချောင်း' ဟု ယခုတိုင်အောင် ခေါ်ဝေါ်နေကြ၏။

စောမုန်လှလည်း မြေပြင်ကနေ၍ ထိခြင်းငါးပါးဖြင့် လက် အုပ်ချီကာ ရှိခိုးပူဇော်ခြင်း အမှုပြုလေမှ နားညောင်းနှင့်တကွ မေ့တော်မြတ် ဆင်းသက်လာ၍ စောမုန်လှ၏ လက်ဝဲဘက် နားတွင် ကျိန်းဝပ်မြဲ ကျိန်းဝပ်နေလေ၏။ စောမုန်လှလည်း ထိုအရပ်တွင်ပင် မိမိ၏ အခြေအရံသင်းပင်းများနှင့် စီမံ ဆော်အောကာ မိမိကိုယ်ပိုင် မောက လာစက ပါလာသော ရှေ့ငွေများနှင့် စေတီတော်တည်၍ မေ့တော်မြတ်ကို စေတီတော်တွင်း၌ ဌာပနာလေ၏။ စေတီတော်၏ ပမာဏမှာ အရပ်တော် အမြင့် ငါးထောင်ရှိ၏။

ထိုကဲ့သို့ စောမုန်လှဘုရားတည်ကြောင်းကို ဘုရင် အနော်ရထာမင်းစော ကြားသိရာ စောမုန်လှဘုရားတည်ရာသို့ မင်းစေတမန်တို့ကို အမြန်လွှတ်၍ အကြည့်ခိုင်းလေ၏။ ဤသို့လည်း အမိန့်တော်မြတ် မှတ်တော်မူလိုက်လေ၏။

“စောမုန့်လှတည်သော ဘုရားလိုက်မုခိဝကို မောရှမ်းတို့ နေရာ အရှေ့ဘက်သို့ မျက်နှာလှည့်ထားလျှင် စောမုန့်လှကို သတ်ခဲ့ရမည်။ ငါ၏ နေပြည်တော် ပုဂါရာမရှိရာ အနောက် မျက်နှာသို့ မျက်နှာလှည့်ထားလျှင် အသက်ဘေးမှ ချမ်းသာ စေ” အမိန့်တော်မြတ်အတိုင်း မင်းစေတမန်တို့ လာခဲ့လေရာ ရွှေစာရံဘုရားတည်ရာသို့ နေဝင်ရီတရော အချိန်ရောက်လေ၏။

ရောက်လျှင် ရောက်ချင်း အမိန့်တော် စာချွန်တော်ကို ဖတ် ပြန်ရန် စီမံလေ၏။ စောမုန့်လှက မင်းစေတမန်တို့ကို ဆုလာဘ် တံစိုးလက်ဆောင်ပေး၍ နံနက်လင်းမှ အမိန့်တော်ကို နာခံပါရ စေဟု တောင်းပန်ပြီး အမိန့်တော်စာချွန်၌ ပါသော အချက် များ စုံစမ်းမေးမြန်းလေရာ မင်းစေတမန်တို့လည်း တံစိုး လက် ဆောင် ရထားသဖြင့် မှန်သည့်အတိုင်း ပြောပြကြလေ၏။ စောမုန့်လှ၏ ဘုရားစေတီတော်မှာ လိုက်မုခိဝကို အရှေ့ဘက်သို့ လှည့်ကာ တည်ထားခဲ့၏။ စောမုန့်လှလည်း ထိုညတွင် သိကြား စတုလောကပါလစသော နတ်ကောင်း နတ်မြတ်တို့ကို တိုင် တန်း၍ မြတ်စွာဘုရားကို ရှိခိုးပူဇော်ကာ အဓိဋ္ဌာန်ပြီး မိမိ ဝတ်ဆင်သော ‘ရွှေဖျင်မြစီ’ တဘက်နှင့် ဆွဲငင်လှည့်လိုက်ရာ ဘုရားစေတီတော်၏ လိုက်မုခိဝသည် အရှေ့ဘက်သို့ မျက်နှာ လှည့်နေရာမှ အနောက်ဘက်သို့ မျက်နှာလှည့်သွားလေ၏။

နံနက်လင်း၍ မင်းစေတမန်တို့မြင်သော အခါ နောက်ဘက်သို့ မျက်နှာလှည့်နေသည်ကို တွေ့ကြရလေ၏။ မင်းစေတမန်တို့လည်း ထုံးစံအတိုင်း အမိန့်တော်စာချွန်ကို ဖတ်ပြီး ပြန်သွားကြလေ၏။

ဘုရင်အနော်ရထာ မင်းစောလည်း မင်းစေတမန်တို့ ပြန်လာ၍ အကြောင်းခြင်းရာကို သိရသောအခါ စောမုန်လှအပေါ်တွင် အမုက်တော် မရှိပဲ ကျေနပ်နှစ်သိမ့်သွားတော်မူလေ၏။ သို့ဖြစ်၍ ဂေါစာသက္ကရာဇ် ၄၁၆ ခု၊ တန်ဆောင်မုန်းလဆန်း ၁၀ ရက်နေ့တွင် စောမုန်လှတည်သော ရှေ့စာရံဘုရား၏ မတ်ဝန်းကျင်ရှိ မြေ တာ တထောင်ကို ဘုရားသို့ လှူတော်မူလေ၏။

မင်းအဆက်ဆက် ဆက်လက်လှူဒါန်းကြခြင်း

အနော်ရထာမင်းစော၏ မြစ်တော်ဖြစ်သော ဤ ပုဂံပြည် မှ အလောင်းစည်သူမင်းလက်ထက် ဂေါစာသက္ကရာဇ် ၄၈၅ ခုနှစ်တွင် ရှေ့စာရံ ဘုရားအတွက် အရွှေဘက်သို့ လားသော် သံပရာချောင်း၊ တောင်ဘက်သို့ လားသော် ဒုဠဝတီမြစ်ငယ် စင်းစင်း၊ အနောက်ဘက်သို့ လားသော် ပန်းချောင်းတဘက် ယင်းမာပင်၊ မြောက်ဘက်သို့ လားသော် နက်ချောင်း၊ နက် တောင်။ ဤ ဖော်ပြပါ နယ်လေးရပ်အတွင်းရှိမြေကို ရွာနှင့် တကွ လှူတော်မူ၏။ ဘုရားအတွက် ဝေယျာဝစ္စ ဆောင်ရွက် ရန် အိမ်ခြေပေါင်း ငါးဆယ်ကိုလည်း လှူတော်မူ၏။

ထို့နောက် အင်းဝပထမခေတ် မိုးညှင်းမင်းတရားလက်ထက် ရှေ့စာရံစေတီတော်ကို ထပ်မံ ပြင်ဆင်၍ တည်စေဘိမူ၏။ မူလ ရှိရင်း အရပ်တော် ငါးတောင်မှ အရပ်တော် သံတောင် သုံးဆယ်ကျော်ခန့်အထိ မြင့်တင်တော်မူလိုက်၏။

ထို့နောက် ကုန်းဘောင်ရာဇဝင် ငစဉ်ကူးမင်း လက်ထက် ဘုရင်မင်းမြတ်၏မယ်တော် မိဖုရားခေါင်ကြီးက ထပ်မံပြင်ဆင် ၍ ရှေ့ထီးတင်တော်မူသည်။ ထီး ချောင်းသီးမှသည် မြေတိုင် အောင်လည်း ရှေ့ချတော်မူ၏။

မှတ်ချက်။ ။ ရှေ့စာရံဘုရားကား ‘ကျော်’ လေးဆူအပါအဝင် စေတီတော် ဖြစ်၏။ ‘ကျော်’ လေး ဆူ ဟူ သည် ကား (၁) စောမွန်လှတည်သောဤရှေ့စာရံဘုရား။ (၂) အနော် ရထာမင်းစောကိုယ်တိုင် တည်သော ပုဂံရှေ့စည်းခုံဘုရား။ (၃) ဓမ္မာသောကမင်းကြီး တည်ထားခဲ့သော မိတ္ထီလာ နယ်ရှိ မုဋ္ဌောစေတီတော်ကို အနော်ရထာမင်းစော ပြင် ဆင်တည်ထားသော ရှေ့ယင်မြော်ဘုရား။ (၄) အလောင်း စည်သူမင်း တည်သော အညာသီဟတောဘုရား ဟူသော ဘုရားလေးဆူဖြစ်၏။

ရှေ့စည်းခုံ စေတီတော်

အနော်ရထာ မင်းစောကား ဘုရားကြည်ညိုရာ၌ ပုထုဇဉ် တို့တွင် ယှဉ်ဘက်မရှိ။ အဓိပတိဖြစ်သော မြတ်စွာဘုရားလက် ထက်က အဇာတသတ်မင်းကဲ့သို့ ပြင်းထန်လွန်ကဲသော သဒ္ဓါ တရားနှင့်ပြည့်စုံသူဖြစ်၍ ရတနာသုံးပါးနှင့်စပ်သော ကိစ္စကိုပြုစု ပူဇော်ရခြင်း၌ အားရတင်းတိမ်သည်ဟူ၍ မရှိခဲ့ပေ။ သို့ဖြစ်၍ ခပ်သိမ်းသော သတ္တဝါအပေါင်းတို့၏ အကျိုးငှာ သာသနာ ငါးထောင်ပတ်လုံး တည်ရစ်စေရန် စေတီတော်ကြီးတဆူ

တည်ဖို့အတွက် ဓာတ်တော်မေ့တော်များရရှိရေးကို တွေးတော
ကြံစည် နေတော်မူလေ၏။

သို့ ကြံစည်တွေးတောယင်းဓာတ်တော်ရှိရာ ဌာနကို စုံစမ်း
သိရှိရလေ၏။ ဓာတ်တော်ကား ဒုတ္တပေါင်မင်း၏ ကောင်းမှု
သရေခေတ္တရာပြည်ရှိ ပုထိုးကြီးဘုရား၌ ဖြစ်လေ၏။ ရေအား၊
ကြည်းအား၊ စစ်အင်္ဂါ လေးပါးနှင့် သရေခေတ္တရာပြည်သို့
ကိုယ်ခတ်တိုင် ချီတက်တော်မူလေ၏။ သရေခေတ္တရာပြည်သို့
ရောက်သောအခါ ဘေးလောင်းတော် ဒုတ္တပေါင်မင်းကြီးတည်
ထားသော စေတီတော်ပုထိုးကြီးဆယ်တစ်ဆူ အနက် ကမ်းယံ
ပြည်မှ နဖူးသင်းကျစ်တော်ဓာတ်ကိုယူ၍ ဌာပနာထားသော
'ပုထိုးကြီး'ကို ဖျက်ပြီး နဖူးသင်းကျစ်တော်ဓာတ်ကို ယူလေ၏။
ဌာပနာကိုဖောက်၍ နဖူးသင်းကျစ်တော်ဓာတ်ကိုယူပြီး ရတနာ
အတိပြီးသော ပြာသာဒ်နှင့် ဆင်ဖြူတော်တွင်တင်ကာ ပုဂံ
နေပြည်တော်သို့ ပင့်ဆောင်ခဲ့လေ၏။

ပုဂံရွှေမြို့တော်သို့ ရောက်သောအခါ ရဟန္တာ အရှင်အဟံ
မာထရိမြတ်နှင့် တိုင်ပင်၍ နဖူးသင်းကျစ်တော်ဓာတ်ကို ရဟန်း
ရှင်လူ ပြည်သူသတ္တဝါအားလုံးတို့ ကိုးကွယ်နိုင်စေခြင်းငှာ
စေတီတော်တည်ပြီး ဌာပနာထားရန် စီမံခတ်မူလေ၏။ ထိုသို့
စီမံခြင်းဖြင့် နောင်သော အခါတွင်လည်း သာသနာငါး
ထောင်ပတ်လုံး သတ္တဝါ အပေါင်းတို့ အတွက် အမြဲသာဝရာ
ကိုးကွယ်နိုင်ကြရန် ဖြစ်ပေ၏။

သို့ဖြစ်၍ ဂေါစာသက္ကရာဇ် ၄၂၁ ခုနှစ်တွင် ရှေ့စည်းခုံ
ဘုရားကို တည်တော်မူ၏။ သရေခေတ္တရာပြည် ဒုတ္တပေါင်

မင်းကြီး၏ ပုထိုးကြီးမှရခဲ့သော နဖူးသင်းကျစ်တော်ဓာတ်ကို
ဌာပနာတော်မူလေ၏။

သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ သံတမန် စေလွှတ်၍
စွယ်တော်ပွား တောင်းယူ ရရှိခြင်း

အနော်ရထာ မင်းစောလည်း အရှင်အရဟံနှင့် တိုင်ပင်၍
သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ သံတမန်စေလွှတ်ပြီး ဆင်ဖြူတော်တစ်စီးကို လက်
ဆောင်ပြုကာ သာယာချေငံသော စကားဖြင့် စွယ်တော်မြတ်
ကို ပူဇော်လိုကြောင်း တောင်းဆိုလိုက်လေ၏။ ထိုအချိန်တွင်
သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ ဓာတုသေနမင်း နန်းစံခိုက်ဖြစ်၏။ သီဟိုဠ်ဘုရင်
ဓာတုသေနမင်းလည်း စွယ်တော်ပွားတဆူကို ကိုးကွယ်ရန် ပေး
လိုက်လေ၏။

အနော်ရထာမင်းစောလည်း စွယ်တော်ပွားကို ကြည်ညို
လှသဖြင့် နန်းရွှေတွင် ရတနာအတိ မှမ်းမံသော ပြာသာဒ်နှင့်
ထား၍ ကြီးစွာသော ပူဇာသက္ကာရအမှုကို ပြုတော်မူလေ၏။
ထိုအခါ ရှင်အရဟံမထေရ်မြတ်က စွယ်တော်မြတ်ကို နန်းတော်
ထဲ၌ထား၍ ကိုးကွယ်ခြင်းထက် စေတီတည်ထား၍ ကိုးကွယ်
လျှင် သာသနာ ငါးထောင် တိုင်အောင် လူနတ် ဗြဟ္မာ
သတ္တဝါအပေါင်းတို့အတွက် အကျိုးရှိနိုင်သည်ဟု အမိန့်တော်
ရှိသဖြင့် စွယ်တော်မြတ် (စွယ်တော်ပွား)ကို တည်ဆဲဖြစ်သော
(တည်ဆောက်နေဆဲဖြစ်သော) ရွှေစည်းခုံ စေတီတော်တွင်
ဌာပနာတော်မူလေ၏။

မှတ်ချက်။ ။ ဤသို့ သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ စွယ်တော် တောင်းရန် မင်း စေတမန်လွှတ်သော အကြောင်းမှာ မှန်နန်းမဟာ ရာဇဝင်တော်ကြီး၌ ဖော်ပြချက် ဖြစ်ပေသည်။ စွယ်တော် တောင်း လွှတ်ရာ၌ သီဟိုဠ်ကျွန်းမှ ပိဋကတ်တော်များကို ပေးလိုက်ရန် တောင်းဆိုချက် မှန်နန်းမဟာရာဇဝင်တော်၌ မပါချေ။ သို့သော် မင်းတိုင်ပင် အမတ်ကြီးမဟာဓမ္မသင်္ကြံ ၌ မောင်းထောင်ဆရာကြီးရေးသော သာသနာလင်္ကာရ စာတမ်း၌ကား—

“အနော်ရထာ မင်းစော လက်ထက် သီဟိုဠ်သို့ သူရဲကြီး လေးယောက်ကို စေ၍ ပိဋကတ်စွယ်တော် များကို တောင်းစေသည်။ သီဟိုဠ်ကရခဲသော ပိဋကတ် နှင့် သထုံကပါသော ပိဋကတ်ကိုလည်း ရှင်အရဟံ တိုက်ဆိုင် တည်းဖြတ်သည်။ နှစ်မူလုံးပင် မလွန်မယုတ် ညီညွတ်သည်ဟူ၏။ ထိုသို့တိုက်ဆိုင်တည်းဖြတ်သောမူနှင့် ရေးကူး စေ၍ ပိဋကတ်တိုက်တွင် သွင်းထားသည်။ အရပ်ရပ်သို့လည်း ပျံ့နှံ့စေသည်ဟူ၍ စာဟောင်း စာတမ်း ရှိသည်။”

ဟု ဖော်ပြထား၏။ ဤ၌ သတိပြုရန်မှာ မောင်းထောင်ဆရာ ကြီး မဟာဓမ္မသင်္ကြံသည် ဘကြီးတော်ဘုရား လက်ထက် မှန်နန်း မဟာရာဇဝင်တော်ကြီးကို စီရင် ရေးသားသော ‘ရာဇဝင်ပြုစုရေးအဖွဲ့တွင်’ ပါဝင်သည့် ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးတဦး ဖြစ်၏။

ပိဋကတ်တော်များကို မြန်မာအက္ခရာသို့တင်ခြင်း

အနော်ရထာမင်းစောကား သာသနာကို ကြည်ညိုသည့် နေရာတွင် ပြိုင်ဘက်ကင်းလောက်အောင် သဒ္ဒါတရားထက်သန်သော မင်းမြတ်ဖြစ်၏။ သို့ဖြစ်၍ သာသနာတော် ပြန့်ပွားစေရန် သထုံပြည်မှ ဆောင်ယူခဲ့သော ပိဋကတ်တော်များကို မှန်အက္ခရာမှ မြန်မာအက္ခရာသို့ ကူးပြောင်း ရေးတင်စေ၏။

ထိုသို့ ကူးပြောင်း ရေးတင်ပြီးသော မြန်မာအက္ခရာနှင့် ပိဋကတ်တော်များကို ရှင်အရဟံ အမှူးရှိသော ရဟန္တာအရှင် မြတ်တို့အား မှန်ကန်အောင် တည်းဖြတ်ပေးရန် လျှောက်ထား တောင်းပန်လေ၏။

ရဟန္တာ အရှင်မြတ်တို့လည်း အကြိမ်ကြိမ် တည်းဖြတ်ကာ သင်္ဂါယနာတင် အရှင်မြတ်တို့ ရှုတ်ဖတ်သတ်မှတ်၍ တင်ထားခဲ့သည့်အတိုင်း တသဝေမတိမ်း ညီညွတ်အောင် သုတ်သင်ပေးတော်မူကြလေ၏။

ထိုသို့သုတ်သင်ပြီးသော မြန်မာအက္ခရာနှင့် ပိဋကတ်တော်များကို ရတနာအတိပြီးသော ပြာသာဒ်၌ထား၍ ကိုးကွယ်ပူဇော်လေ၏။ အရိယာ သံဃာတော်တို့အားလည်း ပိဋကတ်တော်များကို သင်းကြားပို့ချရန် လျှောက်ထား တောင်းပန်၍ သင်ကြားပို့ချကြရလေ၏။

အနော်ရထာမင်းစောလက်ထက် သာသနာရေး

အနော်ရထာမင်းစောကား အဆက်ပြတ်နေသော မြန်မာ နိုင်ငံတော်၏ ဗုဒ္ဓသာသနာကို အသစ်တဖန် ပြန်လည်ဆက်စပ် အောင် အသက်ဓာတ်သွင်း၍ ပြုစု တည်ထောင်ပေးသော သာသနာပြုဘုရားသာသနာဒါယကာမင်းဟောင်းဖြစ်၏။ အနော်ရထာမင်းစောသည် နန်းတော်ထဲ၌ အမြဲစံနေ၍ နန်းတော်တွင်းမှနေကာ တိုင်းပြည်ကို အုပ်ချုပ်နေသော ရှင်ဘုရင်မမျိုး မဟုတ်ပဲ မိမိပိုင်နက်တိုင်းပြည်အတွင်း နယ်စွန့်နယ်ဖျား မကျန် နိုင်ငံတော်တဝန်းလုံး အမြဲမပြတ် လှည့်ပတ်ကြည့်ရှုသွားလာ၍ အုပ်ချုပ်နေသော ဘုရင်ဖြစ်၏။ သို့ဖြစ်ရာ ဆောက်ရာအရပ်၌ ပုထိုး၊ ဂူကျောင်း၊ တန်ဆောင်းဇရပ်စသော သာသနာတော်နှင့် ဆိုင်ရာ အဆောက်အအုံများ အနံ့အပြား တည်ထားတော်မူခဲ့၏။

ရှင်အရဟံဆောက်သည်မှစ၍ ပုဂံပြည်တွင် ရဟန်း သာမဏေများ ပေါ်လာ၍ သာသနာရောင် ထွန်းတောက်လာခဲ့၏။ ထို့နောက်တဖန် သထုံပြည်ကို တိုက်သိမ်းအောင် မြင်၍ သထုံမှ ပင့်လာသော သံဃာတထောင်အတွက် သာသနာရောင် တိုးတက် ပြောင်လင်းလာပြန်၏။ အထူးအားဖြင့် အနော်ရထာမင်းစော နတ်ရွာစံသည်အထိ အရှင်အရဟံရှိနေ၍ သာသနာရေး၊ သာသနာမှုအတွက် ရှင်အရဟံပင် ကြပ်မကြည့်ရှုကာ စောင့်ရှောက်နေသောကြောင့် ပုဂံတပြည်လုံး စင်ကြယ်သော

သာသနာရောင် ဖုံးလွှမ်းလျက် အတိုင်းထက်အလွန် သာသနာ
တော် စည်ကားနေပေ၏။ ပိဋကတ်တော်များကိုလည်း မြန်မာ
ဘာသာ အက္ခရာတင်ထားသဖြင့် နိုင်ငံတော်တဝန်းလုံး သင်
ကြားနိုင်ကြရာ သာသနာ၏အရသာကို အခြေအမြစ်နှင့်တကွ
ခံစားနိုင်ကြလေ၏။

ရဟန်းဟူသောဝေါဟာရ

ပါဠိဘာသာအားဖြင့် သဗ္ဗဏဟူ၍လည်းကောင်း၊ ပဗ္ဗဇ္ဇိတ
ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဘိက္ခုဟူ၍လည်းကောင်း၊ သက္ခုပုတ္တိယ
ဟူ၍လည်းကောင်း ခေါ်ဆိုအပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်မြတ်မျိုးကို
မြန်မာတို့က 'အရဟန္တ'ဟူသော ပါဠိဘာသာမှ ဆင်းသက်
လာသည်ဟု အချို့က ယူဆကြ၏။ ထိုသို့ယူဆခြင်းမှာ အသံ
အားဖြင့် နီးစပ်သည့်ပြင် အနက်အဓိပ္ပာယ်အားဖြင့်လည်း ဆက်
စပ်လျက်ရှိခြင်းကြောင့် ဖြစ်နိုင်သောအချက်ပင်ဖြစ်၏။ သဘာဝ
ယုတ္တိရှိသည်ဟုပင် ဆိုနိုင်၏။

သို့သော် အစစ်အမှန် ကေန့်အားဖြင့် ထို့ထက်သဘာဝ
ကျကာ ဆင်းသက်လာသော အချက်ကား ရှင်းအရဟံမှ 'ရဟန်း'
ဟူသော ဝေါဟာရ ဖြစ်လာခြင်းပင် ဖြစ်၏။ ထိုစကား
ထင်ရှားဖွင့်ဆိုဦးအံ့။

ရှင်အရဟံ ပုဂံပြည်သို့အရောက်တွင် 'ရှင်အရဟံ၊ ရှင်အရဟံ'
ဟု ပြောဆို ခေါ်ဝေါ်ကြွယ်ဝင်းက အရဟံ၊ အရဟံဟုဖြစ်သွား
ကြ၏။ ထို့နောက် ရှင်အရဟံနှင့် တူသဟူသမျှ (သံဃာတော်
ဟူသမျှ)ကိုလည်း အရဟံဟူ၍ပင် ခေါ်ဆိုကြ၏။ အရဟံမှ

ရဟံ ။ ရဟံမှ ရဟန်းဟု ဆင်းသက် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ လျှာ
လိပ်သံကို လျှာမလိပ်ပဲ ဖြစ်ကတတ်ဆန်း ခေါ်ဝေါ်လေ့
ရှိသော မြန်မာလူမျိုးတို့၏ ထုံးစံခေလ့အတိုင်း ရဟန်း(ယဟန်း)
ဟု ခေါ်ဝေါ်ခြင်း ဖြစ်ပေ၏။

ထို့ပြင် မြန်မာတို့ ထုံးစံအတိုင်း ပါဠိနှင့် ပတ်သက်သော
ဝေါဟာရများကို ဝစ္စနှစ်လုံးပေါက်ပြီး ခေါ်ဝေါ်ကြရိုးအတိုင်း
ရဟံကို ရဟန်းဟု ဝစ္စနှစ်လုံးပေါက်နှင့် ခေါ်ဝေါ်ကြ၏။ ဥပမာ
အားဖြင့် ‘ဝေံ မေ သုတံ’ကို ‘အေးဝံမေသုတံ’ဟု ဖတ်သကဲ့သို့
တည်း။ အမှန်ဖတ်လျှင် ဝစ္စပေါက် မပါပဲ ‘အေ’ဟု ဖတ်ရ
မည် ဖြစ်၏။

အကျွန်ုပ်တို့ မြန်မာလူမျိုးတို့ကား ‘ရ’ကောက်ကို လျှာ
မလိပ်ပဲ ‘ယ’ပက်လက်သံနှင့် ဖြစ်ကတတ်ဆန်း ရှုတ်ဖတ်ပြော
ဆိုလေ့ ရှိကြ၏။ ဥဒါဟရုဏ် ပုံစံကား ရာဇာကို ယာဇာ၊ ရော
ဂါကို ယောဂါ၊ ရတနာကို ယဒနာ၊ ရာဟုကို ယာဟု၊
ရာဂကို ယာဂ၊ ရုက္ခစိုးကို ယုက္ခစိုး၊ ရာဇဂြိုဟ်ကို ယာဇဂြိုဟ်၊
ရုပ်နာမ်ကို ယုပ်နာမ်ဟု ဖတ်ကြပုံများပင် ဖြစ်၏။

အမှန်အားဖြင့် ဖော်ပြရလျှင် မြန်မာ ‘ရကောက်’သံကို
အင်္ဂလိပ်ဘာသာ ‘R’သံနှင့် ဖတ်ရပေမည်။ ယခုကား ‘R’သံနှင့်
မဖတ်ပဲ ‘Y’သံနှင့် ဖတ်နေကြ၏။ ဤသို့ ဖတ်ရာ၌ မြန်မာဘာ
သာ စာပေကို ဖတ်ရာတွင်မူ အရေးမကြီးလှပေ။ ပါဠိဘာသာ
စာပေကို ဖတ်ရာတွင်မူ လုံးဝ မှားယွင်းရုံမက ပရိတ်တရား
ဆိုလျှင် ထိုပရိတ်သည် အစွမ်းတန်ခိုး အာနိသံ မရှိနိုင်တော့
ပေ။ ကမ္မဝါဖတ်ရာ၌ကား ‘ရကောက်’သံကို ‘ယပက်လက်’သံ

ဖတ်သည်နှင့် တပြိုင်နက် ပျက်စီးသွားတော့၏။ ဤကား ရဟန်း
ဟူသော ဝေ ဟာရနှင့် ပတ်သက်၍ မြန်မာလူတ်တော်၌ စာရေး
တော် လှုပ်ခဲ့ဖူးသော နော်ရထာကျော်ထင်ဘွဲ့ရ ပုဂံဦးတင်၏
ယူဆချက်ပေတည်း။

ပါဠိဘာသာ ထွန်းကားစ ပြုလာခြင်း

အနော်ရထာ မင်းစောလက်ထက်တွင် ပိဋကတ်တော်များ
ရောက်ရှိလာပြီဖြစ်၍ ထိုပိဋကတ်တော်များကိုလည်း မြန်မာ
အက္ခရာနှင့် ကူးပြောင်းရေးတင်ပြီးပြီဖြစ်၍ ပိဋကတ်တော် ဘာ
သာဖြစ်သော ပါဠိဘာသာခေါ် မာဂဓဘာသာသည် ထွန်း
ကားစ ပြုလာခဲ့၏။ ထွန်းကားစဖြစ်သော ပါဠိဘာသာမှာ
လည်း အရပ်သုံး ဒေသိယ ပါဠိဘာသာမျိုးမဟုတ်။ ဤကျမ်း
စာ သရေခေတ္တရာ သာသနာခန်းတွင် ဖော်ပြခဲ့သည့် ဗုဒ္ဓသုံး
ပါဠိဘာသာခေါ် တန္တုာရပိတ ပါဠိဘာသာ ဖြစ်၏။
အကြောင်းကား ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ပိဋကတ်တော်များနှင့် ရှင်အရဟံ
အမှူးရှိသော သံဃာတော် အရှင်မြတ်တို့၏ တန်ခိုးတေဇာ
အာဏာစက်ရောင် လှမ်းမိုးလာပြီဖြစ်သောကြောင့်တည်း။ ထို
အတွက် သက်သေသာဓကကား ဘုရင်အနော်ရထာမင်းစော
ကိုယ်တိုင်—

အရိမဒ္ဒနာ ပုဂံမြို့တော် ‘ရွှေဆံတော်’ခေါ် မဟာပိန္နဲစေတီ
တော် ဌာပနာတိုက်ရှိ စဉ်မြေပုံ ရုပ်ပွားတော် ကျောဘက်တွင်—

“သော ဘဂဝါ မဟာရာဇ သီရိအနိရုဒ္ဓဒေဝေန
ကတော ဝိမုတ္တတ္ထံ သဟတ္ထေနဝါတိ”
ဟု စာတမ်းရေးထိုးထားချက်ပင် ဖြစ်၏။

ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ အဓိပ္ပာယ်ကား—

“ဤမြတ်စွာဘုရားကိုသံသရာဝဋ်မှ ကျွတ်လွတ်ရန် အလို့ငှာ
သီရိအနိရုဒ္ဓအမည်ရှိသော ဘုရင်မင်းမြတ်သည် ကိုယ်တော်တိုင်
လက်တော်ဖြင့် ပြုလုပ်တော် မူအပ်၏” ဟု ဆိုလိုပေ၏။

မှတ်ချက်။ ။ ကိုယ်တော်တိုင် လက်တော်ဖြင့် ပြုလုပ်တော်မူ
အပ်၏ ဟူသည်ကား ဤဘုရားကို ကိုယ်တိုင် ပြုလုပ်ခြင်း
လည်း ဖြစ်နိုင်၏။ ဤစာတမ်းကို ကိုယ်တိုင် ရေးထိုးခြင်း
လည်း ဖြစ်နိုင်၏။ စင်စစ်မှာ ယခုခေတ်နည်းအားဖြင့် ကိုယ်
တိုင် လက်မှတ်ရေးထိုးသည့် သဘောပင် ဖြစ်၏။ တကယ်
အမှန်ကား ဤဘုရားကို ဘုရင်ကိုယ်တိုင် အစက အဆုံးတိုင်
ထုထားခြင်း၊ ပြုထားခြင်း လုပ်လိမ့်မည်လည်း မဟုတ်။
ထိုစာတမ်းကိုလည်း ဘုရင်ကိုယ်တိုင် ရေးလိမ့်မည်လည်း
မဟုတ်။ ဘုရားထုစဉ်၊ ပြုလုပ်နေစဉ်၊ စာတမ်းရေးစဉ်တို့၌
ကိုယ်တိုင် ပြုမှုခြင်းဖြစ်အောင် ‘စတီ’ သဘောနှင့် ကိုင်တွယ်
ပြုမှုခြင်းသာ ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။ လေးလေးနက်နက်ဖြစ်စေ
ရန် ‘သဟတ္ထေနဝ’ (ကိုယ်တော်တိုင် လက်တော်ဖြင့်သာ
လျှင်) ဟု ရေးထားခြင်းဖြစ်၏။

သာသနာပမာ (သာသာနာရေးဥပမာ) အားဖြင့် ပြုရ
လျှင် မိဆွေးတော် ဂေါတမီသည် မြတ်စွာဘုရားအတွက်

သင်္ကန်းတော် နှစ်စုံကို ကိုယ်တိုင်ရက်၍ လှူဒါန်းသည်ဟူ သကဲ့သို့တည်း။ ဤ၌ မိထွေးတော် ဂေါတမီသည် တကယ် အမှန်အားဖြင့် ကိုယ်တိုင်ရက်သည်မဟုတ်။ ယက်ကန်းရက် တတ်သူ ကျွမ်းကျင်သူများကို ခေါ်ယူပြီး အရက်ခိုင်းခြင်း ဖြစ်၏။ ကိုယ်တိုင် ရက်ဖြစ်စေရန် ရက်ကန်းလက်ခတ်ကို မကြာကြာ သွား၍ အဖျားမှ၊ အစွန်းမှ ကိုင်တွယ်ပေးခြင်း ပြုရုံသာ ပြုခြင်းဖြစ်၏။

အနော်ရထာ မင်းစော၏ အမည်တော်ရင်း

အဆက်ပြတ်နေသော မြန်မာနိုင်ငံ၏ သာသနာကို အသက် ဓာတ်သွင်းကာ တဖန်ပြန်လည်၍ ဆက်စပ်အောင် ပြုစုပျိုး ထောင်ပေးသော သာသနာပြု သာသနာဒါယကာ ဘုရင်မင်း တရား၏ အမည်တော်ရင်းကို အစစ်အမှန် သိရှိထားရန်အရေး ကြီးပေ၏။ အမည်တော်ရင်းအမှန်မှာ ရာဇဝင်အစောင်စောင် နှင့်တကွ နောက်ဆုံးလည်းဖြစ်၊ အမှန်ဆုံးလည်း ဖြစ်သော မှန်နန်း ရာဇဝင်တော်ကြီး၌ ပါရှိသည့်အတိုင်း ‘အနော်ရထာ မင်းစော’ဟူသော အမည်ပင်ဖြစ်၏။ အချို့သော သူတို့က အထက်ဖော်ပြပါ မဟာပိန္နဲ စေတီတော် ဌာပနာတိုက်ရှိ စဉ့် မြေပုံ ရုပ်ပွားတော်ကျောဘက်မှ စာတမ်းအရ ‘အနော်ရထာ မင်းစော’မဟုတ် ‘အနိရုဒ္ဓ’ ဖြစ်ကြောင်းနှင့်အခိုင်အမာရေးသား မှတ်ယူနေကြ၏။ ထိုသို့ဆိုလျှင် ‘အနိရုဒ္ဓ’လည်း မဟုတ်သေးပေ။ ‘သီရိအနိရုဒ္ဓ’ဖြစ်ရပေမည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် အဆိုပါ

စာတမ်း၌ ‘သီရိအနိရုဒ္ဓ’ ဟု ပါရှိနေသောကြောင့် ဖြစ်၏။ အမှန်ကား ထိုသို့မဟုတ်ပေ။ ကျောက်စာရေးခြင်း၊ မော်ကွန်းထိုးခြင်း ဆိုသည်မှာ နောင်အစဉ်သဖြင့် မှတ်ယူရန် တခမ်းတနား ဖြစ်အောင် မိမိတို့ဂုဏ်ပုဒ်ကို ထုတ်နိုင်သမျှထုတ်၍ မိမိတို့အတွက် ဂုဏ်ယုတ်မည်ကို မရေးထိုးပဲ ဂုဏ်တက်မည့် အရာကို အပိုအကြားနှင့်တကွ ရေးထိုးထားလေ့ရှိခြင်းပင် ဖြစ်၏။ ဤနေရာ၌ကား အနော်ရထာမင်းစောဟူသော မြန်မာနာမည်ကို ပါဠိဘာသာဖြစ်အောင် ဘာသာပြန်၍ စီကုံးရေးသားရသဖြင့် မူလ နာမည်ရင်းနှင့် ပို၍ပင် ဝေးကွာသွား၏။ ပုဂံခေတ် အနော်ရထာမင်းစော လက်ထက်တွင် ဤမြန်မာပြည်၌ ပါဠိဘာသာစကား ပြောနေကြသည်မဟုတ်။ မြန်မာစကား ပြောနေကြ၏။ သို့ဖြစ်၍ မြန်မာအမည်ရင်းကို ပါဠိဘာသာနှင့် ဘာသာပြန်ကာ ပြောင်းလဲစီကုံးနေရခြင်း ဖြစ်၏။ ထိုစကား ထင်ရှားစေဦးအံ့။ မန္တလေးမြို့တည် မင်းတရားကို ‘မင်းတုန်းမင်း’ ဟု လူတိုင်း သိနေကြ၏။ ခေင်္ဂါဝေင်္ဂါ နေကြ၏။ ထိုမင်း၏ ကိုသိုလ်ပြုရာ ကျောက်စာ အရပ်ရပ်တို့တွင် မင်းတုန်းမင်း ဟူသော အမည်ကို လုံးဝတွေ့ကြရလိမ့်မည် မဟုတ်ပေ။ ‘မောင်လွင်’ ဟူသော မင်းတုန်းမင်း၏ ငယ်မည်တော်ကိုကား ဝေးစွာ ခြောက်ပါးဖြစ်၏။ ‘မန္တလေး ရတနာပုံ ရွှေမြို့တော်တည် ပံဉ္စမသင်္ဂါယနာတင်မင်းတပါး’ ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ‘မဟာလောကမာရဇိန် စေတီတော်ဒင်္ဂါယကာမင်းတရား’ ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ‘သီရိပဝရ ဝိဇယာနန္ဒ သယပဏ္ဍိတ ဩဘဝနာဒိတျာ ဓိပတိ မဟာ ဓမ္မရာဇာဓိ ရာဇာ’ ဘွဲ့မည်တော်ရှိသော မင်းတရားဟူ၍လည်းကောင်း တွေ့ကြရပေလိမ့်မည်။ ထို့အတူပင် အလောင်း

မင်းတရားကြီး၏ ဒုတိယသားတော် မြေဒူးမင်း လက်ထက်၊
မြေဒူးမင်း ကောင်းမှု ကျောက်စာများ၌ မြေဒူးမင်းဟူသော
အမည်ကို တွေ့ကြရလိမ့်မည် မဟုတ်ပေ။ မောင်ရွှေ ဟူသော
မြေဒူးမင်း၏ ဇနီးမည်တော်ကိုကား ဝေးစွာခြောက်ပါး ဖြစ်၏။
‘ရတနာပုရ တတိယမြို့တည် မင်းတရား’ဟူ၍ လည်းကောင်း၊
‘နိဗ္ဗာန်ဆိပ်ခြံ စေတီတော်ဒါယကာ မင်းတရား’ဟူ၍ လည်း
ကောင်း၊ ‘ဆင်ဖြူရှင် မင်းတရား’ ဟူ၍ လည်းကောင်း တွေ့ကြရ
ပေလိမ့်မည်။ ရှင်ဘုရင်ကို မဆိုထားဘိ။ အယုတ်သဖြင့် မူးမတ်
များ၏ ကုသိုလ်ပြုရာ ကျောက်စာ၊ စာတမ်း စသည်များ၌ပင်
ငယ်နာမည် အမှန်ကို မတွေ့နိုင်ပေ။ ရရှိထားသောဘွဲ့မည်များ
နှင့်မြို့စားရွာစားအမည်များကိုသာဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့ကြ
ရလိမ့်မည်။ ဤကား ကျောက်စာထိုးခြင်း၊ မော်ကွန်းတင်ခြင်း၊
ကုသိုလ်ကောင်းမှုပြုရာ စာတမ်း ရေးခြင်းတို့၌ သဘာဝ
ထုံးတမ်းအစဉ်အလာ ဖြစ်ပေသတည်း။

သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ သာသနာရေးအတွက်
အကူအညီပေးခြင်း

သာသနာ သက္ကရာဇ် ၁၆၀၀ ပြည့် နှစ်တွင် နန်းတက်သော
သီဟိုဠ်ဘုရင် ဝိဇယဗာဟုမင်း လက်ထက်၊ သီဟိုဠ်ကျွန်းတွင်
စောဠတိုင်းသား ဒမိဠလူမျိုး(ကျေးကုလား)တို့၏ နေ့စဉ်ယုတ်
ဖျက်ဆီးမှုကြောင့် သာသနာတော် အားနည်း ပျက်စီးလျက်
ရှိလေ၏။ ဥပသမ္ပဒကံဆောင်ရန် (ရဟန်းခံရန်)ပင် လိမ္မာ
ကျမ်းကျင်သော၊ ဗျတ္တပဋိပလ ဖြစ်သည့် သီလဝန္တ (သီလနှင့်

ပြည့်စုံသော) ရဟန်းသံဃာတော်များ လုံလောက်အောင် မရှိသဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ အရိမဒ္ဒနာပုဂံပြည်၊ ဘုရင်အနော်ရထာမင်းစောထံ သံတမန်လွှတ်၍ သာသနာပြု ရဟန်းသံဃာတော်များ သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ ကြွရောက်ပါမည့်အကြောင်း အကူအညီတောင်းလေ၏။ ဘုရင် အနော်ရထာ မင်းစောလည်း သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာနှင့် ပြည့်စုံသော ပိဋကတ်တိတ် ရဟန်းတော် မြတ်တို့ကို သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ သာသနာပြုရန် လျှောက်ထားတောင်းပန်ပြီး သံဘမန်များထည့်ကာ ပို့ဆောင်ပေးတော်မူလေ၏။ ဝိဇယဗာဟုမင်းလည်း မြန်မာနိုင်ငံ အရိမဒ္ဒနာ ပုဂံပြည်မှ ကြွလာကြသော ရဟန်းသံဃာတော်များအား အားရဝမ်းသာ ကြိုဆိုပူဇော်၍ ထိုရဟန်း သံဃာတော်တို့ထံတွင် ရှင်ပြုခြင်း၊ ရဟန်းခံခြင်း အမှုများ ပြုစေလျက် ဆုတ်ယုတ်ပျက်ပြားနေသော သာသနာကို အသစ်တဖန် ပြန်လည် ထွန်းကားစေလေ၏။

မှတ်ချက်။ ။ ဤအထက်ပါ သီဟိုဠ်ကျွန်းမှ သာသနာပြုရန် အကူအညီ တောင်းခံကြောင်းကို မြန်မာ မှန်နန်း မဟာရာဇဝင်တော်၌ အရိပ်အမြက်မျှ မပြခဲ့ပေ။ သီဟိုဠ်ရာဇဝင်ခေါ် မဟာဝံသကျမ်း၊ စူဠဝံသကျမ်းတို့၌ ရေးသားထားချက်အရ ဖော်ပြလိုက်ခြင်းဖြစ်၏။ ထိုသို့သာသနာပြုရန် အကူအညီ မတောင်းခံမီ သီဟိုဠ်ဘုရင် ဝိဇယဗာဟုမင်းက ပုဂံပြည် အနော်ရထာမင်းစောထံ စောဠတိုင်းသား ဒမိဠသူမျိုး (ကျေးကုလား) တို့၏ ဘေးရန် အတွက် စစ်ကူတောင်းကြောင်း၊ ထိုသို့စစ်ကူတောင်းသည်ကိုတောင်းသည့်

အတိုင်း ပုဂံအနော်ရထာမင်းစောကစစ်ကူပေး၍ ဒေမိဋ္ဌတို့၏
ဘေးရန်ကို တွန်းလှန်တိုက်ဖျက်လျက် ဒေမိဋ္ဌတို့၏ အနှောင့်
အယှက်မှ ကင်းစေကြောင်း သီဟိုဠ်ကျွန်းဖြစ်စဉ်ဝံသကျမ်း၌
တခမ်းတနား ဖော်ပြထားခဲ့၏။

ထိုသို့ဖော်ပြရာ၌ သက္ကရာဇ်၊ နှစ်၊ လ၊ ရက်များကို ဖော်ပြ
ထားခြင်း မရှိသဖြင့် အချိန်ကာလ အကွက် မည်သည့်
သက္ကရာဇ်၊ နှစ်၊ လ၊ ရက်တွင် ဖြစ်ပျက်ခဲ့သည်ကိုမူ အတိ
အကျ ကျနစွာ မသိရပေ။ သို့သော် အကြောင်းအရာမှူးမူ
အစစ်အမှန် ဖြစ်ကြောင်း သိနိုင်ပေ၏။ အကြောင်းကား
မပြည့်စုံ၍ အကူအညီ တောင်းခံသူ ကိုယ်တိုင်က အတိ
အလင်း ဝန်ခံဖော်ပြထားသောကြောင့်တည်း။

ဘုရင်အနော်ရထာမင်းစော နတ်ရွာစံခြင်း

ဂေါစာသက္ကရာဇ် ၄၂၁ ခုနှစ်တွင် တည်ထားဆဲဖြစ်သော
ရွှေစည်းခုံစေတီတော်မှာ ပစ္စယာသုံးဆင့်သာ ရောက်သေး၍
အပြီးမသတ်သေးပဲ ဘုရားဒါယကာ ဘုရင် အနော်ရထာမင်း
စောမှာ နတ်ရွာစံသွားလေ၏။ ခမည်းတော် အနော်ရထာ
မင်းစော နတ်ရွာစံလျှင် သားတော် သက်တော် ၄၁ နှစ်ရှိ
စောလူး နန်းတက်၏။ နန်းသက် (ရှင်ဘုရင်သက်)နှင့် ၅ နှစ်
နန်းစံ၍ သက်တော် ၄၆ နှစ်၊ ဂေါစာသက္ကရာဇ် ၄၂၆ ခုနှစ်
တွင် နတ်ရွာစံ၏။ ထိုမင်း လက်ထက် သာသနာရေးနှင့်
ပတ်သက်၍ တစုံတရာ အထူးအထွေ မရှိပေ။

ထီးလှိုင်ရှင် ကျန်စစ်သားမင်း

ဂေါတသက္ကရာဇ် ၄၂၆ ခုနှစ်တွင် ဘုရင်အနော်ရထာ မင်းစော၏ သားတော်တပါးဖြစ်သော သက်တော် ၄၄ နှစ်ရှိ နာမည်ကျော် ကျန်စစ်သား နန်းတက်၏။ ‘သီရိဩဘူဝနာဒိတျ ဓမ္မရာဇာ’ ဟူသော တံဆိပ်နာမံတော်ကို ခံတော်မူ၏။ နန်းသက် (ရှင်ဘုရင်သက်) နှင့် ၂၀ နှစ် နန်းစံ၍ သက်တော် ၇၂ နှစ် ဂေါတသက္ကရာဇ် ၄၅၄ ခုနှစ်တွင် နတ်ရွာစံ၏။

မှန်နန်းမဟာရာဇဝင်တော်နှင့် မြစေတီကျောက်စာ

ဤအထက်ပါ ကျန်စစ်သားမင်း၏ နန်းတက်သက္ကရာဇ်နှင့် နတ်ရွာစံသက္ကရာဇ်မှာ မှန်နန်းမဟာရာဇဝင်တော်၌ လာရှိသည့် အတိုင်း ဖော်ပြထားခြင်း ဖြစ်၏။ ကျန်စစ်သား မင်း၏ ‘ဦးဆောက်ပန်း’ ခေါ် မိဖုရားမှ ဖွားသော ရာဇကုမာရ မင်း သား၏ ပုဂံမြစေတီဘုရား ကျောက်စာတွင်မူ ကျန်စစ်သား မင်းသည် သာသနာသက္ကရာဇ် ၁၆၂၀ ခုနှစ်၌ နန်းတက်ကြောင်း၊ နန်းသက် (ရှင်ဘုရင်သက်) နှင့် ၂၀ နှစ် နန်းစံကြောင်း ဖော်ပြထား၏။ သာသနာသက္ကရာဇ် ၁၆၂၀ ခုနှစ်မှာ ဂေါတ သက္ကရာဇ် ၄၄၆ ခုနှစ်နှင့် ညီမျှ၏။ မှန်နန်းမဟာရာဇဝင်တော်၏ အဆိုနှင့် နှစ်ပေါင်း ၂၀ တိုင်တိုင် ကွာခြားနေ၏။

ဤအချက်နှင့်ပတ်သက်၍ ကွင်းဆက်ဖြစ်သော အချက်တခု ကို ဖော်ပြရလျှင် ရတနာပူရ တတိယမြို့တည် ကုန်းဘောင်

ဆင်ဖြူရှင်လက်ထက် မင်းရဲရာဇာဘွဲ့ခံ ပလိပ်ရွာစား ဦးဖျော်
ရေးသားသော ရွှေနားတော်သွင်းခေါ် ပလိပ်စား ဇေးချင်း၌
ပါရှိချက်ဖြစ်၏။ ပလိပ်စား ဇေးချင်းမှာ ရွှေနန်း စဉ်ဆက်
အလေးအနက် အားကိုးချက် ပြုရသော ဇေးချင်းဖြစ်၏။

ပလိပ်စာ ဇေးချင်းတွင် မှုဂံမင်းဆက်များကို ဖော်ပြသော
အခန်း၌—

“စောလူးစံမြောက်၊ နှစ်ဆယ့်ခြောက်တွင်၊ ချောချောက်
ချားချား၊ မင်းကြားမချပ်”
ဟု ပါရှိ၏။

အဓိပ္ပာယ်ကား စောလူးမင်း၏ နန်းသက် (ရှင်ဘုရင်သက်)
သည် ၂၅ နှစ်ဖြစ်၍ နှစ်ဆယ့်ခြောက်နှစ်မြောက်တွင် ကျန်စစ်
သား နန်းတက်သည်ဟု ဆိုလိုပေ၏။ ဤကဲ့သို့သော စောလူး၏
နန်းသက်ကို ၂၅ နှစ်ဟု ယူငင်လျှင် မြစေတီကျောက်စာနှင့်
အံကိုက် ဖြစ်သွား၏။ ဤတွင်လည်း လာပြန်ချေသေး၏။
လာပုံကား—

“စောလူးစံမြောက်၊ နန်းသက်ခြောက်တွင်၊ ချောက်
ချောက်ချားချား၊ မင်းကြားမချပ်”
ဟု ဆိုမှ မှန်သည်။ နှစ်ဆယ့်ခြောက်မဟုတ်၊ နန်းသက်ခြောက်ဟု
ရှိစေရမည် ဟူပေ၏။

အဓိပ္ပာယ်ကား စောလူးမင်း၏ နန်းသက် (ရှင်ဘုရင်သက်)
၅ နှစ်ဖြစ်၍ ခြောက်နှစ်မြောက်တွင် ကျန်စစ်သား နန်းတက်
သည်ဟုဆိုလိုပေ၏။ သို့ဖြစ်၍ ပလိပ်စားဇေးချင်းကို သာဓကပြုရန်
လည်း မူ-၂ မူကွဲနေသဖြင့် သက်သေထူရန် မဖြစ်နိုင်တော့ပေ။

ဤသို့ဆိုလျှင် ကျောက်စာကိုသာ အမှန်ယူမှ ဖြစ်တော့မည်ဟု ဆုံးဖြတ်ဖို့ အခြေဆိုက်လာ၏။ ဤတွင် စဉ်းစားရန်ရှိသည်မှာ မှန်နန်းရာဇဝင်တော်ကို ပြုစုသွားသော ရဟန်းပညာရှိ၊ မှူးမတ် ပညာရှိ၊ ပုဏ္ဏားပညာရှိဟု ဆိုအပ်သော ‘ရာဇဝင် ပြုစုရေးအဖွဲ့ဝင်’ ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးများသည် အဘက်ဘက်က ပါရဂူများ ဖြစ်ကြောင်း သတိမမေ့အပ်ပေ။ ကျောက်စာဆိုလျှင် ဘုရားစကားလောက် ထင်မှတ်နေကြသော ယခုကာလ သုခမိန်တို့အတွက် စဉ်းစားချက်ပြုရန် အမြတ်မျှ ဖော်ပြပေအံ့။

ကျောက်စာရှိတိုင်း အမှန်လော
ကျောက်စာသည် ဘုရားစကားလော

မန္တလေးမြို့တည် ပဉ္စမ သင်္ဂါယနာတင် ဘုရင်မင်းတုန်းမင်း တရားကြီးလက်ထက် မင်းတရားကြီး အမိန့်နှင့် သေချာကျနစွာ ထွင်းထုထားသော မန္တလေးမြို့ လောကမာဇေန်ခေါ် ကုသိုလ်တော် ဘုရားအတွင်းရှိ ပဉ္စမ သင်္ဂါယနာတင်သော ပိဋကတ်တော် ကျောက်စာများ၌ အမှားဗလချာ ပါနေခြင်း ဖြစ်၏။ ထိုအမှားဗလချာ ကျောက်စာများ အကြောင်းကို ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာတင်ရန် စီစဉ်ချိန်၌ ထိုအခါက ဝန်ကြီးချုပ်လုပ်သူက မြန်မာ့အသံမှ အသံလွှင့်ကာ ထုတ်ဖော်ကြေငြာခဲ့ပေ၏။ ထိုအမှားဗလချာ ကျောက်စာများမှာ ယခုတိုင် မန္တလေးမြို့ ကုသိုလ်တော် ဘုရားအတွင်း ပိဋကတ်တော် ဂူများထဲ၌ အထင်အရှား ရှိနေပေသည်။ မည်သူမဆို သွားရောက် ဖတ်ကြည့်နိုင်

ပေ၏။ အမှားဗလချာ ကျောက်စာမှာ အရေးအကြီးဆုံးဖြစ်
သော ဝိနည်းပိဋကတ်တော် ကျောက်စာထဲ၌ ရှိနေ၏။ 'တလုံး
မှားလျှင် လက်ဖြတ်စေ'ဟူသော သက်ဦးဆံပိုင် အာဏာပိုင်
ဘုရင်လက်ထက်၌ သေလက္ခရာရုဇ္ဇ ပဉ္စမ သင်္ဂါယနာတင်
ပိဋကတ်တော်အတွက် ထိုမျှလောက် မှားယွင်းနေသေး၏။
အခြား အရေးမကြီးသော ကုသိုလ်ကောင်းမှုပြုရာ စာတမ်း
ကျောက်စာများ၌ အဘယ်ဆိုဖွယ်ရာ ရှိအံ့နည်း။ သို့ဖြစ်၍
ကျောက်စာရှိတိုင်း အမှန်ယူဆရန် သဘောမထားသင့်ပေ။

ကျောက်စာထိုးရာ၌ ဝါကြား၍ထိုးခြင်း၊ ဖြစ်ကတတ်ဆန်း
တော်ရိလျော်ရိထိုးခြင်း၊ ကျောက်စာထိုးသူ ကျောက်ဆစ်သမား
က မှားယွင်း၍ ထိုးမိသည်ကို ပိုင်ရှင်က သေချာကျနစွာ မစစ်
ဆေး မကြည့်ရှုပဲ ထားမိခြင်းစသော အချက်များ၊ အပြစ်များ
ဖြစ်နိုင်ပေ၏။ ကျောက်စာထိုးသွားသူ ကျောက်စာရှင်တို့သည်
ပုထုဇဉ်များသာဖြစ်၏။ သဗ္ဗညု မြတ်စွာဘုရားနှင့် ပစ္စေက ဗုဒ္ဓါ
ဘုရားတို့မှတစ်ပါး၊ ပထမတန်း တေဒဂ်ရ ရဟန္တာကြီးများပင်
သတိအရာ၌ လစ်ဟင်းချက် ရှိနိုင်ကြောင်း ပိဋကတ်တော်၌
တွေ့နိုင်၏။

သို့ဖြစ်၍ပင် ဝိနည်းဒေသနာအရာ၌ သဗ္ဗညုဘုရားနှင့် အရှင်
ပစ္စေက ဗုဒ္ဓါဘုရားတို့မှ လွဲလျှင် အာပတ်မသင့်သူ မရှိကြောင်း၊
ပထမတန်း ရဟန္တာကြီးများပင် အာပတ်သင့်နိုင်ကြောင်း၊ သင့်
ကြကြောင်း 'ဒွေပုဂ္ဂလာ အနာပတ္တိ'ဟု ဟောဆိုချက် ရှိခဲ့ပေ
၏။ ပုထုဇဉ်ဖြစ်လျှင် အဘယ်အပြစ် ရှိနိုင်သနည်းဟု မေးရန်

ရှိ၏။ (၁) အမှန်ထက်ပို၍ ဝါကြားခြင်း၊ (၂) ပမာဒလေခ
ဖြစ်၍ သတိမသား ရေးသားမိခြင်း၊ (၃) ကြေးစား ကျောက်
ဆစ်သမားက တော်စွာလျော်စွာ ပြုလုပ်ထားသည်ကို ယုံကြည်
ပြီး မစစ်ဆေးမိခြင်း စသော အပြစ်များ ရှိနိုင်ပေ၏။

မန္တလေးမြို့ ကုသိုလ်တော် ဘုရားအတွင်းက ပဉ္စမ သင်္ဂါ
ယနာတင် ဝိဇ္ဇကတ်တော်များ၌ အမှားမလချာ ပါရှိနေခြင်း
သည် သာခက ဖြစ်တော့၏။ သို့ဖြစ်၍ ကျောက်စာဆိုတိုင်း
မျက်စိကို စုံမှိတ်ပြီး မယုံကြည်သင့်ပေ။ ချင့်ချိန်တိုင်းထွာ၍
အဘက်ဘက် ထောင့်အမျိုးမျိုးမှ ကြည့်ပြီး ယုတ္တိ ရှိ မရှိ၊
သဘာဝ ကျ မကျ၊ သေချာကျနစွာ စစ်ဆေးပြီးမှ ယုံကြည်သင့်
ပေ၏။ ဤကား ကျောက်စာနှင့် ပတ်သက်၍ ယုံကြည်ချက်
ပြုရာ၌ နယုပဒေသ ရစေရန် ဖော်ပြချက်ဖြစ်၏။

ယခုဤတွင်မူ မည်သူ၏ဘက်သို့ လိုက်၍ မည်သူ၏ အယူ
ဝါဒကိုယူရန် အကျွန်ုပ်တို့ တဘက်သတ် မဆုံးဖြတ်ဝံ့ပါ။ မှန်နန်း
မဟာရာဇဝင် အလိုအတိုင်းလိုက်လျှင် မြစေတီကျောက်စာအဆို
ကို လုံးဝ ပယ်ချရပေလိမ့်မည်။ မြစေတီ ကျောက်စာအတိုင်း
လိုက်လျှင်လည်း ကျန်စစ်သားမင်းနေောက် နန်းတက်သော
အလောင်းစည်သူမင်းက စပြီး ပုဂံရာဇဝင်တစောင်လုံး သက္က
ရာဇ်တွေ အမှားမှား အရာရားဖြစ်ကာ ဗလချာလိုက်သွားပေ
မည်။ သို့ဖြစ်၍ ဤအချက်တွင် နှစ်မူလုံးကိုပင် ယူချင်သလိုယူ၍
သုံးချင်သလို သုံးကြရန် ရှင်းပြရုံမျှသာ အကျွန်ုပ်တို့တာဝန်
ယူလိုက်ပါသတည်း။

ရွှေစည်းခုံစေတီတော်ကို ပြီးစီးအောင်
ဆက်လက် တည်တော်မူခြင်း

ဘုရင်ကျန်စစ်သားသည် ခမည်းတော် အနော်ရထာမင်း
စောကဲ့သို့ပင် အရှင်အရဟံကို ဆရာပြုကာ ဆက်လက်ကိုးကွယ်
တော်မူလေ၏။ တဖန်သ၌ အရှင် အရဟံက—

“ဒကာတော် မင်းမြတ်၊ မြတ်စွာဘုရား၏ နဖူးသင်းကျစ်
တော်ဓာတ် စွယ်တော်ဓာတ်တို့ကို ဌာပနာပြီး ခမည်းတော်
အနော်ရထာမင်းစော ရွှေစည်းခုံစေတီတော်ကို တည်ထားခဲ့၏။
ပစ္စယာသုံးဆင့်သာ ပြီးတယ်။ အပြည့်အစုံ မပြီးခင် နတ်ရွာစံ
သွားတယ်။ သားတော် စောလူးမင်း နန်းတက်တော့လဲ
လောကီစည်းစိမ်ကိုသာ ခံစားသွားတယ်။ ခမည်းတော် အမေ
ဖြစ်တဲ့ စေတီတော်ကို ပြီးစီးအောင် ဆက်မလုပ်ခဲ့ဘူး။ ယခု
ဒကာတော် မင်းမြတ်လည်း ခမည်းတော်အမေ စေတီတော်ကို
ပြီးအောင် ဆက်မလုပ်ဘူး” ဟု မိန့်တော်မူလိုက်ရာ ဘုရင် ကျန်
စစ်သားမင်းတရားလည်း ခမည်းတော်၏ ကောင်းမှု ရွှေစည်းခုံ
စေတီတော်ကို ပြီးအောင် ဆက်လုပ်ပါမည်ဟု ဝန်ခံလျှောက်
ထားလေ၏။ ဝန်ခံလျှောက်ထားသည့်အတိုင်းပင် ရွှေစည်းခုံ
စေတီတော်ကို ဆက်လက်တည်ဆောက်ရာ ခုနစ်လနှင့် ခုနစ်ရက်
အကြာတွင် ပြီးစီး၍ ထီးတော်တင်နိုင်လေ၏။

ဟိမဝန္တာ ဂန္ဓမာဒန တောင်မှ
ရဟန္တာများ ကြွလာခြင်း

ဝါဆိုခါနီး တခုသောဝါဆိုလ၏ တနေ့သော နံနက်ခင်းတွင် ဘုရင် ကျန်စစ်သားမင်းတရား၏ နန်းတော်တွင်းသို့ ကြည်ညိုဖွယ်ရာ ပသဒဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံ၍ သိက္ခာဣန္ဒြေ ပြည့်ဝသော ရဟန်းတော်မြတ်ရှစ်ပါးသည် သပိတ်တော်များပိုက်ကာ ဆွမ်းရပ်လာလေ၏။ (ဆွမ်းခံကြွလာလေ၏။) ဘုရင်မင်းမြတ်လည်း ထိုရဟန်းတော်ရှစ်ပါးကို မြင်လျှင်မြင်ချင်း ကြည်ညိုခြင်းဖြစ်ကာ ကိုယ်တော်များထံမှ သပိတ်ကို တောင်းယူ၍ နေရာထိုင်ခင်း ပြင်ဆင်ခင်းကျင်းစေလျက် ဆွမ်းလုပ်ကျွေးတော်မူလေ၏။

ဆွမ်းဘုဦးပေးပြီးသောအခါ ဘုရင်မင်းမြတ်က—

“ကိုယ်တော်အရှင်မြတ်များ အဘယ်အရပ်က ကြွလာတော်မူပါသနည်း” ဟု လျှောက်ထားမေးမြန်းရာ ရဟန်းတော်အရှင်မြတ်တို့က—

“ဂန္ဓမာဒနတောင်မှကြွလာကြသည်” ဟု မိန့်တော်မူကြလေ၏။ ဘုရင်မင်းမြတ်လည်း ထိုအခါတွင် ထိုရဟန်းတော်ရှစ်ပါးသည် ‘ရဟန္တာ’ များဖြစ်ကြောင်း ရိပ်မိသိရှိကာ အတိုင်းထက် အလွန် သဒ္ဓါတရားတဖွားဖွား ဖြစ်သွားလေ၏။ သို့ဖြစ်၍ မိမိအားသနားသဖြင့် ဤရွှေမြို့တော်တွင် သီတင်းသုံးရန်၊ ဝါဆိုတော်မူရန် တောင်းပန် လျှောက်ထားလေရာ ရဟန္တာများလည်း ဘုရင်မင်းမြတ်၏ စေတနာသဒ္ဓါတရားကို ဝဲကာ ခွင့်ပြု

လိုက်ကြလေ၏။ ဘုရင်မင်းမြတ်လည်း ရဟန္တာ အရှင်မြတ် များအတွက် ဝါဆိုရန် ဝါဆိုကျောင်း ဆောက်လုပ်လှူဒါန်း၍ ဝါတွင်းသုံးလတိုင်တိုင် နန်းတော်သို့ ပင့်ပြီး ဆွမ်းလုပ်ကျွေး တော်မူ၏။

အာနန္ဒာဘုရား

တနေ့သ၌ ဘုရင် ကျန်စစ်သားမင်းတရားက ရဟန္တာ အရှင် မြတ်တို့ အား ဟိမဝန္တာ ဂန္ဓမာဒနတောင်မှ နန္ဒမုလလိုက်ကဲ့သို့ သဏ္ဍာန် တူစွာ တန်းခိုးဖြင့် ဖန်ဆင်း၍ ပြတော်မူပါရန် တောင်း ပန်လျှောက်ထားလေ၏။ ရဟန္တာ အရှင်မြတ်တို့လည်း နန္ဒမုလ လိုက်နှင့်တူစွာ တန်းခိုးဖြင့် ပြတော်မူကြလေ၏။ ဘုရင်မင်းမြတ် လည်း နန္ဒမုလလိုက်နှင့်တူစွာ 'ဂူကြီး' တဆူကို တည်တော်မူလေ ၏။ 'နန္ဒဂူ' ဟူ၍လည်း အမည်သမုတ်တော်မူ၏။ ထိုနဂူဘုရား တွင် စဉ့်ကင်းစဉ့်ပုံများ ထားရှိရာ ထိုစဉ့်ကင်း စဉ့်ပုံများ၌ ပိဋကတ်တော်လာ မှတ်သားဖွယ်ရာ အချက်များ၊ ပါဠိအက္ခရာ များကို တွေ့ရ၏။

မှတ်ချက်။ ။ ထိုနန္ဒဂူခေါ် ဘုရားကား အခြားမဟုတ်။ ယခု ပုဂံမြို့ရှိ အာနန္ဒာဘုရားပင် ဖြစ်၏။ အတွင်းသိတို့ကသာ နန္ဒဂူဘုရားခေါ်၍ အများပြည်သူတို့ကမူ 'အာနန္ဒာ' ဘုရား ဟု ခေါ်နေကြ၏။

မင်းတိုင်ပင်အမတ်ကြီး မဟာဓမ္မသင်္ကြံ၏ မှတ်ချက်

စတုတ္ထ ရတနာပုရမြို့တည် ဘကြီးတော်ဘုရား လက်ထက် ရေးသားသော သာသနာလက်ပရ စာတမ်း၌ မင်းတိုင်ပင် အမတ်ကြီး မဟာဓမ္မသင်္ကြံခေါ် သာသနာပိုင်လူထွက် မောင်း ထောင် ဆရာကြီးကအောက်ပါအတိုင်းမှတ်ချက်ရေးထားခဲ့၏။

“ဤသို့လျှင် ထီးလှိုင်ရှင် မင်းကြီးလက်ထက် (ကျန်စစ် သား မင်းတရားလက်ထက်) ဟိမဝန္တာ၊ ဂန္ဓမာဒနတောင် နန္ဒမူလလိုဏ်ကံ ရဟန္တာတို့ ကြွတော်မူလာ၍ ရဟန္တာများ ထင်ရှားရှိသည်။ ထိုရဟန္တာများ လက်ထက် ရေးထားခဲ့ သော စဉ်ကွင်း၊ စဉ်ပုံများတွင် အက္ခရာလိပ်စာများ ပုဒ် ပါဠိ သေချာသည်။ တေမိဇာတ်တွင် သူယုတ်ဟော ကာလ ကဏ္ဍီရှိသည်ကို ကာလကဏ္ဍီသာ ရှိလိုသည်ဟု ပင်းယ စတု ရင်္ဂဗလအမတ် အဘိဓာန်ဦးကာတွင် ပြင်လေသည်။ ထိုဦး ကာ သို့ လိုက်၍ စစ်ကိုင်း ရှင်အရိယဝံသလည်း ပြင်တိသည်။ ရဟန္တာတို့လက်ထက် ပုဒ် ပါဠိနှင့် မညီလေ။”

ရှင်းချက်

အထက်ပါ မှတ်ချက်အရ ဆိုလိုသည်ကား ‘သူယုတ်’ ကို ဟောဆိုလာသော ပါဠိ၌ ‘ကာလကဏ္ဍီ’ ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ‘ကာလကဏ္ဍီ’ ဟူ၍ လည်းကောင်း ပါဠိ နှစ်မျိုးရှိရာ မည်သည့်

ပါဠိက အမှန်ဖြစ်ကြောင်းသိရန် ခဲယဉ်းနေ၏။ ပင်းယ ရာဇဝင် တွင် ဆင်ဖြူလေးစီးရှင် ကျော်စွာမင်းခေါ် သီဟသူ မင်းလက် ထက် သီရိမဟာ စတုရင်္ဂမလ အမတ်ကြီးစီရင်သော အဘိဓာန် ပါဠိကတွင် ကာလကဏ္ဍိမဟုတ်၊ ကာလကဏ္ဍိဖြစ်ကြောင်း ဆုံး ဖြတ်ထား၏။

သို့သော် အထက်ပါ ကျန်စစ်သားမင်းတရား၏ ကောင်းမှု၊ အာနန္ဒာဘုရားခေါ် နန္ဒဂူဘုရား၌ရှိသော စဉ့်ကိုင်၊ စဉ့်ပုံတို့တွင် ကာလကဏ္ဍိဟု ရှိနေကြောင်း၊ ထိုအခါတွင် ရဟန္တာများ ထင်ရှားရှိနေချိန်ဖြစ်၍ ရဟန္တာများရှိစဉ်ရေးထားသောပါဠိကို အမှန် ယူသင့်ကြောင်း ဖြစ်ပေ၏။

ဤကား မောင်းထောင် ဆရာကြီး မဟာဓမ္မသင်္ကြံ၏ မှတ် ချက်ပါ ဆိုလိုချက်တည်း။

ဂူပြောက်ကြီးဘုရားအတွင်းမှ မင်စာ

သို့သော် ဘုရင် ကျန်စစ်သားမင်းတရား၏ ကောင်းမှုပင် ဖြစ်သော 'ဂူပြောက်ကြီး' ဘုရားအတွင်းရှိ ရှေးမင်စာဟောင်းနှင့် ရေးသားထားချက်တွင် ကာလကဏ္ဍိမဟုတ်၊ ကာလကဏ္ဍိ ဟူ၍ ရှိနေပေ၏။

ရွှေကျင်သာသနာပိုင် ဆရာတော်
အရှင် အဂ္ဂမဗ္ဗာဘိဝံသ၏ အဘိဓာန်နိဿယ

ကိုလိုနီခေတ် အင်္ဂလိပ်လက်ထက် ရွှေကျင်ဂိုဏ်း၏ သာသနာ
ပိုင် တပါးဖြစ်သော အရှင်အဂ္ဂမဗ္ဗာဘိဝံသ၏ အဘိဓာန်နိဿယ
သစ်၌ အထက်ပါ အချက်နှင့်ပတ်သက်၍-

“ကျန်စစ်မင်း ကောင်းမှု ဂူပြောက်ကြီး ဘုရား၌ကား
ကာလကဏ္ဍိ ဟူ၍ပင် ရှေးမင်စာ ဟောင်း ရှိ၏။ မောင်း
ထောင် ဆရာတော်ကား (မောင်းထောင်ဆရာကြီးကို ဆိုလို
၏။) နန္ဒာစဉ်ကွင်းကိုသာတွေ့၍ မင်စာကို မတွေ့”
ဟု မှတ်ချက်ရေးထားခဲ့၏။

နတ်ဘီလူးစစ်သူကြီး နှစ်ကျိပ်ရှစ်ယောက် သရုပ်

အထက်ပါ အာနန္ဒာခေါ် နန္ဒဂူဘုရား၏ စဉ်ကွင်း ငြိပ်
များတွင် နတ်ဘီလူးစစ်သူကြီး နှစ်ကျိပ်ရှစ်ယောက်တို့၏ သရုပ်
ကိုလည်း ဖော်ထုတ်ရေးသားထားသည်ကို တွေ့ရ၏။ ထိုအချက်
နှင့် ပတ်သက်၍ သာသနာ လက်ရစာတမ်းတွင် မင်းတိုင်ပင်
အမတ်ကြီး မဟာဓမ္မသင်္ကြံက-

“အာဠာနာဠိယသုတ် အဋ္ဌကထာ၊ ဝိနည်း အဋ္ဌကထာ
များတွင် အဋ္ဌဝိသယက္ခသေနာပတိအရ သရုပ်ကို ယခု စာ
ပေ ရှာဖွေမတွေ့။ သုတ်ကိုယ်တွင်လည်း (သုတ်စာကိုယ်
တွင်လည်းဟု ဆိုလို၏။) ယက္ခသေနာပတိ အမည်သုံးဆယ်

ကျော် ရောနှောလျက် ပါရှိလေသည်။ ဝိနည်းဋီကာကို စီရင်သော တောင်ဖီလာဆရာတော်လည်း(ဝိနယာလင်္ကာရ ဋီကာကို ဆိုလိုဟန်ရှိ၏။) မဖော်မဖွင့်နိုင်ရှိသည်ကို နန္ဒဂူ စဉ်ကင်းစဉ်ပုံတွင် ရဟန္တာတို့လက်ထက် ဖော်ပြရေးသား ခဲ့၍ သံသယမရှိ၊ မှတ်ရပေသည့် အရာလည်း ထိုကာလ ရဟန္တာမြတ်တို့ ကျေးဇူးတော်ပေတည်း”
ဟု မှတ်ချက်ရေးထားခဲ့ပေ၏။

‘ကာရိကာ’ခေါ် သဒ္ဒါငယ်ကျမ်း

ကျန်စစ်သား မင်းတရား၏ ကောင်းမှုဖြစ်သော အာနန္ဒာ ခေါ် နန္ဒဂူဘုရားအနီး နန္ဒာမည်သော ကျောင်းတိုက်နေ အရှင် ဓမ္မသေနာပတိမည်သောမထေရ်သည် ဂန္ဓမာဒနတောင်မှ ကြွလာ သော ရဟန္တာရှစ်ပါး ဘုရင်မင်းမြတ်၏ ဝါဆိုစံကျောင်း တော်၌ ဝါဆိုနေထိုင်စဉ် ‘ကာရိကာ’ မည်သော သဒ္ဒါငယ် ကျမ်းကို စီရင်တော်မူ၏။ ထိုအချက်နှင့် ပတ်သက်၍ လည်း ရဟန္တာများရှိစဉ် စီရင်သော သဒ္ဒါကျမ်းဖြစ်၍ ခိုင်ခံ့သော သဒ္ဒါကျမ်းဟု နှစ်သက်မြတ်နိုးကြကြောင်း၊ သာသနာလင်္ကာရ စာတမ်း၌ မောင်းထောင် ဆရာကြီးက မှတ်ချက်ရေးထားခဲ့၏။

ကျန်းစစ်သားမင်းလက်ထက် သာသနာ

ကျန်စစ်သားမင်း လက်ထက်တွင် သာသနာရေးအတွက် ထူးခြားချက်ကား ဟိမဝန္တာ၊ ဂန္ဓမာဒနတောင်မှ ရဟန္တာ

ရှစ်ပါးကိုယ်တိုင် ကြွလာ၍ ပုဂံပြည် ဘုရင်မင်းမြတ်၏ ဝါဆို ကျောင်း၌ ဝါဆိုနေထိုင်သွားခြင်း ဖြစ်၏။ ထိုအချိန်တွင် အရှင် အရဟံလည်း ရှိနေ၏။ အရှင်အရဟံကား ကျန်စစ်သားမင်း၏ လက်ထက် ကျန်စစ်သားမင်း နန်းသက် ၂၈ နှစ် ပတ်လုံး ပုဂံ ပြည်တွင် သီတင်းသုံးလျက် ရှိ၏။ သို့ဖြစ်၍ အနော်ရထာမင်း စောလက်ထက်ကကဲ့သို့ပင် ရဟန်း၊ ရှင်သာမဏေများ ပြန့်ပွား လျက် ပိဋကတ်တော်များ သင်ကြားပို့ချနေကြပေ၏။

ကျန်စစ်သားမင်းသည် အနော်ရထာမင်းစော ကဲ့သို့ပင် သာသနာ ကြည်ညိုမှုဖြစ်၍ နိုင်ငံတော်အတွင်း အနှံ့အပြား ဘုရား၊ ဂူ၊ ကျောင်း၊ သိမ်၊ တန်ဆောင်း စသော သာသနာ အဆောက်အအုံများကို ဆောက်လုပ် တည်ထားတော်မူခဲ့၏။

အလောင်းစည်သူမင်း

ဂေါတမသက္ကရာဇ် ၄၅၄ ခုနှစ်တွင် ထီးလှိုင်ရှင်ကျန်စစ်သား မင်း၏ မြေးတော် သက်တော် ၂၆ နှစ်ရှိ အလောင်းစည်သူ နန်းတက်၏။ နန်းသက် (ရှင်ဘုရင်သက်) နှင့် ၇၅ နှစ် နန်းစံ၍ သက်တော် ၁၀၁ နှစ်၊ ဂေါတမသက္ကရာဇ် ၅၂၉ ခုနှစ်တွင် နတ်ရွာစံ၏။ ‘သီရိတြိဘဝနာဒိတျ ပဝရပဏ္ဍိတ သုဓမ္မရာဇာ မဟာဓိပတိ နရပတိစည်သူ’ ဟူသော ဘွဲ့တံဆိပ် နာမံတော်ကို လည်း ခံယူတော်မူ၏။

အလောင်းစည်သူမင်းလက်ထက် သာသနာရေး

ဘုရင်အနော်ရထာမင်းစော လက်ထက်ကစ၍ ဘုရားတဆူ
ဂူတလုံးကဲ့သို့ ကိုးကွယ်ကာ သာသနာရေးအတွက် အသက်
ပေး၍ ဆရာသမားလုပ်ခဲ့သော အရှင်အရဟံမထေရ်မှာ ယခု
အလောင်းစည်သူမင်း လက်ထက်အထိ သက်တော် ထင်ရှား
ရှိနေသဖြင့် ဘုရင်မင်းမြတ်နှင့်တကွ တိုင်းပြည်ပါ ကံကောင်း
လျက် ရှိခဲ့လေ၏။ အလောင်းစည်သူမင်းလည်း သာသနာ
ရေးနှင့် ပတ်သက်ပြီး ရှင်အရဟံ၏ သြဝါဒကို တသဝေမတိမ်း
ခံယူကာ မြတ်စွာဘုရား သာသနာကို ကောင်းစွာ ချီးမြှောက်ခဲ့
လေ၏။

အလောင်းစည်သူ မင်းတရားကား ဘုန်းတန်ခိုး တေဇော်
အာနုဘော် အလွန်ကြီး၍ ဘေးတော် အနော်ရထာမင်းစော
နှင့် ဘိုးတော် ထီးလှိုင်ရှင် ကျန်စစ်သား မင်းတရားတို့ထက်
ဘုန်းသမ္ဘာ ပိုမိုကြီးမား၏။ အလောင်းစည်သူမင်း တရားတွင်
ရှိသော စစ်သည်ဗိုလ်ပါ အလုံးအရင်းကား အမတ် ခြောက်
သောင်း၊ ဆင်ဖြူ ၃၂ စီး၊ ဆင်မည်း ရှစ်သိန်း၊ မြင်း ရှစ်သိန်း၊
လှေရှစ်သိန်း၊ စစ်သည်သူရဲ ၃၆ ကုဋေ ရှိကြောင်း မှန်နန်း
မဟာရာဇဝင်တော်၌ ဖော်ပြထား၏။

အလောင်းစည်သူ မင်းတရားတွင် ရှင်အရဟံမှ တပါး
ဆရာပြု၍ ကိုးစားထားသော ပုဂ္ဂိုလ် သုံးဦး ရှိသေး၏။
ထိုသုံးဦးမှာ (၁)စိမ့်ညက်မင်းသားတော် မဟာထေရ်၊ (၂)
အရှင်အာနန္ဒာ အမည်ရှိသောမထေရ်၊ (၃) မဟာဂီရိနတ်တို့
ဖြစ်ပေ၏။

ရှေ့ကြီးဘုရား

အလောင်းစည်သူ မင်းတရားသည် နန်းတက်ပြီး တနှစ်
မြောက် ဂေါစာသက္ကရာဇ် ၄၅၅ ခုနှစ်တွင် (၁) နှိုင်းအရဟံ၊
(၂) စိမ့်ညက်မင်းသားတော် မဟာထေရ်၊ (၃) ရာရှင်အာနန္ဒာ
တို့နှင့် တိုင်ပင်၍ ရှေ့ကြီးဘုရားကို တည်တော်မူ၏။ ဉာဏ်တော်
အတောင် ငါးဆယ်မြင့်၏။ ပုံတော်မှာ မြတ်စွာဘုရားသက်တော်
ထင်ရှားရှိစဉ် သီဘင်းသုံးတော်မူဖူးသော သာဝတ္ထိပြည်ဇေတဝန်
ကျောင်းတော်ရှိ ဂန္ဓကုဋ္ဌီတိုက်တော်၏ ပုံသဏ္ဍာန်တော် အတိုင်း
တည်ခြင်း ဖြစ်ကြောင်း ရှေ့ကြီးဘုရား သမိုင်း၌ ဖော်ပြ
ထား၏။

ရှင်အရဟံ ပရိနိဗ္ဗာန်စံခြင်း

မြန်မာ နိုင်ငံတော် အရိမဒ္ဒနာ ပုဂံပြည်ကို ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ
သာသနာကြည်ညိုလာအောင် ဆောင်ရွက်တော်မူနိုင်၍ ‘ရဋ္ဌပု
သာဒက’ ဘွဲ့ထူးဖြင့် ချီးကျူး ဂုဏ်ပြုအပ်သော ရဟန္တာ
ရှင်အရဟံ မထေရ်မြတ်သည် သက်တော် ၈၁ နှစ် အရှိတွင်
ဂေါစာသက္ကရာဇ် ၄၅၇ ခုနှစ် (အလောင်းစည်သူမင်း နန်းတက်
ပြီး နှစ်နှစ်မြောက်) ၌ ပရိနိဗ္ဗာန် စံဝင်တော်မူခဲ့လေ၏။

(၁) မန္တလေးမြို့၊ မဏိရတနာရာမ မြတောင်တိုက်၊ မြတောင် ဆရာ
တော် အရှင်ဝိစာရမထေရ်မြတ် ပြုစီရင်သော ပုဂံမြို့ဘုရား ၁၇ ဆူ
သမိုင်း။

ရှင်အရဟံကား အနော်ရထာမင်းစော လက်ထက်မှ စ၍ ယခု အလောင်းစည်သူမင်း လက်ထက်အထိ မင်းလေးဆက် တိုင်တိုင် သာသနဦးကို အဖြစ်နှင့် ပုဂံပြည်တွင် သာသနာ စည်ပင်အောင် ပြုစုဆောင်ရွက်တော်မူခဲ့သော မထေရ်မြတ် ဖြစ်၏။ ရှင်အရဟံ၏ ပရိနိဗ္ဗာန်ပွဲ အကြောင်းကို မဟာဒွါရ နိကာယ သာသနဝံသဒီပနီကျမ်း၌ တခမ်းတနား ဖော်ပြထား သည်ကို အောက်တွင် ကူးယူဖော်ပြထား၏။

(၁) အရှင်အရဟံ မထေရ်မြတ်သည် သက်တော် ၈၁ နှစ် အလောင်းစည်သူမင်းတရားကြီးနန်းစံ နှစ်နှစ်ရှိသောအခါ အနုပါဒိ သေသ နိဗ္ဗာနဓာတ်နန်းသို့ စံမြန်းကြွရောက်တော်မူလေလျှင် ကြွင်း ကျန်ရစ်သော ကရဇကာယ အဋ္ဌက ရုပ်ကလာပ်ကို နံ့သာရည် တို့ဖြင့် သွန်းလောင်း သပ္ပာယ်ပြီးလျှင် အဖိုးများစွာ ထိုက်တန်၍ နူးညံ့သိမ်မွေ့ကုန်သော ပုဆိုးခါသာ ကမ္မလာတို့ကို နံ့သာဆီ ဆွတ်ဖျန်း၍ အလောင်းတော်မြတ်ကို အထပ်ထပ်ရစ်ပတ် ထုပ်ပိုး ပြီးမှ နဝရတ်ကိုးသွယ် စီခြယ်မွမ်းမံအပ်သော ရွှေတလားမ၌သွင်း၍ ကာသိကတိုင်း၊ ကောဋုမ္မတိုင်း၊ စိန့်တိုင်းတို့မှ ဖြစ်ကုန်သော အထူး ထူးသော အရောင်အဆင်းနှင့် ပြည့်စုံကုန်သော အဝတ်အထည်တို့ ဖြင့် လျှောက်ပတ်သင့်တင့် ရှုချင်စဖွယ် ခြယ်လယ် မွမ်းမံအပ်သော ဘုံ ၁၁ ဆင့်ရှိသော ရတနာပြာသာဒ်၌ အလောင်းတော်မြတ်နှင့် တကွသော ရွှေတလားကို တင်လျက် သဘင် ခုနစ်ရက်ခံသည်။

ပြည်သားပြည်သူလူရှင်ရဟန်းတို့ကိုပူဇော်ကန်တော့စေပြီးသော် အုတ်အင်္ဂတေနရပတေတို့ဖြင့် အဗြေအပြစ် သစ်သစ်ဖထင် ပြုစီရင် အပ်သော ပလ္လင်ခုံထက်၌ သံကွန်ရက်ခင်းသည်။ သတောင်းလည် ကြာယပ်နှင့်တကွ ငါးဆင့်ဘုံဝယ် ထုပ်ကာ ထီးတို့ဖြင့် တင့်တယ်

ရှင်အရဟံ ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူလျှင် ရှင်အရဟံ နေရာတွင်
 စိမ့်ညက်မင်းသားတော် မဟာထေရ်အားပေး၍ သာသနဦးကိုိုင်
 ပြုတော်မူရ၏။ အလောင်းစည်သူမင်းတရားကား နေပြည်တော်
 တွင် ရှည်ကြာအောင် နေတော်မူ။ မိဖုရား မောင်းမမိသံ
 အခြွေအရံများနှင့်တကွ မှူးမတ်ဗိုလ်ပါ စစ်သည်ဘော်များပါ
 ဖောင်စကြာနှင့် (ဖောင်တော်နှင့်) တိုင်းခန်း လှည့်လည်
 နေတော်မူသည်သာ များပေ၏။ ရောက်ရာအရပ်၌ ဖောင်
 တော်ဦး စေတီတော် တည်ထားခဲ့လေ့ရှိ၏။ ဇရပ်၊ တန်ဆောင်း၊
 ဂူ၊ ကျောင်း စသော သာသန အဆောက်အအုံများကိုလည်း
 ရောက်ရာဌာန ဒေသတို့တွင် တည်ဆောက်ထားခဲ့၏။

ဆန်းကြယ်စွာသော အထက်မျက်နှာကြက်ကို ရွှေမွမ်းမံ၍ လေး
 ထောင့်စိုက်အပ်သော တိုင်၌ ဆွဲထားသည်။ ပိတ်ဖျင်တို့ကို အတွင်း
 ဝန်းပြု၍ ငှက်ပျောပင် ကြိပ်စိုက်သည်။ မြူတာရေပြည့် ပတ်လည်
 စင်ဖြင့် စိတန်းထားသည်။ ကြာသွတ်အိုး၌ ပန်းမျိုးစိုက်ကာ စင်ဖြင့်
 စိတန်းထားသည်။ ထို့နောက်မှ လူတပ်၊ မြင်းတပ်၊ ဆင်တပ် ဝန်းကျင်
 စီရင်ထားသည်။ ထို့နောင် နံ့သာ ကရမက် စန္ဒကူးတို့ဖြင့် စီဆင့်
 အပ်သော အမြင့်ကိုးတောင်ရှိသော ထင်းပုံထက်၌ ရွှေတလားနှင့်
 တကွတင်၍ ရွှေဖိုကျင်ရှစ်လုံးထိုးပြီးလျှင် သင်္ဂြိုဟ်တော်မူသည်။

အလောင်းတော်ကျမ်းလျှင် နံ့သာရည်၊ နှင်းရည်၊ စပယ်ရည်
 တို့ဖြင့် မီးကိုငြိမ်းစေ၍ ရွှေတလားနှင့် ပြာကိုသန့်စင်လျက် အရိုး
 ဓာတ်တော်တို့ကို ရေနံ့သာဖြင့် စင်စေပြီးလျှင် ရွှေအတိ ပြီးသော
 ကျောက်စိမြူတာ၌ ထည့်သွင်း၍ တူးရှင်းတောင်ခြေ မြေသန့်စင်
 သော အရပ်၌ ဂူတည်၍ ဌာပနာသည်။ ဂူအတွင်း၌လည်း အရှင်
 အရဟံ သဏ္ဌာန်ရုပ်တု ရုပ်ပုံကို အုတ်ဖြင့်တည်လုပ်၍ ရဟန်းရှင်လူ
 ပြည်သူ အပေါင်းတို့ကို ပူဇော်စေသည်။

သဗ္ဗညုဘုရား

အလောင်းစည်သူမင်းတရားသည် နန်းတက်၍ ရှင်ဘုရင်
သက်နှင့် ၁၀ နှစ် နန်းစံပြီးနောက် နန်းသက် ၁၁ နှစ်မြောက်
ဂေါစာသက္ကရာဇ် ၄၆၅ နှစ်၌ 'သဗ္ဗညု'ခေါ် စေတီတော်
ကြီးကို တည်ထားတော်မူ၏။ ဉာဏ်တော်အတောင် ၁၆၀ ရှိ၏။
စေတီတော်၏အတွင်း၌ 'ကုလားကျောင်း' ခေါ် လိုက်ဂူကြီး
ရှိ၏။ မုခ်နှစ်ဆင့် ဖြစ်၏။ ပုံသဏ္ဍန်တော်မှာ မြတ်စွာဘုရား
လက်ထက် သာဝတ္ထိပြည် ဝိသာခါဒါယိကာမကြီး၏ ကောင်းမှု
ဖြစ်သော ပုဗ္ဗာရုံကျောင်းတော်၏ ပုံသဏ္ဍန်နှင့်တူစွာ တည်ထား
ခြင်း ဖြစ်ကြောင်း စေတီယဝံသကျမ်းကို သင်္ခရာပြုကာ ပုဂံ
ဘုရား ၁၇ ဆူ 'သမိုင်း'၌ ဆို၏။

၁။ သဗ္ဗညုစေတီ ပါကာရသ ဗေဒသကြန့်။ သဗ္ဗညုစေတီ၊
သဗ္ဗညုစေတီတော်တည်နှစ်ကို။ ပါကာရသဗေဒသကြန့်၊ ၄၆၅ ခု
သက္ကရာဇ်ဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ ဆိုအပ်၏။ (ပုဂံဘုရား ၁၇ ဆူ သမိုင်း)

၂။ ပုဗ္ဗာရုံကျောင်းတော်နှင့် ပုံသဏ္ဍာန်မခြား အလားတူစွာ
တည်ကြောင်းကို မူကား ဤ ဆိုလတ္တံ့သော စေတီယဝံသပါဠိ
နိဿယဖြင့် သိအပ်သတည်း။ တတောပရံ မောဂ္ဂလာန မဟာထေရ
ဝိစာရိတံ ဝိသာခါဒါယိကာယ ပုဗ္ဗာရာမဝိဟာရသဒိသံ ဒွိဘုမ္မိကံ
ဗဟုသောပါဏံ အနေကသတ မုခလေဏ ဒွါရကန္တရ ကုဋာ
လင်္ဂိတံ မနောရမ္မံ စတ္တာလီသူန ဒွိသတ ရတနုဗ္ဗေဓံ သဗ္ဗညု
မဟာစေတီပိ ပတိဋ္ဌဟိတွာ နိဋ္ဌာပေသိ။ (စေတီယဝံသပါဠိ)

သာသနာလွန်စွာတောက်ပခြင်း

ရှင်အရဟံ ပရိနိဗ္ဗာန် စံသော်လည်း ရှင်အရဟံ နေရာတွင် သာသနာရေးအတွက် အပ်နှင်းခြင်းခံရသော စိမ့်ညက်မင်း သားတော်မဟာထေရ်၏ ကြီးပမ်းမှုကြောင့် သာသနာရောင် ထွန်းပြောင်လေ၏။ စိမ့်ညက်မင်းဟူသည်ကား 'စိမ့်ညက်' အမည် ရှိသောရွာကို၊ သို့မဟုတ် နယ်ကိုအုပ်စိုးရသူကို ခေါ်ခြင်းဖြစ်၏။ ကိုလိုနီခေတ် အင်္ဂလိပ်တို့၏ နောက်ဆုံးအချိန်အထိ မြင်းခြံနယ် တောင်သာတဝိုက်တွင် ရွာသူကြီးကို 'မင်း' ဟုခေါ်၏။ ဥဒါ ဟရုဏ်ကား ရွာသစ်သူကြီးကို ရွာသစ်မင်း၊ ကမြသူကြီးကို ကမြမင်းဟု ခေါ်၏။

သီလဝန်၊ ဂုဏဝန်ဖြစ်သော အရှင်အာနန္ဒာ မထေရ်နှင့် ဗောဓိမထေရ်စသော ပိဋကတ်ဆောင်မထေရ်များကို ပင့်ကာ ပါဠိ၊ အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာကျမ်းစာများကို ပို့ချစေတော်မူ၏။

တတော-ထိုရွှေဂူစေတီကြီး တည်ပြီးသည်မှ။ ပရံ-နောက်၌။ မောဂ္ဂလာနမဟာထေရ်စာရိတံ-အရှင်မောဂ္ဂလာန်သည်စီရင်ဘော် မှုအပ်သော။ ဝိသာခုပါသိကာယ-ဝိသာခါ ဥပါသိကာမကြီး၏။ ပုဗ္ဗာရာမ ဝိဟာရသဒိသံ- ပုဗ္ဗာရုံ ကျောင်းတော်နှင့် တူထသော။ ဒွိဘုမ္မိကံ-ဘုံနှစ်ဆင့် ရှိထသော။ အနေကသတ မုခလေဏဒွါရ ကန္တရ ကုဋ္ဌာ လင်္ဂံ-အရာမက များစွာသော မုခ်လိုဏ် တံခါး ကြောင်လည်အထွဋ်တို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော။ မနောရမ္မံ-နှလုံး မွေ့လျော်ဖွယ် ရှိတော်မူထသော။ စတ္တာလီသူနဒ္ဓိ-သတရတနုဗ္ဗေဓ- လေးဆယ်ယုတ် အတောင်နှစ်ရာ အစောက်ရှိထသော။ သဗ္ဗညုမဟာ စေတျံပိ-သဗ္ဗညု မည်သော ကြီးစွာသော စေတီတော်ကိုလည်း။

မြတ်စွာဘုရားသာသနာတော်နှင့် လျော်ညီသောဗုဒ္ဓါနုလောမ၊
ဗုဒ္ဓါနုရူပ၊ ဗုဒ္ဓါနုကူလ၊ ဗုဒ္ဓါနုစွဝိကာ၊ သုတ္တာနေလောမ၊ သုတ္တာ
နုရူပ၊ သုတ္တာနုကူလ၊ သုတ္တာနုစွဝိကာ ဖြစ်သည့် ကျမ်းဂန်
များကိုလည်း စီရင်ပြုစုရန် အားပေးအားမြှောက် ချီးမြှောက်
တော်မူ၏။ သို့ဖြစ်၍ အလောင်းစည်သူ မင်းတရားလက်ထက်
တွင် သာသနာတော် လွန်စွာတောက်ပကြောင်း ဝံသဒီပနီ^၁
ကျမ်း၌ ဖော်ပြထား၏။

အလောင်းစည်သူမင်းတရား ပြစ်မှားမိခြင်း

အလောင်းစည်သူ မင်းတရားကား ဘုန်းတန်ခိုး အာဏာ
ထူးခြားစွာ ကြီးမားသူဖြစ်၏။ ဇမ္ဗုဒီပ ကျွန်း၏အထိမ်းအမှတ်
ဖြစ်သော 'ဇမ္ဗုသပြေပင်' သို့ပင် ဖောင်စကြာနှင့် လှည့်လည်
ရောက်ရှိကြောင်း၊ သို့ဟိုင်ကျွန်းနှင့် မာလာယု ကျွန်းသို့လည်း
တိုင်းခန်း လှည့်လည်ရောက်ရှိကြောင်းများ ရာဇဝင် အစောင်
စောင်၌ တခမ်းတနား ဖော်ပြထားချက်ရှိပေ၏။

တနည်းသ၌ အလောင်းစည်သူ မင်းတရားသည် မိမိ၏ဘုန်း
တန်ခိုး တေဇော် အာနုဘော် ကြီးမားပုံများ စဉ်းစားကာ
ငါ၏ ဘေးတော်၊ ဘိုးတော်များသည် ငါ့ကဲ့သို့ ဘုန်းတန်ခိုး

ပဋ္ဌတိဘိက္ခာ တည်တော်မူ၍။ နိဋ္ဌာပေသိ-အပြီးသို့ ရောက်စေတော်
မူပြီး။ (စေတီယဝံသ ပါဠိ၏ နိဿယ)

* ၁။ အမရပူရ ပထမမြို့တည် ဘိုးတော်ဘုရားလက်ထက် ပရမ
သီရိ ဝံသာတီဇေမဟာဓမ္မရာဇဂုရု' ဘွဲ့ခံ မဲထီးဆရာတော် စီရင်သော
ကျမ်းဖြစ်၏။

ကြီးမည်မထင်ဟု ဝစီကံ၊ မနောကံတို့ဖြင့် ပြစ်မှားတော်မူမိ
လေ၏။ ထိုသို့ပြစ်မှားတော် မူမိသည်နှင့်တပြိုင်နက် မျက်လုံးတော်
နှစ်ဘက် ကွယ်တော်မူလေ၏။ ဟူးရားဖြူ၊ ဟူးရားညို ပညာရှိ
တို့အား မေးမြန်းတော်မူရာ ဘေးတော်၊ ဘိုးတော်တို့ကို ပြစ်
မှားမိ သောကြောင့် မျက်လုံးတော် ကွယ် သွားခြင်း ဖြစ်
ကြောင်း၊ ဘေးတော်၊ ဘိုးတော်တို့ကို ရှေ့ယန်ဆောင်း၊ ငွေ
တန်ဆောင်း၊ ရှေ့ပန်း၊ ငွေပန်း၊ ရှေ့ပေါက်ပေါက်၊ ငွေပေါက်
ပေါက်တို့ဖြင့် ပူဇော်တော်မူလျှင် မျက်လုံးတော်ပြန်၍ မြင်
တော်မူပါမည်ဟု နားတော် လျှောက်ကြလေ၏။

ဘုရင်မင်းမြတ်လည်း အရိမဒ္ဒနာ ပုဂံပြည် တည်ထောင်စ
သမုဒ္ဒရာဇ် မင်းမှ စ၍ ခမည်းတော် စော ယုမ်းတိုင် အောင်
၄၄ ယောက်သော မင်းတို့၏ ရုပ်တုတို့ကို ရှေ့ကိုသွန်း၍
ရှေ့အင်းပျဉ်ထက်ထားပြီးလျှင်ရှေ့တန်ဆောင်း၊ ငွေတန်ဆောင်း၊
ရှေ့ပန်းခိုင်၊ ငွေပန်းခိုင်၊ ရှေ့ပေါက်ပေါက်၊ ငွေပေါက်ပေါက်
တို့ဖြင့် ပူဇော်ကန်တော့လေ၏။ ထိုသို့ ကန်တော့သော အခါ
ပျူစောထီးမင်းအရုပ်၊ အနော်ရထာမင်းစောအရုပ်နှင့်ဘိုးတော်
ကျန်စစ်သား မင်းတရားအရုပ် သုံးခုသာလျှင် ငုတ်တုတ်ထားမြဲ
အတိုင်းရှိ၍ ကျန်မင်း ရုပ်တုများအားလုံး တုံးရရုံးလဲကြလေ၏။

ထိုသို့ကန်တော့ပြီးသော ခဏ၌ပင် ဘုရင်မင်းမြတ်၏မျက်လုံး
တော်နှစ်ဘက်လည်း ပကတိ မြင်တော်မူလေ၏။ ဤအချက်နှင့်
ပတ်သက်၍ ယခုကာလ 'ဩကာသ ဘုရားရှိခိုး စာမူ' သည်
အလောင်းစည်သူ မင်းတရား ဘေးတော်၊ ဘိုးတော် များကို

ပြစ်မှားမိစဉ်က၍ခိုးသော စာမူဖြစ်ဟန်ရှိကြောင်း အချို့သော ပညာရှိတို့၏ ယူဆချက်ကို မှတ်ချက် အဖြစ်နှင့် အောက်တွင် ဖော်ပြလိုက်ပေ၏။

ကုလားကျခေါ် နရသုမင်း

ဂေါစာသက္ကရာဇ် ၅၂၉ ခုနှစ်တွင် အလောင်းစည် သူမင်းတရား၏သားတော် သက်တော် ၄၅ နှစ်ရှိ နရသုနန်းတက်၏။ နန်းသက်(ရှင်ဘုရင်သက်)နှင့် လေးနှစ်နန်းစံ၍ သက်တော် ၄၉ နှစ်၊ ဂေါစာသက္ကရာဇ် ၅၃၃ ခုနှစ်တွင် နတ်ရွာစံ၏။

(၁) ယနေ့မြန်မာနိုင်ငံတွင် တနိုင်ငံလုံး သုံးစွဲနေသော ဩကာသ ဘုရားရှိခိုးမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်၏။

“ဩကာသ ဩကာသ ဩကာသ ကာယကံ၊ ဝစီကံ၊ မနောကံ တည်းဟူသော သုံးပါးသောကံတို့တွင် တပါးပါးသောကံကို ပြုမှားမိသည်ရှိသော် ပျောက်ပါစေခြင်း အကျိုးငှာ ပထမ ဒုတိယ တတိယ တကြိမ် နှစ်ကြိမ် သုံးကြိမ်မြောက် အောင် ဘုရား ရတနာ၊ တရား ရတနာ၊ သံဃာ ရတနာ၊ ရတနာ မြတ်သုံးပါးတို့ကို ရိုသေမြတ်နိုး လက်အုပ်မိုး၍ ရှိခိုး ပူဇော် ဖူးမြော် မာန်လျှော့ ကန်တော့ပါ၏။

(အရှင်ဇနကာဘိဝံသ၏ ရတနာဂုဏ်ရည် ကျမ်းစာမှ ဩကာသ ဘုရားရှိခိုး စာမူဖြစ်၏။)

အထက်ပါ ဩကာသ ဘုရားရှိခိုး စာမူတွင် ကာယကံ၊ ဝစီကံ၊ မနောကံ တည်းဟူသော သုံးပါးသော ကံတို့တွင် တပါးပါးသော ကံကို ပြုမှားမိသည်ရှိသော် ပျောက်ပါစေခြင်း အကျိုးငှာ ပါရှိ၏။

ပံ့သုက္က မဟာထေရ်

အလောင်းစည်သူ မင်းတရားလက်ထက် နောက်ဖျားတွင် သာသန ဦးကိုင်ဖြစ်သော စိမ်ညက်မင်းသားတော် မဟာထေရ် နှင့် အာနန္ဒာမထေရ်၊ ဗောဓိမထေရ်တို့မှတစ်ပါး ပုဂံတပြည်လုံး တာ ဘုရားကဲ့သို့ ကိုးကွယ်သော သပိတ်သဿ်သား ပံ့သုက္ကမဟာ ထေရ်ခေါ် မထေရ်ကြီးတစ်ပါးရှိ၏။ အလောင်းစည်သူမင်းတရား

အလောင်းစည်သူမင်းတရားမှာ မိမိ၏ ဘိုးတော်၊ ဘေးတော် တို့ကို ဝစီကံ မနောက်တို့ဖြင့် ပြစ်မှားမိ၏။ ထိုအတွက် ပပျောက် ရန် ရှိခိုးကန်တော့ရာ၌ အထက်ဖော်ပြပါ ဩကာသ စာမူမျိုးနှင့် ဆို၍ ရှိခိုး ကန်တော့ရမည်ဖြစ်၏။ သို့ဖြစ်၍ ယနေ့ မြန်မာနိုင်ငံတွင် နိုင်ငံသုံးဖြစ်နေသော ဩကာသ ဘုရားရှိခိုးစာမူသည် အရိမဒ္ဒနာ ပုဂံပြည်ရှင် အလောင်းစည်သူမင်းတရား လက်ထက်မှ ဆင်းသက် လာသော စာမူဖြစ်လေသလောဟု တွေးတောမည်ဆိုက တွေးတော နိုင်သော သဘာဝကျသည့် သာဓကတရပ် ဖြစ်နေပေ၏။

ထိုစကား ထင်ရှားအောင်ဖွင့်ဆိုဦးအံ့။ ယနေ့ အကျွန်ုပ်တို့တနိုင်ငံ လုံးသုံးနေသော ဤ ‘ဩကာသ ဘုရားရှိခိုး’ စာမူသည် အကျွန်ုပ်တို့ အတွက် အကျွန်ုပ်တို့နှင့် ဆန့်ကျင်ဘက်ကြီး ဖြစ်နေ၏။ အကျွန်ုပ်တို့ အတွက် မှားယွင်းကြီးခြင်းမက မှားယွင်းနေ၏။ အကြောင်းကား အကျွန်ုပ်တို့ အများစု ပြည်သူလူထု တရပ်လုံး ဘုရားပူထိုး ရှိခိုးနေ သည်မှာ သီလခံယူရာ၌ သံဃာတော်များအား ရှိခိုး ကန်တော့နေ မှာ ကာယကံ၊ ဝစီကံ၊ မနောက် တည်းဟူသော သုံးပါးသောကံ တို့တွင် တပါးပါးသောကံဖြင့် ပြစ်မှားမိ၍ ပျောက်ပါစေခြင်း အကျိုးငှာ ရှိခိုးနေခြင်း၊ ကန်တော့နေခြင်း မဟုတ်ပေ။ ကုသိုလ်

နတ်ရွာစံသောအခါ ထင်ရှားသော မိဖုရားကြီးလေးပါးအနက် ထိပ်ဆုံး အကြီးမြတ်ဆုံးဖြစ်သော ရတနာပုံမိဖုရားမှ ဖွားမြင်သူ သားတော်ကြီး 'မင်းရှင်စော' မှာ ပုဂံနေပြည်တော်တွင် မရှိ။ ထွန်တုံးပူဇော်ခေါ် အရပ်တွင် မြို့ရွာ တည်ထောင်ကာ နေ ထိုင်လျက်ရှိ၏။

ထိုသို့ နေထိုင်ခြင်းမှာ အခြားမဟုတ် ခမည်းတော်အလောင်း စည်သူ သက်တော်ထင်ရှားရှိစဉ်က မကျေနပ်သော အချက်ရှိ၍ နေပြည်တော် ပုဂံရွှေမြို့တော်တွင် မနေစေပဲ စစ်သည်ဗိုလ်ပါ အလုံးအရင်း ဆင်မြင်းဥစ္စာတို့ကိုပေးကာ အဝေးသို့ နှင်ထုတ် ထားခြင်းအတွက်ဖြစ်၏။ အလောင်းစည်သူမင်းတရား နတ်ရွာ စံစဉ် အပါးတော်၌ အရေးပါ အရာရောက်သော သားတော် မှာ နရသူဖြစ်လေ၏။

လိုချင်၍ ကောင်းမှုဖြစ်အောင်၊ အကျိုးရအောင် ရှိခိုးကန်တော့နေ ခြင်းသာ ဖြစ်ပါသည်။

သို့ဖြစ်၍ သြကာသ ဘုရားရှိခိုးစာမူမှာ အပြစ်ရှိ၍ တစ်စုံတရာပြစ် မှားမိ၍ ပြေစေရန် ကြေစေရန် ကန်တော့သူတို့အတွက်သာ ဖြစ် ကြောင်း မှတ်သားအပ်လေ၏။ ကုသိုလ်လိုချင်မှုသက်သက်အတွက် သာဖြစ်ကြောင်း မှတ်သားအပ်ပေ၏။ ကုသိုလ်လိုချင်မှုသက်သက်၊ ရတနာသုံးပါးကို ကြည်ညိုမှုသက်သက်အတွက် ရှိခိုးကန်တော့ရာ၌ သြကာသဘုရားရှိခိုးစာမူကို လုံးဝ အသုံးမပြုထိုက်ပေ။

၁။ ထွန်တုံးပူဇော်အရပ် ဟူသည်ကား ယခု မန္တလေးမြို့ အနီး အောင်ပင်လယ်ကန် တည်ရှိရာ အရပ်ပင်ဖြစ်၏။ အောင်ပင်လယ် ကန်မှာ မင်းရှင်စောဆည်ခွဲသောကန် ဖြစ်၏။

အကြောင်းကား အလောင်းစည်သူမင်းတရား အသည်း အသန် ရောဂါကပ်ရောက်နေစဉ် သားတော်နုရသူက အဝတ် ပုဆိုးတို့ဖြင့် ဖိသတ်၍ နတ်ရွာစံရခြင်း ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။ သို့ဖြစ်၍ ပြည်ရေးရွာမှု အစုစုကို နုရသူပင် စီရင်ကွပ်ညှပ်နေ ၏။ ထွန်တုံးပူဘက်တွင် နေသော် မင်းရှင်စောသည် ခမည်း တော် နတ်ရွာစံကြောင်း ကြားလျှင် ကြားချင်း စစ်သည် ဗိုလ်ပါစုရုံး၍ ရေအား ကြည်းအားနှင့် ပုဂံသို့ချီရန် စီမံခန့်ခွဲ လျက် ရှိလေ၏။ ထိုအကြောင်းကို ပုဂံရွှေမြို့တော်မှ နုရသူ ကြားလျှင်ကြားချင်း ပံ့ပိုးကူ မဟာထေရ်မြတ်ထံ ချဉ်းကပ်၍ ဤသို့ နားတော်လျှောက်လေ၏။

“အရှင်ဘုရား၊ နောင်တော်မင်းရှင်စော စစ်သည်ဗိုလ်ပါ အလုံးအရင်းနှင့် ချီလာမည့်အကြောင်း ကြားရပါသည်။ သည်လို အလုံးအရင်း ဆင် မြင်း ဗိုလ်ပါတွေနှင့် ချီလာလျှင် အချိန်တွေ အကြာကြီး ကြာနေပါမည်။ အချိန်ကြာ နေလျှင် ပြည်ထဲအရေး နှောင့်နှေးစရာ ဖြစ်ပါသည်။ တပည့်တော် သည်မှာ ရှိနေနှင့်ပြီပဲ။ စစ်သည် ဗိုလ်ပါ အလုံးအရင်းနှင့် ချီလာစရာမလိုပါ။ ဓါးတစင်း မြင်းတစီးနှင့်သာ အလျှင် အမြန် ကြွလာပြီး နန်းတက်ပါဆိုတာ အရှင်မြတ်က မေတ္တာရပ်ပြီး နောင်တော် မင်းရှင်စောကို ခေါ်ပေးတော်မူပါ” ဟု လျှောက် ထားလေ၏။

ထိုအခါ ပံ့ပိုးကူမထေရ်မြတ်က -

“ငါက ခေါ်ပေးလို့ရောက်တဲ့အခါ နန်းမတင်ပဲထားယင် ငါ့မှာ ရဟန်းတရားနှင့်မညီပဲ ဖြစ်သွားလိမ့်မယ်” ဟု မိန့်တော် မူလိုက်လေ၏။

“တပည့်တော် နောင်တော်ဘုရားရှဲ့ဓားကိုထမ်းပြီး နန်းတင်ပေးပါမည်ဘုရား” ဟု လျှောက်ကာ မဟာထေရ်မြတ်ရှေ့တွင် ယုံကြည်သောက်အောင် ကျမ်းသစ္စာ ကျိန်ဆိုပြုလေ၏။ မထေရ်မြတ်လည်း နရသုသစ္စာပြုသည်ကို ယုံကြည်၍ မင်းရှင်စောရှိရာ ကြွတော်မူပြီး နရသုလျှောက်ထားချက်အတိုင်း အမိန့်တော်ရှိရာ မင်းရှင်စောလည်း ယုံကြည်ကာ လိုက်လာခဲ့လေ၏။

ပုဂံနေပြည်တော်သို့ရောက်လျှင် နရသုလည်း သစ္စာပြုထားသည့်အတိုင်း နောင်တော် မင်းရှင်စော၏ သံလျက်ကိုထ အတိသိက်သွန်းကာ နန်းတင်ပေးလေ၏။

သို့သော် နန်းတင်ပေးသော ထိုညတွင်ပင် စားတော်ခေါ်ရာ၌ အဆိပ်ဆေးခပ်ပြီး သတ်လိုက်၍ ရှင်ဘုရင်မင်းရှင်စော နတ်ရွာစံရလေ၏။ မင်းရှင်စော နတ်ရွာစံလျှင် နရသုနန်းတက်၍ ဘုရင်ဖြစ်သွားလေ၏။ ထိုသို့ ဆေးခပ်သတ်၍ မင်းရှင်စော နတ်ရွာစံရကြောင်း ပံသုကုမဟာထေရ် ကြားတော်မူလျှင် နရသုရှိရာ နန်းတော်သို့ ကြွလာ၍—

“ဟယ်.... မင်းဆိုးမင်းညစ်၊ သင်ကား သံသရာဝယ် ခံရအံ့သော မကောင်းမှုကို မကြောက်၊ ဤစည်းစိမ်ကိုရလျှင် သင်၏ ကိုယ်ခန္ဓာသည် မအိုမသေပြီဟူ၍ မှတ်သလော၊ လောကတွင် သင့်ထက် ပျက်သောမင်း မည်သည်ကား မရှိ” ဟု မိန့်တော်မူလေ၏။ ထိုအခါ နရသုက—

“အရှင်ဘုရားထံ သစ္စာပြုသည့် အတိုင်း နောင်တော် သံလျက်ကိုထမ်းပြီး နန်းတင်ပေးတယ်မဟုတ်လား ဘုရား” ဟု

လျှောက်ထားရာ ပံ့ပိုးပေးသောမြတ်လည်း လူ့ပြည်တွင် သင့်
ထက် ဆိုးသွမ်း ညစ်ညမ်းသောသူ မရှိပြီ” ဟု မိန့်ကာ ကျောင်း
သို့ ပြန်ကြွလာခဲ့လေ၏။ ပံ့ပိုးပေးထေရ်သည် နှစ်သက်မှ ပြန်
လာပြီး မကြာမီပင် သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ ကြွသွားတော်မူလေ၏။

နှစ်သက်မင်းလက်ထက်သာသနာရေးအကွက်
ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်လာခြင်း

ရဟန်း သံဃာတော်များ အတိဒုက္ခဧကောက် ကြရခြင်း

ဘုရင်နှစ်သက်ကား အမတ်စောင် မာန်ကြီး၏။ ရက်စက်
ကြမ်းကြုတ် ယုတ်မာ၏။ သာသနာတော်ကိုလည်း ကြည်ညိုခြင်း
မရှိ။ ရဟန်းသံဃာများသည် အစုအရုံးနှင့် နေကြသူများ
ဖြစ်သည်။ မင်းအစိုးရတို့၏ အမိန့်အာဏာ ပညတ်ချက်ကိုလည်း
မလိုက်နာပဲ မိမိတို့ဘာသာ ဝိနည်းတရားနှင့် သီးခြား အုပ်ချုပ်
ကျင့်ကြံနေမှုများဖြစ်သည်။ တိုင်းပြည်နိုင်ငံကို ပုန်ကန်သောင်း
ကျန်းလျှင် သူတို့ကို ပြန်လည်ခွဲခံ နှိမ်နှင်းရန် ခဲယဉ်းလိမ့်မည်။
သူတို့ကို စောစောက မနှိမ်နှင်းပဲထားလျှင် တနေ့သ၌ အမှန်ပင်
ပုန်ကန်ကြလိမ့်မည်။ ၎င်းပြင် တကြောင်းမှာ သူတို့တွင်
သားမယားမရှိ၍ ရဟန်းသံဃာတွေ များလေလေ လူဦးရေ
မတိုးပွားပဲ ဆုတ်ယုတ်လေလေ ဖြစ်သည်ဟု တွေးတောစဉ်းစား
ကာ ရဟန်းများကို လူထွက်ခိုင်းရန် မူးမတ်တို့နှင့် တိုင်ပင်တော်
မူလေ၏။

မူးမတ်တို့က သာသနာကို မဖျက်ဆီးသင့်ကြောင်း အမျိုး
မျိုး တိုးလျှိုး တောင်းပန်ကာ သံတော်ဦး တင်ကြလေ၏။

သို့သော် ရှင်ဘုရင်မှာ သူ၏ထင်မြင်ချက်ကို မပယ်ဖျက်ပဲ ရဟန်းများကို လူထွက်ခိုင်းရန်သာ အမိန့်ထုတ်ဖို့ စီမံနေလေ၏။ ထိုအခါ ‘သိဒ္ဓိကာ’ အမည်ရှိသော အမတ်ကြီးက—

“သာသနာကို တိုက်ရိုက် ဖျက်ဆီးလျှင် ရဟန်းများက ပုန်မကန်မီ တိုင်းသူပြည်သားတို့က ရှေ့ဦးစွာ ပုန်ကန်ကြပါလိမ့်မည်။ သို့ဖြစ်၍ ပြည်သူပြည်သားများလည်း စိတ်မငြိငြင် ရအောင် ရှေ့နန်းသခင် အရှင်ဘုရင်မင်းမြတ်လည်း အလိုတော်ကျ ဖြစ်ရအောင် ကြံဆောင်တော်မူမှု ဖြစ်ပါမည်။ သည်လို ကြံဆောင်ဖို့က ရဟန်းများ သူတို့ အလိုအလျောက် တစတစ လူထွက်သွားအောင် စီမံဖို့ ဖြစ်ပါတယ်။ ရဟန်းများလည်း အာသဝေါ ကင်းသူများ မဟုတ်၍ အာရုံခြောက်ပါးနှင့် များပြီး သွယ်ဝိုက်ဖျက်ဆီးရလျှင် ပျက်စီးကြမည် အမှန်ပင် ဖြစ်ပါကြောင်း” ဟု လျှောက်ထား သံတော် ဦး တင်ရာ ရှင်ဘုရင်က—

“ဘယ်လိုအာရုံခြောက်ပါးနှင့်များပြီး ဖျက်ဆီးမ္မာလဲ” ဟု မေးတော်မူလိုက်လေ၏။

သိဒ္ဓိကာ။ ။ မှန်လှပါ။ တိုင်းပြည်တွင်း ရှိသမျှ မိန်းမများကို ယခုဝတ်ဆင်နေသလို လုံခြုံတဲ့ အဝတ်ကို မဝတ်စေပဲ ရင်ကဲ့ အဝတ်ကို ဝတ်စေဖို့ အမိန့်တော်ထုတ်ရပါမည်။ ပြီးတော့ကာ ရဟန်းများ သီတင်သုံး နေထိုင်တဲ့ ကျောင်းတိုက်တွေထဲမှာ သဘင်ပွဲလမ်း အခမ်းအနားတွေ နေ့ညမပြတ် ပြုလုပ်ခင်းကျင်းပေးရပါမည်။ သည်လိုလုပ်လျှင် ရဟန်းတွေဟာ မိန်းမတွေရဲ့ မမြင်အပ်တဲ့ လျှို့ဝှက်သော အရပ်တွေ တစုနီးတစုမြင်ရပြီး

မနေနိုင်ပဲ အများစုက လူထွက်လာကြပါလိမ့်မည်။ လူမထွက်
သော ရဟန်းအနည်းငယ်သာ ကျန်ရှိပါလိမ့်မည်။ ကျန်ရှိရစ်တဲ့
ရဟန်း အနည်းငယ်ဟာ အင်အားမရှိလို့ ပုန်ကန်နိုင်တော့မည်
မဟုတ်ပါဘုရား။”

ဘုရင်မင်းမြတ်သည် အမတ်ကြီးသိဒ္ဓိကာ၏ ငျော့ဘက်ချက်ကို
နှစ်သက်သဘောတူကာ ထိုအတိုင်း ပြုလုပ်ရန် အမိန့်တော်
ထုတ်လိုက်လေ၏။

ရင်ကဲ့အဝတ်ဆိုသည်ကား ထဘီနှင့် အင်္ကျီများကို ရှေ့
တည့်တည့်က ရွဲ၍ ဝတ်ခြင်းဖြစ်၏။ ထိုအခါကစ၍ မိန်းမများ
ဗလာထဘီနှင့် ရင်ကဲ့အင်္ကျီဘောင် ဝတ်ဆင်လာခဲ့ကြခြင်းဖြစ်၏။
ထိုအမိန့် မထုတ်မီက ဝတ်ဆင်ပုံမှာ တောင်သား မိန်းမများ
ဝတ်ဆင်သော အဝတ်မျိုး ဝတ်ဆင်ကြ၏။ တောင်သားမိန်းမ
များ ဝတ်ဆင်သော ထဘီအင်္ကျီများမှာ ချွေနှောက်အကဲ့မပါ
လုံခြုံစွာရှိသည်ဟု ဂုဏ်ထူးစင်ချပ်၍ ဖော်ပြထား၏။

မိန်းမများကို ဗလာထဘီ ဝတ်စေ၍ ရဟန်းသံဃာများ
သီတင်းသုံးနေထိုင်ရာ ကျောင်းတိုက်များအတွင်း နေ့ညမပြတ်
ပဲ့လမ်းသဘင် ဆင်ယင် ကျင်းပကာ သာသနာဖျက် လုပ်ငန်းကို
ကြိုးပမ်းခဲ့သော်လည်း ကောင်းစွာအထမမြောက်ပဲ တရာလျှင်
တပါးလောက်သာ လူထွက်သည်ကို တွေ့ရလေ၏။ သို့ဖြစ်၍

၁။ နရသူမင်း၏အမိန့်မထုတ်မီက မိန်းမများဝတ်သောထဘီမှာ
ပန်ချာပီမများဝတ်သကဲ့သို့ တောင်ဘီပွကြီးမျိုး ဖြစ်သည်ဟု မြန်မာ
မင်း လွှတ်တော်၌ စာရေးတော်လုပ်ခဲ့ဖူးသော နော်ရထာကျော်ထင်
ဘွဲ့ရ ပုဂံဦးတင်က ပြောပြဖူး၏။

ဘုရင်နရသူသည် မကျေမနပ်ဖြစ်ကာ သိဒ္ဓိကာစသော အမတ်
ကြီးတို့ကို မတိုင်ပင်တော့ပဲ မိမိသဘောအတိုင်း မှူးငယ်
မတ်ငယ်များနှင့် စီမံ၍ ရဟန်းများကို အတင်အဓမ္မလူထွက်ခိုင်း
စေ၏။ အမိန့်အတိုင်းမလိုက်နာပဲ လူမထွက်ပဲ နေသောရဟန်း
တို့ကို ဓားဖြင့်လည်ပင်းကိုဖြတ်၍ သတ်စေလေ၏။

ရဟန်းများတောကြိုတောင်ကြားတို့သို့ ပုန်ရှောင်ပြေးသွား
ကြလေ၏။ အချို့ရဟန်းများ သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ ကူးသွားကြ၏။
ထိုအခါ ပုဂံရွှေမြို့တော် ထက်ဝန်းကျင် တဝိုက်၌ ရဟန်းများ
ကွယ်ပျောက်သလောက် ဖြစ်သွားခဲ့၏။ သည်ကဲ့သို့ပြုလုပ်သော
နှစ်တွင်ပင် ပဋိက္ခရား ကုလားမင်းက လွတ်လိုက်သည့် ကုလား
သူရဲကောင်း ရှစ်ယောက်တို့ ပုဏ္ဏားယောင်ဆောင်ကာ လာ
ရောက်ပြီး ဘုရင်နရသူအား သတ်သွားကြသဖြင့် နရသူ နတ်ရွာ
စံလေ၏။ ယင်းသို့ ကုလားသတ်၍ သေခြင်းကြောင့် နရသူကို
ရာဇဝင်တွင် 'ကုလားကျမင်း'ဟု မော်ကွန်းတင်ထား၏။

မင်းယဉ်နရသိင်္ခ

ဂေ ၂၀၁ သက္ကရာဇ် ၅၃၃ ခုနှစ်တွင် ကုလားကျခေါ် နရသူ
မင်း၏ သားတော် သက်တော် ၃၈ နှစ်ရှိ၊ မင်းယဉ် နရသိင်္ခ
နန်းတက်၏။ နန်းသက် (ရှင်ဘုရင်သက်)နှင့် ၃ နှစ် နန်းစံ၍
သက်တော် ၄၁ နှစ်တွင် နတ်ရွာစံ၏။ ထိုမင်းလက်ထက်
သာသနာရေးနှင့် ပတ်သက်၍ တစ်စုံတရာ အထူးအထွေ မရှိပေ။

နရပတိစည်သူ

ဂေါစာသက္ကရာဇ် ၅၃၆ ခုနှစ်တွင် မင်းယဉ် နရသိခ်၏ ညီတော် (ကုလားကျခေါ် နရသူ၏သားတော်) သက်တော် ၃၇ နှစ်ရှိ၊ နရပတိစည်သူ နန်းတက်၏။ နန်းသက် (ရှင်ဘုရင် သက်)နှင့် ၃၇ နှစ် နန်းစံ၍ သက်တော် ၇၄နှစ်တွင် နတ်ရွာ စံ၏။

အနန္တ သူရိယ၏ စာလေးပုဒ်

ဘုရင်နရပတိစည်သူမှာ ဝေဠုဝတီမိဖုရားကို အကြောင်း ပြု၍ နောင်တော်မင်းယဉ် နရသိခ်အား လုပ်ကြံသတ်ဖြတ်ပြီး ရှင်ဘုရင် ဖြစ်လာသူ ဖြစ်၏။ နောင်တော်ကို လုပ်ကြံပြီးနောက် နောင်တော်၏ အထိန်းတော်သား အနန္တ သူရိယကိုလည်း ဖမ်း၍ သတ်ရန် သူသတ်သမားတို့အား အပ်လိုက်လေ၏။

အနန္တသူရိယလည်း ရဲရင့်တည်ကြည်သော စိတ်ထား နှလုံး ရှိသူဖြစ်၍ သတ်မည့်ဆဲဆဲတွင် စာလင်္ကာလေးပုဒ် ရေးလျက် ဘုရင်မင်းမြတ်အား ဆက်သရန် သူသတ်သမားတို့အား ပေးခဲ့ လေ၏။

စာ ၄ ပိုဒ်ကား

- (၁) သူတည်း ဟဒယာက်။ ကောင်းဘို့ ရောက်မှု။ သူတ ယောက်မှာ ပျက်လင့်ကသာ။ ဓမ္မတာတည်း။

- (၂) ရှေ့အိမ်နန်းနှင့်။ ကြငှန်းလည်းခံ။ မတ်ပေါင်းရံလျက်။
ပျော်စံရိပ်ငြိမ်။ စည်းစိမ်မကွာ။ မင်းချမ်းသာကား။
သမုဒ္ဒရာ။ ရေမျက်နှာထက်။ ခဏဘက်သည့်။ ရေပွက်
ပမာ။ တသက်လျာတည်း။
- (၃) ကြိမ်နာသနား။ ငါ့အားမသတ်။ ယခု လှော်လည်း။
လှော်ကြမ္မာ။ လူတကာတို့။ ခန္ဓာခိုင်ကျည်။ အတည်
မမြဲ။ ဖောက်လဲ့တတ်သည်။ မချွတ်စသာ။ သတ္တဝါ
တည်း။
- (၄) ရှိခိုးကော်ရော်။ ပူဇော်အကျွန်။ ပန်ခဲတုံ၏။ ခိုက်ကြုံ
ဝိပါက်။ သံသာစက်၌။ ကြိုက်လတုန်မှု။ တုံ့မယူလို။
ကြည်ညိုစိတ်သန်။ သခင်မုန်ကို။ ချန်ဘိစင်စစ်။ အပြစ်
မဲ့ရေး။ ခွင့်လျှင်ပေး၏။ သွေးသည်အနိစ္စာ။ ငါ့ခန္ဓာ
တည်း။

သူသတ်သမားတို့လည်း အနန္တသုရိယကို သတ်ပြီးနောက်
စာ ၄ ပုဒ်ကို ဘုရင်မင်းမြတ်အား ဆက်သကြ လေ၏။ ဘုရင်
မင်းမြတ်လည်း စာ ၄ ပုဒ်ကို ဖတ်စေ၍ နာခံတော်မူပြီးနောက်
“အာနန္တသုရိယကို လှော်စေ” ဟု မိန့်တော်မူ လိုက်လေ၏။
ထိုအခါ သတ်ပြီးကြောင်း သူသတ်သမားတို့က လျှောက်ထား
ကြရာ.... “နှင့်တို့-မသတ်ခင်က ဤစာကို ဆက်ကောင်းလျက်၊
သတ်ပြီးမှ ဆက်သည်’ ဟု အပြစ်တင်တော်မူလေ၏။ ဘုရင်
မင်းမြတ်လည်း စာ ၄ ပုဒ် ဖတ်သည်ကို ကြားတော်မူစကပင်၊
တအောက်မေ့မေ့၊ တရှိုက်မတ်မတ်နှင့် နောင်တ ကြီးစွာ

ဖြစ်တော်မူ၏။ ထိုအချိန်မှစ၍ အမျက်တော်ကို ချုပ်ရုပ် ဆီးတားတော်မူ၏။

ထိုအတွက် မင်းဆွေစိုးမျိုး၊ မဟာမျိုးရင်းချာ ဖြစ်သူ “မဟာသမန်း” ကို ခေါ်၍—

“နောက်နောင်— ငါ့ အမျက်တော် ရှိ၍ သတ်လေဟု အမိန့်တော် ရှိသော်လည်း၊ တလ၊ လေးသိတင်း မသတ်ပဲ ထားပြီး၊ စစ်ကြောဘိ။ သေတန်မှသေစေ။ မသေတန် သူ့ကို လွှတ်စေ” ဟူ၍ အမိန့်တော်မြတ် မှတ်တော်မူလိုက် လေ၏။

နရပတိစည်သူလက်ထက် သာသနာရေး

အရှင်ဥတ္တရာဇီဝနှင့် အရှင်ဆပုဒ

အရှင်ဥတ္တရာဇီဝ မဟာထေရ် သီဟိုဠ်သို့ကြွခြင်း။

အရှင် ဥတ္တရာဇီဝ၏ အကြောင်းကား.... ဤသို့တည်း။ “ကောပနေသ ဥတ္တရာဇီဝမဟာထေရောတိ။ အယံဟိထေရော ရာမညဒေသိယပုတ္တော အရိယဝံသထေရဿသိသော။ အရိယဝံသထေရောပန ကပ္ပုဂ်နဂရဝါသီ မဟာကာလ ထေရဿ သိသော။ သောပနသုဓမ္မ နဂရဝါသီနောပုရာ ဣဒဿိ မဟာထေရဿသိသော။ သောတုလောကိယဇ္ဈာ နာဘိညာလဘဘိ” ဟူ၍ ကလျာဏီကျောက်စာပါဌ်၌ လာရှိ၏။

ဤအထက်ပါကလျာဏီကျောက်စာ၏ မြန်မာဘာသာပြန်ကား

“ဥတ္တရာဇီဝမဟာထေရ်ဟူသည် အဘယ်နည်း။ ဥတ္တရာဇီဝ မထေရ်သည် ရာမညတိုင်းသား အရိယဝံသမထေရ်၏ တပည့်

ဖြစ်၏။ အရိယဝံသမထေရ်ကား၊ ကပ္ပုဂံမြို့နေ မဟာကာလ
မထေရ်၏တပည့်ဖြစ်၏။ မဟာကာလမထေရ်ကား သုဓမ္မပုရ၊
သုဓမ္မဝတီနှစ်မည်ရ သထုံမြို့နေ ပုရာဏဒဿီခေါ် ပြာဏဒဿီ
မထေရ်၏ တပည့် ဖြစ်၏။ ထိုပုရာဏ ဒဿီခေါ် ပြာဏဒဿီ
မထေရ်ကား လောကီဈာန် အဘိညာဉ်ကိုရ၏” ဟူ၍ဖြစ်၏။

ပြာဏဒဿီမထေရ် လောကီဈာန်ရပုံကို သိခြင်း

ပြာဏဒဿီမထေရ်သည် သုဓမ္မပုရသထုံပြည်တွင် သီတင်းသုံး
နေထိုင်သော မထေရ်ဖြစ်၏။ နံနက်စောစောထ၍ အိန္ဒိယပြည်
မဂဓတိုင်း။ ဗုဒ္ဓဂါယာ၊ မဟာဗောဓိပင်၏ ရင်ပြင်တော်သို့
သွားပြီး တံမြက်လှည်းခြင်း ဗောဓိယင်္ဂဏ သမ္မဇ္ဇနဝတ်ကိုပြု၏။
တံမြက်လှည်း ပြီးလျှင် သုဓမ္မပုရသထုံမြို့သို့ နံနက်ခင်း ချက်
ချင်းပင် ပြန်လာ၍ သထုံမြို့တွင်းသို့ ဆွမ်းခံ ဝင်တော်မူ၏။
ဤနည်းနှင့်နှင့် နေ့စဉ်တံမြက်ဝတ်နှင့် ဆွမ်းခံဝတ်ကို ပြုတော်
မူ၏။ ထိုသို့မထေရ်မြတ် ကျင့်သုံးပြုမည်ကို သုဓမ္မပုရသထုံမြို့မှ
မဂဓတိုင်း ဗုဒ္ဓဂါယာသို့သွား၍ ကုန်ရောင်းကုန်ဝယ်ပြုကြသော
သထုံမြို့သား ကုန်သည်တို့ မြင်ခဲ့၍ သထုံသို့ ပြန်လာသောအခါ
ပြောပြကြသဖြင့် လောကီဈာန် အဘိညာဉ်ရကြောင်း သိကြရ
ခြင်းဖြစ်၏။

အရှင်ဥတ္တရာဇီဝမထေရ်ကား တတိယသင်္ဂါယနာတင် အရှင်
မဟာမေဂ္ဂလိပုတ္တတိဿမထေရ် မြတ်က ကိုးတိုင်း ကိုးဌာနသို့

သာသနာပြုလွှတ်လိုက်သော သုဝဏ္ဏဘူမိတိုင်း၊ သုဓမ္မပူရပြည်
 ခေါ် သထုံပြည် သာသနာပြု အရှင်သောဏနှင့် အရှင် ဥတ္တရ
 တို့၏ ဆရာစဉ်ဆက်မှ ဆင်းသက်လာသော မထေရ်မြတ်ဖြစ်၏။
 ပုဂံပြည် ပထမ သာသနာပြု အရှင်အရဟံနှင့်အနွယ်တူဖြစ်တော်
 မူ၏။ အရှင်ဥတ္တရာဇိဝ အကြောင်းကို ပြဆိုရာတွင် ရာဇဝင်
 ကျမ်း၊ သာသနာဝင်ကျမ်းတို့၌ သက္ကရာဇ်ဘခုနှင့်တခုကွာခြား
 နေ၏။ မင်းတိုင်ပင်အမတ်ကြီး မဟာဓမ္မသင်္ကြန်၏ သာသနာ
 လင်္ကာရစာတမ်း၌ “ သက္ကရာဇ် ၅၃၂ ခုနှစ် ရှိသောအခါ
 ပုဂံနရပတိစည်သူမင်းကြီး၏ ဆရာ ဥတ္တရာဇိဝမထေရ် ရဟန်း
 သံဃာများစွာနှင့် ပုသိမ်ဆိပ်ကသင်္ဘောစီး၍ သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့
 စေတီပုထိုး ရှိခိုးအံ့သောငှာ သွားလေ၏ ဟု ဖော်ပြ ထား၏။
 ပုဂံနရပတိစည်သူမင်းမှာ ကောဇာသက္ကရာဇ် (၅၄၆)ခုနှစ်မှ
 နန်းတက်ကြောင်း မှန်နန်းမဟာရာဇဝင်တော်၌ ဖော်ပြထားရာ
 (၅၃၂) ခုနှစ်ကွင် နရပတိစည်သူ ရှင်ဘုရင် မဖြစ်သေးပေ။
 (၅၃၂)ခုနှစ်မှာ နရပတိစည်သူ၏ခမည်းတော် သာသနာဖျက်
 လုပ်ငန်း ပြုလုပ်သူ။ ကုလားကျခေါ် နရသူလက်ထက် ဖြစ်နေ
 ပေ၏။ ထိုအချက်နှင့်ပတ်သက်၍ မဟာဒွာရနိကာယ သာသန
 ဝံသ ဒီပနီတွင် ကုလားကျနရသူလက်ထက်ပုဂံပြည်တွင်သာသနာ
 ဖျက်ဆီးခံနေရ၍ ဥတ္တရာဇိဝမထေရ် ပုဂံပြည်မှ သီဟိုဠ်သို့ ကူး
 သွားကြောင်း ယူဆသင့်သည်ဟု ဖော်ပြထား၏။ ထိုယူဆ
 ချက်မှာ သဘာဝယုတ္တိရှိ၍ ဖြစ်နိုင်သော အချက်ပင် ဖြစ်ပေ၏။
 ဥတ္တရာဇိဝမထေရ် သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ ကူးသော သက္ကရာဇ်မှာ

ကောဇာသက္ကရာဇ် (၅၃၂) ခုနှစ်ဖြစ်ကြောင်း။ ကလျာဏီ ကျောက်စာ * ၌ အခိုင်အမာ ဖော်ပြထား၏။

ဥတ္တရာဇီဝမထေရ် သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ ကူးခြင်း

ဥတ္တရာဇီဝ မထေရ်သည် တပည့်ရဟန်း သံဃာများစွာနှင့် ပုဂံနေပြည်တော်မှ ပုသိမ်သင်္ဘောဆိပ်သို့ ကြွလာပြီး ပုသိမ် သင်္ဘောဆိပ်မှတဖန် သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ သင်္ဘောစီး၍ ဘုရားဖူး ရန် ကြွတော်မူလေ၏။ ထိုအခါတွင် အရှင်ဥတ္တရာဇီဝမထေရ်၏ တပည့်ရင်းတပါးဖြစ်သော ပုသိမ်မြို့ကျေး(ပုသိမ်နယ်)ဆပွဒရွာ ဇာတိ။ အသက်နှစ်ဆယ်ရှိ သာမဏေတပါးလည်း ဥတ္တရာဇီ မဟာထေရ်မြတ်နှင့်အတူ သီဟိုဠ်သို့ လိုက်ပါလာလေ၏။ ထို သာမဏေကို ဆပွဒရွာသားဖြစ်၍ ဆပွဒဟုပင် ခေါ်နေကြ၏။ သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ ရောက်သောအခါ ဘုရားပုထိုးများ ရှိခိုးပူး ဇော်ပြီး ဆပွဒ သာမဏေကို ဥပသမ္ပဒ ကံဆောင်ပေးရန်(ရဟန်း ခံရန်)စီမံလေ၏။ သီဟိုဠ်ကျွန်းရှိ မထေရ်များနှင့် တရားစကား ဆွေးနွေးနှီးနှောရာ သီဟိုဠ်ကျွန်းသား မထေရ်များက—

“ငါတို့လည်း သီဟိုဠ်သာသနာပြု ရှင်မဟိန္ဒ မထေရ်၏ အဆက်အနွယ် ဖြစ်သည်။ သင်တို့လည်း သုဝဏ္ဏဘူမိ သထုံ

မှတ်ချက်။ ။ တတောပနဆ ဋ္ဌေဝသေယ မသိဒ္ဓိပါကာဏ သက္က ရာ ဇေလင်္ကာဒီစေတီယာ ဘိဝံနုနတ္ထာယ ပုဂါမဘူပါစရိယဘူတော ဥတ္တရာဝ မဟာထေရော သမ္ပဟု လေဟိ ဘိက္ခုဟိသဒ္ဓိ နာဝါဘိ ရူဟိသာဒိ။ ကလျာဏီ ကျောက်စာပါရှိ။

သာသနာပြု အရှင်သောဏနှင့် အရှင်ဥတ္တရာတို့၏ အဆက်အနွယ်
 ဖြစ်၍ အနွယ်ချင်း အတူတူဖြစ်သည်။ အရှင် မဟာမောဂ္ဂလိ
 ပုတ္တတိဿ မထေရ်မြတ်၏ တပည့်လက်သားများချည်း ဖြစ်
 ကြ၍ သံဃကံကို အတူတကွ ပြုကြကုန်အံ့”ဟု မိန့်မြောက်ကာ
 အသက်နှစ်ဆယ်ပြည့်ပြီးသော ဆပွဒ သာမဏေကို အတူတကွ
 ပဉ္စင်းခံပေးကြလေ၏။ ထိုအချိန်တွင် သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ ပရက္ကမ
 ဗာဟုမင်း နန်းစံခိုက်ဖြစ်၏။ ပရက္ကမ ဗာဟုမင်းကား သာသ
 နာကို ကြည်ညိုသော သာသန ဒါယကာ မင်းတရားဖြစ်၏။
 ဥတ္တရာဇီဝ မဟာထေရ်သည် သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ ဘုရားပုထိုး ရှိခိုး
 ဖူးမြော်ယင်း သီဟိုဠ်သားထေရ်များနှင့် သာသနာတော်ရေးများ
 တိုင်ပင်ဆွေးနွေး၍ နှစ်နှစ်ကျော် သုံးနှစ်လောက်အရှိတွင် မြန်
 မာနိုင်ငံကပါ ရင်းစွဲတပည့် သံဃာများနှင့်အတူ မြန်မာနိုင်ငံ
 ပုဂံပြည်သို့ ပြန်လည်ကြွလာတော် မူခဲ့လေ၏။ ထိုသို့ ပြန်လည်
 ကြွလာရာတွင် သီဟိုဠ်ရောက်မှ ရဟန်းခံပေးရသော ဆပွဒ သာ
 မဏေ(ယခု ရဟန်းတော်ဆပွဒ)မပါလာပေ။ ဆရာဖြစ်သူ ဥတ္တရာ
 ဇီဝ မဟာထေရ်ထံ ခွင့်ပန်ပြီး သီဟိုဠ်ကျွန်းတွင် စာပေပိဋကတ်
 သင်ကြားရန် နေရစ်ခဲ့၏။ ဥတ္တရာဇီဝ မဟာထေရ် မြန်မာပြည်
 ပုဂံရွှေမြို့တော်သို့ ပြန်ရောက်လာသောအခါ ‘သိန်းသို့ရောက်ဦး’
 မထေရ်ကြီးဟု အမည်သစ်နှင့် ကမ္ပည်းတပ်ကာ ခေါ်ဝေါ်

မှတ်ချက်။ ။ဥတ္တရာဇီဝ မထေရ်ကြီး သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ နှစ်နှစ် နေခဲ့
 ကြောင်း မဲထီးဆရာတော်ရေးသော ဝံသဒီပနီ၌ ဆို၏။ မဟာဒွါရ
 နိကာယ သာသနဝံသ ဒီပနီတွင် သုံးနှစ်ကြာမှ ပုဂံပြန်ခဲ့ကြောင်း
 ဝံသဒီပနီကိုပင် ကိုးကား၍ ဖော်ပြထား၏။ ဝံသဒီပနီမှာ အမည်တူ
 ၂ ကျမ်းရှိ၏။

ကြလေ၏။ ရဟန်းတော် ဆပုဒကား မြန်မာပြည်သို့ ဆရာနှင့် အတူပြန်လိုက်သွားလျှင် ဆွေမျိုးညတိတို့ကြောင့် ကြပလိဗောဓ ကြောင့် စာပေပိဋကတ်ကို ကောင်းစွာ သင်ကြားရလိမ့်မဟုတ်။ သီဟိုဠ်ကျွန်းတွင် နေရစ်ခဲ့၍ စာပေပိဋကတ် သင်ကြားတတ် မြောက်ပြီးမှ မြန်မာနိုင်ငံသို့ ပြန်သွားရလျှင် ကောင်းပေမည် ဟု နှလုံးသွင်းကာ ဆရာဖြစ်သူ ဥတ္တရာဇီဝ မဟာထေရ်ကြီးထံ ခွင့်ပန်ပြီး နေရစ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်၏။

ဆပုဒ ပဉ္စင်းပျိုလည်း သီဟိုဠ်ကျွန်းတွင် အဋ္ဌကထာနှင့် တကွသော ပိဋကတ်သုံးပုံ အလုံးစုံကို ဆယ်နှစ်တိုင်တိုင် သင် ကြား၍ ပိဋကတ်သုံးပုံဆောင် တိပိဋကဓရ ပိဋကတ္တယဆေက ဂန္ထန္တရ ဗဟုသုတ ဖြစ်ခဲ့လေ၏။ ထိုအခါတွင် ရဟန်းသိက္ခာ အားဖြင့် ဆယ်ဝါရ၍ ‘ထေရ်’အဖြစ်သို့ ရောက်လာခဲ့ရာ ဇာတိ စံရာ မြန်မာနိုင်ငံသို့ပြန်ရန် အကြံဖြစ်တော်မူလေ၏။

“ငါ-တပါးတည်းသာ ပြန်သွားလျှင် ပုဂံပြည်သို့ ရောက် သောအခါ ငါ့ဆရာ အရှင်ဥတ္တရာဇီဝ မဟာထေရ်ကြီး အကယ် ၍ မရှိခဲ့သော်။ ပုဂံပြည်၌ရှိသော မြန်မာရဟန်းများနှင့်အတူ သံဃာ်ကို ပြုရလိမ့်မည်။ ဤသီဟိုဠ်ကျွန်းမှ ဥပသမ္ပဒကံဆောင် လောက်အောင် (ရဟန်းခံပေးလောက်အောင်) သံဃာ်ငါးပါး ပါသွားလျှင် အသီးအခြား သံဃာ် ပြုနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ သို့ ဖြစ်၍ ငါမှတပါး အခြား ပိဋကတ်တတ် မထေရ်ခလးပါးကို ခေါ်ဆောင်သွားရမူ ကောင်းလေစွာ” ဟု ကြံပြီးလျှင် သီလ၊ သိက္ခာ၊ သမာဓိ ပြည့်ဝ၍ ပိဋကတ်သုံးပုံဆောင် တိပိဋကဓရ

ဖြစ်ကုန်ကြသော ပိဋကတ်ယ ဆေက ဂန္ထန္တရဗဟုသုတ ဖြစ်ကြ သည့် အောက်ပါ မထေရ်လေးပါးကို ပင့်ဆောင်ခေါ်ငင်ပြီး သင်္ဘောစီးကာ မြန်မာပြည်သို့ ပြန်ကြွလာခဲ့လေ၏။

မထေရ်လေးပါးကား—

- (၁) တာမလိတ္တိမြို့သား အရှင်သီဝလိမထေရ်။
- (၂) ကမ္မောဇမင်းသား အရှင်တာမလိန္ဒမထေရ်။
- (၃) ကိဉ္ဇူရမြို့သား အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်။
- (၄) သီဟိုဠ်ကျွန်းသား အရှင်ရာဟုလာမထေရ်။
တို့ ဖြစ်လေ၏။

အရှင်ဆပုဒမထေရ်နှင့်တကွ မထေရ်ငါးပါးလုံး ပိဋကတ် သုံးပုံ ဆောင်ချည်း ဖြစ်ကြ၏။ သာသနာရေး သာသနာ မှတိုင် စွမ်းရည်သတ္တိဗျတ္တိဗလ ရှိကြကုန်သည်ချည်း ဖြစ်ကြ၏။ သီလသိက္ခာ သမာဓိ ပြည့်ဝကုန်သည်ချည်း ဖြစ်ကြ၏။ အထူး အားဖြင့် ထိုမထေရ် ငါးပါးတို့တွင် အရှင်ရာဟုလာမထေရ် သည် သာလွန်ပိုမို၍ စွမ်းရည်သတ္တိ ဗျတ္တိဗလ ရှိတော်မူ၏။ မထေရ်ငါးပါးတို့သည် သင်္ဘောစီး၍ မြန်မာပြည်သို့ လာခဲ့ရာ ဝါဆိုခါနီးမှ ပုသိမ်သင်္ဘောဆိပ်သို့ ရောက်ကြသဖြင့် ပုဂံမြို့ တော်သို့ ဆက်လက် မကြွနိုင်ကြတော့ပေ။ ထိုအခါ ပုသိမ်မြို့နေ သူကြွယ်တို့က ပုသိမ်မြို့ တောင်စူးစူး အရပ်၌ တံတိုင်း အရံ စီးတားနှင့်တကွ ဝါဆိုကျောင်းဆောက်၍ လှူဒါန်းကြသဖြင့် ဝါဆို နေထိုင်ကြရလေ၏။ မထေရ် ငါးပါးတို့ ဝါဆိုရာ

ကျောင်းကို နောက်ကာလတွင် ‘သိန်းသိုရောက်ကျောင်း’ ဟု အစဉ်အဆက်ခေါ်ဝေါ်ကြ၏။ ဝါကျွတ်သောအခါ မထေရ် ငါးပါးတို့သည် ပဝါရဏာ ပြုပြီးလျှင် ပုဂံရွှေမြို့တော်သို့ ကြွ တော်မူကြလေ၏။ အရှင် ဆပုဒမထေရ်တို့ ပုဂံရွှေမြို့တော်သို့ ရောက်သောအခါ ဆရာသခင် ကျေးဇူးရှင်ဖြစ်သူ ဥတ္တရာဇီဝ မထေရ်ကြီးမှ အရှင်ဆပုဒတို့မရောက်မီ နှစ်ရက်သုံးရက်ကပင် ပြန်လွန်တော်မူနှင့်၍ သင်္ဂြိုဟ်ပြီးစီးကြောင်း သိကြရလေ၏။ အရှင်ဆပုဒမထေရ်သည် ဆရာဖြစ်သူ ဥတ္တရာဇီဝမထေရ်ကြီး၏ သင်္ချိုင်းသို့သွား၍ ရှိခိုးပူဇော်ပြီးနောက် မိမိပင်ဆောင်ခေါ်ယူ လာသူ မထေရ်ခလေးပါးနှင့် နေရေးထိုင်ရေး သာသနာရေးကို ဆွေးနွေးတိုင်ပင်တော်မူလေ၏။

“ငါတို့ ဆရာဖြစ်သော ဥတ္တရာဇီဝမထေရ်သည် သီဟိုဠ် ကျွန်းသို့ရောက်စဉ်က သီဟိုဠ်ကျွန်းရှိ မထေရ်တို့နှင့်အတူ သံဃ ကံကို ပြုတော်မူသည်။ ဤပုဂံပြည်ရှိ ရဟန်းတို့သည် သုဝဏ္ဏ ဘူမိ သထုံသာသနာပြု အရှင်သောဏ၊ အရှင်ဥတ္တရာတို့၏ အဆက် အနွယ် ဖြစ်ကြသည်။ ငါတို့ သီဟိုဠ်သာသနာ ရဟန်းတို့ကလည်း တရှင်မဟိန္ဒ၏ အဆက်အနွယ် ဖြစ်ကြ၍ အနွယ်တူပင် ဖြစ်ကြ သည်။ အရှင်မဟိန္ဒနှင့် အရှင်သောဏ အရှင်ဥတ္တရာတို့ဟာ တတိယသင်္ဂါယနာ၏ အကြီးအမှူး အရှင်မောဂ္ဂသိပုတ္တတိဿ၏ တပည့်သားတွေချည်း ဖြစ်ကြသည်။ သို့အတွက် ယခု တို့သည် ဤပုဂံပြည်ရှိ မြန်မာ ရဟန်းများနှင့် သံဃကံကို အတူတကွ ပြုသင့်တာပဲ၊ အနွယ်တူချင်းဖြစ်လို့ ကံကြီးကံငယ် အသွယ်သွယ် ကို ဆောင်သင့်တာပဲ၊ သို့ရာတွင် ရှေးအခါကမူ ငါတို့ဆရာ

ရောဝတီနဒီသိမ်

ဘုရင်မင်းမြတ်သည် စင်ကြယ်သော ရဟန်းသံဃာ ဖြစ်ပေါ်
 လာရေးအတွက် မထေရ် ငါးပါးတို့နှင့် တိုင်ပင်ပြီး မထေရ်
 ငါးပါးတို့၏ သြဝါဒအတိုင်း ‘ရောဝတီမြစ်ထဲတွင်’ သေ့များဖောင်
 များ၊ တခမ်းတနားဖွဲ့ကာ “နဒီ” သိမ်ဖြူလုပ်ပြီးလျှင် များ
 စွာသော ရှင်သာမဏေ (ကိုရင်)တို့ကို ဆပွဒမထေရ် အမှု
 ရှိသော သီဟိုဠ်မထေရ် ငါးပါးနှင့် ဥပသမ္ပဒကံဆောင်စေ၏။
 (ရဟန်းခံစေ၏။) ထိုသို့ ရောဝတီနဒီသိမ်တွင် မကြာမကြာ
 ပဉ္စင်းခဲပွဲကြီး (ရဟန်းခဲပွဲကြီး) ဆင်နွဲကျင်းပလျက် သာသနာရေး
 အတွက် အားတက်သရော “သာသနောပကာရက” ခေါ်
 သာသနာပြု ကုသိုလ်ထူးကြီးကို ဆည်းပူးခဲ့လေ၏။ ဤသို့အား
 ဖြင့် ဆပွဒမထေရ်တို့၏ သီဟိုဠ် သံဃာဂိုဏ်းတွင် မကြာခင်
 ရဟန်းသံဃာများ တိုးပွား၍ သီဟိုဠ်ဂိုဏ်းသာသနာ စည်ကား
 လာလေ၏။ ထိုအချိန်တွင် ပုဂံပြည်၌ မူလရှိရင်း အရှင်အရဟံ၏
 အဆက်အနွယ်ဖြစ်သော ရဟန်းသံဃာတော်များလည်း ဘုရင်
 မင်းမြတ်၏ ကြည်ညိုခြင်း ပေးလှူပူဇော်ခြင်းများကို ယခင်က
 ကဲ့သို့ပင် ခံယူရသဖြင့် မညှိုးမနွမ်းပဲ ဆွမ်း၊ သင်္ကန်း၊ ကျောင်း၊
 ဆေး ပစ္စည်းလေးပါး အတွက် ပြည့်စုံကာ သာသနာကို
 ဆောင်ရွက်တော် မူနိုင်ကြလေရာ ပုဂံပြည်မှာ သာသနာ
 အထူးစည်ကားနေလေ၏။

အရှင်ရာဟုလာနှင့် ဘုရင်မင်းမြတ်၏
အလှူတော် ပွဲ သဘင်ကြီး

ဘုရင်နရမိတိစည်သူ မင်းတရားသည် အရှင်ဆပုဒ အမူး
ရှိသော မထေရ်ငါးပါးတို့အား ကြည်ညိုခြင်း သဒ္ဓါတရား
တဖွားဖွား ဖြစ်နေသဖြင့် တနေ့သ၌ တပည့်သံဃာ များနှင့်
တကွ မထေရ်ငါးပါးတို့ကို နန်းတော်သို့ပင့်ကာ ကြီးစွာသော
ဒါနသဘင်ကြီးကို စီရင်၍ အလှူကြီးပေးတော်မူလေ၏။ အလှူ
တော် မင်္ဂလာ အခမ်းအနားတွင် ပွဲသဘင် မျိုးစုံလည်း ခံတော်
မူလေ၏။ ထိုသို့ ပွဲသဘင်ခံရာ၌ အပြင်းအလျှာနှင့် ပြည့်စုံ၍
ရုပ်ရည်ပသာဒလှပချောမောသော 'ကချေသည်မ' တယောက်ကို
အရှင်ရာဟုလာမထေရ် မြင်တော်မူလျှင် တပ်မက်သောစိတ်ဖြစ်
ကာ မရပ်မတည်နိုင်အောင်ဖြစ်သွားလေ၏။ သို့ဖြစ်၍ ကျောင်း
သို့ ပြန်ရောက်သောအခါ သာသနာတော်၌ မလျော်မေ့နိုင်
တော့သဖြင့် ပရိသုဒ္ဓါပြုတော့မည့်အကြောင်း (လူထွက်တော့မည့်
အကြောင်း) ကျန်မထေရ် လေးပါးတို့အား ပြောကြားလေ၏။
မထေရ်လေးပါးတို့လည်း လူထွက်ရန် သံဝေဂဉာဏ်ဖြစ်စေရန်
တရားစကားဖြင့် အမျိုးမျိုး ဆုံးမသြဝါဒ ပြုကြလေ၏။ သို့
ရာတွင် ရှင်ရာဟုလာကား သာသနာတော်တွင် မည်သည့်နည်း
နှင့်မျှ မနေနိုင်တော့ကြောင်း ပြောပြကာ လူထွက်ရန် စီမံ
အားထုတ်လေ၏။ မထေရ်လေးပါးတို့လည်း တရားပြု၍ ပြော
မရသည့် အဆုံး၌။

“သင့် အတွက်။ ငါတို့ လေးပါးမှာ အရှက်မရပါစေနဲ့။
ပရိသုဒ္ဓါပြုလိုလျှင် (လူထွက်လိုလျှင်) သည်ပုဂံပြည်မှာ မထွက်
ပါနှင့် ပုသိမ်ကိုသွားပြီး ပုသိမ် သဘောဆီပ်က တဆင့်
မလ္လာယုကျွန်းသွား—လူထွက်ပါ”

ဟု နှင်လိုက်လေ၏။

အရှင်ရာဟုလာလည်း မထေလေးပါးတို့၏ ကြောဒါဒါအတိုင်း
ပုဂံနေပြည်တော်မှ ပုသိမ်သို့လာခဲ့၍ ပုသိမ်မှတဆင့် သဘော
စီးပြီး မလ္လာယုကျွန်း သို့သွားလေ၏။ မလ္လာယု ကျွန်းသို့
ရောက်လျှင် ထိုကျွန်း၏သခင် ရှင်ဘုရင်က အရှင်ရာဟုလာထံ
ဝိနည်းတရားတော်အဆုံးအဖြတ်ကို သိလို၍ မေးမြန်းလျှောက်
ထားလေ၏။ ရှင်ရာဟုလာလည်း မလ္လာယုမင်းအား ဋီကာနှင့်
တကွ ခုဒ္ဒသိက္ခာကျမ်းကို သင်ကြား ပေးကာ ဝိနည်းတရား
တော်၏ အဆုံးအဖြတ်များကို ကျနစွာသိစေလေ၏။ မလ္လာယု
မင်းလည်း အရှင်ရာဟုလာအား သဒ္ဓါကြည်ညိုစွာ ဆရာစား
အဖြစ်နှင့် ပတ္တမြားတသပိတ် လှူတော်မူလေ၏။ ရှင်ရာဟုလာ
လည်း ပတ္တမြားတသပိတ်ရလျှင် လူထွက်၍ မလ္လာယု ကျွန်း၌
အိမ်ရာတည်ထောင်နေလေ၏။ အရှင်ရာဟုလာမရှိသည့်နောက်
ကျန်မထေရ်လေးပါးတို့လည်း သီဟိုဠ်ဂိုဏ်းသံဃာများအတွက်
ဆက်လက်၍ ပရိယတ်၊ ပဋိပတ်၊ များ သင်ကြားပို့ချနည်း
နယပြသကာ သာသနာအကျိုး ဆော်နှိုးအန်တက် ဆောင်
ရွက်လျက်ရှိကြလေ၏။ ထိုသို့ဆောင်ရွက်နေစဉ် မကြာမီ အရှင်
ဆပုဒမထေရ်အနိစ္စရောက်၍ ပြန်လွန်တော်မူသွားလေ၏။ အရှင်
ဆပုဒမထေရ်ကား မြန်မာနိုင်ငံ ပုဂံပြည်ကွင် သီဟိုဠ်ဂိုဏ်း
သာသနာကိုပထမ တည်ထောင်သွားသောသာသနာပြုမထေရ်

ဖြစ်တော်မူ၏။ အရှင်ဆပုဒ မရှိသည့်နောက် ကျန်မထေရ် သုံးပါးတို့သည် သီဟိုဠ်ဂိုဏ်း သာသနာကို ဆက်လက်စောင့်ရှောက်ပြုစုနေတော်မူကြ၏။ တပည့်တပန်း ရဟန်းသံဃာတော် တို့အား ပိဋကတ်တော်များကိုပို့ချသင်ကြားလျက် သီလသိက္ခာ ပြည့်ဝအောင် ဆောင်ရွက်ပေးတော်မူကြ၏။ ဘုရင်နရပတိ စည်သူမင်းတရားလည်း သီဟိုဠ်ဂိုဏ်း၏ အကြီးအမှူး ဖြစ်သော မထေရ် သုံးပါးတို့အား ရှေးကထက်ပင် ပိုမိုကြည်ညိုကာ သဒ္ဓါ တရား တဖွားဖွားဖြစ်နေသောကြောင့် ဆင်ပေါက် တစီးစီ လှူတော်မူလေ၏။ ထိုအခါအရှင်သီဝလိမထေရ်နှင့် အရှင်တာမ လိန္ဒမထေရ်တို့သည် မိမိတို့အတွက် ရသော ဆင်ပေါက်ကို တောမှာလွှတ်လေ၏။ အရှင်အာနန္ဒာ မထေရ်မူကား မိမိ အတွက်ရသောဆင်ကို “ကိဉ္ဇိပူရ” မြို့ရှိ ဆွေမျိုးတို့အားပေးရန် ပုသိမ်သို့သွား၍ ဆင်ကိုသင်္ဘောတွင်တင်၍ လွှတ်လိုက်လေ၏။ ထိုအကြောင်းကို အရှင်သီဝလိမထေရ်နှင့် အရှင် တာမလိန္ဒ မထေရ်တို့သိလျှင် အရှင်အာနန္ဒာကိုခေါ်၍—

မှတ်ချက် ။ ။ မလ္လာယုကျွန်း ဟူသည်ကား မလေးကျွန်းဆွယ် ပင်ဖြစ်၏။ “ပဿျူးကျွန်း” ဟုလည်း ခေါ်ကြ၏။ မလေးကျွန်းနှင့် စုမာတြာကျွန်း။ ဂျာဝါးကျွန်း တို့တွင် ရှေးအခါက ဗုဒ္ဓသာသနာ တည်ထွန်းခဲ့ဖူး၏။ သို့ဖြစ်၍ မလ္လာယု ခေါ် မလေးကျွန်း ဘုရင်က ဝိနည်း အဆုံး အဖြတ်ကို သင်ယူလိုခြင်းဖြစ်၏။

“ငါတို့မူကား မင်းတရားကြီးကလှူသောဆင်ကို ချမ်းသာ စေခြင်းငှာ တောမှာလွှတ်သည်။ ငါ့ရှင်မူကား ဆင်ကိုဆင်းရဲ

စေခြင်းငှာ ဆွေမျိုးတို့အား ပေးလိုက်သည်။ ငါ့ရှင်၏ အမှု အကျင့်သည် တရားနှင့်မလျောက်ပတ်” ဟု ပြောဆို မိန့်မြတ် တော်မှုကြလေ၏။

ထိုအခါ အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်က “မြတ်စွာဘုရား တရား တော်၌ ဉာတကာနုဉ္ဇသင်္ဂဟော ဟူသော ပါဠိတော် ပါရှိပါ သည်” ဟု ပြန်လည် မိန့်မြတ်ရာ အရှင်သီဝလိနှင့် အရှင်တာမ လိန္ဒတို့က—

“အကျိုးလို၍ဆိုသော ငါတို့စကားကို မယူပါမူ ငါတို့နှင့် မပေါင်းမဘက်သင့်ပြီ။ သံဃကံသီးခြားပြုလေတော့” ဟု ပြော ဆို မိန့်မြတ်ကာ ဂိုဏ်းခွဲလိုက်လေ၏။

အရှင်အာနန္ဒာလည်း မိမိ၏တပည့်တပန်း ရဟန်း သံဃာ များနှင့်တသီးတခြား သံဃကံပြုခဲ့လေ၏။ သီဟိုဠ် သံဃာ ဂိုဏ်း (၂) ဂိုဏ်းကွဲသွားလေ၏။ ထို့နောက်ကာလအတန်ကြာသော အခါ အရှင်တာမလိန္ဒမထေရ်သည် ဗဟုသုတဗျတ္တိဗလရှိသော တပည့်တပန်း ရဟန်း သာမဏေတို့အား ခြီးမြှောက် ခြင်းငှာ မိမိထံ ဆည်းကပ်လာကုန်သော အမှုအမတ် သဋ္ဌေး သူကြွယ် တို့အား....

“ဒါယကာတို့ ဤပုဂ္ဂိုလ်သည် အကြားအမြင်များ၏၊ ဗျတ္တိ ဗလနှင့် ပြည့်စုံ၏။ သို့ရာတွင် ပစ္စည်းလေးပါး ပြည့်စုံမှုသာလျှင် ပရိယတ္တိ ပဋိပတ္တိကို ဖြည့်စွမ်းနိုင်ရာသည်။ ပစ္စည်းလေးပါး မပြည့်စုံလျှင် ပရိယတ္တိ ပဋိပတ္တိကို ဖြည့်စွမ်းနိုင်ဖို့ ခဲယဉ်းသည်” စသည်ဖြင့် တရားဓမ္မဟောပြောကာ ဝစီဝိညတ်ဖြင့် ပစ္စည်း လေး ပါးကို ဖြစ်စေလေ၏။ ထိုအကြောင်းကို အရှင်သီဝလိမထေရ် ကြားလေလျှင် အရှင်တာမလိန္ဒအား -

“မြတ်စွာဘုရားသည် ဝစီဝိညတ်ကြောင့်ဖြစ်သော ပစ္စည်း မျိုးကို စက်ဆုပ် ရှံရှာတော်မူသည်။ သည်အကြောင်းကို သိလျက် ငါ့ရှင်သည် ဝစီဝိညတ်ဖြင့်ပစ္စည်းလေးပါးတို့ကို အဘယ်ကြောင့် ဖြစ်စေဘိသနည်း။ ငါ့ရှင်၏ အမူအကျင့်သည် မလျောက်ပတ်” ဟု မိန့်ကော်မူရာ အရှင်တော့လိမ္မာမထေရ်က -

“မြတ်စွာဘုရားသည် မိမိအတွက်သာ ရည်ရွယ်၍ ဝစီဝိညတ် ဖြင့် ဖြစ်စေသောပစ္စည်းတို့ကို စက်ဆုပ် ရှံရှာတော်မူခြင်းဖြစ် သည်။ ငါ့မူကား မိမိ၏ ကိုယ်ရေးကိုယ်တာတို့အတွက် မဟုတ်၊ ဗဟုသုတ ဗျတ္တိဗလရှိကုန်သော တပည့်တို့ ပရိယတ် ပဋိပတ်ကို ဖြည့်စွမ်းနိုင်အောင်၊ သာသနာတော် စည်ပင် ပြန့်ပွားအောင် နှလုံးသွင်း၍ တိုက်တွန်းခြင်းဖြစ်သည်။ အပ်ပါ၏” ဟု ပြန်လည် မိန့်ကြားတော်မူလေ၏။

ထိုအခါ အရှင်သံဝလိမထေရ်က -

“ငါ့ရှင်သည် ငါဆိုသောစကားကို မနာယူပဲ အလိုရှိတိုင်း ကျင့်လိုလျှင် ငါနှင့်မပေါင်း မဖက်သင့်တော့ချေ။ အသီးအခြား သံယကံကို ပြုလေတော့” ဟု ဂိုဏ်းခွဲလိုက်ပြန်လေ၏။ သို့ဖြစ်၍ သီဟိုဠ်ဂိုဏ်း၊ သံဃာသုံးဂိုဏ်း ကဲ့သွားလေ၏။ ထိုအခါတွင် ပုဂံ ပြည်၌ သံဃာတော်ဂိုဏ်း လေးဂိုဏ်းဖြစ်သွားလေ၏။

- (၁) သုဓမ္မပုရသထုံပြည်မှ မူလ သာသနာပြုအရှင်အရဟံ မထေရ်၏ အနှယ်တော်ဖြစ်သော သံဃာတော်စု။
- (၂) သီဟိုဠ်ဂိုဏ်း အရှင်သီဝလိမထေရ်၏ အနှယ်တော် သံဃာတော်စု။

- (၃) သီဟိုဠ်ဂိုဏ်း အရှင် တာမလိန္ဒ မထေရ်၏ အနွယ်တော် သံဃာတော်စု။
- (၄) သီဟိုဠ်ဂိုဏ်း အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်၏ အနွယ်တော် သံဃာတော်စု ဟူ၍ လေးဂိုဏ်းဖြစ်၏။

ထိုလေးဂိုဏ်းတို့တွင် (၁)အရှင်အရဟံ၏ အနွယ်တော်သံဃာတော်စုကို သုဂမ္ပပုရသုဓမ္မဝတီ နှစ်မည်ရ သုဝဏ္ဏဘူမိ သထုံပြည်မှ ရှေးဦးစွာ ပုဂံပြည်သို့ရောက်လာသော သံဃာတော်စု ဖြစ်သောကြောင့် ‘ပုရိမသံဃာ’ ဟု ခေါ်ကြကုန်၏။ ကျန် (၂) (၃) နှင့် (၄) ဂိုဏ်း သံဃာတော်စုကို သီဟိုဠ်ကျွန်းက နောက်မှရောက်လာသော သံဃာတော်စုများဖြစ်သောကြောင့် ‘ပစ္ဆိမသံဃာ’ ဟု ခေါ်ကြကုန်၏။ အချို့ကလည်း (၂) (၃) နှင့် (၄) အမှတ်ပါ သံဃာတော်စုများကို သီဟိုဠ်ကျွန်းမှ ရောက်လာသော သံဃာတော်စုများဖြစ်၍ ‘သီဟိုဠ်ဂိုဏ်းသံဃာ’ ဟု ခေါ်ကြကုန်၏။ ပုရိမသံဃာနှင့် ပစ္ဆိမသံဃာသုံးဂိုဏ်းလုံး လူ့စွဲသိလဝန္တတို့ချည်းဖြစ်ကြ၏။ ပုရိမနှင့် ပစ္ဆိမကား မာနကြောင့် ကဲ့ခြင်းဖြစ်၏။ ပစ္ဆိမချင်း ကဲ့ခြင်းကား တပါးစကားကို တပါးမနာယူခြင်းကြောင့် ကဲ့ခြင်းဖြစ်၏။

ဤအထက်ပါ ဂိုဏ်းလေးဂိုဏ်းမှ သံဃာတော် လေးစုလုံး ပင် ပါဠိ အဋ္ဌကထာ ပိဋကတ် ကျမ်းဂန်များကို သင်အံ့ ပို့ချလျက် ပရိယတ္တိ သာသနာရေးဘက်က ဆောင်ရွက်ကာ ပဋိပတ္တိ သာသနာအတွက်လည်း ဆက်လက် ကြိုးပမ်းတော်မူလျက် ရှိကြလေ၏။ အရှင် သီဝလိမထေရ်နှင့် အရှင် တာမလိန္ဒမထေရ် တို့သည် မိမိတို့၏ ဂိုဏ်းသံဃာတော်စုကို သဗ္ဗညုမြတ်စွာဘုရား၏

ဆုံးမသြဝါဒအတိုင်း တသဝေမတိမ်းလိုက်နာစေလျက် အသက်
ထက်ဆုံး သာသနာကို ပြုစုဆောင်ရွက်သွားတော်မူကြလေ၏။
အရှင် အာနန္ဒာမထေရ်လည်း အရှင်သီဝလိ၊ အရှင်တာမလိန္ဒ
တို့ကဲ့သို့ပင် မိမိ၏ ဂိုဏ်းသံဃာတော်စုနှင့် ပုဂံခေတ်ပြည်တော်၌
ပင် ငါးဆယ့်လေးနှစ်ပတ်လုံး သာသနာကျိုးကို ဆော်နှိုး အနု
တက် ဆောင်ရွက်တော်မူ၍ ဂေါစာသက္ကရာဇ် ၅၉၆ ခုနှစ်
တွင်မှ ပြန်လွန်တော်မူခဲ့လေ၏။ ထို့ကြောင့် ကလျာဏီကျောက်
စာ၌—

“အာနန္ဒထေရော ပနစတုပညာသဝဿာနိ ပုဂါမနဂရေ
သာသနံ ဇောတယိတွာ မုနိသုညသကရာဇေသမ္ပတ္တယထာ ကမ္မိ
ဂဏာ” ဟူ၍ ရေးထားခဲ့လေ၏။

ဤ ကလျာဏီကျောက်စာအလို ရှင်အာနန္ဒာ ပြန်လွန်တော်
မူသောနှစ်မှာ ဂေါစာ ၆၀၇ ခုနှစ်ဖြစ်နေပေသည်။ ရာဇဝင်
နှင့် ကျောက်စာ မညီကြပေ။ ၅၉၆ ခုနှစ်မှာ မှန်နန်း မဟာ
ရာဇဝင်တော်၌ပါသော သက္ကရာဇ်ဖြစ်၏။

သီဟိုဠ်ဂိုဏ်းသံဃာတော်စုတို့၏ပဓာနနာယက
ဖြစ်သော မြန်မာပြည်သား ပုသိမ်မြို့နယ်
ဆပုဒရွာဇာတိ အရှင်ဆပုဒမထေရ်မြတ်
ပြုစုတော်မူခဲ့သောကျမ်းဂန်များ

ဤအထက်ပါ အရှင်ဥတ္တရာဇီဝ မထေရ်မြတ်ကြီး၏ တပည့်
ရင်းဖြစ်သော ဆပုဒမထေရ်ခေါ် (ပထမဆပုဒ) မထေရ်မြတ်

စီရင်ပြုစုခဲ့သော ကျမ်းဂန်များနှင့် ပတ်သက်၍ သာသနာဝင် ရာဇဝင်ကျမ်းများတွင် ဝါဒနှစ်မျိုး ကွဲပြားကာ အကြီး အကျယ် ငြင်းခုံလျက် ရှိကြပေ၏။ သို့ဖြစ်၍ ထိုထိုသာသနာဝင် ရာဇဝင်ကျမ်းများ၏ အဆိုကို ထုတ်ပြုပြီးမှ ယုတ္တိသာဓကနှင့် အကြောင်းအကျိုး ညှိနှိုင်းကာ ယုတ္တိတရား သဘာဝ အစစ်ကို အခြေအမြစ်နှင့် သိနိုင်ရန် ဖော်ပြပေအံ့။

သာသနာလင်္ကာရစာတမ်း၏အဆို

စတုတ္ထရတနာပူရအဝ မြို့တည် ဘကြီးတော်ဘုရားလက်ထက် မောင်းထောင် သာသနာပိုင် လူထွက် မင်းတိုင်ပင် အမတ်ကြီး မဟာဓမ္မသင်္ကြံ ဘုရင်မင်းမြတ် အမိန့်တော်နှင့် ရေးသား ထားသော သာသနာလင်္ကာရစာတမ်း၌—

“ပုဂံတွင် သီဟိုဠ်ပြန် ရှင်ဆပုဒသည် သဒ္ဒတတ်၍ သုတ္တ နိဒ္ဒေသကျမ်းကိုလည်း စီရင်၏။ ပရမတ်တတ်၍ သင်္ခေပ ဝဏ္ဏနာ၊ နာမစာရ ဒီပက ကျမ်းများကိုလည်း စီရင်၏။ ဝိနည်းတတ်၍ ဝိနယဂုဠတ္တဒီပနီ၊ သီမာလင်္ကာရကျမ်းများ ကိုလည်း စီရင်၏။ သဒ္ဓမ္မဇောတိပါလ ဟူ၍ နိဂုံး၌ အမည် ရင်း ပါ၏။ ပုသိမ်ကျေး ဆပုဒရွာသားဖြစ်၍ ရွာမည်ဖြင့် ဆပုဒဟု ကျော်စောထင်ရှားသည်။ ‘ဆပုဒ’ဟု သဝေအချ မပါပဲ ကလျာဏိကျောက်စာ ရာဇဝင်များတွင် ဆိုသည်မှာ သီဟိုဠ်နောက် ပုဂံသာသနာပြု ဆပုဒမထေရ်ကို ယူရမည်။ ‘ဆပုဒေါ’ ဟု သဝေအချနှင့် ကျောက်စာများတွင် ပါ သည်မှာ ဦးထုပ်ဆောင်းဟူ၍ ပုခန်းကြီးမိဖုရား ကောင်းမှု

ဘုရားကျောက်စာတွင်ဆိုသော ဦးထုပ်ဆောင်းပွဲ ကျောင်း
ကို ယူရမည်” ဟူ၍လည်းကောင်း။

ဥတ္တရာဇီဝ မထေရ်နှင့် ရှင်ဆပွဒ သီဟိုဠ်သို့ ကူးသည်။
သာသနာ ၁၇၁၅ ခုနှစ်သီဟိုဠ်ကရှင်ဆပွဒပြန်သည်။ သာသနာ
၁၇၂၅ ခုနှစ် ဤသို့ ကလျာဏီကျောက်စာ ရာဇဝင်များတွင်
တွက်စုရသည်။ သုတ္တန်ဒွေသ သင်္ခေပ ဝဏ္ဏနာစသော ယခင်
ကျမ်းနိဂုံးများတွင်--

‘ပုဏ္ဏေဒသေန ဝနရတိ ဂုဏေစဝသေ၊

ဝသေသဟဿ ဂဏန ဇိန နိဗ္ဗုတဗျာ’ ဟု

သီဟိုဠ်ကူး သီဟိုဠ်ရောက် နှစ်ပါးလာသည်နှင့် သင့်တင့်ညီညွတ်
အောင် ဆင်ခြင်လေကုန် ဟူ၍လည်းကောင်း ဖော်ပြထား၏။
မှတ်ချက်။ ။ ပုဏ္ဏေဒသေ စသော နိဂုံးဂါထာအရ သင့်တင့်
ညီညွတ်အောင် ဆင်ခြင်လေကုန်ဟု ဖော်ပြ သွား၏။
အဆုံးအဖြတ် မပေးခဲ့ပေ။ ဝိနိစ္ဆယမချခဲ့ပေ။

ပိဋကတ်သမိုင်းစာတမ်း၏အဆို

ပိဋကတ်တော်အုပ် မိုင်းခိုင်းမြို့စား မင်းကြီး မဟာသီရိ
ဇေယသုဘွဲ့ခံ ဦးရံခရားသော ပိဋကတ်သမိုင်း စာတမ်း၌--

“သုတ္တန်ဒွေသကျမ်းကို ပုသိန်မြို့စီရင်စု ဆပွဒ ရှာဖွား
ရှင်ဆပွဒ။ ရဟန်းမည် သဒ္ဓမ္မဇောတိပါလ မထေရ်သည်
သီဟိုဠ်ကျွန်းက ပြန်လာပြီးလျှင် အရိမဒ္ဓနာမည်သော ပုဂံ

ပြည်ကြီး တောရကျောင်းတွင် သီတင်းသုံးနေစဉ် စီရင်
သည်” ဟူ၍လည်းကောင်း”

ထို့ပြင်—

- (၂) ဝိနယဂုဠတ္ထဒီပနီ။
- (၃) နာမစာရဒီပက။
- (၄) နာမစာရဒီပကဋီကာ။
- (၅) သင်္ခေပဝဏ္ဏနာဋီကာ။
- (၆) သီမာလင်္ကာရဋီကာ။

တို့ကိုလည်း ဗမ္မုဒိပ်ကျွန်း၊ တမ္ပဒီပတိုင်း၊ အရိမဒ္ဒနာမည်သော
ပုဂံမြို့ ရှင်သဒ္ဓမ္မဇောတိပါလမထေရ် ပြုသည်ဟု ဆပုဒ်မထေရ်
ကိုပင် ရည်ညွှန်း၍ ပြထား၏။ ဆပုဒ်ဟူသည်လည်း ရှင်ဥတ္တရာ
ဇီဝတပည့် ပထမဆပုဒ်မထေရ်ကိုပင် ရည်ညွှန်းခြင်း ဖြစ်ပုံရ၏။
(အသေအချာ အတိအကျကား ဖော်ပြထားခြင်း မရှိပေ။)

ဤပိဋကတ်သမိုင်း စာတမ်းအလိုအားဖြင့် ဆပုဒ်မထေရ် ပြုစု
သွားသောကျမ်း ခြောက်ကျမ်း ရှိနေ၏။ သာသနာလင်္ကာရ
စာတမ်းတွင်ကား နာမစာရဒီပကဋီကာကျမ်းမပါပဲ ငါးကျမ်း
သာ ပြထား၏။

စောဒကပြဿနာဝင်လာပုံအချက်

သင်္ခေပဝဏ္ဏနာဋီကာ၏ နိဂုံးတွင်—

- (၁) ပုဏ္ဏေဒသေ နဝ နဝုတ္တိ ဂုဏေစဝသေ၊
ဝသေသဟဿ ဂဏနေ ဇိန နိဗ္ဗုတဗျာ။

ဣဒ္ဓါရိမဒ္ဓနပုရာဝရ တမ္ဗပါဏိံ၊

ပတွာန ယောသိရိ ပရက္ကမ ဗာဟုဘူပံ။ ။

(၂) နိဿာယသာသနမလံ သုဝိသော ဓယိတွာ၊

ဘိက္ခုနီဟိ စိန္တဝိနယေဟိသု သညဏဟိ။

ဗန္ဓာပယီ ပုရဝရေ ဇယဝခုနိဋ္ဌေ၊

သီမံဝိပတ္တိရဟိတံ ဝိနယာ နုရူပံ။ ။

(၃) သိက္ခာပယီ ယတိဂဏေ ဝိနယာ ဘိဓမ္မေ၊

ပညာဝဒါတ ဟဒယော သဒယော ဇနာနံ။

အပ္ပိစ္ဆတာ ဝိရိယ သီလဂုဏပ္ပသတ္တော၊

သဒ္ဓါဇနောသကလ သိဿဇနာ နုကမ္ပိ။ ။

(၄) သဗ္ဗတ္ထယုတ္တ ပိဋကတ္ထယ ပါရဒသီ၊

သောဆပ္ပဒ ဝုယသုတော ယတိရာဇ ကန္တော။

နာနာနယံ ပရမ သင်္ဂဟ ဝဏ္ဏနေမံ၊

သင်္ခေပတော ဝိရဇယိ မုနိသာသနတ္ထံ။ ။

ဟူ၍ ပါရှိ၏။

ဂါထာလေးခုလုံး ၁၄ လုံးတွဲ ဝသန္တတိလက ဂါထာချည်း ဖြစ်၏။

အထက်ပါ လေးဂါထာ၏ မြန်မာပြန်ချက်ကို အတိအကျ သိရှိရန် နိဿယ အနက်ကို မူရင်းအတိုင်း ဖော်ပြလိုက်ပေအံ့။

(၁) ယောယတိ၊ အကြင်မထေရ်သည်။ ဇိနပရိနိဗ္ဗုတဗ္ဗာ၊ ဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူသည်မှ ဒေဝေ-ဒေဝေဟိ၊ ဆယ်ခုတို့ဖြင့် ဂုဏေ ဂုဏိတော၊ မြောက်အပ်သော။ နဝနဝက္ခိဝယေစ၊ ကိုးဆယ်ကိုးနှစ်သည်လည်းကောင်း။ သဟဿဂဏဇန၊ တထောင်အရေအတွက်ရှိသော။ ဝယေစ၊ နှစ်သည်လည်းကောင်း။ ပုဏ္ဏော၊ ပြည့်လတ်သော်။ ကုဒ္ဒါ၊ တိုင်းကားပြည်ရွာတို့နှင့် ပြည့်စုံစွာသော။ အရိမဒ္ဒနပုရာ၊ အရိမဒ္ဒနာ ပုဂံပြည်မှ ဝရတဗ္ဗပါဏိ၊ မြတ်သော သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့၊ ပတုာန ရောက်၍ သိရိပရက္ကမဗာဟု ဘူပံ၊ သိရိပရက္ကမဗာဟု အမည်ရှိသောမင်းကို—

(၂) နိဿယ၊ မှီ၍။ သာသနမလံ၊ သာသနာတော်၏အညစ်အကြေးကို။ သုဝိသောပေိတုာ၊ သုဇ်သင်ပြီး၍။ စိဏ္ဏဝိနယေဟိ၊ လေ့သာပြီးသော ဝိနည်းရှိကုန်ထသော။ သုသညတေဟိ၊ ကောင်းစွာ ကိုယ်နှုတ်နှလုံးကို ဆုံးမတတ်ကုန်ထသော။ ဘိက္ခုဟိ၊ ရဟန်းတို့ကို။ ဇယဝဗ္ဗနိဝေ၊ ဇယဝဗ္ဗနိအမည်ရှိသော။ ပုရဝရေ၊ ပြည်မြတ်၌။ ဝိပတ္တိရဟိတံ၊ တဆယ့်တပါးသော သိမ်၏ ပျက်ခြင်းမှ ကင်းသောသိမ်၊ သိမ်ကို။ ဝိနယာနုရူပံ၊ ဝိနည်းအားလျော်စွာ။ ဗန္ဓာပယိ၊ ဖွဲ့ကပြီ။

(၃) ယတိကဏေ၊ ရဟန်းအပေါင်းတို့ကို။ ဝိနယာဘိဓမ္မေ၊ ဝိနည်းအဘိဓမ္မာတို့ကို သိက္ခာပယိ၊ သင်စေပြီ။ ပညာဝဒါတဟ ဒယော၊ အထူးထူးသော အနက်ကို သိစွမ်းနိုင်သောပညာဖြင့်

ဖြူစင်စွာသော နှလုံးရှိတော်မူထသော။ ဇနာနံ၊ လူတို့၏။ သဒ္ဓ
ယော၊ မှီဝဲဆည်းကပ်ရာလည်း ဖြစ်ထသော။ အပ္ပိစ္ဆတော ဝိရိယ
သီလဂုဏပွသတ္တော နည်းသော အလိုရှိသည်၏အဖြစ် ဝိရိယ
သီလတည်းဟူသော ဂုဏ်ရှိကုန်သော ဆရာမြတ်တို့သည် ချီးမွမ်း
အပ်ထသော။ သဒ္ဓါခနော၊ သဒ္ဓါတည်းဟူသော ဥစ္စာရှိထသော။
သကလသိသိ၊ ဇနာနုကမ္မိ အလုံးစုံသော တပည့်သားတို့ကို
သနားတော်မူတတ်သောအလေ့ ရှိတော်မူထသော။

(၄) သဗ္ဗတ္ထ၊ အလုံးစုံသော ပိဋကတ်၌။ ယုတ္တ ပိဋကတ္တယ
ပါရဒသီ၊ သင့်တင့်စွာလျှောက်ပတ်စွာ ပိဋကတ်သုံးပုံ၏ အဆုံးကို
ပြခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်ထသော ဆပုဒဝုယသုတော၊ ဆပုဒအမည်ရှိ၏
ဟူ၍ ကျော်စောထင်ရှားထသော။ ရာဇကန္တော၊ မင်းတို့သည်
နှစ်သက်အပ်ထလော။ သောယတိ၊ ထိုမထေရ်မြတ်သည်။ နာနာ
နယံ၊ အထူးထူးသော နည်းရှိထသော ပရမသင်္ဂဟဝဏ္ဏနံ၊
အဘိဓမ္မတ္ထ သင်္ဂဟအမည်ရှိသော ကျမ်း၏ ဖွင့်ရာဖွင့်ကြောင်းဖြစ်
သော။ ကုမံ၊ ဤသင်္ခေပဝဏ္ဏနာမည်သော ဋီကာကို၊ မှန်သာ
သနဿ၊ ဘုရားသခင်၏ သာသနာတော်စည်ပင်ပြန့်ပွားစေခြင်း
ငှာ။ သင်္ခေပတော၊ အကျဉ်းအားဖြင့် ဝိရဇယံ စီရင်ပြီး။

ဤကားနေရင်း ဆရာတော် အရှင်အရိယာလင်္ကာရ မထေရ်
၏အနက်ပေးပုံတည်း။

ဤ၌ လိုရင်းအချက်ကား။ သာသနာသက္ကရာဇ် ၁၉၉၀ ပြည့်
နှစ်တွင် အရိမဒ္ဒနာ ပုဂံပြည်မှ ဆပုဒမည်သော မထေရ် သီဟိုဠ်
သို့သွား၍ ပရက္ကမဗာဟု မင်းကို အမှီပြုပြီး သာသနာကို သုတ်
သင်ကာ သိမ်သမုတ်ပေးခဲ့၏။ ထိုဆပုဒမထေရ်သည် ဤသင်္ခေ
ပဝဏ္ဏနာဋီကာကျမ်းကို စီရင်၏ဟူသော အချက်ပင်ဖြစ်၏။

မှတ်ချက်။ ။ သုတ္တန်နိဒ္ဒေသကျမ်းနှင့် သီမာလင်္ကာရ ဋီကာတို့၏ နိဂုံးတို့၌လည်း အထက်ပါ သင်္ခေပဝဏ္ဏနာ ဋီကာနိဂုံး အတိုင်းပင် သဘောသွား ထပ်တူ တချိုးတည်း ရှိလာ ပေ၏။

သာသနာသက္ကရာဇ် ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်မှာ မြန်မာပြည်သုံး ပုပ္ဖားစောရဟံန၏ ဂေါစာသက္ကရာဇ် ၈၀၈ ခုနှစ်နှင့်ညီမျှ၏။ ရှင်ဥက္ကရာဇီဝ၏တပည့် ဆပုဒမထေရ် သီဟိုဠ်သို့ ရောက်သော နှစ်မှာ သာသနာသက္ကရာဇ် ၁၇၁၄ ခုနှစ်။ မြန်မာဂေါစာသက္က ရာဇ် ၅၃၂ ခုနှစ်ဖြစ်၍ အထက်ပါ သင်္ခေပဝဏ္ဏနာဋီကာ နိဂုံး လာ သီဟိုဠ်ရောက်သောနှစ်နှင့် နှစ်ပေါင်း ၂၇၆ နှစ်တိုင်တိုင် ကွာခြားနေပေ၏။ သို့ဖြစ်၍ သင်္ခေပဝဏ္ဏနာ ဋီကာနှင့် သုတ္တ နိဒ္ဒေသကျမ်း သီမာလင်္ကာရဋီကာတို့ကိုစီရင်ပြုစုသော ဆပုဒ မထေရ်သည် အရှင်ဥက္ကရာဇီဝ၏ တပည့် ဆပုဒမထေရ်ခေါ် ပထမ ဆပုဒမထေရ် မဖြစ်နိုင်ဟူသော စောဒက၏ ပြဿနာ ဖြစ်ပေ၏။ ထိုသို့ဆိုလျှင် ဤသုတ္တန်နိဒ္ဒေ သင်္ခေပဝဏ္ဏနာဋီကာနှင့် သီမာလင်္ကာရ ဋီကာတို့ကို ပြုစုစီရင်သော ဆပုဒ မထေရ်သည် အဘယ်ဆပုဒမထေရ်နည်းဟု အပြန်အလှန် ပြဿနာ ပေါ်လာ ၏။ ထိုအတွက် အဖြေကား အထက်ပါ သာသနာ သက္ကရာဇ် ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်မြန်မာဂေါစာသက္ကရာဇ် ၈၀၈ ခုနှစ်တွင် ရတနာ ပူရ အင်းဝပြည် ထူပါရုံဒါယကာ နရပတိကြီး လက်ထက် ပုဂံပြည်မှ သီဟိုဠ်သို့ ကူးသွားသော ‘ဒုတိယဆပုဒ’ခေါ် အရှင် ‘ဆပုဒ’မထေရ်ပြုစု စီရင်သည် ဟူပေ၏။

ဒုတိယဆပုဒ ပြုစုကြောင်း ဖော်ပြသော

သာသနာဝင်ကျမ်းများအဆို

သမန္တကမ္မဒီပနီ၏အဆို

ဂေါစာသက္ကရာဇ် ၁၁၇၃ ခုနှစ် အမရပူရ ပထမမြို့တည် ဆဒ္ဒန်ဆင်မင်းသခင် ဘိုးတော်ဘုရား လက်ထက် အရိယဝံသ အာဒိစ္စရံသီ ဘွဲ့မည်တော်ရှိသော မုံရွေးဇေတဝန် ဆရာတော် ရှေးသား စီရင်သည့် သမန္တကမ္မ ဒီပနီကျမ်း ဒုတိယတွဲ ဒက္ခိဏသာခါအကြောင်း ခေါင်းစဉ်၏အောက်၌—

“ပုဂံမြို့ ဆပုဒေါသဥမင်၌ သီတင်းသုံးနေသော ကျမ်းပြု ဆရာ အရှင်သဒ္ဓမ္မဇောတိပါလ ဆရာသည် သီဟိုဠ်ကျွန်းကံ ကူးလေသည်ကားလ။ သာသနာတော် တထောင့် ကိုးရာ ကိုးဆယ်တွင် အရိမဒ္ဓနာပြည်မှ ကူးသွားကြောင်း ကို သုတ္တန်ဒေသစသော ကျမ်းတို့၌ ပုဏ္ဏဒသေ နဝနဝတိ ဂုဏေစဝသေ၊ ဝသေသဟ သဂဏ—နေဇိန နိဗ္ဗုတမှာ စသည်ဖြင့်ဆိုသည်။ ထိုသာသနာတော် တထောင့်ကိုးရာ ကိုးဆယ်တွင် “ဒွေအဋ္ဌကေ-ကော” ဖြင့် နုတ်သည်ရှိသော် သက္ကရာဇ် ရှစ်ရာ့ရှစ်ခုအကြောင်းရသည်။ ထိုရှစ်ရာ့ရှစ်ခုသည် ထူပါရုံဒါယကာ နရပတိရွှေနန်းတက်၍ နန်းစံလေးနှစ်။ ထူပါရုံ တည်ဆဲ နှစ်နှစ်တွင်းတွင်ပင် အတွက်ရသည်” ဟူ၍လည်းကောင်း။

“ပုဂံသဒ္ဓမ္မဇောတိပါလ ဆရာ့ထံသို့လည်း သီဟိုဠ်ကျွန်းက စာသင် ပုဂ္ဂိုလ်တို့အများပင် ရောက်ပေါက် လာကြ၏ဟု— ဆိုသည်။ နိဒဒ္ဓသ ကျမ်းတွင်လည်း “လင်္ကာဒီပဇမ္ဗုဒီပ ဝါသီနံသောတုဇနာနံ ပရိယတ္တိံ ပရိယာပုဏန္တေနုဆပ္ပ ဒေါတိဝိဿုတေန” ဟူ၍အဆိုပါချေသည်။ ဤစကားရင်တို့ ကို ထောက်သော်။ ထူပါရုံဒါယကာ နရပတိကြီး လက်ထက် သီဟိုဠ်ကျွန်းက ရဟန်းသံဃာတို့ မပြတ်ရောက်ပေါက်လျက် ရှိသည်။ ဝါတို့ တိုင်းနိုင်ငံများကလည်း သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ မပြတ်ကူးသန်းလျက် စာပေသင်ကြား၍ နေဟန်ရှိသည်” ဟူ၍လည်းကောင်း ဖော်ပြထား၏။

မဟာဒွါရနိကာယ သာသနာဝံသ ဒီပနီ၏အဆို

“ဆရာအများတို့က ပထမအရှင်ဆပ္ပဒမထေရ်ပင် သင်္ခေပ ဝဏ္ဏနာဠိကာ။ သုတ္တနိဒ္ဒေသစသော ကျမ်းများကို ရေး သားသည်ဟု ဆိုကြသည်။ အလျှင်းမဟုတ်ပေ။ နာမစာရ ဒီပကကျမ်း။ ဝိနယ ဂုဉ္ဇတ္ထဒီပနီ ကျမ်းများကိုသာ ပထမ အရှင်ဆပ္ပဒရေးသည်။ သင်္ခေပဝဏ္ဏနာ, သုတ္တနိဒ္ဒေသ, စသော ကျမ်းများကို ပထမအရှင် ဆပ္ပဒမရေး။ ဒုတိယအရှင်ဆပ္ပဒ သာ ရေးသည်။ ပထမအရှင် ဆပ္ပဒကား သာသနာတော် ၁၇၁၄ ခုနှစ်ပုဂံပြည်နုရသုမင်းလက်ထက်သီဟိုဠ်သို့ကူးသည်။ ထိုကျမ်းတို့၏နိဂုံး၌ သာသနာတော် ၁၉၉ ဝပြည့်နှစ် ရာဇာနာ ပူရ အဝမြို့ကြီး ထူပါရုံဒါယကာ နရပတိကြီး လက်ထက်၌

သီဟိုဠ်သို့ရောက်ကြောင်းကို ဆိုသည်။ ၂၇၆နှစ်တိုင် ကွာ
ခြားလှသဖြင့်ထိုဆရာတို့စကား ယုတ္တိအလျင်းမရှိ။ ထို့ကြောင့်
ထိုကျမ်းများကို ဒုတိယအရှင် ဆပွဲဒရေးသည်ဟု ယုံမှား
မရှိမှတ်။” ဟူ၍ ဖော်ပြထား၏။

တိပိဋကပါဠိ မြန်မာအဘိဓာန် နိဒါန်း၏အဆို

ဂေါစာသက္ကရာဇ်။ ၁၃၂၅ခုနှစ်။ နိုင်ငံတော် ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့မှ
ပြုစုပုံနှိပ်ထုတ်ဝေသော အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ ဆရာတော် အရှင်
ဉာဏတရနှင့် သကျသီဟ ဓမ္မာစရိယ အရှင် သီလဝနန္ဒတို့၏
တိပိဋကပါဠိ မြန်မာအဘိဓာန် နိဒါန်းအတွဲ(၁)တွင်—

“သုတ္တနိဒ္ဒေသနှင့် သင်္ခေပဝဏ္ဏနာဠိကာတို့ကို ဒုတိယ
ဆပွဲဒမထေရ်ပြုစုကြောင်း။ သင်္ခေပ ဝဏ္ဏနာဠိကာနိဂုံး လေး
ဂါထာ၌ ပါသော သီရိပရက္ကမ ဗာဟုမင်း ဆိုသည်မှာ
သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ သာသနာသက္ကရာဇ် ၁၉၅၃ ခုနှစ်၊ နန်းတက်
သော ဆဋ္ဌပရက္ကမ ဗာဟုမင်းကို ဆိုလိုကြောင်း။ ဇယ
ဝစုနိမြို့ဟူသည် ထိုဆဋ္ဌပရက္ကမ ဗာဟုမင်း၏ ဝံရာမြို့တော်
ဖြစ်၍ ယခုအခါ ကောဇွေ(Kotte) ခေါ်သော မြို့နယ်ပင်
ဖြစ်ကြောင်း” ဖော်ပြထား၏။

သီဟိုဠ်ကျွန်းသား ဆရာတော် အရှင်ဗုဒ္ဓဒတ္တ
မထေရ်မြတ်၏အဆို

ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတော် အစိုးရထံမှ အဂ္ဂမဟာ
ပဏ္ဍိတ ဘွဲ့တံဆိပ် ဆက်ကပ်ခြင်း ခံရသော သီဟိုဠ်ကျွန်းသား

ဆရာတော် အရှင်ဗုဒ္ဓဒတ္တ မထေရ်မြတ် ရေးသားအပ်သည့် ‘ဆပုဒမထေရ် နှစ်ပါး အကြောင်း’ (Were there two chappadas) ဆောင်းပါးတွင်လည်း သုတ္တန်ဒွေသနှင့် သင်္ခေပ ဝဏ္ဏနာဠိကာတို့ကို ဒုတိယဆပုဒ မထေရ် ရေးကြောင်း ဖော်ပြ ထားပေ၏။

ဒုတိယဆပုဒမထေရ်အကြောင်း

အထက်ဖော်ပြပါ စကားရပ်များ၌ ပါရှိသော ဒုတိယ ဆပုဒမထေရ်၏ အကြောင်းကို ထိုမထေရ်၏ ဖြစ်ပေါ်ရာ အင်းဝခေတ်သာသနာခန်းရောက်မှ ဖော်ပြရန် ဖြစ်သော်လည်း ယခု ဤနေရာတွင် ဆပုဒမထေရ်နှစ်ပါး၏ အရေးကို ရှင်းလင်း ရန် ရှိနေသဖြင့် တကြောင်း၊ အင်းဝခေတ် သာသနာခန်း ရောက်မှ ရေးလျှင် စကားအဆက်အစပ် ဝေးကွာ၍ စာဖတ်ရှုသူ သုဏ္ဏပုဂ္ဂိုလ်တို့ အတွက် အနှောင့်အယှက် ဖြစ်သွားမည်ကို စိုးရိမ်သဖြင့် တကြောင်း ယခု ဤအခန်းကဏ္ဍကပင် ဖော်ပြ သွားပါအံ့။

ဘိုးတော်ဘုရားလက်ထက် မဲထီးဆရာတော်ရေးသော ဝံသ ဒီပနီနှင့် မုံရွေး ဇေတဝန်ဆရာတော် အရိယဝံသ အာဒိစ္စရံသီ မထေရ်မြတ်၏ သမန္တစက္ခုဒီပနီ ကျမ်းလာ ဒုတိယ ဆပုဒ မထေရ်၏ ထေရုပ္ပတ္တိ (ထေရာပဒါန်) များကို မှီးငြမ်းပြု၍ ရေးခြင်းဖြစ်၏။ ဒုတိယဆပုဒမထေရ်ကား ပုသိမ်မြို့နယ် ဆပုဒ ရွာသားပင်ဖြစ်၍ ပထမဆပုဒ ကဲ့သို့ပင် ရွာ၏အမည် ဖြစ်သော “ဆပုဒ” နာမည်နှင့် ထင်ရှားနေ၏။ မြန်မာပြည်၌နေစဉ် သီဟိုဠ်

မရောက်မီက အရှင်ဓမ္မကေတုဟု ခေါ်၏။ အရိမဒ္ဒနာ ပုဂံ ပြည်၌ စာပေသင်ကြား၍ အရိမဒ္ဒနာပုဂံမြို့ 'ဆပုဒေ ဝါသဉ္ဇမင်' ၌ သီတင်းသုံး နေထိုင်၏။ သာသနာ သက္ကရာဇ် ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ် (မြန်မာဂေါစာသက္ကရာဇ် ၈၀၈ ခုနှစ်) မြန်မာနိုင်ငံ ရတနာပူရ အင်းဝရှေ့မြို့တော် ထူပါရုံဒါယကာဘုရင်နရပတိကြီးလက်ထက် သီဟိုဠ်သို့ ကူး၏။ သီဟိုဠ်သို့ ရောက်သောအခါ မဟာဝိဟာရ ဝါသီဂိုဏ်း သံသံ၌ သိက္ခာသစ်ထပ်ယူ၏။ မဟာဝိဟာရဝါသီ မထေရ်မြတ်တို့ထံ အဋ္ဌကထာနှင့်တကွသော ပိဋကတ်သုံးပုံကို ထပ်မံသင်ယူ၏။ ထို့နောက် သီရိပရက္ကမ ဗာဟုမင်းကို အမှီပြု၍ သာသနာ၏ အညစ်အကြေးကို သုတ်သင်တော်မူ၏။ ထို့နောက် မြန်မာနိုင်ငံသို့ ပြန်ကြွလာခဲ့၏။ မြန်မာနိုင်ငံသို့ ရောက်သော အခါ ဇာတိနေရပ်ဖြစ်သော ပုသိမ်မြို့နယ် ဆပုဒေရွာ၌ သီတင်း သုံးနေတော်မူ၏။ ထိုသို့ နေတော်မူပြီး နောက် ရတနာပူရ အင်းဝပြည်မိုးညှင်း မင်းတရားလက်ထက် သီဟိုဠ်ကျွန်းမှ ကြွလာ ကြသော သီရိသဒ္ဓမ္မာလင်္ကာရမထေရ် သီရိသီဟဋ္ဌ မဟာသာမိ မထေရ်တို့ကို တွေ့မြင်ဖူးသည်နှင့် ထိုမထေရ်တို့ နေထိုင် သီတင်း သုံးရာ စစ်ကိုင်းတောင်သို့ရောက်၍ သီဟိုဠ်မှ ကြွလာသောမထေရ် ၂ ပါးနှင့် အလ္လာပ သလ္လာပ တရားစကား နှိုးနှောဆွေးနွေးရာ သီဟိုဠ်မထေရ် ၂ ပါးက ဒုတိယ ဆပုဒေအရှင် ဓမ္မကေတုသည် ဝိနည်းသိက္ခာပုဒ် ကျမ်းဂန်တို့၌ တတ်ရည်လိမ်မာရည်ရှိပါသည်။ ငါတို့နှင့်အတူ ဤစစ်ကိုင်းတောင် (ချောက်) တွင် (ထိုအခါက ချောင်ကို ချောက်ဟုခေါ်၏။) သာသနာပြု၍ သီတင်းသုံး နေထိုင်ပါဟု တောင်းပန်ကြလေ၏။ ဒုတိယ ဆပုဒေ အရှင် ဓမ္မကေတုလည်း သီဟိုဠ် မထေရ် ၂ ပါးက တောင်းပန်သည့်

အတိုင်း စစ်ကိုင်းချောက်၌ပင် ဆက်လက်သီတင်းသုံး နေထိုင် တော်မူ၏။

ထိုဒုတိယ ဆပွဒမထေရ်မြတ်သည်ပင်လျှင် ကစ္စာယနဗျာက ရုဏ်းခေါ် ကစ္စည်းသဒ္ဒါကြီး၏ အဖွင့်ဖြစ်သော ‘သုတ္တန်ဒေသ’ ကျမ်း၊ အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟခေါ် သင်္ဂြိုဟ်ကျမ်း၏ အဖွင့်ဖြစ်သော ‘သင်္ခေပဝဏ္ဏနာဠိကာ’ ကျမ်းနှင့် သီမာလင်္ကာရကျမ်း၏ အဖွင့် ဖြစ်သော ‘သီမာလင်္ကာရဠိကာ’ ကျမ်းတို့ကို ပြုစီရင်တော်မူ၏။ ကျမ်း၏ အဆုံးနိဂုံး၌မူ ကျမ်းပြုဆရာ၏ ဘွဲ့မည်ကို ‘သဒ္ဓမ္မဇော တိပါလ’ဟု ဖော်ပြထားပေ၏။

ဤကား ဒုတိယ ဆပွဒခေါ် အရှင်ဓမ္မကေတုဟုလည်းခေါ် သော၊ အရှင်သဒ္ဓမ္မ ဇောတိပါလ၏ ထေရုပ္ပတ္တိခေါ် ‘ထေရာ ပဒါန်’အကျဉ်းဖြစ်၏။

ညှိနှိုင်းဆင်ခြင်ရန် အချက်များ

အရေးအကြီးဆုံး ဖြစ်သော အချက်ကား သုတ္တန်ဒေသ ကျမ်းနှင့် သင်္ခေပဝဏ္ဏနာဠိကာကျမ်း၊ သီမာလင်္ကာရဠိကာကျမ်း တို့ကို အဘယ်-ဆပွဒ မထေရ် ပြုစုသွားသနည်းဟူသော အချက် ဖြစ်၏။ ဤသုံးကျမ်းတို့အတွက်သာ ပြဿနာပေါ်၍ ငြင်းခုံ နေကြရခြင်းဖြစ်၏။ ဝိနယဂုဂတ္ထ ဒီပနီနှင့် နာမစာရဒီပက ကျမ်းကိုမူ ပထမ ဆပွဒပြုစုကြောင်း ဝိဝါဒမရှိ။ အညီအညွတ် လက်ခံထားကြ၏။ ထိုအချက်အတွက် အငြင်းပွားနေရခြင်းမှာ ထိုသုံးကျမ်းလုံးတို့၏ နိဂုံး၌ပါသော သက္ကရာဇ်အတွက် ဖြစ်၏။

သက္ကရာဇ်အလိုအားဖြင့် ပထမ ဆပွဒ မဖြစ်နိုင်။ ဒုတိယ ဆပွဒ သာ ဖြစ်ရန်ရှိ၏။ သို့သော် ထိုနိဂုံး လေးဂါထာ၏ ပထမ ဂါထာတွင် ‘ပတုာနယောသိရိ ပရက္ကမ ဗာဟုဘူပံ’ ဟု သီရိပရက္ကမ ဗာဟု မင်းလက်ထက်ရောက်ကြောင်း ပါရှိနေ၏။ သီရိပရက္ကမ ဗာဟုဟူသော အမည်နှင့် သီဟိုဠ်ရာဇဝင်တွင် အထင်ရှားဆုံး ဖြစ်သော မင်းကား သာသနာသက္ကရာဇ် ၁၆၉၇ ခုနှစ်။ (မြန်မာ ဂေါတမ သက္ကရာဇ် ၅၁၅ ခုနှစ်) တွင် နန်းတက်၏။ နန်းသက်၊ ရှစ်ဘုရင်သက်နှင့် ၃၃ နှစ် နန်းစံ၍ သာသနာသက္ကရာဇ် ၁၇၃၀ ပြည့်နှစ် (မြန်မာဂေါတမ သက္ကရာဇ် ၅၄၈ ခုနှစ်) နတ်ရွာ စံ၏။ နိဂုံးပါ ဆပွဒ မထေရ်သည် သီရိပရက္ကမဗာဟု မင်းလက် ထက် သီဟိုဠ်ရောက်သည် ဟူသော အချက်အတုက် ဒုတိယ ဆပွဒ မဖြစ်နိုင်ပြန်တော့ပေ။

ပထမ ဆပွဒ သီဟိုဠ်ရောက်သော သက္ကရာဇ်နှင့် ကိုက်နေ၍ ပထမဆပွဒသာဖြစ်နိုင်တော့၏။ ထိုသို့ယူလျှင် “ပုဏ္ဏဒသေန ဝနုတ္တိဂုဏေစဝသေ။ ဝသေသဟဿဂဏနေဇိန နိဗ္ဗုတဗျာ” ဟူသော သာသနာ သက္ကရာဇ် ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်တွင် ပုဂံမှ သီဟိုဠ် သို့ရောက်၏ ဟူသော အချက်နှင့် ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်နေပြန်၏။ ဤတွင် ဒုတိယဆပွဒအတွက် ဒုတိယဆပွဒဘက်က အချက်ပေါ် လာသည်ကား။ “သီရိပရက္ကမဗာဟု” မင်းဆိုသည်မှာ သီဟိုဠ် ရာဇဝင်တွင် အထင်အရှားဆုံးဖြစ်သော ပရက္ကမဗာဟုမင်းကို ဆိုလိုသည်မဟုတ်။

သာသနာသက္ကရာဇ် ၁၉၅၃ ခုနှစ် နန်းတက်သော ဆဋ္ဌ ပရက္ကမဗာဟုမင်းကို ဆိုလိုသည် ဟူသော အချက်ပင် ဖြစ်၏။

ဤသို့ဆိုလျှင် ဒုတိယ ဆပွဒပြုစုသည်ဟူသော အချက်ဖြစ်နိုင်လာ
ပေ၏။ သို့ရာတွင် ဒုတိယ ဆပွဒ၏ဘွဲ့မည်မှာ အရှင် ဓမ္မကေတု၊
ဟူ၍ အထင်အရှားဖြစ်နေရာ နိဂုံးတွင် သဒ္ဓမ္မဇောတိပါလဟု
အဘယ့်ကြောင့် ဖော်ပြထားရသနည်း။ ဓမ္မကေတု ဟူသော
ဘွဲ့မည်ကိုအရိပ်အငွေ့မျှမတွေ့ရပေ။ အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ သပြေပင်
ဆရာတော်ကမူ မဟာဒွါရနိကာယ သွာသနဝံသဒီပနီ ကျမ်း၌
သဒ္ဓမ္မဇောတိပါလ ဟူသောဘွဲ့မည်မှာ သီဟိုဠ်ဆရာတော်များက
အသစ်တဖန် မှည့်လိုက်သော ဘွဲ့မည်ဖြစ်ဟန်ရှိသည်ဟု ဖော်ပြ
ထား၏။

ဤဘွဲ့လည်း အချက်တချက် ပေါ်လာပြန်၏။ ပထမ
ဆပွဒ၏ ဘွဲ့မည်ကိုလည်းရာဇဝင်၊ သာသနာဝင်အစောင်စောင်
တို့၌ အဘယ်မှာမျှမတွေ့ရပေ။ တွေ့ရသည်ကား သုတ္တနိဒ္ဒေသ
နှင့် သင်္ခေပဝဏ္ဏနာဠိကာတို့ကို ပထမဆပွဒပြုစု စီရင်သည်ဟု
မှတ်ထင်ပြီး ထိုကျမ်းတို့၏ နိဂုံး၌ပါသော သဒ္ဓမ္မဇောတိပါလ
ဟူသောဘွဲ့မည်ကို ယှဉ်ဖော်ပြနေကြခြင်းသာ ဖြစ်၏။ မှန်နန်း
မဟာရာဇဝင်တော်ကြီးတွင် အရှင်ဥတ္တရာဇိဝ၏တပည့် ပထမ
ဆပွဒခေါ် ဆပွဒမထေရ်၏ အကြောင်းကို ဖော်ပြရာ၌ ဘွဲ့မည်
မပါလာပေ။ ဘွဲ့မည်ကိုဖော်ပြမထားပေ။ သာသနာပိုင်လူထွက်
မင်းတိုင်ပင်အမတ်ကြီး မဟာဓမ္မသင်္ကြံ၏ သာသနာလင်္ကာရ
စာတမ်း၌လည်း အဆုံးအဖြတ်မပေးခဲ့ပေ။ သို့သော် မဟာ
ဓမ္မသင်္ကြံသည် ထိုအချက်ကို သတိမလစ်ပဲ လျစ်လျူရှုခြင်း
မပြုပဲ ဖော်ပြသွားခဲ့သဖြင့် ကျေးဇူးတင်ရသေး၏။ မှုရွေးဇေ
တဝန်ဆရာတော်၏ သမန္တစက္ခုဒီပနီတွင်မူ ဒုတိယ ဆပွဒ ပြုစု

ကြောင်း အဘည့်အလင်းဖော်ပြသွား၏။ သာသနာလင်္ကာရ စာ
တမ်းကို ရေးသူ မင်းတိုင်ပင်အမတ်ကြီး မဟာ ဓမ္မသင်္ကြံနှင့်
သမန္တစက္ခုဒီပနီကို ရေးသူ မိုးရွေးဇေတဝန်ဆရာတော် အရိယ
ဝံသအာဒိစ္စရုံသီမထေရ်မြတ်မှာ ဘကြီးတော်ဘုရား လက်ထက်
မှန်နန်းရာဇဝင်ဇော် ပြုစုရေးအဖွဲ့၌ အတူတကွ ပါဝင်သူ
ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးနှစ်ဦးဖြစ်၏။ သို့ဖြစ်လျက်နှင့် ဤဆပုဒ် နှစ်ပါး
အချက်တွင် အယူအဆမတူမျှပဲ ဖြစ်နေကြ၏။

ဤသို့အဘက်ဘက်က အချက်ချက်တို့ကို ထောက်ထား၍
သတ္တုချကြည့်သောအခါ ဒုတိယဆပုဒ်မထေရ်ပြုစုသည့်ဘက်က
အလေးသာနေကြောင်း တွေ့ရပေသတည်း။

နာမည်ကျော် ကျမ်းနှစ်ကျမ်း

အထက်ပါ ပထမဆပုဒ်စီရင်သည် ဒုတိယဆပုဒ် စီရင်သည်
ဟု ငြင်းခုံနေကြသော ကစ္စာယနဗျာကရုဏ်းခေါ် ကစ္စည်း
သဒ္ဒါကြီးရှစ်စောင်၏ အဖွင့်သုတ္တန်ဒွေသကျမ်းနှင့် သဂြိုဟ်ကျမ်း
ခေါ် အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟကျမ်း၏အဖွင့် သင်္ခေပဝဏ္ဏနာဠိကာ
ကျမ်း နှစ်စောင်ကား သာသနာဝင် “ဂန္ထဝင်” တွင် နာမည်
ကျော် ကျမ်းနှစ်စောင်ဖြစ်၏။ အဘယ်ကဲ့သို့ နာမည်ကျော်ပါ
သနည်း။ အကောင်းဘက်ကလော၊ မကောင်းဘက်ကလော၊ ဟု
မေးရန်ရှိ၏။ အဖြေကား မကောင်းဘက်က ဖြစ်ပါသည်။
သာသနာဝင် “ဂန္ထဝင်” တွင် ဤကျမ်း နှစ်ကျမ်းလောက်
နာမည်ဆိုးသောကျမ်း မရှိသလောက် ဖြစ်ပေ၏။ ထိုစကား
ထင်ရှားစေအံ့။ သာသနာပိုင်လူထွက် မင်းတိုင်ပင်အမတ်ကြီး

မဟာဓမ္မသင်္ကြံ ဘွဲ့ခံ မောင်းထောင်ဆရာကြီးက သူ၏သာသနာ လက်ရာစာတမ်းတွင်။

“ပုဂံတွင် သီဟိုဠ်ပြန် ရှင်ဆပုဒသည် သဒ္ဒါတတ်၍ သုတ္တ နိဒ္ဒေသကျမ်းကိုလည်း စီရင်၏။ ပရမတ်တတ်၍ သင်္ခေပဝဏ္ဏနာ နာမစာရ ဒီပကကျမ်းများ ကိုလည်း စီရင်၏ဟု ဖော်ပြထား ခဲ့၏။

သို့သော် ပိန္နဲကတ်ကို ကျက်စားနေကြသော စာသင်၊ စာချ သံသဘောဝင်အတွင်း၌ ဥဒါန်းစကား အစဉ်အလာ အားဖြင့် ပြောကြားနေကြသည်ကား—

“သဒ္ဒါမတတ်မှန်း သိအောင် ဆပုဒမထေရ်လည် သုတ္တ နိဒ္ဒေသကျမ်းကို စီရင်ရေးသားသွားခဲ့၏။”

“အဘိဓမ္မာ မတတ်မှန်း သိအောင် ဆပုဒ မထေရ်သည် သင်္ခေပဝဏ္ဏနာ ဋီကာကျမ်းကို စီရင်ရေးသား သွားခဲ့၏။”

ဟူ၍ ဥဒါန်းစကား ပြောဆိုနေကြ၏။ အကြောင်းကား သုတ္တ နိဒ္ဒေသကျမ်းတွင် သန္ဓိဒုတိယကဏ္ဍ။ “ယမေဒန္တဿာဒေသော” သုတ်၏ အဖွင့်၌ အဓိဂဏာခေါ်မျာယံ ဓမ္မော ဟူသော ဥဒါဟရုဏ်(ပြယုဂ်)ပါရှိ၏။ ထိုဥဒါဟရုဏ် (ပြယုဂ်) တွင် ပါ သော “မျာယံ” ကိုရုပ်တုကပ်ပုံပြရာ၌ မှားယွင်းနေသောကြောင့် ဟူပေ၏။ ထို့ပြင်လည်း သုတ္တနိဒ္ဒေသတွင် အခြားချွတ်ယွင်း ချက်များနှင့် မလိုအပ်သော အရာများ ပါရှိနေသည် ဟူပေ၏။

သင်္ခေပဝဏ္ဏနာဋီကာ တွင်လည်း “သောက” ဟူသော ပုဒ်ကိုဖွင့်ရာ၌ သောကောတိဒေါသော။ ။ ဟု မှားယွင်းစွာ ဖွင့်ဆိုထားသောကြောင့်ဟူပေ၏။

ရွှေကျင်သာသနာပိုင် မဟာဝိသုဒ္ဓါရုံ ဆရာတော် ဘုရားကြီး၏
ရေးသားချက်

ရွှေကျင်နိကာယ ဓမ္မသေနာပတိ ဒုတိယမြောက် ရွှေကျင်
ဂိုဏ်းကြီး၏သာသနာပိုင်ဖြစ်သော “ဝိသုဒ္ဓါစာရဒ္ဓဇဓိပတိသီရိ
ပဝရမဟာဓမ္မရာဇာဓိရာဇဂုရု” ဘွဲ့တံဆိပ်တော်ရ မဟာဝိသုဒ္ဓါ
ရုံဆရာတော်ဘုရားကြီးက ဝိသုဒ္ဓါရုံ အဆုံးအဖြတ် ကျမ်းတွင်
သုတ္တန်ဒွေသနှင့် သဒ္ဓမ္မပဝဏ္ဏနာ ဋီကာကျမ်းနှစ်စောင်နှင့် စပ်
လျဉ်း၍ အောက်ပါအတိုင်း ရေးသားဖော်ပြထားခဲ့၏။

“တတြာယ မာဒိဘဝတိ၊ ဣဓပညဿဘိက္ခုနော။
ဣန္ဒြိယဂုတ္တိသန္တုဋ္ဌိ၊ ပါတိမောက္ခေစ သံဝရော။ ။

တတြ၊ ထိုနိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း လမ် ကောင်းပဋိပဒါ၌။
ဝါ။ တို့တွင်။ အယံ၊ ဤဆိုလတ္တံ့ သောစတုပါရိသုဒ္ဓိ သီလအကျင့်
သည်။ အာဒိ၊ အစသည်။ ဘဝတိ၊ ဖြစ်၏။ ဣဓ၊ ဤသာသနာ

တော်၌။ ပညာဿ၊ ပညာဉာဏ်ရှိသော။ ဘိက္ခုနော၊ ရဟန်း၏။
ဣန္ဒြိယဂုတ္တိ၊ စက္ခုစသည်ကိုစောင့်စည်းခြင်း။ ဣန္ဒြိယသံဝရသီလ
လည်းကောင်း။ သန္တုဋ္ဌိ၊ ပစ္စည်းလေးပါး၌ရောင်ရဲလွယ်ခြင်း။ အာ
ဇီဝပါရိသုဒ္ဓိ၊ ပစ္စယသန္နိသိတသီလနှစ်ပါး၎င်း။ ပါတိမောက္ခော၊
ပါတိမောက္ခဇေဒကသီလ၌။ သံဝရောစ၊ စောင့်ရှောက်ဖြည့်ကျင့်
ခြင်းလည်းကောင်း။ အယံ၊ ဤစတုပါရိသုဒ္ဓိ သီလသည်။ အာဒိ၊
အရင်းမူလအရာသည်။ ဘဝတိ၊ ဖြစ်၏။

ဟူသော သူတော်အများ သုံးကြသည့် ဓမ္မပါဠိတော်
ကိုမျှမတွေ့မိ၍ တကြာယမာဒိ ဟူသော သန္နိပ္ပယုဂ်ကိုပင်
အလုံလုံ အချော်ချော် အနက်သမ္ပန်ခြင်း သမ္ပန္နဆက္ကကို
အထပ်ထပ်ဖွင့်ပြခြင်းစသည်ဖြင့် ပေဖြုန်းသောသဒ္ဓန်ဒွေသ
ကျမ်း (သုတ္တန်ဒွေသကျမ်းကို ဆိုလို၏။) သူငယ်အများ
ဟောရွတ် ဆောင်ရွက်ရိုးဓာတုကထာဝဝတ္ထာန်ကိုမျှမရမိ
သတိမထင်သောကြောင့်သောကောတိဒေါသော စသည်
ဖြင့် ဖွင့်မှားသော သင်္ခေပဝဏ္ဏနာဋီကာကျမ်းတို့ကို စီရင်
သော သင်္ခေပဝဏ္ဏနာ ဆရာလည်း ဋီကာကျော် စကားမျှ
သောက်ကိုမိ၍ မူလဋီကာဝါဒကောဒသမသတ္တာဟ ဖြစ်
လျှင် ရှေ့ဆယ်သတ္တာဟကို ကလလ၊ အပ္ပဒ၊ ပေသိ၊ ဃန၊
ပသာ ခ-ငါးပါးနှင့် ခွဲစိတ်၍ ကြိတ်နည်းဝေမျှသင့်၏ဟု
ရမ်းဆလျက် ကလလံဒွေသတ္တာဟံ၊ အပ္ပဒံဒွေသတ္တာဟံ၊
စသည်ဖြင့်ဆိုမိဟန်ရှိချေသည်။”

ဟု ရေးသားဖော်ပြတော်မူခဲ့၏။ ရေးသား ဖော်ပြခြင်း၏
အကြောင်းကား နိုင်ငံကျော် မုံရွာလယ်တီဆရာတော်ကြီး၏

မေးမြန်းချက်ကို ဖြေဆိုသော အာယတနဝိနိစ္ဆယကထာထဲ၌ စကားအလျဉ်းသင့်၍ မဟာဝိသုဒ္ဓါရုံ ဆရာတော်ဘုရားကြီးက ရေးသားဖော်ပြသွားခြင်း ဖြစ်ပေ၏။

ပထမဆပုဒ်မဖြစ်စေချင်

သာသနာဝင်၊ ဂန္ထဝင်တွင် မင်ခဲနှင့် အမည်းစိန်ချသကဲ့သို့ နာမည်ဆိုးနေသော သုတ္တနိဒ္ဒေသနှင့် သင်္ခေပ ဝဏ္ဏနာ ဋီကာ ကျမ်းနှစ်စောင်ကို ပုဂံအရှင် ဥတ္တရာဇိဝတ် တပည့် ပထမဆပုဒ် မိထေရ် စီရင်သော ကျမ်းမဖြစ်စေချင်ပေ။ အကြောင်းကား ထိုအချိန် ထိုအခါက သာသနာတော်၏ ဗဟို ဌာနချုပ်သဖွယ် ဖြစ်၍ သာသနာ ဇောတိပါတုဘာဝဌာန ဆိုလောက်သော သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ ၁၀ နှစ်တိုင်တိုင် အသက္ကဋ္ဌာနှင့်တကွ ပိဋကတ် သုံးပုံကို ဆုံးကုန်အောင်သင်ကြားခဲ့သော ပိဋကတ္တယပါရဒသီ ဖြစ်၍တကြောင်း။ ပုဂံပြည်၏ ပစ္ဆိမသံသ ဝါ သီဟိုဠ်ဂိုဏ်း သံသာစု၏ အာဒိကမ္ဘိကံ ပဓာန နာယက ဖြစ်သောကြောင့် တကြောင်း။ ထိုကဲ့သို့သော မထေရ်မြတ်ပြုစုသည့် ကျမ်းတွင် မှားယွင်းချက်ပါလျှင် သာသနာဝင် အဆက်အနွယ်၌ ထိခိုက် လာမည် စိုးမိသောကြောင့်တည်း။

ဤကား သုတ္တနိဒ္ဒေသနှင့် သင်္ခေပ ဝဏ္ဏနာ ဋီကာ ကျမ်းပြုဆရာ ဆပုဒ်ဝိဝါဒကထာ အတွက် ရှင်းပြချက် တည်း။

ငစွယ်ရှင် ပံသုကုမထေရ်

နရပတိ စည်သူ မင်းတရား လက်ထက် ပုရိမ သံဃာ့ခေါ်
ရှင်အရဟံ၏ အနွယ်တော် သံဃာစေတီမှ သီလဗုဒ္ဓိ^၁ အမည် ရှိ
သော မထေရ်တပါးသည် ဂဟပတိစီဝရ ခေါ် ဒါယကာတို့
လှူဒါန်းသော သင်္ကန်းကို ခံယူဝတ်ရုံခြင်းမပြုပဲ သုသာန် တစ
ပြင် သင်္ချိုင်း၌ လှူသေကောင်ကိုလှမ်းသေး အဝတ်တို့ကိုသာ
ကောက်ယူ၍ ပံသုကုသင်္ကန်း ချုပ်လုပ်ဝတ်ရုံ၏။ ထိုမထေရ်
ကို ရဟန္တာဟု သမုတ်ကြ၏။ ပံသုကုသင်္ကန်းကိုသာ ဝတ်ရုံ
သုံးဆောင်သဖြင့် ဘွဲ့မည်တော်ကို မခေါ်ဝေါ်ကြတော့ပဲ
ပံသုကုမထေရ်ဟုပင် ခေါ်နေကြ၏။ ဘွဲ့မည်တော်ကိုသိသူပင်
အတော်ရှားနေ၏။ တနေ့သ၌ ‘ငစွယ်ငယ်’ ခေါ်သော နွား
ကျောင်းသားကလေးသည် သူငယ်ချင်း အဖော်များနှင့် နွား
ကျောင်းယင်း—

“သူငယ်ချင်းတို့၊ မင်းတို့လဲကုသိုလ်ရအောင် ငါလဲ ကုသိုလ်
ရအောင် ငါ သေချင်ယောင် ဆောင်နေမည်၊ ငါ့ကိုယ်ပေါ်
မှာ မင်းတို့ရဲ့ အဝတ်ပုဆိုးတွေကို လှမ်းထား၊ ပြီးတော့ ပံသုကု
သင်္ကန်းမြတ်ဆီသွားပြီး ငါ့ အလောင်းပေါ်က အဝတ်တွေကို
ပံသုကု ကောက်တော်မူလှည့်ပါလို့ လျှောက်ချေကြ” ဟု သူငယ်
ချင်းတို့အား ပြောပြလေ၏။

၁။ အချို့ သာသနာဝင်ကျမ်း၌ ‘သီလဝုဗ္ဗိ’ဟု ဖော်ပြထား၏။
သာသနာလင်္ကာရ စာတမ်းတွင် ‘သီလဗုဒ္ဓိ’ဟု ပါရှိ၏။

သုဇယ်ချင်းတစုတို့ကလည်း သဘောတူကြလေ၏။ သို့ဖြစ်၍ ‘ဇွယ်ဇယ်’လည်း သုသာန်တစုပြင် (သင်္ချိုင်း)သို့ သွား၍ ပက်လက်လှန်အိပ်ကာ လူသေကောင်ယောင် ဆောင်နေလေ၏။ သုဇယ်ချင်းတစုတို့က ဇွယ်ဇယ်၏ ကိုယ်ပေါ်၌ အဝတ်များ လှမ်းထားကြပြီး ပံသုကုမထေရ်မြတ်ထံ သွားရောက်လျှောက်ထားကြလေ၏။ ပံသုကုမထေရ်မြတ်လည်း သုဇယ်တစုတို့၏ လျှောက်ချက်အရ သုသာန်တစုပြင်သို့ ကြွလာပြီး ဇွယ်ဇယ်၏ကိုယ်ပေါ်မှ လှမ်းထားသော အဝတ်များ ပံသုကုကောက်ယူတော်မူလေ၏။ ပံသုကုမထေရ်မြတ်ကြွသွားပြီးနောက် လူသေယောင်ဆောင်နေသော ဇွယ်ဇယ်မှာ လူသေအစစ်ကဲ့သို့ ဖြစ်၍ အသက်မရှင် နေလေ၏။ သုဇယ်ချင်းတစုလည်း အမျိုးမျိုး စမ်းသပ်ကြည့်ရှု၍ တကယ် သေနေကြောင်း တွေ့ကြရသဖြင့် ‘ဇွယ်ဇယ်၏ မိဘအိမ်သွားကာ အကြောင်းကြားပြီး မိမိတို့ လုပ်ပုံလည်း ပြောပြကြလေ၏။ ဇွယ်ဇယ်၏ မိဘသားချင်း (မိသားစု)တို့လည်း အထိတ်တလန့် အံ့အားသင့်စွာ ငိုကြွေးကာဖြင့် ပံသုကုမထေရ်မြတ်ထံ ထိုအကြောင်းကို အမြန် သွားရောက် လျှောက်ထားကြလေ၏။ ပံသုကု မထေရ်မြတ် ကြွလာတော်မူ၍ ဇွယ်ဇယ်ကို ပရိတ်မေတ္တာပြုလေရာ ဇွယ်ဇယ်လည်း ချက်ချင်းထ၍ မထေရ်မြတ်ကို နှိုးလေ၏။ ဇွယ်ဇယ်၏ မိဘတို့လည်း ဇွယ်ဇယ်ကို သခင်မြတ်အား လှူလေ၏။ ထိုအခါမှစ၍ ပံသုကုမထေရ်မြတ်ကို ‘ဇွယ်ရှင်’ဟု ခေါ်တွင်လေသတည်း။ ထိုဇွယ်ရှင် ပံသုကုမထေရ်မြတ်ကို ဘုရင် နရပတိသည် သူမင်းတရားလည်း အလွန်ကြည်ညိုတော်မူ၏။

နရပတိစည်သူမင်းတရားနှင့် ငစွယ်ရှင် ပံသုကုမထေရ်

တရံရာအခါ နရပတိစည်သူမင်းတရားသည်တူးရှင်းတောင် မှ ပြန်၍ အလာတွင် ခရီးအကြား ချောင်းဘခုတွင် ပတ္တမြား ရောင် တောက်သည်ကို မြင်၍ ဤအရပ်၌ ငါ့ကို ကောင်းမှု ကုသိုလ်တခု ပြုစေချင်ပုံ ရသည်ဟု တွေးထင်တော် မူမိလေ ၏။ သို့ဖြစ်၍ ထိုချောင်းကို ရေမရှိပဲ မြေ ပကတိဖြစ်အောင် ပြည်သူပြည်သား အပေါင်းတို့အား ဖို့စေလေ၏။^၁ ထိုသို့ ဖို့ရ သည့်အတွက် ပြည်သူပြည်သား အပေါင်းတို့မှာ အလွန်အမင်း ဆင်းရဲပင်ပန်းခြင်း ဖြစ်ကြရလေ၏။ ဘုရင်မင်းမြတ် ကုသိုလ် ကောင်းမှုပြုရန် ချောင်းကို မြေဖို့နေသည်ဟူသော ကောလာ ဟလသတင်းသည် ပုဂံတပြည်လုံး လွှမ်းကား ထင်ရှားကျော် ကြားနေလေ၏။ ထိုသို့ ဖြစ်နေစဉ် တနေ့သော နံနက်တွင် ငစွယ်ရှင် ပံသုကု မထေရ်မြတ် နန်းတော်သို့ ကြွလာပြီး—

“တကာတော်မင်းကြီးကောင်းမှုပြုမည်ဟု ကြံစည်ပြီးပြုလုပ် နေတယ်။ ယခု လက်ငင်းဖြစ်နေတာက ကောင်းမှု မဖြစ်ပဲ မကောင်းမှု ဖြစ်နေတယ်။ ပြည်သူသတ္တဝါတွေ ဆင်းရဲဒုက္ခ တွေ နေကြရတယ်” ဟု မိန့်တော်မူလေ၏။

ဘုရင်မင်းမြတ်လည်း ဘာမျှ ပြန်လည်၍ မလျှောက်ထား ပဲ မထေရ်မြတ်အား ဆွမ်းကပ်လေရာ—

၁။ ထိုမြေဖို့သောနေရာတွင် စူဠာမဏိစေတီတော်ကို တည်ထား စတင်မှု၏။ စူဠာမဏိစေတီတော်မှာ မုခ် ၂ ဆင့်ရှိ၏။

“တကာတော်မင်းကြီး လှူသော ဆွမ်းကို ငါ မခံလို” ဟု ပံသုကူ မထေရ်မြတ်က မိန့်တော်မူလေ၏။

ထိုအခါ ဘုရင်မင်းမြတ်က—

“ဘုန်းတော်ကြီးဘုရား၊ အကျွန်ုပ် ဆွမ်းကို ဘုဉ်းပေးတော် မမူချင်လျှင် အကျွန်ုပ် တိုင်းပြည်တွင် နေတော်မမူမှ ဖြစ်ပေ မည်။ ပြည်သူပြည်သားတွေ လှူသော ဆွမ်းလည်း အကျွန်ုပ် ဆွမ်းပင် မဟုတ်ပါလား” ဟု လျှောက်ထားရာ ပံသုကူ မထေရ် မြတ်လည်း—

“တကာတော်မင်းကြီး၊ သည်လိုဆိုလျှင် ငါ-သီဟိုဠ်သို့ ကူး တော့မည်” ဟု မိန့်မြောက်ပြီး ပြန်ကြွသွားလေ၏။ ငစွယ်ရှင် ပံသု ကူ မထေရ်မြတ်လည်း ကျောင်းသို့ရောက်လျှင် သီဟိုဠ်သို့ ကူး ရန် အကြံနှင့် စွယ်ကြိုအရပ်ရှိ ‘တောကြီး’ ထဲသို့ သွား၍ သီတင်း သုံးနေလေ၏။ ထိုအခါ ‘သရပါ’ တံခါး၌ စောင့်နေသော တံ ခါးစောင့်ဘီလူးသည် ငစွယ်ရှင် ပံသုကူ မထေရ်မြတ် သီဟိုဠ်သို့ ကူးဘော့မည် ဆိုသည့်အတိုင်း ရှင်ဘုရင် ထွက်လာသောအခါ မရှောင်မလွဲ (ဖယ်ရှားမပေးပဲ) တံခါးထက်၌ ကားရားကြီး ရပ် လျက် နေလေ၏။ ရှင်ဘုရင်လည်း အထိတ်တလန့် ဖြစ်ကာ သမားဟူးရားတို့ကို ခေါ်၍ ဆေးဝါးမန္တရားတို့ဖြင့် စီရင်ပြု လုပ်စေ၏။ သို့ရာတွင် ဘီလူးကား ကားရားကြီး ရပ်လျက်ပင် ရှိနေလေ၏။ သို့ဖြစ်၍ ဟူးရားဖြူ ဟူးရားညိုတို့ကို ခေါ်ကာ မေးမြန်းရလေရာ။

“ငစွယ်ရှင် ပံသုကူမထေရ်မြတ်ကို မသင့်မတင့် မချေမငံ လျှောက်ထားမိ၍ ဘီလူး မရှောင်မလွဲပေ ကားရားကြီး ရပ် နေခြင်း ဖြစ်ပါသည်” ဟု လျှောက်ထား ကြလေ၏။ ဘုရင်

မင်း မြတ် လည်း အမတ်တို့ကို စေလွှတ်၍ ပံ့သုကုမထေရ် မြတ်ကို အကြိမ်ကြိမ်ပင့်စေရာ မထေရ်မြတ်လည်း မကြာလာပဲ သီဟိုဠ်သို့ ကူးရန် စီမံနေတော်မူလေ၏။ ဘုရင် မင်းမြတ်လည်း အကြားအမြင်ဗဟုသုတနှင့်ပြည့်စုံ၍ နေရာတကာတွင်ထမြောက် အောင်မြင်အောင်စွမ်းဆောင်နိုင်သော အမတ် “တုရင်ပစ္စည်း” အား သခင်မြတ်ကို မပါ-ပါအောင် ပင့်ရမည်ဟု အမိန့် ပေးကာ စေလွှတ်လိုက် လေ၏။ တုရင်ပစ္စည်းလည်း ဗဟုသုတ ကြွယ်ဝသူ ဖြစ်၍ မြတ်စွာဘုရား ရုပ်တုတော် ရှေ့ဆင်းတု တဆူကို ရှေ့လှေတွင်တင်ပြီး မထေရ်မြတ်သံ လာခဲ့လေ၏။ မထေရ်မြတ်လည်း ထိုအချိန်၌ သင်္ဘောဆိပ်သို့ ကြွလာသဖြင့် တုရင်ပစ္စည်းနှင့် တွေ့လေ၏။ တုရင်ပစ္စည်းက-

“သဗ္ဗညုမြတ်စွာဘုရား ဤဆိပ်သို့ ရောက်တော်မူနေသည်။ ပံ့သုကုမထေရ် လာစေသတည်း” ဟု လျှောက်ထားရာ မထေရ် မြတ်လည်း ဘုရားရှင်၏ အမိန့်တော်ဟူသော အာဏာကို မလွန် ဆန်အပ်သည်ဖြစ်၍ လိုက်တော်မူလေ၏။ မထေရ်မြတ်သည် လှေပေါ်သို့တက်လာပြီး ဘုရားရုပ်တုတော်ကို ဝတ်ဖြည့်တော် မူ၏။ ထိုသို့ ဝတ်ဖြည့်နေခိုက်လှေတော်ကို အပြင်းလှော်ခတ်၍ ပုဂံရှေ့မြို့တော်သို့ ဆန်တက်ခဲ့လေ၏။ တုရင်ပစ္စည်းလည်းလှေနှင့် ဆန်တက်ယင်း မထေရ်မြတ်အား သာသနာတော် ချီးမြှောက် ပြုစုတော် မူပါမည့်အကြောင်း အမျိုးမျိုး တိုးလျှိုးတောင်းပန် လျှောက်ထားလေ၏။ မထေရ်မြတ်လည်း သာသနာရေး ကိစ္စ ဖြစ်၍ လက်ခံတော် မူလေ၏။ ဘုရင်မင်းမြတ်လည်း မူးမတ် ဗိုလ်ပါ အပေါင်းနှင့် မထေရ်မြတ်ကို ခရီးဦး ကြိုဆိုနှင့်၏။

လှေတော်ဆိုက်သည်နှင့်တပြိုင်နက် လှေတော်ပေါ်မှ မထေရ်မြတ်
ကို လက်တော်မကာ နန်းတော်သို့ပင့်ဆောင်သွား လေ၏။

“သရပါ”တံခါးသို့ရောက်လျှင် တံခါးစောင့် ဘီလူးလည်း
တံခါးထက်တွင်ကားရားကြီး ရပ်နေရာမှဆင်း၍ မထေရ်မြတ်ကို
ဦးချနှင့်၏။ နန်းတော်ပေါ်သို့ ရောက်သောအခါ ဘုရင်မင်းမြတ်
လည်း ဆွမ်းကို ကိုယ်တိုင် လက်တော်ဖြင့် ပြင်ဆင်၍ မထေရ်
မြတ်အား ကပ်လှူလုပ်ကျွေးတော်မူ၏။

“ယနေ့မှစပြီး အရှင်မြတ်၏ အဆုံးအမ သြဝါဒကိုခံပါ
တော့မည်” ဟုလည်း လျှောက်ထားလေ၏။ ထို့နောက် (၁)
ဇေယသုရ။ (၂)ဇေယသိခံ။ (၃)ရာဇသုရ။ (၄)ဂင်္ဂသုရ။
(၅)ပျံချီ ဟူသော သားတော်မင်းသား ငါးပါး တို့ကိုလည်း
မထေရ်မြတ် အား လှူတော် မူလေ၏။ ဆွမ်းဘုဉ်း ပေးပြီး
မထေရ်မြတ် ကြွတော်မူသောအခါ မင်းသားငါးပါးတို့လည်း
မထေရ်မြတ်နှင့်အတူ မထေရ်မြတ် နောက်သို့ လိုက်သွားကြ
လေ၏။ လမ်းခရီးခုလတ်သို့ ရောက်လျှင် မထေရ်မြတ်လည်း
ရပ်တန့်ကာ မြေကြီးပေါ်တွင် အဝန်းအဝိုင်း ငါးကွက်သား၍
မင်းသားတို့ကို ပြသပြီး ပြန်လှူတ်လိုက်လေ၏။ မင်းသားတို့
ပြန်လာ၍ ထိုအကြောင်းကို ခမည်းတော် ဘုရင်မင်းမြတ်အား
လျှောက်ထားကြရာ ငါ့- သားတော်တို့ကို ကောင်းမှုပြုစေ
လိုသည်ဟု ဘုရင်မင်းမြတ်က မိန့်မြှောက်တော်မူလေ၏။ မထေရ်
မြတ်၏ အလိုတော်အတိုင်း ကုသိုလ်ပြုရန် သားတော်တို့၏
ကိုယ်နှင့်အမျှ ရွှေကိုချိန်ပြီး ထိုရွှေကို ကံကျွေးပြု၍ စာကြို
ဘုရားလှ။ မြေပုံသာဘုရားလှ။ ကန်စွန်းအိုဘုရားလှ။ သိကြား

တောင် ဘုရားလှ။ ချောက်ဘုရားလှ ဟူသော ဤဘုရားလှ
ငါးဆူကို လှူဒါန်းတည်ထားတော်မူ၏။

ပေါင်လောင် ရှင်ကဿပနှင့် အရှင် သုမေဓာမထေရ်

နရပတိစည်သူ မင်းတရားလက်ထက်တွင် ပေါင်လောင်ရှင်
ကဿပ မထေရ်နှင့် အရှင်သုမေဓာမထေရ် ၂ ပါးတို့သည်လည်း
အကျင့်သီလ အာစာရနှင့် ပြည့်ဝ၍ ငစွယ်ရှင် ပံသုကုမထေရ်
ကဲ့သို့ပင် ရဟန္တာအရိယာဟု သမုတ်ခြင်းခံကြရ၏။ ပေါင်လောင်
ရှင်ကဿပနှင့် အရှင်သုမေဓာတို့၏ အကြောင်းကို မင်းတိုင်ပင်
အမတ်ကြီး မဟာဓမ္မသင်္ကြံ၏ သာသနာလင်္ကာရ စာတမ်း၌
အောက်ပါအတိုင်း ဖော်ပြထား၏။

“နရပတိ စည်သူမင်းကြီး လက်ထက်ပင် ရှင်ကဿပ
သည် ပေါင်လောင်အရပ်သို့ ဒေသစာရီ လှည့်ပတ်သည့်
ကာလ ပေါင်လောင် အကြီးတို့က ပေါင်လောင်ငယ်
နှစ်ယောက်ကို အလုပ်အကျွေးအပ်လှူ၍ ပေါင်လောင် လှူ
မျိုးတို့ ကိုင်းညွတ်သောကြောင့် ပေါင်လောင်ရှင်ဟု တွင်
လေသည်။ ထိုပေါင်လောင် ရှင်ကဿပသည် သီဟိုဠ်သို့
သွားလိုလျှင် နတ်သိကြားတို့ ကျားယောင် ဖန်ဆင်း၍
တင်ပို့သည်။ ရံခါလည်း သင်္ဘောစီး၍ သွားသည်။ တရံရော
အခါ သင်္ဘောစီး၍ လိုက်လေလျှင် ပင်လယ်ရေပြင်တွင်
သင်္ဘော မသွားပဲ တန်ခိုးရပ်ခဲ့၍ မသူတော် ပါချေပြီဟု
စာရေးတံ ကောက်ကြသော် ရှင်ကဿပကိုသာ သုံးကြိမ်

တိုင်အောင် စာရေးတံကျလေရကား သဘောက ချကြ
လေ၏။ ထိုသို့ချသည်ကို မိကျောင်းကျောက်ထက် တင်၍
(မိကျောင်းက ကျောက်ကုန်းထက် တင်၍ဟု ဆိုလိုသည်)
သီဟိုဠ်ရောက်အောင် ပို့လေ၏။ ဘီလူးကျွန်းသို့ ဒေသ
စာရီ လှည့်ပတ်သည်တွင်လည်း ဘီလူး မျက်မမြင်တို့အား
မေတ္တာရေချမ်းပေး၍ မျက်မြင်စေ၏။ ထိုသို့သော ကျေးဇူး
ကြောင့် ရေမန်၊ ငတင်ကျည်း ဟူသော ဘီလူးညီအစ်ကို
နှစ်ယောက်ကို ဘီလူးတို့က အပ်လှူလိုက်သည်။ သီဟိုဠ်
မဟာစေတီပုံ၊ လောဟပါသာဒပုံ၊ ဓာတ်တော် မေ့တော်
မဟာဗောဓိညောင်ရွှေတော် အစေ့များကို ဆောင်ခဲ့သည်
ဟု ကျောက်စာရှိသည်။

ရှင်သုမေဓာလည်း ဟလင်းမြို့တော် မှက်ထီးသရိုင်းရွာမှ
အရှေ့တောင်ယွန်းတွင် ဒိန်ကျောင်းဟု ရှေးကရှိ၏။ ထို
ကျောင်း၌ နေသည့်ဖြစ်၍ ‘ဒိန် ကျောင်း ရှင်သုမေဓာ’ဟု
တွင်သည်။ ရှင်သုမေဓာလည်း ပံသုကူကိုဆောင်လေ့ရှိသည်။
အကျင့်သီလထက်မြက်သည်ဖြစ်၍ စျားန်အဘိညာဉ် ရသသူ
ဟု ထင်ရှားသည်” ဟု ဖော်ပြထားပေ၏။

ပေါင်လောင်ရှင်ကဿပပြုသောကျမ်း

မိုင်းခိုင်းမြို့စား ပိဋကတ်တော်အုပ် မင်းကြီး မဟာသီရိ
ဇေယသုဘူခံ ဦးရံ၏ ပိဋကတ်သမိုင်းစာတမ်း၌—
“မဟာဗောဓိဝင်ဋီကာကို ဇမ္ဗူဒိပ်ကျွန်း တမ္ပဒီပတိုင်း
အရိမဒ္ဒနာမည်သော ပုဂံမြို့၊ သက္ကရာဇ် ၅၃၆ ခုနှစ် နန်း

တက်သော နရပတိစည်သူမင်း နန်းစံသုံးနှစ်တွင် ထီးလင်းမြို့
စီရင်စု၊ ပေါင်လောင်ရွာဇာတိ၊ ရှင်မဟာကဿပ၊ ပုဂံမြို့
တောင်ခရီး တတိုင်ကျော်ကွာ တောရကျောင်း၌ သီတင်း
သုံးနေစဉ် ပြုသည်။ မဟာဗောဓိဝင်ဋီကာ အမည်ကိုလည်း
သဟဿရံသီဋီကာ အမည်မှည့်သည်” ဟု ဖော်ပြထား၏။
အထက်ဖော်ပြခဲ့သော ပေါင်လောင် ရှင်ကဿပပင် ဖြစ်ပေ၏။

မဟာဒွါဂုနိကာယ သာသနဝံသဒီပနီတွင်—

“နရပတိစည်သူ မင်းကြီး၏ သားတော် သီခဝိဇယ
မင်းသားသည် ထိုဗောဓိဝင် ဋီကာကို သက္ကရာဇ် ၅၆၅
ခုနှစ်၌ ပေထက်သို့ ကောင်းစွာ ရေးတင်သည်ဟု နိဂုံး၌
ဆိုသည်။ ထိုအရှင်မြတ်အား နရပတိစည်သူမင်းကြီး ဆရာ
ပြု၍ ကိုးကွယ်တော်မူသည်။ ကျောင်းဆောက်၍ ဝတ္ထုကံ
လယ်မြေ လှူတော်မူသည်ဟု ကဿပကျောင်း ကျောက်စာ၌
ဆိုသည်” ဟူ၍လည်းကောင်း။

ဗောဓိဝင်ဋီကာ နိဂုံး၌ ဇေယသီခကို သီခဝိဇယဟု
ဆိုသည်။ မယ်တော်ကိုလည်း ‘သဒါ သဒ္ဓါယ ဒက္ခာယ၊
သုတော ဒက္ခိဏ ဒေဝိယာ’ စသည်ဖြင့် တောင်ပြင်သည်
မိဖုရားဟုဆိုသည်” ဟူ၍လည်းကောင်း ဖော်ပြထား၏။

ခုဒ္ဒသိက္ခာအဋ္ဌကထာနိဿယဟောင်း

ပိဋကတ်တော်အုပ်မင်းကြီး မဟာသီရိဇေယသူ၏ ပိဋကတ်
သမိုင်း စာတမ်း၌—

“ခုဒ္ဒသိက္ခာ အဋ္ဌကထာ နိဿယဟောင်းကို သက္ကရာဇ် ၄၅၅ ခုနှစ်၊ အရိမဒ္ဒနာမည်သော ပုဂံမြို့၌ နန်းတက်သော သီရိတြိဘဝနာဒိတျာ ပဝရ ပဏ္ဍိတ သုဓမ္မရာဇာ မဟာဓိပတိ နရပတိစည်သူ တံဆိပ်နာမံ ခံသော အလောင်းစည်သူမင်း လက်ထက် ထီးလင်းမြို့ စီရင်စု ပေါင်လောင်ရွာဇာတိ ရှင် မဟာကဿပ ပုဂံမြို့စောဘင် ခရီး တတိုင် ကျော် ကွာ တောရကျောင်း၌ သီတင်း သုံးနေစဉ် စီရင်သည်” ဟု ဖော်ပြထား၏။

မှတ်ချက်။ ။ ဤ ရှင်မဟာကဿပ ဆိုသည်လည်း အထက်၌ ဖော်ပြခဲ့ပြီးသော နာမည်ကျော်ပေါင်လောင် ရှင်ကဿပ ပင် ဖြစ်၏။ သို့သော် ဗောဓိဝင်ဋီကာကို နရပတိစည်သူ လက်ထက်၌ ရေး၍ ခုဒ္ဒသိက္ခာအဋ္ဌကထာ နိဿယဟောင်းကို အလောင်းစည်သူ၏ လက်ထက်၌ ရေးသည်ဟု ဖော်ပြထား သဖြင့် ရုတ်တရက်သော် နှလုံးနှစ်ခွ သံသယဖြစ်သွားဖွယ် ရှိ၏။ အလောင်းစည်သူနှင့် နရပတိစည်သူမှာ ဘိုးတော်နှင့် မြေးတော် (မြေးအဘိုး) ဖြစ်၍ မဖြစ်နိုင်စရာ အကြောင်း မရှိပေ။ အလောင်းစည်သူက ဘိုးတော်ဖြစ်၍ နရပတိ စည်သူက မြေးတော်ဖြစ်၏။ အလောင်းစည်သူ နတ်ရွာ စံသောနှစ်နှင့် နရပတိစည်သူ နန်းတက်သော နှစ်မှာ ခုနှစ်နှစ်သာ ကွာခြား၏။ ဤတွင် အမှတ်လွဲစရာ အချက် တခု ရှိသေး၏။ ဘိုးတော်ဖြစ်သူ အလောင်းစည်သူမင်း၏ သီရိတြိဘဝနာဒိတျာ ပဝရ စသော တံဆိပ် နာမံတော် အတိုင်း မြေးတော်ဖြစ်သူ နရပတိစည်သူမင်းက တသဝေ

မတိမ်း အတူတူ ခံယူထားသဖြင့် ဘိုးတော်နှင့် မြေးတော်
ခွဲခြားမရအောင် ရောထွေးနေပြန်၏။

ဘွဲ့တော် အတူတူ ခံယူထားကြောင်းကို ‘သက္ကရာဇ်
ငါးရာ့လေးဆယ် ကြတိုက်နှစ်။ တော်သလင်း လဆန်း
တဆယ့်လေးရက်နေ့။ သီရိတြိဟဝနာ ဒိတျာပဝရပဏ္ဍိတ
သုဓမ္မရာဇ မဟာဓိပတိ နရပတိစည်သူ အမည်ရှိသော အရိ
မဒ္ဒနာပြည်ကြီး အရှင်ဖြစ်သော မင်းမြတ်’ ဟူသော ပုဂံ
နဂါးကျောင်း ကျောက်စာအရ သိရ၏။ ထိုဘွဲ့တော်ကြီး
တွင် အဆုံး၌ ‘နရပတိစည်သူ’ ဟူ၍ ပါနေသဖြင့် အချို့က
အလောင်းစည်သူကိုလည်း နရပတိစည်သူဟု ခေါ်နေကြရာ
သာ၍ပင် ရောထွေး ရှုပ်ထွေးသွားတော့၏။ ဤအထက်ပါ
နဂါးကျောင်း ကျောက်စာတွင် ‘သက္ကရာဇ် ငါးရာ့
လေးဆယ်’ ဟု သက္ကရာဇ် အတိအကျ ပါရှိနေ၍သာ မြေး
တော် နရပတိစည်သူမှန်း သိရတော့၏။ ဘွဲ့တံဆိပ်တော်
အရမူ အတူတူဖြစ်၍ မည်သူမှန်း မှန်းဆရန်ပင် ခဲယဉ်းပေ
တော့၏။ ဘွဲ့တံဆိပ် နာမံခံယူပုံကလည်း အက္ခရာတလုံးမှ
ခွဲခြားခြင်း မရှိပဲ ‘အထိမဟာသဒိသ’ ဆိုအပ်လှအောင်
တသဝေမတိမ်း ခံယူထားဘိ၏။ သို့ဖြစ်၍ ရာဇဝင်ဆရာ
အချို့က ဘိုးတော်နှင့် မြေးတော် ခွဲခြားရန် မြေးတော်ကို
စကားကိုးဆူဒါယကာ နရပတိစည်သူဟု ခေါ်ဝေါ်ရေး
သားကြ၏။ အကြောင်းကား စကားသားကို ဘုရားကိုးဆူ
ထုလုပ်တည်ထား ကိုးကွယ်သောကြောင့် ဖြစ်၏။ ဤတွင်
လည်း မရှင်းလင်းရအောင် လာပြန်၏။ ဦးကုလား၏ ရာဇ

ဝင်ကြီးတင် ဘိုးတော်အလောင်းစည်သူကို စကားကိုးဆူ
မုဋ္ဌာကိုးဆူများ တည်ထားသူ ဘုရားဒါယကာဟူ၍ ဖော်
ပြထားသဖြင့် ခဲ့ခြားမရအောင် ဖြစ်သွားရပြန်၏။ သို့ဖြစ်
ရာ အကောင်းဆုံးမှာ နန်းတက်သက္ကရာဇ်နှင့် ခဲ့ခြားခြင်း
သာ အရှင်းလင်းဆုံး ဖြစ်ပေသတည်း။

ပိဋကတ်တတ် ရဟန်းပျိုနှင့် မင်းသမီး

နရပတိစည်သူ မင်းတရားကား သာသနာတော်ရေးကို
အထူးအလေးပြုသူ သာသနဒါယကာ မင်းတရားဖြစ်၏။ သံဃာ
တော်များကို နန်းတော်သို့ ပင့်ပြီး မကြာမကြာ တခမ်းတနား
အလှူကြီး အတန်းကြီး ပေးလေ့ရှိ၏။ ထိုသို့ အလှူကြီးအတန်း
ကြီး ပေးရာ၌ နန်းတော်သူ နန်းတော်သား မင်းညီမင်းသားမှ
စ၍ မိဖုရား သားတော် သမီးတော် မောင်းမမိသံ မကျန်
သံဃာတော်များရွှေမှောက်သို့ လာရောက်ကာ ဖူးမြော်ခြင်း
ကန်တော့ခြင်း ပြု၍ ကြည်ညိုစား နေကြရ၏။ ထိုသို့ ပြုလုပ်
ခြင်းမှာ မိမိ၏ မိဖုရား မောင်းမမိသံများနှင့် သားတော် သမီး
တော် ဆွေတော်မျိုးတော်တို့အား သာသနာနှင့်နီးစပ်၍ ရတနာ
သုံးပါး ဆည်းကပ်ခြင်း၌ အကျင့်ရစေရန် ဖြစ်ပေ၏။ တနေ့
သ၌ ဘုရင်မင်းမြတ်၏ အလှူကြီးပေးသော ပွဲသဘင်သို့ ကြွ
လာကြသော သံဃာတော်များထဲမှ ရဟန်းပျိုတပါးသည် ဘုရင်
မင်းမြတ်၏ ကိုယ်လုပ်တော် မောင်းမငယ်တဦးမှ ဖွားမြင်သော
သမီးတော်တပါးကို မြင်သည်တွင် မရပ်မတည်နိုင်အောင်ဖြစ်
ကာ တပ်မက်ခြင်း ဖြစ်သွားလေ၏။ ကျောင်းသို့ ရောက်လျှင်

အစာရေစာမယူ ဆွမ်းအာဟာရ မမှီဝဲ မဘဉ်းပေးနိုင်ပဲ စွဲလမ်း
 သော ရူပါရုံအတွက် အိပ်စက်ရာမှ မထပဲ ဖြစ်နေလေ၏။ ထို
 ရဟန်းပျိုမှာ သာမညပုဂ္ဂိုလ်စား မဟုတ်ပဲ စာပေကျမ်းဂန်
 ဂန္ထန္တရ ဗဟုသုတရှိ၍ ပိဋကတ်ကို တတ်မြောက်အောင် သင်
 ကြားထားပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်၏။ သို့ဖြစ်၍ ဆရာသမား
 ဥပဇ္ဈာယ်များက အမျိုးမျိုးတရားပြုကာ ဆုံးမဩဝါဒပြုကြ
 လေ၏။ ရဟန်းပျိုကား တရားမရနိုင်ပဲ ရာဂမီး လောင်လျက်
 ရှိရာ မင်းသမီးကို မရလျှင် အသက်ကို စွန့်တော့မည့် အခြေ
 မျိုးသို့ ဆိုက်နေလေ၏။ ဆရာဖြစ်သူ မထေရ်များလည်း ပိဋ
 ကတ်ဘက်က ထက်မြက်သူ တပည့်တဦးအတွက် ယူကျုံးမရ
 ဖြစ်ကာ ကရုဏာပုဗ္ဗင်္ဂမ စိတ်ထားဖြင့် ဘုရင်မင်းမြတ်၏ ရွှေ
 နားတော်သို့ ရောက်အောင် ထိုအကြောင်းကို တဆင့်မှတဆင့်
 သတင်းပို့သိုက်ကြလေ၏။ ဘုရင်မင်းမြတ်မှာ သာသနာကို အထူး
 ကြည်ညိုသော မင်းတရားဖြစ်သည့်ပြင် မြတ်စွာဘုရား၏ မုခပါဠိ
 ပိဋကတ်တတ် ပုဂ္ဂိုလ်များကိုလည်း ကြည်ညိုလေးစား တန်ဖိုး
 ထားသူဖြစ်သောကြောင့် ထိုရဟန်းပျိုအတွက် အသက်ကယ်
 ဆယ်ရန် စီမံတော် မူလေ၏။ စီမံပုံကား—

“ထိုရဟန်းပျိုသည် ပိဋကတ် ကျမ်းဂန် သင်ကြား တတ်
 မြောက်ပြီးသူဟုဆိုသည်။ ခိုင်ခိုင်ခံ့ခံ့ သုံးဆောင်လောက်အောင်
 ကျမ်းတကျမ်းကို စီရင်ပြုစုရမည်။ ထိုသို့ စီရင် ပြုစုနိုင်လျှင်
 သမီးတော်နှင့် စုံဖက်၍ သူကောင်းပြုမည်” ဟု မိန့်မြှောက်ကာ
 ထိုအမိန့်ကို ရဟန်းပျိုထံရောက်အောင် ပို့ဆောင်လိုက်လေ၏။
 ထိုသို့ ဘုရင်မင်းမြတ်ထံမှ အမိန့်သံကို ကြား လျှင် ကြားချင်း

ရဟန်းပျိုလည်း အိပ်ရာထဲမှထကာ၊ အစာရေစာဆွမ်းအာဟာရ
 များ စားသုံးဘုဦးပေး၍ ကျမ်းပြုရန်စီမံလေ၏။ ရဟန်းပျိုသည်
 အားရဝမ်းသာ စိတ်အားတက်ကြွစွာနှင့် သီဟိုဠ်ကျွန်း အနုရာဇ
 မြို့တောင်ဘက်၊ မဟာဝိဟာရ ကျောင်းတိုက်နေ အရှင် 'ဝဇီရ
 ဗုဒ္ဓိ' စီရင်သော 'ချာသကျမ်း' ခေါ် (ဉာဏ်ကျမ်းလည်းခေါ်
 သော) မုခမတ္တဒီပနီကျမ်း၏ အဖွင့်ဋီကာကို တုခမ်း တနား
 ရေးသားစီရင်ပြုစုလိုက်လေ၏။ ရေးသားစီရင်ပြီးနောက် ဘုရင်
 မင်းမြတ်ထံ ဆက်သွင်းလိုက်ရာ ဘုရင်မင်းမြတ်လည်း ရဟန်း
 ပညာရှိ၊ မှူးမတ် ပညာရှိများအား စစ်ဆေး ကြည့်ရှု စေရာ
 ရေးပုံ သားပုံ ပါဠိစီကုံးပုံမှစ၍ ဖွင့်ပုံ ပြပုံ၊ ဝါကျအနေအထား
 အချိုးကျလျက် ကျမ်းပြုဆရာ၊ ဋီကာဆရာ၊ ဋီကာကာရ'
 တဦးဆိုလောက်အောင် စွမ်းဆောင်နိုင်ကြောင်း တွေ့ရလေ၏။
 သို့ဖြစ်၍ ဘုရင်မင်းမြတ်သည် အမိန့်တော်ကတိရှိသည့်အတိုင်း
 ရဟန်းပျိုကို လူထွက်စေလျက် သူတပ်မတ် စွဲလမ်းနေသော
 သမီးတော်နှင့်စုံဖက်ကာ သံပျင် အမတ်အဖြစ်နှင့် ခန့်ထား
 လိုက်လေ၏။ သံပျင်အမတ် ဆိုသည်ကား မြေတိုင်း အမတ်။
 မြေဘက်ဆိုင်ရာ အမတ် ဖြစ်၏။ ထိုဋီကာ၏ အမည်ကိုလည်း
 သံပျင်အမတ်စီရင်၍ သံပျင်ဋီကာဟုပင် ယနေ့ထက်တိုင်ခေါ်ဆို
 နေကြ၏။ ထိုဋီကာတွင် နိဂုံးမပါပေ။ မည်သူ့စီရင်ကြောင်း
 ကျမ်းပြုသူ၏ အမည်ကိုမေ့ပြုမထားပေ။ သို့သော် သာသနာ
 ဝင်၊ ရာဇဝင်၊ ဂန္ထဝင်၊ ပိဋကတ် သမိုင်း အစောင်စောင်တို့၌ပင်
 အထက်ပါအတိုင်း ပုဂံနရပတိ စည်သူမင်း လက်ထက် ရဟန်း
 လူထွက် သံပျင်အမတ်စီရင်ကြောင်း မင်းတိုင်ပင် အမတ်ကြီး
 မဟာဓမ္မသင်္ကြံ၏ သာသနာလင်္ကာရ စာတမ်းနှင့် ပိဋကတ်

တော်အုပ် မင်းကြီးမဟာသီရိဇေယျသုဘွဲ့ခံ ဦးရုံ၏ ပိဋကတ်
သမိုင်းစာတမ်း၌ ဖော်ပြထားပေ၏။ တောင်တွင်း ပိဋကတ်
သမိုင်း၌ကား၊ သံပျင်ဋီကာကို ကျစွာမင်းသမက် အမတ်
ပြုသည်ဟုဖော်ပြထား၏။ အင်းဝမိုးညှင်း မင်းတရားလက်ထက်
ရေးသောရာဇဝင်ချုပ်၌မူ တရုတ်ပြေးမင်း၏ အမတ် ‘သီရိပတိ’
ဆိုသူသံပျင်ကျမ်းကို စီရင်သည်ဟု ဖော်ပြထားသေး၏။

သံပျင်ဋီကာ၏အကြောင်း

ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရား သက်တော်ထင်ရှားရှိစဉ် ရဟန္တာအရှင်
မဟာကစ္စယနအား အကျဉ်းဟောသောဒေသနာကို အကျယ်
ဝေဖန်ရာ ‘ဝိတ္ထာရဘာဇနအရာ၌ တေဂ်ဘွဲ့ထူး ပေးတော်မူ
ခဲ့၏။ ဝိတ္ထာရ ဘာဇနတေဒဂ်ရ ထိုမဟာကစ္စယန ရဟန္တာ
မထေရ်မြတ်သည် ယခုအခါ မြန်မာပြည်တွင် စာသင်သား
သံဃာမှန်သမျှ သင်ကြားနေကြရသော ‘သဒ္ဓါကြီးရှစ်စောင်
ပါဠိ’ခေါ် ကစ္စယနဗျာကရုဏ်းကျမ်းကို ဟောကြားထား
တော်မူခဲ့၏။ အတိအကျ သိရသမျှ ပုဂံခေတ် သာသနာဝင်မှ
စ၍ ယနေ့ခေတ်အထိ မြန်မာနိုင်ငံသာသနာဝင်တွင် ရဟန်း
သံဃာတော်မှန်သမျှသည် ထိုသဒ္ဓါကြီးရှစ်စောင်ခေါ် ကစ္စာ
ယနဗျာကရုဏ်းလည်းခေါ် ကစ္စာယနသဒ္ဓါကျမ်းကိုသာ ငြမ်း
ပြုလုပ်၍ ပိဋကတ်စခန်း သို့ တက်လှမ်း နေကြရ၏။ မဂ်လမ်း
ဖိုလ်လမ်း၊ နိဗ္ဗာန်ကြွငှာန်းအထိ၊ ထိုသဒ္ဓါကျမ်းကိုပင် ငြမ်းဆင်၍
ကမ္မဋ္ဌာန်း ဆင်ခြင် နေကြရ၏။ ထိုကစ္စာယနသဒ္ဓါကျမ်းကို
တေဒဂ်ရ အရှင်မဟာကစ္စာယနကိုယ်တိုင် စီရင်ဟောကြားထား

ခဲကြောင်း၊ သီဟိုဠ်ကျွန်း၊ အနုရာဇမြို့တောင်ဘက်၊ မဟာ
 ဝိဟာရဝါသီ အရှင်ဝဇီရဗုဒ္ဓိ စီရင်သည့် နျာသခေါ် မုခမတ္တ
 ဒီပနီကျမ်း၌ ‘ကစ္စာယနဉ္စ မုနိဝဏ္ဏိတဗုဒ္ဓိ’ ဟူ၍ အတည်အလင်း
 အထင်အရှား အသေအချာ ပြတ်သားစွာ ဖော်ပြထားခဲ့၏။
 သို့ပါလျက်နှင့် သုက္ကဋ္ဌဘာသာ၊ သုက္ကဋ္ဌကျမ်းစာများကို မြတ်စွာ
 ဘုရားစကားထက် ပိုပြီးလေးစားမြတ်နိုး အားကိုး အားထား
 ဘုရားတဆူလောက် အထင်ရောက် နေကြသော အချို့ သူတို့က
 ကစ္စာယနသဒ္ဓါကျမ်းတွင် သုက္ကဋ္ဌဘာသာ ပါဏိနိစသော ဗျာ
 ကရုဏ်းကျမ်းတို့မှ သုတ်များ သဒ္ဓါရေးများပါ ရှိနေသည်ဆိုကာ
 သီဟိုဠ်သာသနာရောက်မှ သီဟိုဠ်သား ရှင်မဟာကစ္စာယနစီရင်
 သည်ဟု ရေးသား ပြောဆိုနေကြ၏။ ဤသို့ ပြောဆိုမှတ်ယူ
 ကြသော သုက္ကဋ္ဌသမား၊ သုက္ကဋ္ဌကျမ်းစာကို ဘုရား ဟော
 ဒေသနာထက် အလေးအနက် ခံယူနေကြသော သူတို့သည်
 ‘ကစ္စာယနဗျာကရုဏ်း သန္ဓိကဏ္ဍ’ တွင် ပါသည့် ‘ပရသမညာ
 ပယောဂေ’ ဟူသော သုတ်ကို သတိပြုမိကြပုံ မပေါ်ပေ။
 အကြောင်းကား ဤကစ္စာယန ဗျာကရုဏ်းတွင် သုက္ကဋ္ဌကျမ်း
 ဝန်တို့၌လာသော မြတ်စွာဘုရား ပါဠိတော်နှင့် ယှဉ်သင့်သည့်
 အချက်များ၊ သင့်လျော်သည့် အချက်များရှိလျှင် ထည့်သွင်း
 ဖော်ပြသွားမည်ဟု ဆိုထားသောကြောင့်တည်း။ အဓိပ္ပာယ်
 ကား မြတ်စွာဘုရား၏ စကားတော်(ပါဠိတော်)နှင့် လျော်
 သော ဗုဒ္ဓါနုလောမ၊ ဗုဒ္ဓါနုရူပ၊ ဗုဒ္ဓါနုစွဝိက၊ သုတ္တာနုလောမ၊
 သုတ္တာနုရူပ၊ သုတ္တာနုစွဝိက ဖြစ်သည့် သုက္ကဋ္ဌကျမ်းဝန်လာ
 သညာ ဝေါဟာရစသော အချို့အချက်များကို ထည့်သွင်း
 ဖော်ပြသွားမည်ဟု ဆိုလိုပေ၏။ သီဟိုဠ် သာသနာရောက်မှ

သီဟိုဠ်သား ရှင်မဟာကစ္စာယန ပြုစုသည်ဟု မှတ်ယူပြောဆို
နေကြသော သက္ကဋသမား၊ သက္ကဋစကားကို ဘုရားထင်နေသူ
တို့သည် ဗုဒ္ဓမုတညူ၊ သမ္မညအလိုတော်ကျ သင်္ဂဟအဋ္ဌကထာသစ်
ဆရာ အရှင်မဟာ ဗုဒ္ဓသောသနှင့် မရှေးမနှောင်းလောက်
ပေါ်ပေါက်ခဲ့သော သီဟိုဠ်ကျွန်းသား မဟာဝိဟာရဝါသီ
အရှင်ဝဇီရဗုဒ္ဓိ၏ မုခမတ္တဒီပနီခေါ် နျာသပဏာမတွင် ပါသော
'ကစ္စာယနဉ္စ မုနိဝဏ္ဏိဘဗုဒ္ဓိ' ဟူသော စကားကို လေးလေးစား
စား မှတ်မှတ်သားသား ပြတ်ပြတ်သားသား သတိထားကြစေလို
၏။ ထိုစကား၏ အဓိပ္ပာယ်မှာ အဘယ်ကိုမျှ ထွက်ပြေး၍ မရ
ပေ။ အလွန်ရှင်းနေ၏။ အဘယ်ကဲ့သို့ ရှင်းပါသနည်းဟုငြားမံ့။

“ဤကစ္စာယနကျမ်းကို ပြုစုသူ ကစ္စာယန မထေရ်ဆိုသည်
ကား ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားက တေဒင်္ဂဘွဲ့ထူးဖြင့် ချီးကျူးထား
ခြင်း ခံရသော ကစ္စာယန မထေရ်ဖြစ်၏” ဟူပေ၏။ ဤသို့
ပြောဆို ရေးသားခဲ့သော ပုဂ္ဂိုလ်မှာ ရှင်မဟာဗုဒ္ဓသောသ၏
ဝိနည်းအဋ္ဌကထာများကို ဋီကာဖွင့်၍ ရေးစီရင်ခဲ့သော ဝဇီရ
ဗုဒ္ဓိဋီကာဆရာ သီဟိုဠ်သား အရှင်ဝဇီရဗုဒ္ဓိပင်ဖြစ်၏။

နျာသခေါ် မုခမတ္တဒီပနီကျမ်း

ဤနျာသခေါ် (ဉာသလည်းခေါ်) မုခမတ္တဒီပနီကျမ်း ဆို
သည်ကား အခြားမဟုတ်။ အထက်ပါ တေဒင်္ဂရ ရဟန္တာ
အရှင်မဟာကစ္စာယန မထေရ် ဟောကြားစီရင်သော 'ကစ္စာ
ယန ဗျာကရုဏ်း' ကို ဖွင့်ဆိုထားသော ကျမ်းပင်ဖြစ်၏။ ထိုနျာ
သခေါ် (ဉာသလည်းခေါ်) မုခမတ္တဒီပနီကျမ်းကို သီဟိုဠ်ကျွန်း

အနုရာဇမြို့တောင်ဘက် မဟာဝိဟာရ ကျောင်းတိုက်နေ ‘မဟာ
ဝိဟာရဝါသီ’ အရှင်ဝဇီရဗုဒ္ဓိ မထေရ် စီရင်ပြုစု၏။ ထိုအရှင်
ဝဇီရဗုဒ္ဓိသည် ဝိနည်းငါးကျမ်း အဋ္ဌကထာ၏ အဖွင့်ဖြစ်သော
ဋီကာကိုလည်း စီရင်၏။ ထိုဋီကာကို ကျမ်းပြုဆရာ၏ နာမည်
ကို အစွဲပြုကာ ‘ဇဇီရဗုဒ္ဓိ’ဋီကာဟုပင် ခေါ်တွင်နေကြ၏။

သံပျင်ဋီကာကျမ်း

သံပျင်ဋီကာကျမ်းကား အထက်ပါ တေဒဂ်ရ ရဟန္တာ
အရှင်မဟာကစ္စာယန၏ ကစ္စာယန ဗျာကရုဏ်းကို ဖွင့်ထား
သော နျာသခေါ် (ဉာသလည်းခေါ်) မုခမတ္တဒီပနီကျမ်းကို
ထပ်မံဖွင့်ဆိုသော ဋီကာကျမ်းဖြစ်ပေ၏။ အခြေအနေအရအဆင့်
အတန်း ခွဲခြားပြုရလျှင် ကစ္စာယနဗျာကရုဏ်းမှာ ပဉ္စမတော်၏
အရာ၌ တည်နေ၏။ နျာသခေါ် (ဉာသလည်းခေါ်) မုခမတ္တ
ဒီပနီမှာ အဋ္ဌကထာ၏ အရာ၌ တည်နေ၏။ သံပျင်ဋီကာမှာ
ဋီကာအရာ၌ တည်နေ၏။ သံပျင်ဋီကာ၏ အရည်အသွေးကို
သာသနာလင်္ကာရစာတမ်း၌ “ပဌမံကရေပဒစ္ဆေဒံ၊ သမာသာ
ဒိဘဏာ ကရေ။ သမာသာဒေါ ကတေပစ္ဆာ၊ အတ္တိနိယျာထ
ပဏ္ဍိတာ” ဟု ခပ်သိမ်းသောအရာ၌ အနက်ပေးနည်း ဂါထာကို
ပြသဖြင့် ဖွင့်သောကြောင့် နှစ်သက်ဖွယ် ရှိလှသည်။ ပိဋကတ်
သမိုင်း အစောင်စောင်မှာ သံပျင်ဋီကာကို သံပျင်အမတ် စီရင်
သည်ဟု ဥဒါန်းစဉ်ရှည်ဖြစ်လေသည်။ စာကိုယ်တွင်နိဂုံးမပါ” ဟု
သာသနာပိုင် လူထွက် မင်းတိုင်ပင်အမတ်ကြီး မဟာဓမ္မသင်္ကြံ
က ရေးသားထားခဲ့၏။ အကျွန်ုပ်တို့၏ လက်တွေ့အရအားဖြင့်

သံပျင်ဋီကာ၏ အတိမ်အနက်ကို ဖော်ပြရသော် ယခုအခါ သာသနဗဟို ဌာနချုပ်သဖွယ်ဖြစ်၍ သာသန ဇောတိပါတ တာဝဌာန ခေါ်လောက်သော မန္တလေးမြို့တော်တွင် သဒ္ဒါ အရာ၌ တောင်ပြင်ကို ဆရာတင်ထားကြ၏။ တိုက်ရိုက်ဖော်ပြ ရလျှင် တောင်ပြင် ဒက္ခိဏာ ရာမခေါ် ဘုရားကြီးတိုက်ကို သဒ္ဒါ ဘက်အတွက် မကိုဋ်သရဖူ ဟူပေစလောက် တင်မြှောက်ထား ကြ၏။ အထင်ရောက်ထားကြ၏။ ထိုသို့ သဒ္ဒါဘက်၌ တဘက် ကမ်းမြောက် မကိုဋ်သရဖူ ဟူပေစလောက် အထင်ရောက်နေကြ သော မန္တလေးတောင်ပြင် ဒက္ခိဏာရာမမှ စာချအကျော် သဒ္ဒါ နာမည်ကျော် ဆရာတော်များသည် နှာသခေါ် (ဉာသလည်း ခေါ်) မုခမတ္တဒီပနီနှင့် သံပျင်ဋီကာကို အလွန်တရာ လေးစား ကြ၏။ အရေးထားကြ၏။ တခမ်းတနား အကိုးအကားပြုကြ၏။ ဤသည်ကိုထောက်၍ သံပျင်ဋီကာ မည်မျှလောက် ဂမ္ဘီရဖြစ် ကြောင်း၊ လေးနက်ကြောင်း သိနိုင်ပေသတည်း။

ဓမ္မဝိလာသ ဘွဲ့တံဆိပ်

နရပတိစည်သူ မင်းတရားလက်ထက်တွင် ရာမညတိုင်း ဒလ မြို့ကျေး 'ဒလမြို့စီရင်စု' ပတိပုဇထယျရွာ (ပဒိပုဇထယျရွာဟုလည်း ခေါ်ဝေါ်ရေးသား၏။) မှ ယင်း ပတိပုဇထယျရွာ ဇောတိဖြစ် သော သာရိပုတ္တရာ အမည်ရှိသည့် ရှင်သာမဏေကြီးတပါး သည် အရိမဒ္ဒနာ ပုဂံပြည်သို့ သွားရောက်၍ ပစ္ဆိမသံဃာ အပါ အဝင် သီဟိုဠ်ဂိုဏ်းတိုင်း၏ နာယကဖြစ်သူ အရှင်အာနန္ဒာ မထေရ်ထံ ရဟန်းခံလျက် စာပေကျမ်းဂန် သင်ကြားနေထိုင်

လေ၏။ ထိုရှင်သာရိပုတ္တရာ ရဟန်းပျိုသည် အဋ္ဌကထာနှင့်တကွ
 သော ပိဋကတ်တော်များကို အပတ်တကုတ် အားထုတ်သင်
 ကြားတော်မူလေရာ ဉာဏ်လုံ့လဝီရိယ ကောင်းသဖြင့် မကြာမီ
 ပိဋကတ်တတ် ရဟန်းတော်တပါး ဖြစ်ခဲ့လေ၏။ အကြား
 အမြင်များသည်၊ ဗဟုသုတရှိသည်၊ စွမ်းရည်သတ္တိ ပျတ္တိဗလရှိ
 သည်ဟု ထင်ရှား ကျော်စောလာလေ၏။ ဘုရင်မင်းမြတ်၏
 ရှေ့နားတော် ကြွားအောင်ပင် ထိုသတင်း ထွက်လာလေ၏။
 သို့ဖြစ်၍ ဘုရင်မင်းမြတ်သည် ထိုရဟန်းတော်ကို ဆရာတဆူ
 ပြုမူကိုးကွယ်ရန် ကြံရွယ်ပြီး အမတ်တယောက်ကို လွှတ်၍ စုံ
 စမ်းစေလေ၏။ စုံစမ်းသောအမတ် ပြန်လာသောအခါ သီလ
 သိက္ခာ အကျင့်အာစာရ ပြည့်ဝ၍ ပိဋကတ်ကျမ်းဂန် တတ်
 မြောက်ကျမ်းကျင်သည်၊ ဗဟုသုတရှိသည်၊ ပျတ္တိဗလရှိသည်ဟူ
 သော သတင်းမှာ ကြားသည့်အတိုင်း မှန်ကြောင်း။ သို့သော်
 ထိုရဟန်းတော်၏ ခြေတော်တဘက်တွင် ခြေမအဖျား ပြတ်နေ
 ကြောင်း လျှောက်ထား သံတော်ဦး တင်လေ၏။ ဘုရင်မင်း
 မြတ်လည်း ကိုယ်အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်း မပြည့်စုံသဖြင့် ဆရာတဆူ
 ပြုမူကိုးကွယ်ရန် ကြံရွယ်ချက်ကို ပယ်ဖျက်လိုက်လေ၏။

သို့သော် မြတ်စွာဘုရား၏ မုခပါဌ ပိဋကတ်တတ် ရဟန်း
 တော်တို့အား ကြည်ညိုလေးစား တန်ဖိုးထားသော ဘုရင်
 မင်းမြတ်ဖြစ်၍ ဆရာရင်း၊ သမားရင်း ရှင်ဘုရင် ကိုးကွယ်သော
 ရဟန်းတော် အနေဖြင့် မထားနိုင်သော်လည်း တနည်းတဖုံ
 ပူဇော်သက္ကာရအမှု ပြုရန် စီမံတော်မူလေ၏။ သို့ဖြစ်၍ တခမ်း
 တနား ကြီးကျယ်စွာ မင်းပွဲသဘင် ဆင်ယင် ကျင်းပလျက်
 ဥပဇ္ဈာယ်ဖြစ်သူ ဂဏနာယကအရှင်အာနန္ဒာမထေရ်မြတ်ကြီးနှင့်

တကွ ဂိုဏ်းသံသံဘတော်များကို ပင့်၍ သံဃပရိသတ်အလယ် တွင် ထိုအရှင်သာရိပုတ္တရာ ရဟန်းတော်ကို ထူးထူးမြတ်မြတ် ရဟန်းတို့အတွက် အပ်စပ်သော ပစ္စည်းတို့ဖြင့် ပူဇော်သက္ကာရ ပြုလေ၏။ ထို့နောက် သံဃပရိသတ်အလယ်၌ပင် ‘ဓမ္မဝိလာသ’ ဟူသော ဘွဲ့တံဆိပ်တော်ကို ဆက်ကပ်၍ ရာမညတိုင်းသို့ သွား ရောက်ပြီး သာသနာ ပြုတော်မူပါဟု သာသနာပြု အပ်တော် မူလေ၏။

အရှင် သာရိပုတ္တရာ မထေရ်လည်း သာသနာတော်ကျိုး မျှော်ကိုးကာ ရာမညတိုင်းသို့ကြွပြီး သာသနာပြုတော်မူ၏။ ဒုလမြို့တွင် အခြေစိုက်ကာ ရဟန်းသံဃာတော်တို့အား စာဖတ် ပိဋကတ် ပရိယတ်များကို သင်ကြားပို့ချ ပေးတော်မူ၏။ ထိုအခါ ရာမညတိုင်းသား မွန်လူမျိုးများက အရှင်သာရိ ပုတ္တရာ၏ တပည့်တပန်း ရဟန်း သံဃာများကို သီဟိုဠ်ဂိုဏ်း သံဃာတော်များဟု ခေါ်ဝေါ်ကြ၏။ အကြောင်းကား အရှင် သာရိပုတ္တရာမှာ ပုဂံပြည် ပစ္စိမသံဃာခေါ် အရှင်အာနန္ဒာ၏ သီဟိုဠ်ဂိုဏ်းဝင် သံဃာတော်အရှင် ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။ အရှင် သာရိပုတ္တရာကိုလည်း ‘ဓမ္မဝိလာသ’ ဘွဲ့တံဆိပ် ခပ်နှိပ် ဆက်ကပ်ခြင်း ‘ခံရသဖြင့် ဘွဲ့မည်ရင်းကို မခေါ်ကြတော့ပဲ ‘ဓမ္မဝိလာသ’ မထေရ်ဟုပင် ခေါ်ဝေါ်နေကြတော့၏။

ဓမ္မဝိလာသ ဓမ္မသတ်ကျမ်း

အရှင် သာရိပုတ္တရာခေါ် ဓမ္မဝိလာသ မထေရ်သည် ‘ဣဏ ကော ပဒကောစေဝ’ အစချီသော ဓမ္မသတ်ကျမ်း တစောင်

ကိုလည်း စီရင်ပြုစုတော်မူ၏။ ထိုဓမ္မသတ်ကျမ်းမှာ ‘မနုရင်း ဓမ္မသတ်ကျမ်း’ကို အမှီပြု၍ စီရင်ခြင်းဖြစ်၏။ ကျမ်း၏အမည် ကိုလည်း ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်၏ ဘွဲ့မည်တံဆိပ်ကိုစွဲ၍ ‘ဓမ္မဝိလာသ’ ဓမ္မသတ်ဟုပင် ခေါ်တွင်နေ၏။

ကန်တော့ပလ္လင်(ကော်တော့ပလ္လင်လည်း ခေါ်၏။)

စေတီတော်နှင့်

ဓမ္မရာဇိကစေတီတော်

နရပတိစည်သူ မင်းတရားသည် မြတ်စွာဘုရား သားတော် သံဃာတော်များကို ကြည်ညိုသည်နှင့်အမျှ ဓာတ်တော်၊ မေ့တော်၊ စေတီတော်များ တည်ထားခြင်း၌လည်း လစ်ဟင်းခြင်း မရှိ။ အတိပသန္ဓ သဒ္ဓါဇောကြသော ဘုရင်မင်းမြတ် ဖြစ်၏။ ဘိုးတော် အလောင်းစည်သူမင်းတရားကြီး၏ သဗ္ဗညုစေတီတော် နှင့် ဆင်တူယိုးများ ပုံတော် သဏ္ဍာန်အားဖြင့် ခပ်ဆင်ဆင် တူသော ‘ကန်တော့ပလ္လင်’ စေတီတော်နှင့် မျက်နှာတော်မုခ်ဝ ငါးခုရှိ ‘ဓမ္မရာဇိက’ စေတီတော်ကိုလည်း တည်ထားတော်မူ ခဲ့၏။ ထို့ပြင် ချောင်းကိုမြေဖို့သော နေရာ၌ တည်ထားသော စူဠာမဏိစေတီတော်၏ အရှေ့ဘက်မျက်နှာ မုခ်အထွက်၌လည်း အုတ်ကျောင်းကြီးစွာ တည်တော်မူ၍ သံဃာတော် အများ သီတင်းသုံးတော်မူပြီးလျှင် သာသနာပြုစုရ၏။

၁။ စူဠာမဏိစေတီတော်၏ အရှေ့ဘက်မျက်နှာ မုခ်ဝ အထွက်၌ အုတ်ကျောင်းကြီးတည်၍ သံဃာတော်များ သာသနာ ပြုရ

ဇေယျသိင်္ခနန်းတောင်းများမင်း
(ထီးလိုမင်းလို မင်းဟုလည်းခေါ်ဝေါ်ကြ၏။)

ဂေၤစာသက္ကရာဇ် ၅၇၃ ခု တော်သလင်းလဆန်း ၁၂ ရက်
ကြာသပတေးနေ့တွင် နရပတိစည်သူမင်း၏ သားတော် သက်
တော် ၃၇ နှစ်ရှိ ဇေယျသိင်္ခ နန်းတောင်းများ နန်းတက်၏။
နန်းသက် (ရှင်ဘုရင်သက်) နှင့် ၂၃နှစ် နန်းစံ၍ သက်တော်
၆၀ တွင် နတ်ရွာစံ၏။

ခမည်းတော် နရပတိစည်သူ မင်းတရား တည်ထားခဲ့သော
ကန်တော့ပလ္လင် (ကော်တော့ပလ္လင်) အပြီး မသတ် သည် ကို
လည်း ပြီးစီးအောင် ထပ်မံဘည်လုပ်တော်မူ၏။

ထိုမင်းလက်ထက် သာသနာရေးနှင့် ပတ်သက်၍ တစုံတရာ
အထူးအထွေ မရှိပေ။

ကျစွာမင်း

ဂေၤစာသက္ကရာဇ် ၅၉၆ ခုနှစ်တွင် ဇေယျသိင်္ခနန်းတောင်း
များမင်း၏ သားတော် သက်တော် ၄၁ နှစ်ရှိ၊ ကျစွာ နန်း

ကြောင်းကို မှန်နန်းမဟာရာဇဝင်တော် စသည်၌ မဖော်ပြ
ပေ။ အင်္ဂလိပ်လက်ထက် အင်္ဂလိပ် သာသနာပိုင် ဖြစ်သော
တောင်ခွင်သာသနာပိုင်ထံမှ ‘သီရိဓတုရင်္ဂဗလ’ ဘွဲ့ရ အငြိမ်း
စား ကျောက်စာရုံး စာရေးကြီး ဦးဘေရေးသော ရာဇ
ဝံသ ဇာလိနီခေါ် ပုဂံရာဇဝင်သစ်၌ ဖော်ပြချက်ဖြစ်၏။

တက်၏။ နန်းသက် (ရှင်ဘုရင်သက်) နှင့် ၁၆နှစ် နန်းစံ၍ သက်တော် ၅၇နှစ်တွင် နတ်ရွာစံ၏။

ကျစွာမင်းလက်ထက် သာသနာရေး

ဤ‘ဘုရင်မင်းတရား’စား မြန်မာရာဇဝင်တွင် သာသနာရေးဘက်က ယှဉ်ဘက်မရှိ အဓိပတိသရဖူ ဖြစ်တော်မူ၏။ ဖြစ်ပုံကား ဤသို့တည်း။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရား၏ ပိဋကတ်သုံးပုံကို ကိုးခေါက်ပြန်၍ သင်ယူ၏။ ကိုယ်တိုင် ပိဋကတ်ကို တဘက်ကမ်းစတိတ် တတ်မြောက်သောဘုရင် ဖြစ်၏။ ပိဋကတ်ကျမ်းဂန်တို့၌ သဘောသကန် မိမိရရနှင့် ထိထိရှုရှု ကျနစွာ ရှိသောကြောင့် ပင် ‘ကျစွာမင်း’ဟူ၍ ခေါ်တွင်ခြင်းဖြစ်ရာ မူလသာသနာတော် ပင် မပေါ်လွင် တော့ပေ။ ထိုခေတ် ထိုအချိန်တွင် ပုဂံပြည်၌ သာသနာအလွန်စည်ကား၍ ပထမတန်း တကာတို့ထက် ပထမတန်းဖြစ်သော ပိဋကတ်တတ်ပညာရှိများ အထင်အရှား ပေါများနေချိန် ဖြစ်၏။ ထိုသို့ အထင်အရှား တရားကျမ်းတတ် ပိဋကတ္တယ ပါရဂူ ဟူဟူသမျှ တို့တွင် ရှင်ဘုရင်ကို တုနိုင်သူ ပြိုင်နိုင်သူ တစုံတဦးမျှ မရှိခဲ့ပေ။ ဘုရင် ကျစွာမင်းတရားကား ပါဠိ အဋ္ဌကထာ ဋီကာ ကျမ်းဂန် တို့၌ အနက် အဓိပ္ပာယ် သဘောသကန် ကျနလှသည် ဖြစ်၍ ထိုအချိန် ထိုအခါတွင် ပိဋကတ်တော်ဘက်က ယှဉ်ဘက်မရှိ ကဝိရာဇာ ဓမ္မက္ခန္ဓာပါရဂူ အလံထူ၍ သရဖူဆောင်း ဖြစ်နေလေ၏။

ဂေါစာ သက္ကရာဇ် ၅၉၈ ခုနှစ်တွင် တူရွင်း တောင်ခြေမှ ကျသောရေကို ကန်ကြီးဆည်၍ ကြာမျိုးငါးပါးနှင့် ပြည့်စုံ

စေ၏။ ထိုကန်ကြီးထဲတွင် ဝမ်းဘဲ၊ ဟင်္သာ၊ ကြီးကြွား၊ ရေကြက်၊ စက္ကဝက် စသော ငှက်အပေါင်းတို့ မြူးထူးပျော်ပါးကြကုန်၏။ ထိုကန်ကြီးအနီး၌လည်း လယ်တာအများ စီရင်တော်မူ၏။ တနှစ် သုံးသီးစားရ၏။ ထိုကန်ကြီးနှင့် လယ်ခင်းများကြားတွင် တခမ်းတနား 'မင်းတဲကြီး' ဆောက်၍ ရဟန်းသံဃာတို့အား ဘုရင်မင်းမြတ်ကိုယ်တော်တိုင် တနေ့လျှင် ခုနစ်ဝါ (ခုနစ်ကြိမ်) စာချပေးတော်မူ၏။ (ရှင်ဘုရင်က ရဟန်းသံဃာများကို စာချပေးနေ၏။) ဤသည်ကိုထောက်၍ ကျစွာမင်းတရားသည် ပိဋကတ်ဘွင် အဘယ်မျှလောက် တဘက်ကမ်းခပ်တတ်မြောက်ကြောင်း ထင်ရှားသိသာနိုင်၏။ တိုင်းရေးပြ ည်မှုအစုစုနှင့်တကွ တရားစီရင်ခြင်း၊ စစ်ကြောကွပ်ညှပ်ခြင်း စသော အမှုတို့ကို လုံးဝ ဂရုမစိုက် နားမထောင်ပဲ သားတော်အိမ်ရှေ့မင်း 'ဥဇနာ' နှင့် လွှဲအပ်ထားတော်မူခဲ့လေ၏။ ဘုရင်မင်းမြတ်သည် ရဟန်းသံဃာတော်များအား စာပေပို့ချပေးခြင်း၊ ပိဋကတ်တော်များကို ကြည့်ရှု လေ့လာခြင်း စသော သာသနာရေးလုပ်ငန်းများနှင့်သာ ပျော်မြူး၍ ထူးထူး မြတ်မြတ် ပရိယတ္တိအရသာကို ခံစား စံစားလျက်ရှိလေ၏။

မင်းညီမင်းသား၊ မိဖုရား၊ မောင်းမမိသံတို့ကိုလည်း စာပေပိဋကတ်တော်များ သင်ကြားစေလေ၏။ မိဖုရား မောင်းမမိသံတို့အတွက် စိတ်၊ စေတသိက်၊ ရုပ်၊ နိဗ္ဗာန်၊ ဘုံ၊ ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို အလွယ်တကူ သိရှိစေရန် 'ပရမတ္ထပိန္နဲ' မည်သော အဘိဓမ္မာအကျဉ်းချုပ်ကျမ်းကလေး တစောင်နှင့် အက္ခရာ၊ ပုဒ်၊ ဗျည်း၊ သဒ္ဒါနည်းနှင့် လိင်၊ ဝှစ်၊ ကံ၊ ကတ္တာ စသော ဗျာကရုဏ်း

များအကြောင်း သိကောင်းစရာ သဒ္ဓါအကျဉ်းချုပ်ဖြစ်သော
'သဒ္ဓါဗိန္ဒူ' မည်သော ကျမ်းကလေး တစောင် ကိုလည်း စီရင်
ပြုစုတော်မူ၏။

ကျစွာမင်းတရား၏ မှာထားချက်မိန့်ခွန်း

မိန့်ခွန်း မဟာရာဇဝင်တော်တွင် ကျစွာမင်း၏ အခန်းကဏ္ဍ၌
'ဗလဝ သီလသမ္ပန္နော၊ နတ္ထိ မေသမော' ဤသို့သောစကားဖြင့်
ရာဇဝင်ထင်ရှားစွာ ထားခဲ့၏' ဟူ၍ ဖော်ပြထား၏။ ဤကား
ကျစွာမင်းက သူ့ကိုယ်သူ ဘယ်လို ပုဂ္ဂိုလ်စားမျိုးဖြစ်ကြောင်း
နောင်လာနောက်သားတို့ သိရှိကြရန် မှတ်တမ်းတခုအမှတ်တော်
ပြုခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပေ၏။ အထက်ပါ ပါဠိ၏အနက်အဓိပ္ပာယ်ကား—

“ငါနှင့်တူသော အကျင့်သီလ ခွန်အားဗလ ပြည့်စုံသူမရှိ”
ဟူ၍ ဆိုလိုပေ၏။

သာသနာပိုင်လူထွက် မင်းတိုင်ပင် အမတ်ကြီး မဟာဓမ္မ
သင်္ကြံ၏ သာသနာလင်္ကာရ စာတမ်း၌ကား တမျိုးဆိုထား၏။
ဆိုပုံကား အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်၏။

“ထိုမင်းအခန်း ရာဇဝင်တွင် (ကျစွာမင်းအခန်းရာဇဝင်
တွင်ဟု ဆိုလို၏။) 'ပညာသီလသမ္ပန္နော နတ္ထိ န မေ နဝိဇ္ဇတိ'
ဟူသောစကားဖြင့် ထင်ရှားစွာ ထိုမင်းမှာထားခဲ့ကြောင်း
ကိုဆိုသည်။ အနက်အဓိပ္ပာယ်ခဲ၏။ ရာဇဝင်တတ်မှတ်သည့်
ကြံစည် မှတ်ယူပါကုန်' ဟု ဖော်ပြထားခဲ့၏။

မှတ်ချက်။ ။မင်းတိုင်ပင် အမတ်ကြီး မဟာ သမ္မေကြီး မှာ နိကာယ်ငါးရပ်ပိဋကတ်သုံးပုံအလုံးစုံဟုဆိုအပ်သောမာဂဇာဘာသာ၊ မြတ်စွာဘုရားစကားတော် အားလုံးနှင့် သက္ကဋ္ဌဘာသာ သဒ္ဒါကျမ်းမျိုးစုံ၊ ဗေဒင်ကျမ်းမျိုးစုံ၊ ဆေးကျမ်းမျိုးစုံတို့ကို ထုံးလိုမေ့ ရေလိုနှောက် နိုင်သည် ပါမောက္ခတကာတို့ထက် အဂ္ဂမဟာ ပါမောက္ခကြီး ဖြစ်ပေ၏။ ထိုသို့သော စွယ်စုံပညာရှိကြီးက အထက်ပါ ကျစွာမင်း၏—

“ပညာသီလသမ္ပန္နော နတ္ထိ န မေ န ဝိဇ္ဇတိ” ဟူသော မှာတမ်း ပါဠိကို အနက်အဓိပ္ပာယ် ဖော်ပြခြင်းမပြုပဲ ထားခဲ့၏။ ထားခဲ့ရုံမက ‘အနက်အဓိပ္ပာယ် ခဲ့၏။ ရာဇဗင်္ဂတတ်မှတ်သထုတို့ ကြံစည်မှတ်ယူပါကုန်’ ဟူ၍ ညည်းတွားကာ မှာကြားထားခဲ့လေသည်။ သို့ဖြစ်၍ အကျွန်ုပ်တို့လည်း ထိုအချက်အတွက် လက်မြောက်ကာ အရှုံးပေးလိုက်ရပါတော့သည်။

သီဟိုဠ်သားတို့ လက်ဖျားခါရသော သဒ္ဒါနိတိကျမ်း

ကျစွာမင်း လက်ထက်၌ ဆူးခြား သော အချက်တခုမှာ သဒ္ဒါအရာ၌ သီဟိုဠ်သားတို့ကပင် လက်ဖျားခါ၍ ထောမနာပြုရသော ‘သဒ္ဒါနိတိ’ အမည်ရှိသည့် သဒ္ဒါကျမ်းကြီး ထွက်ပေါ်လာခြင်းဖြစ်၏။ ထိုအချိန်တွင် သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ ဗုဒ္ဓ သာသနာ နေဝါလရောင်မကအောင် ထွန်းပြောင် ထိန်လင်း၍ အလွန်အမင်း စည်ကားနေရာ ပါဠိ အဋ္ဌကထာ ဋီကာနှင့်တကွ သဒ္ဒါ၊ အဘိဓာန်၊ အလင်္ကာဆန်း ကျမ်းအသီးသီး၏ ထိပ်သီးပဏ္ဍိတ်

ကဝိဿရ ပါမောက္ခတကာတို့ထက် ပါမောက္ခဖြစ်သော ရဟန်း
သံဃာတော်များ ထင်ရှားရှိနေခဲ့ကံ ဖြစ်လေ၏။ သဒ္ဓနီတိကျမ်း
ကြီး၏ ကျမ်းပြုဆရာကား အရှင်အဂ္ဂဝံသ ဖြစ်၏။ အရှင်အဂ္ဂ
ဝံသမှာ ပုဂံတွင် ပိဋကတ်တတ် နာမည်ကျော် အရှင်အဂ္ဂပဏ္ဍိတ
၏ တူရင်းဖြစ်၏။ အရှင်အဂ္ဂဝံသ၏ မိခင်(မယ်တော်)မှာ အရှင်
အဂ္ဂပဏ္ဍိတ၏ နှမရင်းဖြစ်ကြောင်း ပိဋကတ်တော်အုပ် မဟာ
သီရိဇေယျသုတ္တံခံ ဦးရံ၏ ပိဋကတ်သမိုင်း စာတမ်း၌ ဖော်ပြ
ထား၏။ ထိုအရှင် အဂ္ဂပဏ္ဍိတ၏ ဥပဇ္ဈာယ် ဆရာ မှာလည်း
ပုဂံတွင် ပိဋကတ်တတ် နာမည်ကျော်ဖြစ်သော အရှင်မဟာအဂ္ဂ
ပဏ္ဍိတဖြစ်၏။ ထို အရှင်မဟာအဂ္ဂပဏ္ဍိတမှာ သက်တော် ၃၇နှစ်
အရှိတွင် မဇ္ဈိမဒေသ ဗုဒ္ဓဂါယာ မဟာပေဓိသို့ ဘုရားဖူး
ကြရောက်၍ ထိုမှအပြန် လမ်းခရီးတဝက်တွင် ဂေါစာသက္ကရာဇ်
၅၃၅ ခုနှစ် တပေါင်းလပြည့်ကျော် ၃ရက် အင်္ဂါနေ့ အရုဏ်
မောက်မီ ပြန်လွန်တော်မူကြောင်း၊ ပုဂံမြို့ ‘သရပါ’ တံခါး
အနောက်၌ ဂူနှင့်ရှိသော မဟာအဂ္ဂပဏ္ဍိတစေတီ ကျောက်စာ၌
အတည့်အလင်း ထိုးထားပေ၏။ သဒ္ဓနီတိကျမ်းဆရာ အရှင်အဂ္ဂ
ဝံသ၏ ဦးလေးဖြစ်သော အရှင်အဂ္ဂပဏ္ဍိတသည်လည်း နာမည်
ကျော် ပိဋကတ် မထေရ်ပင် ဖြစ်၏။ ထိုအရှင်အဂ္ဂပဏ္ဍိတသည်
‘လောကပုတ္တိပကာသနီ’ မည်သောကျမ်းကို စီရင်ပြုစုထားခဲ့၏။

သဒ္ဓနီတိသုံးကျမ်း

သဒ္ဓနီတိကျမ်းမှာ တကျမ်းတည်းမဟုတ်၊ သုံးကျမ်းဖြစ်၏။
သုံးကျမ်းဟူသည်ကား—

- (၁) သဒ္ဒါနိတိ ပဒမာလာ။
- (၂) သဒ္ဒါနိတိ ဓာတုမာလာ။
- (၃) သဒ္ဒါနိတိ သုတ္တမာလာတို့ ဖြစ်ပေ၏။

ထိုသုံးကျမ်းတို့တွင် (၁) ပဒမာလာကျမ်း၌ နာမ်ဝိဘတ်နှင့် အာချာတ်ဝိဘတ်တို့၏ အစဉ်လိုက် ပုဒ်စဉ် (ပဒမာလာ) များ ဖော်ပြထား၏။ (၂) ဓာတုမာလာကျမ်း၌ ဓာတ် စဉ် များ ဖော်ပြထား၏။ (၃) သုတ္တမာလာကျမ်း၌ ကဏ္ဍာယန သဒ္ဒါ ကျမ်း (သဒ္ဒါကြီး ရှစ်စောင်ပါ၌)ကဲ့သို့ ကိုယ်ပိုင် သုတ်တည်း၍ ဝုတ္တိ၊ ဥဒါဟရုဏ်များနှင့်တကွ ဖော်ပြထား၏။

ထိုသုံးကျမ်း၌ပါရှိသော အချက်အလက်များမှာ နိကာယ် ငါးရပ်၊ ပိဋကတ်သုံးပုံ အလုံးစုံ ဖြည်းဟူသော ဓမ္မက္ခန္ဓာ ရှစ်သောင်းလေးထောင်နှင့် သက္ကဋတဘာသာ လောကီ သဒ္ဒါ ကျမ်း အလုံးစုံတို့ကို မှေ့နှောကပ်၍ သဒ္ဒါနှင့် ပတ်သက်သမျှ အနှစ်သာရဟူသမျှ ယူငင်ရေးထားချက်များ ဖြစ်ပေ၏။ သဒ္ဒါ နိတိကျမ်းဆရာ အရှင် အဂ္ဂဝံသကား သက္ကဋတဘာသာ သဒ္ဒါ ဗျာကရုဏ်း ဟူသမျှကို ထိုးလိုဒေမှ ရေလိုနှောက်၍ ပါမောက္ခ တကာတို့ထက် အဂ္ဂမဟာ ပါမောက္ခ မဟာဝေယျာကရုဏိက သဒ္ဒါသတ္တပါရဂူ အဓိပတိသရဖူ ဖြစ်တော်မူသော်လည်း ဗုဒ္ဓ ဝစန အာဟစ္စ ဘာသိတဖြစ်သော မြတ်စွာဘုရား၏ စကား တော်နှင့် မလျော်လျှင် ဗုဒ္ဓါနုလောမ၊ ဗုဒ္ဓါနုရူပ၊ ဗုဒ္ဓါနုကူလ၊ ဗုဒ္ဓါနုစိကာ၊ သုတ္တာနုလောမ၊ သုတ္တာနုရူပ၊ သုတ္တာနုကူလ။

သုတ္တာနုစွဝိက မဖြစ်လျှင် သက္ကဋ္ဌဘာသာ သဒ္ဓါနည်းများကို လုံးဝ မသုံးစွဲပဲ အပုပ်ချ သကဲ့သို့ ရှုတ်ချကာ ဆုတ်ချေ နင်းဖဲ၍ ကဲ့ရဲ့ သံဂရဟာ စကားများနှင့် မြတ်စွာဘုရား စကားတော်ဘက်က ရှေ့နေလိုက်လေ့ ရှိပေသည်။ ဥဒါဟရုဏ် ပုံစံပြုရလျှင် သဒ္ဓါနိတိ သုတ္တမာလာ သမာသကဏ္ဍ ‘နိစ္စသက္ကာ ဒိတော ဒတ္တိယော’ သုတ်၏ ဝုတ္တိ၌—

“ကေစိပန သက္ကဋ္ဌဘာသာယံ ကတပရိစယာ။ သက္ကဋ္ဌ ဘာသာယ သဝဇ္ဇာ၊ သာသနိက ပါဠိနယံ အနောလော ဧကေတွာ ဗြဟ္မဒတ္တံစီဝရံ ဒေဝဒတ္တော ပတ္တောတိ သဒ္ဓါရစနံ ကုပ္ပိံ သု။ တံသာသနံ ပတ္တာနယုဇ္ဇတိ။ တာဒိသဿ ဂုဏ သဒ္ဓဿ သာသနေ အဘာဝတော။ အဋ္ဌကထာ စရယေ ဟိစ ဆဋ္ဌနတော။” ဟူ၍ သက္ကဋ္ဌဘာသာ သမားများကို ရက်ရက်စက်စက် ထုနှက်ထားပေ၏။

အထက်ပါ ပါဠိ၏ ဆိုလိုရင်း အဓိပ္ပာယ်ကား—

“သက္ကဋ္ဌဘာသာ၌ ပြုအပ်သော လေ့ကျက်ခြင်း ရှိကုန် သော သက္ကဋ္ဌဘာသာဖြင့် ကြီးပွားလာကုန်သော အချို့ သော သူတို့သည် သာသနာတော်၏ ပါဠိနည်းကို မကြည့် ရှုပဲ ‘ဗြဟ္မဒတ္တံစီဝရံ ဒေဝဒတ္တော ပတ္တော’ ဟူ၍ ပါဠိဘာသာ စာစီစာကုံး ပြုကြကုန်၏။ ထိုသို့ ပြုသော စာစီစာကုံးများ သည် သာသနာတော်သို့ ရောက်လာသောအခါ မသင့် မလျော်သော အဖြစ်သို့ ရောက်သွား၏။ အဘယ်ကြောင့် ဆိုသော် ထိုသို့သော ပါဠိအနေအထား၊ သဒ္ဓါအနေ

အထားများ သာသနာတော်၌ မရှိသောကြောင့် လည်း
ကောင်း၊ မြတ်စွာဘုရား၏ အလိုတော်သိ ကဝိရာဇာ ဖြစ်
သော အဋ္ဌကထာ ဆရာမြတ်တို့က ပယ်စွန့်ထားသော
ကြောင့် လည်းကောင်း ဖြစ်၏” ဟူပေ၏။

ပုဂံနှင့်သီဟိုဠ်သဒ္ဒါတတ်ပြိုင်ခြင်း

စတုတ္ထဒုတနာပူရအဝမြို့တည် ဘကြီးလောင်းဘုရားလက်ထက်
မောင်းထောင် သာသနာပိုင်လူထွက် မင်းတိုင်ပင် အမတ်ကြီး
မဟာဓမ္မသင်္ကြံ ရေးသည့် သာသနာလင်္ကာရ စာတမ်း၌ သဒ္ဒါ
နိတိကျမ်းနှင့် ပတ်သက်၍—

“ပုဂံသား ရဟန်းများ သဒ္ဒါတတ်လှသည် ဟူ၍ သီဟိုဠ်
တိုင်အောင် ကျော်စော လေသောကြောင့် သီဟိုဠ်သား
သဒ္ဒါတတ် ရဟန်းများ ပြိုင်ဆိုင်မည်ဟု ပုဂံသို့ ကူးလာကြ
သည်။ ပုဂံသားရဟန်းများက သဒ္ဒါနိတိကျမ်းကို ထုတ်၍
ပြသည်ကို ကြည့်ရှုကြပြီးလျှင် သဒ္ဒါအရာတွင် သည်ကျမ်း
ကဲ့သို့ သီဟိုဠ်မှာလည်း မရှိပေ။ သည်ကျမ်းတွင် လာသည့်
အတိုင်း အကုန်အစင် ငါတို့လည်း မတတ်နိုင်ချေဟု ဆို၍
သီဟိုဠ် ရဟန်းများ ပြန်သွားလေသည်ဟု ယခုဘက်တိုင်
အောင်ဥဒါန်းစဉ်ရှည်ပြောဆိုကြသည်” ဟုဖော်ပြထားခဲ့၏။

သဒ္ဒါနိတိနှင့်နမောဗုဒ္ဓါယသိဒ္ဓံ

“နမောဗုဒ္ဓါယသိဒ္ဓံ-အ, အာ, ဣ, ဤ, ဥ, ဦ, ဧ, ဩ”
ဟူ၍ သင်ပုန်းကြီး၏အစတွင် ကလေးသူငယ် ဘဝက လူတိုင်း

သင်ကြားခဲ့ကြရ၏။ ထို “နမော ဗုဒ္ဓါယသိဒ္ဓံ” ဟူသော ပါဠိ အတိုကလေးသည် မည်သည့်ခေတ် မည်သည့်တိုင်းပြည် မည် သည့် မင်းလက်ထက်ကစတင်ပေါ်ပေါက်လာကြောင်းကိုမူသိသူ အတော်ပင်ရှားပေ၏။ မြန်မာရာဇဝင်နှင့် မြန်မာသာသနာဝင် တွင် လိုက်လံ ရှာဖွေသောအခါ တကောင်းခေတ်နှင့် သရေ ခေတ္တရာ ခေတ်တို့တွင် ထိုပါဠိအတိုကလေးကို မတွေ့ရပေ။ ပုဂံ ခေတ်တွင်မူတွေ့ရရုံမက တပြည်လုံးသုံးစွဲ၍ ခေတ်စားနေသော ပါဠိအတိုကလေး ဖြစ်နေကြောင်း အထက်ဖော်ပြပါ သဒ္ဒါနိတိ ကျမ်းကြီး၏ ပဒေသာလာပိုင်း၌ အကျယ်တဝင့် တခမ်းတနား ဖော်ပြထားပေ၏။ ဤ၌ ပြီးခဲ့သော သရေခေတ္တရာ သာသနာ ဝင်တွင် အကျွန်ုပ်တို့ ပဋိညာဉ် ထားခဲ့သည့်အတိုင်း သာသနာ ဘာသာဖြစ်သော “တန္တု ဧဝံ မာဂဓဘာသာ” ခေါ် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားသုံး ပါဠိဘာသာနှင့်ကပ်ပြီး လိုက်ပါလာသော “သက္ကဋ္ဌဘာသာ” ၏ မာဂဓဘာသာ အပေါ်၌ ခေတ်စား ဝါးမျိုးခြင်းခံရပုံကို အကျဉ်းအမြစ်မျှ လင် လက် ပြခဲ့ပေအံ့။

ပုဂံပြည်တွင် သာသနာတော် နေလိုသလို ထွန်းကားနေ၏။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရား၏ စကားတော်ဖြစ်သော ပါဠိတော်များ၏ တည်ရာ မာဂဓဘာသာ ခေတ်စားလာ၏။ မာဂဓဘာသာ နောက်မှ ကပ်လိုက်လာသော သက္ကဋ္ဌ ဘာသာလည်း မာဂဓ ဘာသာလောက်နီးနီး ခေတ်စားလာ၏။ တချို့နေရာတွင်သက္ကဋ္ဌ ဘာသာက မာဂဓဘာသာနား ကပ်ပြီး မာဂဓ ဘာသာကိုပင် ဝါးမျိုးနေ၏။ သက်သေပုံစံ ဥဒါဟရုဏ် ထုတ်ပြုရသော် အခြားမဟုတ် “နမောဗုဒ္ဓါယသိဒ္ဓံ” ပင် ဖြစ်ပေ၏။ သင်ပုန်းကြီး

အစ သရရှစ်လုံးနှင့် ဗျဉ်းသုံးဆယ့်သုံးလုံးကို သင်ယူသည့် လူ
မမည် ကလေးသူငယ် ဘဝကစပြီး ဗုဒ္ဓမြတ်စွာကို ရှိခိုးရမှုန်း
သိအောင် “နမောဗုဒ္ဓါယသိဒ္ဓံ” ဟူသော ခေါင်းစဉ်ပုဂ္ဂိုလ်အတို
ကလေးကို ဆရာဖြစ်သူ ရဟန်းသံဃာတော် ပညာတတ်မထေရ်
ကြီး များက စီကုံးရေးသား ပေးထားကြ၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်အတို
ကလေး၏ အဓိပ္ပါယ်ကား “မြတ်စွာဘုရားကို ရှိခိုးပါ၏။
ပြီးစီအောင်မြင်ပါ စေသတည်း” ဟု ဆိုလို၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်အတို
ကလေးကို သီရပ်ခဲ၍ ပုဒ်ခဲ၍ စိစစ်လိုက်လျှင် သက္ကဋဘာသာ၏
ဝါးမျှပုံပေါ်လာ၏။ ပုဒ်ခဲကြည့်ကြစို့။ နမော တပုဒ်၊ ဗုဒ္ဓါယ
တပုဒ်၊ သိဒ္ဓံ တပုဒ်၊ ပေါင်းသုံးပုဒ် ရှိသည်ကိုတွေ့ရ၏။ ထိုတွင်
“သိဒ္ဓံ” ဟူသော စကားလုံးမှာ သရေခေတ္တရာ သာသနာဝင်
ခန်းတွင် ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း သက္ကဋသုံး သက္ကဋထုံးစံ သက္ကဋ
ဟန် သက္ကဋကျမ်းဂန်များ၌ မပါလျှင် မပြီးသလောက် ခရီး
ရောက်ကာ ရေပန်းစားနေသော စကားလုံးဖြစ်၏။ သာသနာ
တော် ကျမ်းစာဖြစ်သော ပါဠိ အဋ္ဌကထာ ဋီကာကျမ်းဂန်
တို့တွင် “သိဒ္ဓံ” ဟူသော စကားလုံးကိုသုံးစွဲရိုးမရှိပေ။ “ဗုဒ္ဓါယ”
ဟူသော ပုဒ်၌လည်း သဒ္ဓါ အနေအထားအားဖြင့် ဗုဒ္ဓဝစန
ဖြစ်သော မြတ်စွာဘုရား စကားတော် သာသနာတော်နည်း
အလို “ဗုဒ္ဓါယ” ဟူ၍ မနေနိုင်ပေ။ “ဗုဒ္ဓဿ” ဟူ၍သာ နေနိုင်
၏။ ဗုဒ္ဓါယဟူသော ပါဠိ အနေအထားမှာ သက္ကဋဘာသာ
သဒ္ဓါကျမ်းများနည်းအရ ယူငင်စီစဉ်ထားခြင်းဖြစ်၏။

ဤ “နမော ဗုဒ္ဓါယ သိဒ္ဓံ” ဟူသော ပါဠိကို တီထွင်စီရင်
ပေးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့မှာ သာသနာဗဟိုရက ခေါ်သာသနာပ

သာသနာပြင်ဘက်က ပုဂံလူမျိုးမဟုတ်ကြပေ။ သာသနာတွင်းက 'သာသနာဝစရ' ဖြစ်သော သာသနာဝန်ထမ်း ကျမ်းဂန်တတ်အကျော် ထိပ်သီးဇော် ပုဂံလူမျိုးမော်များ ဖြစ်ကြပေ၏။ ထိုပုဂံလူကြီးတို့သည် ကလေးသူငယ်တို့အတွက် တီထွင်စီရင်ပေးကြရုံမက မိမိတို့ကိုယ်တိုင်ပင် 'နမော ဗုဒ္ဓါယ' စသည်ဖြင့် ပါဠိဘာသာနှင့် ဂါထာများ စုဏ္ဏိယများ စီကုံးကာ ရတနာသုံးပါးကို ရှိခိုးခြင်း 'ရတနတ္ထယ ဟောမ'ကို ပြုကြကုန်၏။ ဤသို့ပြုခြင်းကား သာသနာတော်နည်းအားဖြင့် ဗုဒ္ဓါယ ဟူ၍ မရှိနိုင်၊ မရှိကောင်း၊ မနေနိုင် မနေကောင်းသည်ကို မသိ၍မဟုတ်၊ သိကြ၏။ သိကြလျက်နှင့် ပြုမူခြင်းကား သက္ကဋ္ဌဘာသာ သဒ္ဓါကျမ်းများ၏ နည်းအရ ခေတ်ဆန်သည်။ ကောင်းသည် ဟုထင်ကာ တမင်တီထွင် စီရင်ပြုမူကြခြင်းဖြစ်၏။ (ထိုအချိန်တွင် ပုဂံပြည်၌ သက္ကဋ္ဌဘာသာ အလွန်ခေတ်စားနေ၏။) သာသနာတော်နည်းအားဖြင့် 'ဗုဒ္ဓါယ' ဟူ၍ မနေနိုင်၊ 'ဗုဒ္ဓဿ' ဟူ၍သာနေနိုင်ကြောင်း ကောင်းစွာ သိရှိသူ နိပုဏ္ဏပဏ္ဍိတ ကဝိဿရဝိဒ္ဓ ပိဋကတ္ထယ ပါရဂူတို့ကပင် 'ဗုဒ္ဓါယ' ဟူသော သက္ကဋ္ဌသဒ္ဓါနည်းနှင့် ဝန္ဒနာပဏာမ ပြုနေကြခြင်းမှာ သက္ကဋ္ဌဘာသာက မာဂဓဘာသာကို လွှမ်းမိုးခြင်း၊ ဝါးမျိုးခြင်းပင် ဖြစ်တော့၏။ ထိုအချိန်က ပုဂံပြည်တွင် သာသနာတော်နည်းနှင့် 'ဗုဒ္ဓဿ' ဟူ၍ဆိုကာ ဝန္ဒနာပဏာမပြုသူ လုံးဝမရှိမဟုတ်၊ အနည်းငယ်မျှတော့ရှိကြောင်း သဒ္ဓါနိတိပဒမာလာ၌ ဖော်ပြ ထားပေ၏။ ပုဂံခေတ်၌ ရေးထိုးထားသောကျောက်စာအချို့တွင် အစဉ် 'ဗြီ' ဟူ၍ပါလေ့ရှိရာ ထိုစာလုံးမှာ သက္ကဋ္ဌခဝါဟာဖြစ်၏။ မြန်မာလိုပြန်လျှင် (မာဂဓဘာသာပြန်လျှင်) သိရီ ဟူ၍ ဖြစ်၏။

ဤ 'ဦ' (သိရီ) ဟူသော စာလုံးကို စာပေရေးရာ၌ ခေါင်းစီးထိပ်ပေါ်က အမြတ်တနိုး ထား၍ သုံးစွဲခြင်းမှလည်း သက္ကဋ္ဌဘာသာကျမ်းစာများ၏ ထုံးစံကို ယူငင်ခြင်းပင်ဖြစ်၏။ မြတ်စွာဘုရားစကားတော်ဖြစ်သော ဗုဒ္ဓဝစနမာဂဓဘာသာ ကျမ်းဂန်များတွင် ထိုစာလုံးမျိုး ထိုအသုံးမျိုး သုံးခြင်း ထုံးစံ မရှိပေ။ ဤကဲ့သို့ နာနာနယ နိပုဏဂမ္ဘီယဖြစ်၍ သိမ်မွေ့နက်နဲခက်ခဲသော နည်းအမျိုးမျိုးနှင့် ပြည့်စုံသည့် မြတ်စွာဘုရား၏ ဗုဒ္ဓဝစန၊ အာဟစတဘာသိတ ဖြစ်သော ပါဠိတော်ထံသို့ သက္ကဋ္ဌဘာသာဝင်ရောက် ရောယှက် လာခြင်းသည် သဒ္ဒါနာတော် အတွက် အားနည်းချက်တခုပင် ဖြစ်တော့၏။ အကြောင်းကား သက္ကဋ္ဌဘာသာမှာ မြတ်စွာဘုရားသုံးဘာသာ ဝေါဟာရဟုတ်သော ကြောင့်တည်း။ မြတ်စွာဘုရားသုံး (ဗုဒ္ဓသုံး) တန္တုာရေပိတမာဂဓဘာသာခေါ် ပါဠိဘာသာထင်ရှားရှိနေပါလျက်နှင့် သက္ကဋ္ဌဘာသာ နည်းနာကို ယူငင်သုံးစွဲနေခြင်းသည် ရှက်ဖွယ်ကောင်းလှပေ၏။ စက်ဆုပ်ဖွယ်ကောင်းလှပေ၏။

ပြဿဒါးစေတီ

ဘုရင်ကျစွာ မင်းတရားသည် အခြားရှင်ဘုရင်များနည်းတူ ဘုရားစေတီတော်တဆူကို တည်တော်မူ၏။ သို့ရာတွင် ဘုရင်မင်းမြတ်မှာ ပိဋကတ်တော်များနှင့်သာ ပျော်မွေ့၍ စီမံဆော်သြခြင်း မရှိသဖြင့် ဘုရားစေတီ အပြီးမသတ်ပေ။ ထိုဘုရားစေတီတော်အတွက် ထူးခြားချက်မှာ ဘုရားစေတီတည်ရန် အုတ်စ၍လုပ်သည်လည်း ပြဿဒါးနေ့၊ ပန္နက်ချသည်လည်း

ပြဿဒါးနေ့၊ အုတ်မြစ်စသည်လည်း ပြဿဒါးနေ့၊ အလုံးစုံစ၍
လုပ်သမျှကို ပြဿဒါးနေ့ တွင်သာ လုပ်စေ၏။ သို့ဖြစ်၍ ထို
စေတီတော်ကို ပြဿဒါးဘုရားဟု ခေါ်တွင်နေရာ ယခုထက်တိုင်
ပြဿဒါးဘုရားဟုပင် ခေါ်နေကြ၏။ ပုဂံ ဘွားစောရွာ၏
အနောက်မြောက်တွင် ထိုစေတီတော်တည်ရှိ၏။

သဒ္ဓါငယ်ကျမ်းပြု-စုပုရား

ဘုရင်ကျစွာ မင်းတရားမှာ ကိုယ်တိုင်က ပိဋကတ်တတ်ဖြစ်၍
သားတော် သမီးတော်မှ စပြီး နန်းတွင်းသူ နန်းတွင်းသား
အားလုံးကို စာပေ ပိဋကတ် တတ်မြောက်ရန် သင်ကြား ပို့ချ
ပေးထားတော်မူခဲ့၏။ ထိုအချိန်ကား မြတ်စွာဘုရား စကား
တော် ပိဋကတ်တော်များ ပုဂံပြည်တွင် ရေပန်းစား၍ တရား
တော်ရောင် နေရောင် လရောင်မက ထွန်းလင်းနေချိန်ဖြစ်၏။
ဘုရင်ကျစွာ မင်းတရား၏ သမီးတော် ‘စုပုရား’ တပါးသည်
ခမည်းတော် ဘုရင်မင်းမြတ်၏ သင်ကြားပို့ချ ပေးချက်အရ
ပိဋကတ်တွင် တဘက်ကမ်းခတ်လောက်အောင် တတ်မြောက်
ကျမ်းကျင်လေ၏။ စုပုရားသည် နောင်လာ နောက်သားတို့
အတွက် သဒ္ဓါဘက်တွင် အခြေပါဒရစေရန် ‘ဝိဘတျတ္ထ’ မည်
သော သဒ္ဓါငယ်ကျမ်းတစောင်ကို ပြုစုထားခဲ့၏။

၁။ ဝိဘတျတ္ထမည်သောကျမ်းကို ကျစွာမင်း၏သမီးတော် တပါး
စီရင်ခဲ့ကြောင်း။ ပဉ္စမသင်္ဂါယနာတင်ဘုရင် မင်းတုန်းမင်းလက်ထက်
ပညာသာမိ သီရိကဝိ ဇေမဟာ ဓမ္မရာဇာမိရာဇ ဂုရုဘွဲ့ခံ ဒုတိယ
မောင်ထောင် ဆရာတော် စီရင်သော ‘သာသန ဝံသပွ ဒီပိကာ’

အနော်ရထာမင်းစော ဝင်စားသူ

ဘေးတော် သာသနဒါယကာ အနော်ရထာ မင်းစော လက်ထက် ပြန်ခရေတောင်မြေ၌—

“ငါ ဤပြည်တွင် နောက်တကြိမ် မှင်းဖြစ်မှ ပေါက်စေ သော” ဟု အနော်ရထာမင်းစောကိုယ်တိုင် အဓိဋ္ဌာန်၍ စိုက်ခဲ့ သော ပေပင်သည် ဤသို့ ကျစွာမင်းလက်ထက်တွင် ပေါက် လာ၏။ ထိုအကြောင်းကို ကျစွာမင်းတရားသိလျှင် အနော်ရ ထာမင်းစောက မင်းသားဖြစ်တော်မူ၏။ သို့ဖြစ်၍ ကျစွာမင်းတရား ကို အနော်ရထာမင်းစော ဝင်စားသူဟု မှတ်ယူယုံကြည်ကြ၏။ ဤအချက်နှင့် ပတ်သက်၍ ပုဂံရာဇဝင်အတွက် ရာဇဝင်အစဉ် အဆက် မှတ် သား ချက် ပြု လာ ကြသော မင်းသုံးပါး တို့၏ လူဝင်စားဖြစ်ပုံကို ရာဇဝင်ပညာရှင်များက အောက်ပါအတိုင်း အထင်အရှား ဖော်ပြထားကြ၏။

၁။ (က) ပုဂံပြည်ကို ပထမဦးစွာ တည်ထောင် သော သမုဒ္ဒရာဇ်မင်း။

(ခ) သာသနဒါယကာ အနော်ရထာမင်းစော။

အမည်ရှိသည့် ပုဂံဇာသားနှင့်ရေးထားသော သာသနာဝင်ကျမ်း၌ ဖော်ပြထား၏။ ပိဋကတ်တော်အုပ် မိုင်းခိုင်းမြို့စား မဟာသီရိဇေယျ သူ၏ ပိဋကတ်သမိုင်း စာတမ်း၌မူ ဝိဘတုတ္ထကို ဝိဇယာပုရ မည်သော ပင်းယမြို့နေ အမည်မသိ မထေရ်ပြုသည်ဟု ဖော်ပြ ထား၏။

(ဂ) ပိဋကတ္တယ ကောဝိဒဖြစ်သူ ကျစွာမင်းတရား။
ဤ မင်းသုံးပါးသည် တယောက်တည်း ဖြစ်၏။

၂။ (က) နှက်ကြီး၊ ဝက်ကြီး စသော ရန်သူများကို နှိမ်
နင်း၍ မင်းအဖြစ်သို့ ရောက်ခဲ့သော ပျူစော
ထီးမင်း။

(ခ) သေဥ်လည်ကြောင်မင်း။

(ဇ) ကျန်စစ်သားမင်း။

ဤမင်းသုံးပါးသည် တယောက်တည်း ဖြစ်၏။

၃။ (က) စလေငခွေးမင်း။

(ခ) နုရသူခေါ် ကုလားကျမင်း။

(ဂ) မင်းခွေးချေးခေါ် တရုတ်ပြေးမင်း။

ဤမင်းသုံးပါးသည် တယောက်တည်း ဖြစ်၏။

ဥဇနာမင်း

ဂေါစာသက္ကရာဇ် ၆၁၂ ခုနှစ်တွင် ကျစွာမင်း၏ သား
တော် သက်တော် ၃၃ နှစ်ရှိ ဥဇနာ နန်းတက်၏။ နန်းသက်
(ရှင်ဘုရင်သက်) နှင့် ၅နှစ် နန်းစံ၍ သက်တော် ၃၈ နှစ်တွင်
နတ်ရွာစံ၏။ ထိုမင်းလက်ထက် သာသနာရေးနှင့် ပတ်သက်၍
တစုံတရာ အထူးအထွေမရှိပေ။

မင်းခွေးချေးခေါ် တရုတ်ပြေးမင်းလည်းခေါ်
နရသီဟပတေ့မင်း

ဂေါစာသက္ကရာဇ် ၆၁၇ ခုနှစ်တွင် ဥဇ်နာမင်း၏ သား
တော် သက်တော် ၁၆ နှစ်ရှိ မင်းခွေးချေးသည် ‘နရသီဟပတေ့’
ဟူသော အမည်ကို ခံယူ၍ နန်းတက်၏။ ဤတံဆိပ်တော်မှာ
‘သီရိတြိဘဝနာဒိတျပဝရ မဟာရာဇာ’ ဟူ၍ ဖြစ်၏။ နန်းသက်
(ရှင်ဘုရင်သက်) နှင့် ၃၁ နှစ်၊ မှန်နန်းမဟာရာဇဗဒ္ဒိတော် အလို့
အားဖြင့် ၃၅ နှစ်။ ရာဇဝင်ချုပ် လင်္ကာနှင့် မင်္ဂလာ စေတီ
ကျောက်စာအရ ၄၄ နှစ် နန်းစံ၍ နတ်ရွာစံ၏။

နရသီဟပတေ့မင်းလက်ထက် သာသနာရေး
ဦးကျည်ပွေ့ခေါ် ဒိသာပါမောက္ခဆရာတော်

မင်းခွေးချေး ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ တရုတ်ပြေးမင်း ဟူ၍
လည်းကောင်း ခေါ်ဆိုသော နရသီဟပတေ့ မင်း လက်ထက်။
အသက် ခြောက်ဆယ်ကျော်မှ ရဟန်းပြုသော ‘ဦးကျည်ပွေ့’
ခေါ် ဒိသာပါမောက္ခ ဆရာတော်ကား သာသနာဝင်တွင်
မူတီတမ်းတင်လောက်အောင် ထူးခြားသော ဆရာတော်မထေရ်
ကြီးဖြစ်၏။ ထိုဆရာတော်မထေရ်ကြီး၏ အကြောင်းကို ဘကြီး
တော်ဘုရား လက်ထက် မင်းတိုင်ပင်အမတ်ကြီး မဟာဓမ္မသင်္ကြံ
ခေါ် သာသနာပိုင်လူထွက် မောင်းထောင်ဆရာကြီး ရေးသား

သော သာသနာလင်္ကာရ စာဘမ်း၌ အောက်ပါအတိုင်း ဖော် ပြုထားခဲ့၏။

“ပုဂံပြည်တွင် နရသီဟပတေ့ မင်းလက်ထက် ခြောက်ဆယ် ကျော်ရှယ်မှ ရဟန်းပြုသော ရဟန်းကြီးတဦးသည် စာပေ သင်ရန် ကံ့ကူဆန် ခံမည်ဟု မင်းအိမ်သို့ ဝင်လေသော် အကြောင်းကိုမေး၍ စာပေသင်ရန် ကံ့ကူဆန်ခံကြောင်းကို ပြောသည်တွင် ကျည်ပွေ့ အတက်ပေါက်မှ စာပေ တတ် တော့မည်ပဟု မင်းက ဆိုလိုက်သည်နှင့် တနေ့လျှင် ဒန်ပူ ခန့်မျှတက်၍ သဒ္ဒါ သင်္ဂြိုဟ်က စလျက် စာပေကျမ်းဂန် သင်သည်။ မကြာမြင့်မီပင် ကျမ်းဂန်တတ်မြောက်လေ၏။ ကျည်ပွေ့ကို သစ်ခက် သစ်ညှန်စီး၍ မင်းအိမ်သို့ ဝင်ပြန် လေသည်တွင် အကြောင်းကိုမေးသော် ကျည်ပွေ့ အတက် ပေါက်၍ ဝင်လာကြောင်းကို ပြောဆိုသောကြောင့် စာပေ ကျမ်းဂန် တတ်မြောက်ပြီဟု ဆိုလိုသည်။ ခြောက်ကျောင်း သား၊ ကျမ်းတတ်သံဃာများကို မေးမြန်းစုံစမ်းစေ အမိန့် တော်ရှိ၍ မေးမြန်း စုံစမ်းကြရသည်။ မေးမြန်းတိုင်း ဖြေ ပြောနိုင်သည်။ ငါ့ရှင်တို့ ငါ့ကို မေးမြန်း လှလေပြီ။ ငါ တလှည့် မေးမြန်းပါဦးမည်ဟု ခွင့်ပန်၍ အညသမာန်း စေ တသိက်၌ အည၏ အပဒါန်ကို ခံပါကုန်ဟု ရဟန်းကြီးက မေးမြန်းသည်ကို ခြောက်ကျောင်းသား သံဃာများက အပဒါန် မခံတည့်နိုင်ရှိသည်။ ထိုအကြောင်းကို နရသီဟ ပတေ့ မင်းကြီးကြား၍ ထိုရဟန်းကြီးကို ‘ဒိသာပါမောက္ခ’ ဟူသော တံဆိပ်နာမံနှင့် ဆရာပြု၍ ကိုးကွယ်လေသည်ဟု

ယခုထက်တိုင် ဆရာစဉ်ဆက် ဥဒါန်းစဉ်ရှည် ပြောဆိုကြသည်။”

ဟု သာသနာလင်္ကာရ စာတမ်း၌ တမ်းတနား ဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့ရ၏။

အထက်ဖော်ပြပါ ဦးကျည်ပွေ့ပေါ် ဒိသာပါမောက္ခ ဆရာတော်ကား စာပေပိဋကတ်ဘက်ကသော ထက်မြက်သည် မဟုတ်။ နိုင်ငံရေးဘက်ကလည်း ထက်မြက်၍ နရသီဟပတေ့မင်းလက်ထက် တရုတ်မြန်မာအရေးတွင် ငြိမ်းချမ်းရေးအဖွဲ့ကို ခေါင်းဆောင်ကာ တရုတ်ပြည် ပီကင်းမြို့တော်အရောက် သွားရောက် ဆောင်ရွက်ခဲ့၏။ ဦးကျည်ပွေ့သည် ခရစ်သက္ကရာဇ် (အေဒီသက္ကရာဇ်) ၁၂၇၅ ခု၊ မြန်မာဂေါတမသက္ကရာဇ် ၆၄၇ ခုနှစ်တွင် ပုဂံပြည်မှ တရုတ်ပြည် ပီကင်းမြို့တော်သို့ သံတမန်အဖြစ်နှင့် ကြွရောက်ခဲ့၏။ ထိုအချိန်က တရုတ်ပြည်တွင် ကမ္ဘာကျော်ကေရာဇ်ဖြစ်သူ မွန်ဂို(တာတာ)ဘုရင် ကုဗလိုင်ခန် အုပ်စိုးနေခိုက်ဖြစ်၏။ ဆရာတော်ဦးကျည်ပွေ့သည် မွန်ဂိုကေရာဇ်နှင့် စစ်ပြေငြိမ်းရေးစကားများ ပြောဟော၍ တရုတ်မြန်မာ နှစ်ပြည်ထောင် ရှေ့သမ်းငွေလမ်းပေါက်အောင် ဆောင်ရွက်တော် မူခဲ့၏။ ဦးကျည်ပွေ့ခေါ် ဒိသာပါမောက္ခ ဆရာတော်သည် မိမိတရုတ်ပြည်သို့ သွားရောက်၍ မွန်ဂိုကေရာဇ်အား စစ်ပြေငြိမ်းရေး ဟောပြောပုံ၊ တာတာစစ်ဗိုလ်တို့နှင့် မေးမြန်း ပြောဆိုပုံ၊ တရားဟောပြောပုံ၊ အရေးပြီးပြတ်ပုံတို့ကို ကျောက်စာရေးထိုး၍ ထားခဲ့၏။ ကျောက်စာထိုးသောနှစ်မှာ မြန်မာဂေါတမသက္ကရာဇ် ၆၄၇ ခုနှစ် ဖြစ်၏။ ထိုကျောက်စာကို ဒိသာ

ပါမောက္ခ ကျောက်စာဟု ခေါ်တွင်ကြ၏။ ပုဂံမြို့၏ တောင်ဘက်အနီးရှိတရုတ်ပြေးမင်းခေါ် နရသီဟပတေ့ မင်း၏ကောင်းမှုဖြစ်သော မင်္ဂလာစေတီတွင် အထက်ပါ ဒိသာပါမောက္ခကျောက်စာ ရှိ၏။

နရသီဟပတေ့ (တရုတ်ပြေးမင်း) လက်ထက်
သာသနာရေးဘက်မှ ပျက်စီးချက်

နရသီဟပတေ့ မင်းလက်ထက် တရုတ်နှင့်မြန်မာ စစ်ဖြစ်ကြရာ လက်ရှိ ပုဂံမြို့တော် ကျဉ်းဒနသည်ထင်၍ မြို့တော်ကို ထပ်ဖွင့်ကာ ကျယ်ကျယ်လွင့်လွင့် တည်ဆောက်ရန် စီမံစိုင်းပြင်းတော်မူ၏။ ထိုအခါ ရုတ်တရက် ချက်ချင်း အုတ် ကျောက်ရနိုင်ရန် ခဲယဉ်းသဖြင့် စေတီဘုရား ဂူ ကျောင်းများကို ဖျက်၍ အုတ်ကျောက်တို့ကို ယူငင်လေ၏။ ဖျက်ဆီး၍ ပြီးစီးသော စေတီဘုရား ဂူကျောင်းများမှာ ဂူကြီးတထောင်၊ ဂူငယ်တသောင်း၊ ကုလားကျောင်း သုံးထောင်ဖြစ်၏။ နရသီဟပတေ့ မင်းမှာ သာသနာကို လွန်မင်းစွာ ကြည်ညိုသော မင်းတရား မဟုတ်စေကာမူ ဗုဒ္ဓဘာသာ မြန်မာသမ္မာဒိဋ္ဌိ ပီသစွာ ရတနာသုံးပါးကို ကိုင်းရှိုင်းသော ဘုရင်တပါးပင် ဖြစ်၏။ မင်္ဂလာစေတီတော်ကို တည်ထားခြင်း၊ အခြား သာသနာရေး သာသနာမှု အစုစုတို့ကို ချီးမြှင့်ခြင်း စသော အချက်တို့က သက်သေခံ အထင်အရှား ရှိနေသဖြင့် သာသနဒါယကာ မင်းတပါးပင်ဖြစ်ကြောင်း သိနိုင်ပေ၏။ သို့ရာတွင် အရေးတကြီး တရုတ်စစ်ကြီး ဆိုက်ရောက်လာသဖြင့် ဘာသာရေးထက် နိုင်ငံ

ရေးခက် ဟူသကဲ့သို့ ဘာသာရေးကို အလေးမပေးနိုင်တော့ပဲ
နိုင်ငံရေးအတွက် စစ်ရေးမျက်စိဖြင့် ကြည့်ကာ အထက်ပါ
အတိုင်း စီမံလိုက်ခြင်း ဖြစ်ပုံရပေ၏။

နရသီဟပတေ့ (တရုတ်ပြေးမင်း)၏
ထူးခြားချက်

ပုဂံရာဇဝင်တွင်မက တကောင်းရာဇဝင်မှစ၍ နောက်ဆုံး
ဖြစ်သော ကုန်းဘောင် ရာဇဝင်အထိ စားတော်ခေါ်ရာ၌
တရုတ်ပြေးမင်း ကဲ့သို့သော ရှင်ဘုရင် တပါးမျှ မရှိခဲ့ပေ။
အကြောင်းကား နေ့စဉ်အမြဲတမ်း စားတော်ခေါ်ရာ၌ ဟင်း
လျာ ခွက်ပေါင်း ၃၀၀ (သုံးရာတိတိ) အပြည့်ရှိမှ စားတော်
ခေါ်၏။ သုံးရာမပြည့်လျှင် စားတော် မခေါ်ပေ။ ဤကဲ့သို့
ဟင်းလျာခွက်ပေါင်း သုံးရာတိတိနှင့် နေ့စဉ်အမြဲတမ်းစားတော်
ခေါ်သော ရှင်ဘုရင်မှာ မြန်မာရာဇဝင်တလျှောက်လုံး ဤ
မင်းတပါးသာရှိပေ၏။ သည်ကဲ့သို့ ဟင်းလျာခွက်ပေါင်းသုံးရာ
နှင့် စားတော် ခေါ်ကြောင်းကို ဂုဏ်တခု အဖြစ်နှင့် မိမိ၏
ကောင်းမှုဖြစ်သော မင်္ဂလာစေတီ ကျောက်စာ၌ မှတ်တမ်း
တင်ကာ မော်ကွန်းထိုး၍ ထားခဲ့၏။

မင်္ဂလာစေတီကျောက်စာမှ ကောက်နုတ်ချက်

“တနေ့တနေ့သော် ဟင်းခွက် ၃၀၀ (သုံးရာ) တမူလည်း
သောက်ထသော နရသီဟပတိ ဓမ္မရာဇ် မင်းကြီးသည်

သင်္သရာ၏အစီးအပွားအလို့ငှာ နိဗ္ဗာန်ဟူသော ဆုကို ပြည့်လုံ
သောကြောင့် ကောင်းမှုတော်တည်၏။”

နရသီဟပတေ့ မင်းသည် ဟင်းလျာခွက်ပေါင်း သုံးရာပြည့်
မှ စားတော် ခေါ်ကြောင်းကို မှန်နန်း မဟာရာဇဝင်တော်
ကြီး၌လည်း အောက်ပါအတိုင်း ရေးသား ဖော်ပြထားပေ၏။

“မင်းကြီးကား စားတော်ခေါ်လျှင် မေ့စား၊ အချို၊
အချဉ်၊ အခါး၊ အစပ်၊ အဆိမ့်၊ အဖန်၊ အခွက်သုံးရာ
ပြည့်မှ စားတော် ခေါ်သောဟူ၏။ ထိုသို့သော ဟင်းခွက်တို့
တွင်တင်ကြိမ်နှစ်ကြိမ်စားတော်ခေါ်ပြီးလျှင် မင်းညီမင်းသား
မင်းပေါင်း မင်းလတ် အမတ် စစ်သူကြီးတို့ကို ပေးမြဲတည်း။
မိဖုရား မောင်းမ မိသံဘို့ကိုလည်း အစေ့အနွံ ပေးတော်မူ
မြဲတည်း။ ထိုဟင်းလျာတို့ကိုလည်း စားတော်သည်တို့တွင်
စာရင်းနှင့် မှတ်သား၍ မိဖုရားစော နိစ္စမပြတ် စစ်ကြော
စီရင်ရသတည်း။”

ဒလစား ကျော်စွာမင်း

ဂေါစာသက္ကရာဇ် ၆၄၈ ခုနှစ်တွင် နရသီဟပတေ့ (တရုတ်
ပြေးမင်း) ၏သားတော်သက်တော် ၂၈ နှစ်ရှိဒလမြို့စားကျော်စွာ
နန်းတက်၏။ နန်းသက် (ရှင်ဘုရင်သက်) နှင့် ၁၂ နှစ် နန်းစံ၍
သက်တော် ၄၀ တွင် နန်းကျ၏။ ထိုမင်းလက်ထက် သာသနာ
ရေးနှင့် ပတ်သက်၍ တစ်စုံတရာ အထူးအထွေမရှိပေ။

စောနစ်မင်း

ဂေါစာသက္ကရာဇ် ၆၆၀ ပြည့်နှစ်တွင် နန်းကျ ဒလစား ကျော်စွာမင်း၏ သားတော် သက်တော် ၁၆ နှစ်ရှိ စောနစ် နန်းတက်၏။ နန်းသက်(ရှင်ဘုရင်သက်)နှင့် ၂၇ နှစ် နန်းစံ၍ သက်တော် ၄၃ နှစ်တွင် နတ်ရွာစံ၏။ ထိုခင်းလက်ထက်လည်း သာသနာရေးနှင့် ပတ်သက်၍ တစ်စုံတရာ အလှူအထွေ မရှိပေ။

စောမုန်နစ်မင်း

ဂေါစာသက္ကရာဇ် ၆၈၇ ခုနှစ်တွင် စောနစ်မင်း၏သားတော် သက်တော် ၁၅ နှစ်ရှိ စောမုန်နစ် နန်းတက်၏။ နန်းသက်(ရှင် ဘုရင်သက်) နှင့် ၄၃ နှစ် နန်းစံ၍ သက်တော် ၅၈ နှစ်တွင် နတ်ရွာစံ၏။ ထိုခင်းလက်ထက်လည်း သာသနာရေးနှင့် ပတ် သက်၍ တစ်စုံတရာ အလှူအထွေ မရှိပေ။ ထိုအချိန်မှာ ဂေါစာ သက္ကရာဇ် ၇၃၀ ရှိခဲ့လေပြီ။

ပုဂံရာဇဝင် ပြီးဆုံးခြင်း

သမုဒ္ဒရာဇ်မင်းမှစ၍ စောမုန်နစ် မင်းအထိ ၅၅ ယောက် (ငါးကျိပ် ငါးပါး)သော မင်းတို့၏ စံရာ ပုဂံပြည်ကြီးကား ဂေါစာသက္ကရာဇ် ၇၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် ရာဇဝင်ဆုံး၍ နိဂုံးချုပ် လေ၏။ ပုဂံရာဇဝင်ဆုံး၍ နိဂုံးချုပ်ချိန်တွင် 'ဝိဇယပုရ' မည်သော

‘ပင်းယ’ပြည်ကြီးတည်ထောင်ပြီး၍ ဖြူထီးဖြန့်ကြက်၊ ကနုက္ကဒဏ် အလံတော်လွှင့်ကာ ရာဇဝင်သစ် ဖွင့်လှစ်လျက် ရှိပေသတည်း။

ပုဂံခေတ်သာသနာရေးအကျဉ်းချုပ်

မြန်မာပြည်၏ ဗုဒ္ဓသာသနာဝင်တွင်ပုဂံခေတ် သာသနာမှာ အစည်ကားဆုံး၊ အထွန်းကားဆုံး၊ အသန့်ရှင်းဆုံးဖြစ်၏။ ပုဂံပြည်ကြီးမှာ စည်ထီးခရိုင်နိုင်ငံအုပ်ချုပ် မင်းလုပ်သူတို့ကလည်း တရားသဖြင့်အုပ်ချုပ်၍ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် သူတော်စင်အစစ်များ ဖြစ်သည်အားလျော်စွာ သာသနာကို အစွမ်းကုန် အားပေး အားမြှောက် ချီးမြှောက်ပြုစုခဲ့ကြသည်။ တိုင်းပြည်စည်ပင်သာယာဝပြော၍ စပါးဆန်ရေပေါများကြွယ်ဝသဖြင့် အိမ်တိုင်း လူတိုင်း အစေ့အင လူစေ့တက်စေ့ လောက်ပင် ဘုရားတည်၊ ကျောင်းဆောက် ပြုလုပ်ခဲ့ကြ၏။ သို့ဖြစ်၍ပင် ယခုအထိ ကြည့်မဆုံး မျှော်မဆုံးအောင် ဘုရားစေတီတော်များ ထင်ရှားရှိနေသည်ကို ဖူးမြော်နေကြရ၏။ ပုဂံပြည် ပုဂံမြို့တော်ရှိ စေတီတော်ပေါင်းအရေအတွက်ကို ရေတွက်၍ရသမျှ လင်္ကာဆောင်ပုဒ် လုပ်ထားသည်မှာ—

“လှည်းဝင်ရိုးသံတညံညံ ပုဂံဘုရားပေါင်း” ဟူ၍ ဖြစ်၏။ ထိုဆောင်ပုဒ်အရ နံသင့်အက္ခရာအလိုက် ဂဏန်းချသော်—
၄၄၄၆၇၃၃ (လေးသန်း လေးသိန်း လေးသောင်း ခြောက်ထောင်ခုနစ်ရာသုံးဆယ့်သုံး) ဆူရှိကြောင်း တွေ့ရ၏။ ဤစာရင်းပါ စေတီတော်များထဲမှ မြစ်ကမ်းပြို၍ မြစ်ထဲ ပါသွားသော ဘုရားစေတီတော်ပေါင်းမှာ —

၄၄၆၄၄၄ (လေးသိန်း လေးသောင်း ခြောက်ထောင်
လေးရာ လေးဆယ့်လေး) ဆူရှိုကြောင်းကို-

“ရှေ့လသာဝါဝါဝင်းရှင်တော်ရေချိုးဆင်း” ဟူ၍ လက်ခံ
ဆောင်ပုဒ် လုပ်ထားကြ၏။ ဤကား ရှေး ရာဇဝင်က
ရေတွက် မှတ်သားထားချက်ဖြစ်ရာ ယခုအခါ မှာ မှုမြင်ကမ်း ပြု၍
ရေထဲပါ သွားသော စေတီတော်များနှင့် ငလျင်ဘေး၊ လေကြီး
မိုးကြီးဘေး၊ မသူဘော် လူမသမာတို့ဘေးစသော အန္တရာယ်
များကြောင့် ပြုပျက်သော စေတီတော်ပေါင်းမှာ ထို့ထက်များ
ပြားဖွယ်ရာရှိပေ၏။

ပုဂံတပြည်လုံး ပိဋကတ်တော်များ ဖုံးအုပ်နေခြင်း

ပုဂံပြည်၏ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ အရည်းကြီးသာသနာကို တော်လှန်ခဲ့
သော သာသနဒါယကာ အနော်ရထာမင်းစော၏ လက်ထက်မှ
စ၍ ပုဂံရာဇဝင်ဆုံးသည့် တိုင်အောင် ပုဂံပြည်တွင် သာသနာ
တော် နေရောင် လရောင်မက ထွန်းကားခဲ့သည်ကို အထက်၌
ပြခဲ့ပြီဖြစ်၏။ သာသနာတော် ထွန်းကားသည့် အလျောက်
သာသနာဘာသာဖြစ်သော ဗုဒ္ဓကျမ်းစာဒေသနာပိဋကတ်များ
ကို ရဟန်းရှင်လူ ဟူဟူသမျှ မှာတုဂါမ အမျိုးသမီးများအထိ
သင်ယူ တတ်မြောက်ကြ၏။ ရဟန်းတော် မထေရ်ကြီးများက
ပိဋကတ်ကျမ်းစာ၏ အခြေပါဒ်ဖြစ်သော သဒ္ဓါ ဗျာကရုဏ်း
စသည့် ကျမ်းဂန်များကို အမြောက်အမြားရေးသားစီရင်ခဲ့ကြ
၏။ လူပုဂ္ဂိုလ်ထဲမှလည်း အမတ်ပညာရှိများက ကျမ်းဂန်ရေး

သားထားခွဲကြ၏။ အယုတ်သဖြင့် ကုမာရီရွယ်၊ သတို့သမီး
ငယ် အပျိုရွယ် မိန်းကလေးများပင် သူ့ထက်ငါ အားကျမခံ
သင်အံ့လေ့ကျက်ခဲ့ကြ၏။ အမျိုးသမီးချင်း တွေ့လျှင် “သင်
အဘယ်ကျမ်းကို သင်ကြားသနည်း၊ အဘယ်မျှကျမ်းဂန်ကို နှုတ်
တက်အာဂုံဆောင်ထားသနည်း” ဟု မေးလေ့ရှိကြ၏။ တကြိမ်
က အမျိုးသမီးတယောက်က ‘သင်ယခုအခါ ဘယ်မျှသော
ကျမ်းဂန်ကို နှုတ်တက်ဆောင်သနည်း’ ဟုမေးရာ အမေးခံရသူ
အမျိုးသမီးက ‘ယခုအခါငါ့မှာသားငယ်သမီးငယ် ကြောင့်ကြ
ရှိခြင်းကြောင့် များများ မဆောင်နိုင်ပါ။ သမန္တပဋ္ဌာန်း
ကျမ်းက ကုသလတိက်မျှကိုသာ နှုတ်တက် ဆောင်နိုင်ပါတော့
သည်’ ဟု ပြန်ပြော၏။ (ပဋ္ဌာန်းကျမ်းမှ ကုသလတိက်ဆိုသည်
ကားယခုအခါ ပထမပြန်စာမေးပွဲတွင်ပထမကြီး ပထမကျော်
တန်းအတွက် ပြဋ္ဌာန်းထားသော ကျမ်းစာဖြစ်၏။)

ဆွမ်းခံကြွလာသောရဟန်းတော်နှင့်
(၁၂) နှစ်ရွယ်သတို့သမီးငယ်

တကြိမ်က ပုဂံပြည်တွင်းသို့ နံနက်ခင်း ဆွမ်းခံကြွလာသော
ရဟန်းတော် တပါးအား ဆွမ်းလောင်းသူ (၁၂) နှစ်ရွယ်
သူငယ်မကလေး တယောက်က—

“အရှင်ဘုရား ဘွဲ့တော် ဘယ်လိုခေါ်ပါသလဲ” ဟု မေး
လျှောက်ရာ ရဟန်းတော်က—

“ငါ့ဘွဲ့မှာအရှင်ခေမာ(ဦးခေမာ)ဟု ခေါ်သည်” ဟု ပြန်
၍ မိန့်ပြန်တော်မူ၏။ ထိုအခါ သူငယ်မက—

“အရှင်ဘုရား ယောက်ျားဖြစ်ပါလျက် ဘာဖြစ်လို့ ဣတ္ထိ လိင်အမည်ကို မှည့်ရပါသလဲ” ဟုလျှောက်ထားလိုက်ရာ အိမ်ထဲမှ သူငယ်မ၏မိခင်ဖြစ်သူ အမျိုးသမီးက—

“သမီး ရာဇာဒိဂိုဏ်းရဲ့ သဘောလက္ခဏာကို သင်မသိဘူး လား၊ ရာဇာဒိဂိုဏ်းကို ထောက်ဦးမှပေါ့” ဟု ဟန့်တားလိုက် ၏။ ထိုအခါ သူငယ်မက—

“မေမေ ရာဇာဒိဂိုဏ်းသဘောကို ကျွန်မနားလည်ပါသည်။ ဤခေမာသဒ္ဒါဟာ ရာဇာဒိဂိုဏ်းလဲ မဟုတ်ပါဘူး” ဟုပြန်ပြော လိုက်ရာ မိခင်အမျိုးသမီးက—

“သမီး မခေမာသဒ္ဒါဟာ တစိတ်တဒေသ အားဖြင့်တော့ ရာဇာဒိဂိုဏ်းဝင် ဖြစ်နိုင်သည်” ဟု ပြန်ပြောလိုက်ပေ၏။

ရဟန်းတော်ကား သားအမိ အချေအတင် ငြင်းခုံနေစဉ် ဆွမ်းလောင်းပြီးပြီဖြစ်၍ ဆွမ်းခံခရီး ဆက်လက် ကြသွားတော် မူ၏။

ပုဂံပြည်တွင် ဤမျှလောက် အမျိုးသမီးကလေးများအထိ ပိဋကတ်ကျမ်းဂန်များ သင်ကြားလေ့လာ ခဲ့ကြ၏။

သာသနာသာဖြစ်သော
ပါဠိဘာသာစည်ကား ပြန့်ပွားခြင်း

သာသနာတော် ထွန်းသည့် အလျောက် သာသနာသာ ဖြစ်သော မာဂဓဘာသာခေါ် ပါဠိဘာသာလည်း ထွန်းကား စည်ကား၍ တံငါသည်များအထိ သုံးစွဲလာကြ၏။ သုံးစွဲပုံကား—

ပိုက်ကွန်ချရာ ပိုက်ကွန်ကြီး ဆွဲရာတို့၌ ‘ဟိ’- ဇာလေ၊ ဟေဟေယျု’ ဟူ၍ ပါဠိဘာသာဖြင့် သိဆိုကာ ပိုက်ကွန်ကြီး ဆွဲကြကုန်၏။

“ဟိ ၊ ဣဝါသည်တို့။ ဇာလေ၊ ပိုက်ကွန်တို့ကို။ ဟေဟေ ယျု၊ ဆွဲကြကုန်” ဟု ဆိုလို၏။ (သဒ္ဒါအနေအထားကျနသော ပါဠိစစ်ကား မဟုတ်။ ပါဠိပျက်။ (ဒေသိယမာဂဓိခေါ် ပါဠိ ဘာသာမျိုး) ဖြစ်၏။

ပုဂံပြည်ကြီးကား ဤမျှအထိ ပါဠိဘာသာထွန်းကား၍ သာသနာတော် စည်ကားခဲ့သော တိုင်းပြည်ကြီး ဖြစ်၏။

ပုဂံခေတ်သာသနာရေး အကျဉ်းချုပ် ပြီး၏

ကျမ်းပြီးနိဂုံး

၁၃၃၈ ခု၊ နတ်တော်လပြည့်ကျော် ၄ ရက် (ခရစ် ၁၉၇၆ ခု ဒီဇင်ဘာလ ၉ ရက်) ကြာသပတေးနေ့တွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ မြို့တော်ဖြစ်သော ရန်ကုန်မြို့၌ ဤပုဂံသာသနာဝင် ဖြစ်သော ‘ဗုဒ္ဓ၏ပုဂံ’ ကျမ်းစာကို အပြီးအဆုံး နိဂုံးအုပ်၍ အဆုံးသတ် စီရင်ပြီးစီးသတည်း။

ကျမ်းဆရာ၏ဆုတောင်း

ဤကျမ်းပြုရ၊ ကုသလကြောင့်၊ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၊ သာသနာနှင့်၊
တန္တိာရောပိတ၊ မာဂဓာသာ ကမ္ဘာတဝန်း ရောင်ဝါ
ထွန်း၍၊ ကျန်းအဆိုင်းဆိုင်း၊ ကိုင်းအတည်တည်၊ ပြည်အစိုစို၊
မြို့အသီးသီး၊ အံ့ချီးမကုန်၊ ကမ္ဘာတုန်အောင်၊ ဂုဏ်အဆင့်ဆင့်၊
မြင့်စေသတည်း။

ကြည်းနေရေနေ၊ လေနေ အားလုံး၊ ပီတိဖုံး၍၊ ပြုံးနိုင်
ပါစေ၊ ကောင်းဆုခြွေသည်၊ ယူလေအမျှ အားလုံးတည်း။

ရှေ့စကြာ ဦးစိုးမြင့်

ပ - သ - အ - ခ (သ ကျ သီ ဟ ပ ထ မ ဂု ဏ် ထူး)

စာမူကြိုတင် နှင့်ပြုချက်အမှတ် (၇၃၂)

ပြန်မာ့လွတ်လပ်ရေး သမိုင်းဝင် အတွေ့အကြုံ အဖြစ်အပျက်
ဇာတ်လမ်း ဇာတ်ကွက်များကို

* နိုင်ငံရေးစာပေအနေနဲ့ပဲ ဖတ်ချင်သလား။

* အတ္ထုပ္ပတ္တိစာပေအနေနဲ့ပဲ ဖတ်ချင်သလား။

* ဝတ္ထုစာပေအနေနဲ့ပဲ ဖတ်ချင်သလား။

စာဖတ်သူအား ဘာသိမ့်သိမ့် တငြိမ့်ငြိမ့် ဆွဲဆောင်စေမည်။

ဝယ်မနေ ရှာမရအောင် ဖြစ်နေပါတယ်ဆိုလို့

စပယ်ဦးစာပေမှ တစုတပေါင်းတည်း ရိုက်နှိပ်လွှဲကပ်ပါပြီ။

စာရေးဆရာ၊ သတင်းစာဆရာ၊ သခင်နိုင်ငံရေးသမား

သိန်းဇေယျာ အရှေ့ကနေဝန်းထွက်သည့်ပမာ

(ပေါင်းချုပ်)

မဂ္ဂဇင်းဆိုင် အရွယ်ကြီး၊ ဆိုင်ကြီး၊ စာမျက်နှာ (၇၀၀) ခန့်။
ထူထူထဲထဲ၊ ခန့်ခန့်ညားညားဖြင့် ထွက်နေပါပြီ။

တဦးချင်းအလိုရှိသူများ တိုက်ရိုက် မှာကြားနိုင်ပါပြီ။

စပယ်ဦးစာပေမြန်ချီရေး

အမှတ် ၁၄၀/၁၅၀၊ ၃၃-လမ်း၊ ရန်ကုန်မြို့။ (ဖုန်း-၇၆၀၀၅)

စာမူကြိုတင်ခွင့်ပြုချက် အမှတ် (၉၂၇)

ပုထုဇ္ဇနော ဥမ္မတကော ဟုဆိုသည့်အတိုင်း

လူတိုင်းလူတိုင်းတွင်စိတ်ရောဂါဟူသည်

အနည်းနှင့်အများ ရှိနေတတ်ကြသည်သာတည်း။

* စိတ်ရောဂါ ဖြစ်တတ်သော အကြောင်းရင်းများ။

* စိတ်ရောဂါ အမျိုးအစားများ။

* စိတ္တဇရောဂါ အရေးပေါ်အခြေအနေများ။

* စိတ်ရောဂါပညာသမိုင်း.....စသည် စသည်ဖြင့်—

စိတ်ရောဂါအကြောင်း ပြည့်ပြည့်စုံစုံ သိရှိရမည်။

စိတ်ရောဂါအထူးကု ဆေးရုံကြီးမှ

သမားတော်ကြီးများကိုယ်တိုင် ပြုစုရေးသားသည့်

အခြေခံစိတ်ရောဂါပညာ

ဒေါက်တာဦးနေဝင်း

M.B.B.S; D.P.M (LOND.) F.R.C. PSYCH.

ဒေါက်တာအုန်းမောင်

M.B.B.S, D.P.M (LOND.)

စာမျက်နှာ (၅၀၀) ခန့်၊ ထူထူထဲထဲ ပြည့်ပြည့်စုံစုံဖြင့် ထွက်နေပါပြီ။

စပယ်ဦးစာပေဖြန့်ချိရေး

အမှတ် ၁၄၀/၁၅၀၊ ၃၃-လမ်း၊ ရန်ကုန်မြို့။ (ဖုန်း-၇၆၀၀၅)

စာမူ ကြိုတင်ခွင့်ပြုချက် အမှတ် (၀၃၀၇)

ယနေ့....သင်-အပါအဝင်

- * လူတိုင်း-လူတိုင်း တွေ့ကြုံခံစားနေကြရသည့်
- * သားရေး၊ သမီးရေး သောက....
- * ငွေရေး၊ ကြေးရေး စီးပွားရေးသောက....
- * အိမ်ထောင်ရေး၊ လူမှုရေးသောက....

ထိုသေချာမှု... ဤ သောက အနိသောကများ
ခံစား နေရပါသလား။

ဒေးလ်ကာနေဂျီ ရေး
သောကကင်းဝေးနေနိုင်ရေး
 တက်တိုး-မြန်မာပြန်ဆိုသည်

အရွယ်ကြီး၊ ဆိုက်ကြီး၊ စာမျက်နှာ (၅၀၀)ကျော်၊ ထူထူထဲထဲနှင့်
ဆိုင်တိုင်းမှာ မေးဝယ်ပါ။ ထွက်နေပါပြီ။

တဦးချင်း အလို့ရှိသူများ တိုက်ရိုက် မှာကြားနိုင်ပါပြီ။

စပယ်ဦးစာပေဖြန့်ချိရေး

အမှတ် ၁၄၀/၁၅၀၊ ၃၃-လမ်း၊ ရန်ကုန်မြို့။ (ဖုန်း-၇၆၀၀၅)

စာမူကြိုတင်ခွင့်ပြုချက် အမှတ် (၇၀၇)

ပထမအကြိမ် ရိုက်နှိပ်စဉ်က လုံးဝ ဝယ်မရလိုက်သူများအတွက်
ယခု ဒုတိယ အကြိမ် ဖြည့်စွက် ရိုက်နှိပ်လိုက်ပါပြီ။

* ကနေ့လို အချိန်မှာ ဘယ်စာပေတိုက်ကမှ ကိုယ်ကျိုးစွန့်ပြီး
မထုတ်ရဲပါဘူး။

* ကဲ-ဒါဖြင့် ဘာကြောင့် ထုတ်သလဲ။

* ကျွန်တော်တို့တတွေ ခေတ်နောက်ကျ မနေစေချင်လို့ပဲ။

* ဤလောကတွင် မရှိတာ ဟူ၍ မရှိ။

* မသိသေးတာ၊ မမြင်ရသေးတာသာ ရှိသည်။

ယခု ဤစာအုပ်တွင် ကမ္ဘာပေါ်၌ အထူးအဆန်း၊ ရင်မပ်ရှုမမာ
အံ့ဩရမည့် အကြောင်းအရာများကို ဓာတ်ပုံ ဘလောက်ပေါင်း
(၂၀၀)နီးပါးဖြင့် အံ့မခန်း ဖတ်ရမည့် စာအုပ်ထူး။

စပယ်ဦး စာတည်းအဖွဲ့ဝင်တဦး

ပြန်ဆိုပြုစုသည်။

ကမ္ဘာ့အံ့ဩဖွယ်မှတ်တမ်းများ

အရှယ်ကြီး၊ ဆိုက်ကြီး စာမျက်နှာ (၇၀၀) ခန့်၊ ထူထူထဲထဲ ခန့်ခန့်ညားညား

တဦးချင်း အလိုရှိသူများ တိုက်ရိုက် မှာကြားနိုင်ပါသည်။

စပယ်ဦးစာပေဖြန့်ချိရေး

အမှတ် ၁၄၈/၁၅၀၊ ၃၃-လမ်း၊ ရန်ကုန်မြို့။ (ဖုန်း-၇၆၈၈၅)

အမှားပြင်ဆင်ချက်

စာ
မျက်နှာ

ကြောင်း
ရေ

အမှား

အမှန်

၈၂	၂	တကျယ်တဝင့်	အကျယ်တဝင့်
၈၃	၁	တတာဝါဠမိဂါနိစ	တတောဝါဠ မိဂါနိစ
၈၅	၁၆	ကြေးကျော်	ကြေးကြော်
၁၀၄	၂	ရိသီဒုဘောန္တော	သိရိဒုဘောန္တော
၁၃၈	၃၊ ၄၊ ၅၊ ၇	နားချောင်း	နားတောင်း
	၉၊ ၁၂		
၁၇၉	၁၇	ကုသိုလ်လိုချင်မှုသက်သက် အတွက်သာဖြစ်ကြောင်း မှတ်သားအပ်ပါ၏။	ဖျက်ရန်
၂၀၀	၆	မထေလေးပါး	မထေရ်လေးပါး
	၁၄	သဒ္ဓါ	သဒ္ဓါ
၂၀၂	၂	မိန့်မြတ်	မိန့်မြက်
	၁၅	ခြီးမြောက်	ချိုးမြက်
၂၁၀	၈	ကုဒ္ဓါ	ကုဒ္ဓါ
	၂၀	အတိကဏ	ယတိကဏ
၂၁၂	၁၅	သုတ္တနိဒေ	သုတ္တနိဒ္ဒေသ
၂၁၈	၁၇	ဝိနယဂုဂတ္ထ	ဝိနယဂုဠတ္ထ
၂၂၂	၁၆	အဓိဂဏာ	အဓိဂတော
၂၂၅	၁၀	အထကဌာ	အဌကထာ
၂၄၀	၉	တော်	တေဒဂ်
၂၄၁	၁	အနုရာဇမြို့	အနုရာမြို့
၂၄၃	၁၅	ဒိတဏာကရေ	ဒိတတောကရေ
၂၅၅	၁၁	စရယေ	ရေိယေ

A1MMGB016006

စပယ် နှင့် ပြား ပြား
မှာ ယူ ရ ရှိ နိုင် သေး သော စာ အုပ် များ

စဉ်	စာရေးဆရာ	စာအုပ်အမည်	တန်ဖိုး
၁။	ဆရာကြီးရွှေဥဒေါင်း	တသက်တာမှတ်တမ်းနှင့် အတွေးအခေါ်များပေါင်းချုပ်	၅၀၀
၂။	သန်းလှိုင် စီစဉ်သည့်	ခေတ်ဟောင်းတေးပေါင်းချုပ်	၂၅၀
၃။	ကျော်လှိုင်ဦး	တထောင်တညပုံပြင်များ (၁)	၃၀၀
၄။	ကျော်လှိုင်ဦး	။ ။ (၂)	၃၀၀
၅။	ကျော်လှိုင်ဦး	။ ။ (၃)	၃၀၀
၆။	စိုးမြိုင်	ရှားလေ့ဟုမ်း (ပေါင်းချုပ်)	၄၀၀
၇။	ဒု-ပိုင်မူးကြီးသောင်းထိုက်	မဟာဗျူဟာ	၂၅၀
၈။	အရှင်ဝဏ္ဏသီရိ	မြတ်ဗုဒ္ဓ၏ သားတော်ရာဟုလာ (ရုပ်စုံ)	၀
၉။	သိန်းဖေမြင့်	အရှေ့ကနေဝန်းထွက်သည့်ပမာ	၅၀၀
၁၀။	တက္ကသိုလ်နေဝင်း	မိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း၏ လွတ်လပ်ရေးကြိုးပမ်းမှုမှတ်တမ်း	၁၅၀
၁၁။	စပယ်ဦးစာတည်းအဖွဲ့ဝင်-	ကမ္ဘာ့အံ့ဖွယ်မှတ်တမ်း	၃၀၀
၁၂။	မောင်စင်ကြယ်	အမေရိကန် အိမ်ဖြူတော်မှ သမ္မတကြီးများ (အတ္ထုပ္ပတ္တိ)	၄၀၀
၁၃။	နုယဉ်	ဗုဒ္ဓဝင်ရုပ်စုံ (အင်္ဂလိပ်-မြန်မာ)	၁၅၀
၁၄။	နုယဉ်	အလှပန်းတပွင့်နှင့်ပုံပြင်ဝတ္ထုများ	၆၀
၁၅။	ဇော်ဂျီ	လက်ရွေးစဉ်မြန်မာဝတ္ထုတိုများ	၅၀၀
၁၆။	ဆရာစန္ဒြ	ဘဝခရီးနှင့် အတွေ့အကြုံများ	၃၅၀
၁၇။	မောင်ထင်	ဂါလီဗာ၏ခရီးစဉ်	၁၀၀
၁၈။	ဒေါက်တာနေဝင်း		
	ဒေါက်တာအုန်းမောင်	အခြေခံစိတ်ရောဂါပညာ	၁၀၀
၁၉။	ဒေါက်တာအုန်းမောင်	အိပ်မေ့ချပညာ	၀
၂၀။	ဝဗ္ဗာစရိယဦးမောင်မောင်လေး	အနှစ်ချုပ်ဗုဒ္ဓဝါဒ	၃၀၀
၂၁။	ဝဗ္ဗာစရိယဦးမောင်မောင်လေး	ဗုဒ္ဓဝါဒအခြေပြ	၁၅၀

စဉ်	စာရေးဆရာ	စာအုပ်အမည်	တန်ဖိုး
၂၂။	တက်တိုး	သောကကင်းဝေးနေနိုင်ရေး	၂၅၀
၂၃။	တက်တိုး	အင်္ဂလိပ်ဘာသာသိမှတ်စရာ (၂)	၇၀
၂၄။	တက်တိုး	အင်္ဂလိပ်စာသင်ကြားမှုနည်းပြစာစဉ်များ	၂၅၀
၂၅။	တက်တိုး	ချစ်တေးကဗျာ	၁၂၀
၂၆။	တက်တိုး	ဥရောပဒဏ္ဍာရီသုံးပုဒ်	၆၀
၂၇။	စိုးမြိုင်	အနှစ်ချုပ်အင်္ဂလိပ်သဒ္ဒါ	၁၂၀
၂၈။	ဒဂုန်ဦးလှဘေ	တွေးခေါ်သိမြင်မှုဒဿနမြင်ကွင်း	၁၀၀
၂၉။	ဦးတင်မောင်ရင် (မဟာဝိဇ္ဇာ)	သီပေါမင်းနှင့် အင်းဝမြို့စား ဒပ်ဖရင်	၁၅၀
၃၀။	ရွှေစကြာ ဦးစိုးမြင့်	ဗုဒ္ဓအရောင်ခြည်နှင့်ပုဂံမြို့	၁၀၀
၃၁။	မင်းသုဝဏ်	ဟိုက္ကူကဗျာမြည်းစရာ	၇၀
၃၂။	ဒေါက်တာလှဖေ	မြန်မာစာပေဧည့်ခံစာအုပ်	၇၀
၃၃။	ဒေါက်တာမြင့်ဆွေ	ဂျပန်ခေတ်ဆေးရုံကြီးပေါ်ဝယ်	၂၅၀
၃၄။	ဦးထူးမောင်	မြန်မာ့ဘဏ်လုပ်ငန်းသမိုင်း	၁၀၀
၃၅။	မိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း	ဘားမားချဲ့လင်း	၁၅၀
၃၆။	မောင်ထင်	ယောမင်းကြီးဦးဘိုးလှိုင် (အတ္ထုပ္ပတ္တိ) နှင့် ရာဇဓမ္မသင်္ဂဟကျမ်း	၁၆၀
၃၇။	စတုဝလ္လီ	ပါရမီရှင်တို့၏ အတွေ့ထူး အသိထူး ကျင့်စဉ်လမ်း	၁၀၀
၃၈။	ဒဂုန်ဦးစန်းဌေ	ဗုဒ္ဓကိုယ်တိုင်ဖြေ မေးခွန်းနှင့်ပြဿနာများ	၃၅၀
၃၉။	တက္ကသိုလ်သစ်	မြန်မာ့စီးပွားရေးစစ်တမ်း	၁၂၀
၄၀။	ဦးမောင်မောင်တင် (မဟာဝိဇ္ဇာ)	မြန်မာမင်းလက်ထက်တော်စာတမ်းများ	၈၀
၄၁။	မျိုးနွယ်	ပုလဲ	၈၀
၄၂။	မောင်မောင်ဘုန်းကြွယ်	ဂျပန်တပ်မတော်၏ မြန်မာပြည်သိမ်းစစ်ဆင်ရေး	၁၀၀

တဦးချင်းအလိုရှိသူများ တိုက်ရိုက်မှာကြားနိုင်ပါသည်။

စပယ်ဦးစာပေဖြန့်ချိရေး

အမှတ် ၁၄၈/၁၅၀၊ ၃၃-လမ်း၊ ရန်ကုန်မြို့ (ဖုန်း-၇၆၈၃၅)

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

[A rectangular area on the right side of the page, possibly a label or a piece of tape, containing faint, illegible text.]